

Civilförvaltningen föreslår vidare, att två tjänster för kontorsbiträde i Ao 5, vilka beräknas icke kunna besättas med formellt kompetenta innehavare vid ingången av nästkommande budgetår, utbytes mot tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befördringsgång.

2. Chefen för centrala värnpliktsbyrån, som den 9 december 1958 gjort framställning om bemyndigande att vidtaga åtgärder för upprättande av ett militärt hjälpregister m. m., har beräknat kostnaderna för tillfällig personal för iordningställande av ifrågavarande register till 83 200 kronor, fördelade på budgetåren 1960/62. Civilförvaltningen upptager med anledning härav för nästa budgetår ett belopp av 42 000 kronor under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Departementschefen

Jag föreslår, att en tjänst för tekniskt biträde i Ae 7 tillkommer för handhavande av värnpliktsbyråns mikro- och reprofotograferingsanläggningar. Härvid räknar jag med att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål indras.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för utbyte av en tjänst för kanslibitråde i Ae 7 (registerdetaljen) mot tjänst för kontorist i Ae 9 samt tjänster för ett kontorsbiträde i Ao 5 (statistikdetaljens maskingrupp) och två biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befördringsgång (expeditionen respektive registerdetaljen) mot tjänster för kanslibitraden i Ao 7 respektive Ae 7. I samband härmed bör en kontoristtjänst i Ae 9 ordinariesättas och en tjänst för kanslibitråde i Ao 7 omvandlas till extra ordinarie.

I övrigt kan jag icke tillstyrka några personalförändringar vid centrala värnpliktsbyrån.

I anledning av civilförvaltningens äskande av medel för anställande av extra personal för militärt hjälpregister vill jag endast erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 april 1959 lämnat chefens för värnpliktsbyrån förenämnda framställning angående bemyndigande att vidtaga åtgärder för upprättande av ett dylikt register utan åtgärd.

Vid beräkningen av medelsbehovet under förevarande anslag beaktar jag — förutom tidigare nämnda personalförändringar — merkostnaderna för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, löneklassuppflyttningar m. m. samt belastningen på olika anslagsposter. Anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 894 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 325 000 (+ 15 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 77 000 (+ 30 100) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 960 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 345 000 (+ 9 360) kronor;

Rörligt tillägg 133 000 (+ 23 000) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 13 040 (+ 8 540) kronor.

Anslagshöjningen utgör 86 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för centrala värnpliktsbyrån som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	325 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	77 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	960
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	345 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	133 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	13 040
Summa kronor	894 000

c) till *Centrala värnpliktsbyrån*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 894 000 kronor.

[152] 33. Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1354 000	1365 248
1959/60 (statsliggaren s. 289)	350 000	
1960/61 (förslag)	367 000	

¹ Därav 282 000 kronor under reservationsanslaget Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.

² Nettoutgiften fördelar sig med 90 284 kronor på omkostnadsanslaget och 274 964 kronor på anslaget till adresseringsmaskiner m. m. Reservationsbehållningen å sistnämnda anslag utgjorde vid utgången av budgetåret 1958/59 29 257 kronor och var i sin helhet bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 17 000 kronor.

Chefen för centrala värnpliktsbyrån har föreslagit, att anslagsposten till reseersättningar uppräknas med 1 800 kronor med hänsyn till ökade kostnader för resor och traktamenten. Civilförvaltningen erinrar om att ifrågasvarande anslagspost för innevarande budgetår höjdes i samband med överföring till förevarande anslag av vissa resekostnader, som dessförinnan belastat anslaget Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m. I avvaktan på belastningen av den sålunda uppräknade anslagsposten föreslår ämbetsverket, att posten ifråga för budgetåret 1960/61 uppräknas med endast 500 kronor.

Civilförvaltningen tillstyrker chefens för värnpliktsbyrån förslag om uppräkning av omkostnadsanslaget med 16 500 kronor för förstärkning av byråns maskinpark genom anskaffning av en snabbare collator i utbyte mot en av äldre typ. Av beloppet utgör 9 500 kronor ökade maskinhyror och 7 000 kronor engångskostnader i samband med import m. m.

Departementschefen

Jag tillstyrker civilförvaltningens förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslaget höjes med 17 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 367 000 kronor.

ANSKAFFNING AV VISS MATERIEL M.M.

[153] 34. Sjukvårdsmateriel

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	1 650 000	1 573 593	1 099 620
1959/60 (statsliggaren s. 289)	1 800 000		
1960/61 (förslag)	1 775 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i hudsak bunden genom utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas enligt ämbetsverket, trots ökade anskaffnings- och underhållskostnader samt stegrad materielåtgång, efter samma grunder som för innevarande budgetår (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 296). För fredssjukvårdsmateriel beräknas medelsbehovet således efter ett belopp av 2,4 öre för tjänstgöringsdag och för krigssjukvårdsmateriel efter följande procentsatser av materielvärdena,

nämligen 1,6 för armén och marinen, 2,4 för flygvapnet och 0,33 för centrala förråd. På grundval av ett beräknat antal av 30 954 000 tjänstgöringsdagar för personal, berättigad till fri öppen sjukvård på bekostnad av försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag, bedömes medelsbehovet för budgetåret 1960/61 uppgå till 742 896 kronor för fredssjukvårdsmateriel. För krigssjukvårdsmateriel beräknas 1 068 900 kronor.

Sjukvårdsstyrelsen har, såsom anmälts i det föregående under anslaget Garnisonssjukhusen: Omkostnader, vidare beräknat medel (35 000 kronor) under förevarande anslag för anskaffning och underhåll av materiel för militärmedicinska undersökningscentralen.

Sjukvårdsstyrelsen beräknar alltså det sammanlagda medelsbehovet till $(742\,896 + 1\,068\,900 + 35\,000 =)$ 1 846 796 kronor eller avrundat 1 800 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 775 000 kronor, vilket innebär en minskning med 25 000 kronor. Härvid har jag beaktat att kostnaderna för anskaffning och underhåll av materiel för militärmedicinska undersökningscentralen enligt vad jag föreslagit vid anmälan av anslaget Garnisonssjukhusen: Omkostnader skall bestridas från detta anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 775 000 kronor.

[154] 35. Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	1 900 000	2 639 937	1 291 008
1959/60 (statsliggaren s. 290)	2 500 000		
1960/61 (förslag)	2 750 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i hudsak bunden genom utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor till 2 750 000 kronor. Enligt ämbetsverket erfordras för de närmaste sju åren ett årligt anslag av i runt tal 3 000 000 kronor för att täcka bristerna i materielbeståndet enligt tillämpade normer för beräkning av utrustnings- och ersättningsbehovet för nu gällande krigsorganisation. Därutöver bör enligt sjukvårdsstyrelsen för budgetåret 1960/61 beräknas cirka 250 000 kronor för anskaffning av materiel för 1 500 vårdplatser, avsedda för masskadade. Det sammanlagda medelsbehovet för nyssnämnda budgetår utgör således i runt tal 3 250 000 kronor. Med hänsyn till överbefäl-

havarens direktiv anser sig sjukvårdsstyrelsen likväl böra begränsa sitt yrkande för budgetåret 1960/61 till 2 750 000 kronor. De anskaffningar som i första hand bör ske för nästa budgetår omfattar enligt ämbetsverket följande materiel m. m., nämligen instrument för mätning av radioaktiv strålning, förbandsmateriel och bårar, dextran, antibiotika, kemoterapeutika samt ampiner, utrustning för marinens och brigadförbandens sjukvårdsenheter, syrgas- och narkosutrustning samt materiel för vård av masskador.

Departementschefen

Genom beslut den 13 mars 1959 medgav Kungl. Maj:t, att beställningar av filter för försvarets behov fick utläggas inom en kostnadsram av 600 000 kronor. Därvid föreskrevs att kostnaderna, i den mån tillgängliga medel under anslaget Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m. icke kunde avses för ändamålet, skulle bestridas förskottsvis från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och slutligt, enligt vad Kungl. Maj:t framdeles ville besluta, från förevarande anslag. I beslutet förutsattes, att ifrågavarande beställningar skulle likvideras under budgetåren 1959/62. Enligt vad jag under hand inhämtat har med stöd av nämnda beslut beställningar av filter utlagts till ett belopp av 600 000 kronor.

I likhet med sjukvårdsstyrelsen anser jag, att förevarande anslag för nästa budgetår bör uppföras med 2 750 000 kronor. Jag har därvid även beaktat medelsbehovet för likvidering av förenämnda beställningar av filter.

Aberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 250 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.*
 för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av
 2 750 000 kronor.

[155] 36. Vissa signalförbindelser m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	7 500 000	9 474 573	188 215
1959/60 (statsliggaren s. 291)	8 150 000		
1960/61 (förslag)	9 750 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i sin helhet bunden.

Från och med budgetåret 1955/56 tillämpas beträffande förevarande anslag ett system med beställningsbemyndiganden av samma slag som tillämpas beträffande försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel (motsvarande). De av riksdagen för budgetåren 1955/59 medgivna be-

myndigandena uppgår till sammanlagt 32 175 000 kronor. Vidare har riksdagen för budgetåren 1952/55 medgivit, att utöver anvisade anslag beställningar fått utläggas till en kostnad av sammanlagt 13 000 000 kronor. För att bestrida kostnader för ifrågavarande beställningar har till och med budgetåret 1958/59 anvisats tillhopa 29 850 000 kronor. Den 30 juni 1959 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(32\,175\,000 + 13\,000\,000 - 29\,850\,000 =)$ 15 325 000 kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har beställningsbemyndigande till ett belopp av 9 000 000 kronor lämnats, medan 8 150 000 kronor anvisats i betalningsmedel. Den 30 juni 1960 kommer alltså enligt hittills meddelade beslut bemyndiganden till ett värde av $(15\,325\,000 + 9\,000\,000 - 8\,150\,000 =)$ 16 175 000 kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Chefen för försvarsstaben framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår en plan rörande medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1960/67. Kostnaden för de i planen upptagna materielanskaffningarna m. m. uppgår till sammanlagt 65 110 000 kronor. Den framlagda planen avser bland annat utbyggnad av fasta radiolänkförbindelser, anskaffning av operativa signalförbindelser och komplettering av krigstelegrafnätet. Medel har vidare beräknats för fortsatt utbyggnad av signalanläggningar för fullträffsäkra uppehållsplatser i enlighet med generalplanen för dessa, fortsatt anskaffning av kryptomateriel, underhåll m. m.

För nästa budgetår hemställer försvarsstabschefen dels om bemyndigande att utlagga beställningar på materiel m. m. inom en kostnadsram av 13 000 000 kronor, dels om ett anslag på 9 750 000 kronor. Av sistnämnda belopp avser 6 493 000 kronor beräknat betalningsutfall på tidigare lämnade bemyndiganden.

Ärendet är av den natur att närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

I enlighet med försvarsstabschefens förslag bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 9 750 000 kronor. Därvid har hänsyn tagits till den överföring av avlöningskostnader som förutsatts vid anmälan av anslaget Flygförvaltningen: Avlöningar. Kostnadsramen för beställningsbemyndigandet bör i enlighet med försvarsstabschefens förslag bestämmas till 13 000 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 1 600 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar av signalmateriel m. m. inom en kostnadsram av 13 000 000 kronor;

b) till Vissa signalförbindelser m. m. för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 9 750 000 kronor.

[156] 37. Anskaffning av taggtråd

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	100 000	110 020	39 013
1959/60 (statsliggaren s. 291)	100 000		
1960/61 (förslag)	100 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 omkring 23 000 kronor bundna.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor.

Ärendet är av sådan natur att en närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka någon höjning av anslaget utan föreslår, att detsamma för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Anskaffning av taggtråd för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[157] 38. Järnvägskrigsbromateriel

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	3 000 000	3 813 418	2 031 705
1959/60 (statsliggaren s. 291)	3 000 000		
1960/61 (förslag)	3 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i runt tal 1 160 000 kronor bundna.

Enligt riksdagens medgivande får under budgetåret 1959/60 beställningar av järnvägskrigsbromateriel utläggas inom en kostnadsram av 12 000 000 kronor. Härvid har förutsatts, att betalningsutfallet skall fördelas i huvudsak jämnt på budgetåren 1959/63,

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägskrigsbromateriel* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor.

[158] 39. Engångsanskaffning av musikinstrument

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	200 000	245 788	37 046
1959/60 (statsliggaren s. 291)	100 000		
1960/61 (förslag)	100 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 omkring 25 000 kronor bundna.

I samband med att 1956 års riksdag fattade beslut om ny musikorganisation inom försvaret anvisades för första gången medel under förevarande anslag (jfr prop. 1956: 110, s. 64). Hittills har sammanlagt 700 000 kronor anvisats under anslaget. Medelsanvisningarna är grundade på förslag av 1955 års militärmusikutredning, som kostnadsberäknat det totala behovet av nyanskaffning av musikinstrument till 800 000 kronor. Enligt beslut av 1958 års A-riksdag (prop. 1, bil. 6, s. 170) må anslaget användas för anskaffning av, förutom musikinstrument, även noter, notställ m.m.

Arméintendenturförvaltningen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med arméintendenturförvaltningens förslag föreslår jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 100 000 kronor. Särskild medelsanvisning för engångsanskaffning av musikinstrument för den nya musikorganisationen torde därefter icke vara erforderlig.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Engångsanskaffning av musikinstrument* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

FAMILJEBIDRAG

[159] 40. Familjebidrag

	Anslag	Nettoutgift
1958/59 ¹	34 000 000	² 31 966 485
1959/60 (statsliggaren s. 291)	34 000 000	
1960/61 (förslag)	34 000 000	

¹ Härav anvisat under anslaget Armén: Familjebidrag 25,5 miljoner kronor, under anslaget Marinen: Familjebidrag 3,4 miljoner kronor och under anslaget Flygvapnet: Familjebidrag 5,1 miljoner kronor.

² Fördelat på de under 1 nämnda anslagen med avrundat 27,2, 2,4 respektive 2,4 miljoner kronor.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket, som samrått med försvarets socialbyrå, utgår vid sina beräkningar från att familjebidragskostnaderna per man och dag uppgår till, under första tjänstgöring (motsvarande) och befälsutbildning en krona 25 öre samt under repetitionsövning sex kronor 50 öre. För innevarande budgetår beräknades motsvarande dagskostnader till samma belopp (prop. 1959: 1, bil. 6, s. 301). Med beaktande av uppgifter från försvarsgrenscheferna om antalet tjänstgöringsdagar och dessas fördelning på olika slag av tjänstgöring uppskattar civilförvaltningen kostnaderna för familjebidrag vid oförändrade bestämmelser till i runt tal 37 900 000 kronor, varav omkring 17 900 000 kronor för värnpliktiga inkallade till repetitionsövningar. Då övriga utgifter under anslaget beräknas till oförändrat belopp, skulle anslaget behöva uppföras med 38 125 000 kronor. Civilförvaltningen anser emellertid att vid beräkningen av anslaget största vikt måste läggas vid belastningen. Ämbetsverket erinrar vidare, att chefen för armén förutsatt en icke obetydlig reduktion av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga inkallade till repetitionsövning, vilket bör medföra en minskning av anslaget. För samtliga försvarsgrenar har emellertid antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga inkallade till första tjänstgöring (motsvarande) beräknats komma att öka, vilket kan medföra en viss merbelastning. Under hänvisning till samtliga dessa förhållanden föreslår civilförvaltningen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 34 000 000 kronor.

Departementschefen

I annat sammanhang har beslutits proposition med förslag om vissa ändringar i 1946 års familjebidragsförordning för genomförande från och med nästa budgetår. Därvid har bland annat med utgångspunkt i den allmänna standardförbättringen i landet under de senaste åren förutsatts en höjning av familjepeningens belopp med tio procent. Medelsbehovet under anslaget påverkas härav. Med beaktande av medelsförbrukningen för familjebidrag under föregående budgetår samt beräknade förändringar i fråga om antalet tjänstgöringsdagar m. m. anser jag mig emellertid kunna räkna med oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag föreslår därför, att förevarande anslag uppföres med 34 000 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Familjebidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

PERSONALVÅRDSVERKSAMHET M.M.

[160] 41. Försvarets personalvård: Avlöningar

	Anslag
1959/60 (statsliggaren s. 292)	980 000
1960/61 (förslag)	1 005 000

Yrkande

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslaget höjes med 39 400 kronor.

	Ökning
1. Personalförändring	
1 kapten Ar 21	23 244
2. Löneregleringar	
1 kapten Ar 21 — regimentsofficer Ao 24	3 900
1 förste byråsekreterare Ae 23 — byrådirektör Ae 24	1 368
1 studierektor Ae 23 — studierektor Ae 24	1 368
3. Ordinariesättning	
1 kontorist Ae 9 — Ao 9	—
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	9 500
5. Avrundning	20
	39 400

Motiv

1. En kapten ur truppförband (motsvarande) må för närvarande vara kommenderad till tjänstgöring inom personalvårdsbyrån för planläggning och genomförande av utbildningsverksamheten (jfr prop. 1959: 110, s. 12). Då chefen för försvarsstaben bedömer det vara angeläget att en officer kan bibehållas vid byrån för ifrågavarande arbetsuppgifter under en längre tidsperiod — minst tre år — föreslås att en kaptensbeställning inrättas vid byrån.

2. Ifrågavarande befattningar är avsedda för cheferna för personalvårdsbyråns centralavdelning, socialtjänstavdelning respektive undervisningsavdelning. Förslagen till lönegradsplacering har i huvudsak tidigare framförts (prop. 1959: 110, s. 5—7).

3. Med hänsyn bland annat till att tjänsten för kontorist i Ae 9 med säkerhet kan bedömas erforderlig i framtiden föreslås den bli ordinariesatt.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning tillstyrker förslaget om ordinariesättning av kontoristtjänsten i Ae 9. Övriga förslag anser sig civilförvaltningen däremot icke kunna tillstyrka med hänsyn till att berörda tjänster prövats så sent som till innevarande budgetår och i avvaktan på att erfarenheter vinnes av personalvårdens nya organisation.

Departementschefen

En genomgripande omorganisation av personalvårdsorganisationen inom försvaret beslöts av 1959 års riksdag (jfr prop. 1959: 110, s. 3—15). I avvaktan på att närmare erfarenheter vinnes av den nya organisationen är jag ej beredd att för nästa budgetår tillstyrka några personalförändringar vid personalvårdsbyrån.

Vid beräkningen av medelsbehovet under anslaget beaktar jag merkostnaderna för kompensation för höjda folkpensionsavgifter, löneklassuppflyttningar m. m. Anslaget beräknar jag till 1 005 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 51 300 (± 0) kronor;

Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning 9 700 (± 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 150 000 (± 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 653 000 (+ 2 000) kronor;

Rörligt tillägg 126 800 (+ 13 800) kronor;

Kompensation för höjda folkpensionsavgifter 14 200 (+ 9 200) kronor.

Anslagshöjningen utgör 25 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets personalvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	51 300
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 700
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	150 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	653 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	126 800

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	14 200
Summa kronor	1 005 000

b) till *Försvarets personalvård: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 005 000 kronor.

[161] 42. **Försvarets personalvård: Omkostnader**

	Anslag
1960/61 (förslag)	200 000

I proposition 1959:110 (s. 153) uttalades, att det i samband med medelsäskandena för budgetåret 1960/61 borde prövas huruvida icke vissa utgifter, som för närvarande bestrides från reservationsanslaget Personalvårdsverksamhet m. m., i stället borde anvisas under ett särskilt omkostnadsanslag för försvarets personalvårdsorganisation. I sina äskanden för nästa budgetår har chefen för försvarsstaben föreslagit, att tre nya anslag för personalvårdsorganisationen uppföres i riksstaten för budgetåret 1960/61, nämligen till omkostnader, soldathemsverksamhet samt viss personalvårdsverksamhet. Samtidigt föreslås de i innevarande budgetårs riksstat uppförda anslagen Personalvårdsverksamhet m. m. och Fritidsundervisning utgå.

Yrkande

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer att 233 500 kronor anvisas under ett förslagsanslag, Försvarets personalvård: Omkostnader.

1. **Reseersättningar**

a) till elever m. fl. i samband med deltagande i personalvårds- utbildning	65 000
b) för personalvårdsbyråns personal samt för konsulenter m. fl. i den lokala personalvårdsorganisationen	30 000
2. Expenser för personalvårdsbyrån	21 500
3. Utbildning i personalvård och medborgarkunskap	75 000
4. Handböcker för social rådgivning och prenumeration på vissa tidskrifter m. m.	12 000
5. Materiel m. m. för krigsorganisationen	10 000
6. Bostadsförmedlingsverksamhet	4 000
7. Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd	16 000
	233 500

Motiv

Omkostnader för sjukvård samt för bränsle, lyse och vatten liksom för övriga expenser för den lokala organisationen föreslås bestridas från vederbörliga anslag, som står till förfogande för de skilda organ, till vilka personalvårdsorganisationens personal är knuten.

1. a) Under budgetåret 1959/60 har för reseersättningar m. m. till elever m. fl. — dock ej värnpliktiga — för deltagande i personalvårdsutbildning anvisats sammanlagt 65 000 kronor under försvarsgrenarnas anslag till reseersättningar m. m. varav för armén 40 000 kronor, för marinen 10 000 kronor och för flygvapnet 15 000 kronor. Medel för ändamålet bör för nästa budgetår beräknas under försvarets personalvårds omkostnadsanslag.

b) I den av 1959 års riksdag fastställda nya personalvårdsorganisationen (prop. 1959: 110, s. 3—15) förutsattes en icke oväsentlig reseverksamhet. För personalvårdsbyråns del beräknas kostnaderna härför av chefen för försvarsstaben till minst 10 000 kronor. Stabskonsulenter och konsulenter, som är knutna till vissa staber och förband, skall även kunna biträda vid förband på andra orter. Det synes försvarsstabschefen icke skäligen, att resekostnaderna härför belastar enskilda förband och för övrigt säges betydande svårigheter kunna uppstå att avgöra vilket förband, som skall svara för kostnaderna i ett givet fall. I avvaktan på närmare erfarenheter beräknas för ändamålet 20 000 kronor. I enlighet med det anförda föreslås, att tillhoppa 30 000 kronor anvisas under personalvårdens omkostnadsanslag.

2. Vid medelsbehovets beräkning har förutsatts, att personalvårdsbyrån disponerar lokaler inom militärstabsbyggnaden. Kostnader för bränsle, lyse och vatten förutsattes för budgetåret 1960/61 bestridas av försvarsstabens omkostnadsanslag. Medel för övriga expenser för personalvårdsbyrån bör däremot beräknas under omkostnadsanslag för personalvården. Medelsbehovet för sistnämnda ändamål beräknas till 21 500 kronor, varav för städning 6 000 kronor, för skrivmaterialier m. m. 5 000 kronor, för telefon m. m. 5 500 kronor samt för inköp och underhåll av möbler och kontorsmaskiner m. m. 5 000 kronor. Samtidigt förutsattes försvarsstabens omkostnadsanslag kunna minskas med sammanlagt 7 500 kronor.

3. För ändamålet har för innevarande budgetår 85 000 kronor upptagits under anslaget till personalvårdsverksamhet m. m. Huvuddelen av personalvårdsbyråns reseverksamhet utgöres för närvarande av resor i samband med utbildningsverksamheten vilka bekostas med anlitan av medel som anvisas för dylik verksamhet. Under hänvisning bland annat till vad som anförts i det föregående under 1. b) föreslås, att för nästa budgetår 75 000 kronor anvisas för ifrågakvarande utbildningsverksamhet.

4. För innevarande budgetår har samma belopp beräknats under anslaget till personalvårdsverksamhet m. m.

5. För innevarande budgetår har under anslaget Personalvårdsverksamhet m. m. för ifrågavarande ändamål anvisats 5 000 kronor. En medelsanvisning av denna omfattning anses ej ge utrymme för nödvändig mobiliseringsplanläggning inom personalvårdsområdet. Chefen för försvarsstaben föreslår därför att 10 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

6. För bostadsförmedlingsverksamheten beräknas 4 000 kronor för budgetåret 1960/61. Detta innebär en minskning med 500 kronor i förhållande till vad som för innevarande budgetår anvisats under anslaget till personalvårdsverksamhet.

7. För försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd föreslås oförändrad medelstilldelning. Medel för nämndens verksamhet har tidigare anvisats under anslaget till personalvårdsverksamhet.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning har intet att erinra mot att ett anslag med föreslagen beteckning uppföres i riksstaten eller mot att föreslagna utgiftsändamål sammanföres under anslaget.

Civilförvaltningen beräknar för reseersättningar 75 000 kronor. Ämbetsverket tillstyrker ett överförande till personalvårdens omkostnadsanslag av de för närvarande under arméns, marinens och flygvapnets reseanslag till chefens för försvarsstaben förfogande ställda medlen, 65 000 kronor. Likaså tillstyrkes, att under samma anslag beräknas ett belopp av 10 000 kronor för reseersättningar vilka tidigare bestritts från medel till utbildning i personalvård och medborgarkunskap. Däremot finner civilförvaltningen det tveksamt, huruvida ett belopp av 20 000 kronor bör anvisas för bestridande av resekostnader för stabskonsulenter och konsulenter vid information, utbildning m. m. å andra orter. Kostnaderna synes civilförvaltningen böra bestridas från vederbörligt reseanslag för det förband, till vars förmån resan företages.

Civilförvaltningen tillstyrker, att $(6\,000 + 5\,000 + 5\,500 =)$ 16 500 kronor anvisas för expenser för personalvårdsbyrån avseende kostnader för städning, skrivmaterialier m. m. samt telefon m. m. Däremot anser sig ämbetsverket ej kunna tillstyrka ett större belopp än 3 500 kronor för inköp av inventarier m. m. Civilförvaltningen beräknar sålunda medelsbehovet för expenser till $(16\,500 + 3\,500 =)$ 20 000 kronor.

För handböcker för social rådgivning m. m. tillstyrkes ett belopp av 12 000 kronor. Civilförvaltningen anser sig däremot ej kunna tillstyrka, att för materiel m. m. för krigsorganisationen anvisas ett högre belopp än 5 000 kronor. För bostadsförmedlingsverksamhet anser ämbetsverket, att medelsbehovet för nästa budgetår kan beräknas till 2 000 kronor. För försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd beräknar civilförvaltningen liksom chefen för försvarsstaben oförändrat 16 000 kronor.

Hela medelsbehovet under anslaget beräknar civilförvaltningen sålunda till (75 000 + 20 000 + 75 000 + 12 000 + 5 000 + 2 000 + 16 000 =) 205 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder förslaget, att ett särskilt anslag till omkostnader för personalvårdsorganisationen, Försvarets personalvård: Omkostnader, uppföres i riksstaten från och med nästa budgetår. Då jag dessutom anser mig kunna biträda förslaget att medel till soldathemsverksamhet skall anvisas under ett särskilt anslag, kan det för innevarande budgetår uppförda anslaget Personalvårdsverksamhet m. m. utgå ur riksstaten. Vid utgången av budgetåret 1959/60 kvarstående reservation bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få överföras till de nya anslagen Soldathemsverksamhet och Fritidsundervisning m. m.

Kostnaderna för försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd — omkring 16 000 kronor för år — bör enligt min mening bestridas från förslagsanslaget Vissa nämnder m. m. I övrigt har jag intet att erinra mot de föreslagna utgiftsändamålen under omkostnadsanslaget. Jag räknar sålunda även med att reseersättningar för konsulenter m. fl. i den lokala personalvårdsorganisationen skall bestridas från förevarande anslag. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 200 000 kronor. Jag tager icke nu ställning till hur anslaget bör fördelas på olika ändamål. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom vid fastställandet av stat för anslaget.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[162] 43. Soldathemsverksamhet

	Anslag
1960/61 (förslag)	180 000

Under de i staten för anslaget Personalvårdsverksamhet m. m. uppförda anslagsposterna Bidrag till soldathemsverksamhet, Bidrag till Drottning Victorias örlogshem i Stockholm samt Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona har för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 178 500 kronor. Såsom i det föregående under anslaget Försvarets personalvård: Omkostnader anförts föreslår *chefen för försvarsstaben*, att ett särskilt anslag till soldathemsverksamhet uppföres i riksstaten för nästa budgetår. Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer att detta anslag uppföres med 180 000 kronor, vilket

i jämförelse med för innevarande budgetår anvisade medel innebär en höjning med 1 500 kronor. Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd har förordat, att de särskilda anslagsposterna för Drottning Victorias örlogshem i Stockholm och Militärhemmet i Karlskrona skall utgå, då enligt nämnden anledning saknas, att dessa båda institutioner skall behandlas på annat sätt än övriga organisationer, som bedriver likartad verksamhet. Härigenom erhålles enligt nämndens uppfattning för framtiden en större möjlighet att göra en rättvis och noggrann behovsprövning och avvägning. Chefen för försvarsstaben biträder de av nämnden framförda synpunkterna.

Försvarets civilförvaltning har i yttrande tillstyrkt chefens för försvarsstaben yrkande.

Departementschefen

Som jag anført i det föregående under försvarets personalvårds omkostnadsanslag biträder jag förslaget att medel till soldathemsverksamhet skall anvisas under ett särskilt anslag, varvid anslaget Personalvårdsverksamhet m. m. utgår ur riksstaten. Under sistnämnda anslag har för innevarande budgetår sammanlagt 178 500 kronor anvisats som bidrag till soldathemsverksamhet samt till Militärhemmet i Karlskrona och Drottning Victorias örlogshem i Stockholm. Medelsbehovet under det nya anslaget till soldathemsverksamhet beräknar jag för nästa budgetår i likhet med chefen för försvarsstaben till 180 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 500 kronor i jämförelse med för innevarande budgetår anvisade medel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta hur anslaget närmare skall fördelas.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Soldathemsverksamhet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[163] 44. *Fritidsundervisning m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	250 000	247 983	16 447
1959/60 (statsliggaren s. 295)	270 000		
1960/61 (förslag)	320 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i sin helhet bunden.

Såsom anförts i det föregående under anslaget Försvarets personalvård: Omkostnader, föreslår *chefen för försvarsstaben*, att ett nytt anslag uppföres i riksstaten med benämningen Försvarets personalvård: Viss personalvårdsverksamhet. Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upp-

lysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer att nämnda anslag uppföres med 320 000 kronor. Av detta belopp belöper 270 000 kronor på fritidsundervisning, 10 000 kronor på lån och bidrag till värnpliktiga i bråds-kande fall, 20 000 kronor på kostnader för elevbibliotek vid vissa av krigs-maktens bibliotek samt 20 000 kronor på inredning av fritidslokaler och andra personalvårdande åtgärder. Förslagen beträffande förstnämnda tre ändamål innebär oförändrad medelsanvisning. För lån och bidrag samt för elevbibliotek har medel för innevarande budgetår anvisats under anslaget Personalvårdsverksamhet m. m. Under detta anslag har under de senaste budgetåren funnits uppförd en anslagspost till Kungl. Maj:ts disposition om 15 000 kronor. Enligt försvarsstabschefen motsvarar det av honom beräknade beloppet för inredning av fritidslokaler m. m. närmast denna anslagspost. Det för nästa budgetår föreslagna beloppet bör enligt försvarsstabschefen kunna användas såsom bidrag till förbanden för särskilt angelägna personalvårdsbehov, som ej kan tillgodoses med hjälp av läger- och manskapskassemedel eller andra statliga medel. Det framhålls att endast en liten del av föreliggande behov för upprustning av fritidslokaler m. m. kan tillgodoses inom den föreslagna medelsramen. En noggrann prövning måste därför ske i varje särskilt fall genom personalvårdsbyråns försorg och efter samråd med försvarets civilförvaltning och försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd. Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd har förordat, att 30 000 kronor anvisas för ifråga-varande ändamål.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning anser i likhet med chefen för försvarsstaben, att de poster under det nuvarande anslaget till personalvårdsverksamhet, vilka ej överföres till omkostnadsanslaget eller till anslaget till soldathemsverksamhet, kan sammanföras med anslaget till fritidsundervisning till ett nytt anslag med föreslagen benämning. Civilförvaltningen har intet att erinra mot de äskade beloppen. Därest Kungl. Maj:t skulle anse, att delegation bör komma till stånd av beslutanderätten angående medel för inredning av fritidslokaler och annan personalvårdande verksamhet, synes det dock civilförvaltningen lämpligare, att beslutanderätten angående dessa medel tillkommer civilförvaltningen.

Departementschefen

Jag delar försvarsstabschefens uppfattning att kostnaderna för lån och bidrag till värnpliktiga i bråds-kande fall, för elevbibliotek vid vissa av krigsmaktens bibliotek samt för inredning av fritidslokaler och andra personalvårdande åtgärder från och med nästa budgetår bör bestridas från samma anslag som kostnaderna för fritidsundervisning. Anslagsbenäm-

ningen bör härvid jämkas till Fritidsundervisning m. m. Medelsbehovet beräknar jag i likhet med chefen för försvarsstaben till 320 000 kronor. Jag tager icke nu ställning till hur anslaget bör fördelas på de olika ändamålen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 320 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD

[164] 45. Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	2 525 000	2 542 899	94 325
1959/60 (statsliggaren s. 295)	2 525 000		
1960/61 (förslag)	2 550 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 icke till någon del bunden.

Från detta anslag utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning med anslutna organisationer och till Frivilliga motorcykelkåren.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 197 000 kronor.

Centralförbundet för befälsutbildning upprepar tidigare framställd begäran om höjning av bidraget till befälsutbildning med 100 000 kronor till följd av kostnadsstegringar (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 304). Vidare hemställas om ökad medelstildelning för att möjliggöra utbetalande av dag-arvoden till deltagare i lägerkurser, för ungdomsverksamhet, luftbevakningsutbildning och för verksamheten inom Frivilliga radioorganisationen. För dessa ändamål hemställas om anslagshöjning med tillhopa 40 000 kronor. För höjda traktamentsersättningar begäres slutligen anslagshöjning med 25 000 kronor. Sammanlagt uppgår de av förbundet begärda bidrags-höjningarna till 165 000 kronor.

Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund begär anslagshöjning med avrundat 52 700 kronor för ökade administrations- och utbildningskostnader.

Frivilliga automobilkåren hemställer om oförändrat bidrag, medan Svenska brukshundklubben begär anslagsökning med 2 000 kronor på grund av att verksamheten utökats till att omfatta bland annat utbildning av s. k. sökhundar.

Frivilliga motorcykelkåren anholder, att bidraget ökas med 11 000 kronor på grund av höjda arvodes- och traktamentsersättningar samt ökade

reparationskostnader. Den begärda anslagshöjningen motiveras även med att kurserna utökats.

Överbefälhavaren tillstyrker en uppräknig av anslaget med 185 000 kronor, varav till frivilliga befälsutbildningsrörelsen 166 000 kronor, avseende befälsutbildning och ungdomsutbildning samt höjda traktamenten, till Sveriges kvinnliga bilkårer 14 000 kronor och till Frivilliga motorcykelkåren 5 000 kronor.

Civilförvaltningen har intet att erinra mot de av överbefälhavaren tillstyrkta anslagshöjningarna. Därutöver bör enligt civilförvaltningens mening bidraget till frivilliga befälsutbildningsrörelsen höjas med 7 000 kronor på grund av upphävandet av militär- och skyttetaxorna samt anslaget i övrigt höjas på grund av ökade rese- och traktamentskostnader med tillhopa 5 000 kronor, varav 2 000 kronor till Sveriges kvinnliga bilkårer och 1 000 kronor till en var av Frivilliga automobilkåren, Svenska brukshundklubben och Frivilliga motorcykelkåren.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget höjes med 25 000 kronor. Dispositionsbestämmelser för anslaget torde i vanlig ordning få utfärdas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 2 550 000 kronor.

[165] 46. Lottaorganisationen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	700 000	724 794	103 597
1959/60 (statsliggaren s. 297)	750 000		
1960/61 (förslag)	930 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 icke till någon del bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 213 000 kronor.

Överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges Lottakårer framhåller, att på grund av medelsbrist har stora inskränkningar måst göras i utbildningsverksamheten, vilket även visat sig vara till allvarligt men för den fortsatta rekryteringen. Den utbildning som kan äga rum under innevarande budgetår beräknas icke helt kunna täcka den årliga avgången. På grund härav kommer bristen på A-lottor att öka. Överstyrelsen grundar sina beräkningar av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 på uppgifter från försvarsgrenscheferna. Därvid har hänsyn tagits endast till kostnaderna

för utbildning av A-lottor. Överstyrelsen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 2 500 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 1 750 000 kronor. Av ökningen avser 78 000 kronor administration och upplysningsverksamhet, 1 309 153 kronor utbildningskostnader och 360 264 kronor förnödenheter och materiel m. m.

Överbefälhavaren tillstyrker en höjning av anslaget med 200 000 kronor, varav 10 000 kronor för administration och upplysningsverksamhet, 130 400 kronor för utbildningskostnader och 59 600 kronor för förnödenheter och materiel. Överbefälhavaren föreslår härjämte, att kompensation beräknas för de från och med den 1 juli 1959 förhöjda traktamentsersättningarna.

Civildförvaltningen tillstyrker den av överbefälhavaren föreslagna anslagsökningen av 200 000 kronor. Därutöver bör anslaget enligt ämbetsverkets mening uppräknas för att täcka de höjda rese- och traktamentskostnaderna. Civildförvaltningen beräknar medelsbehovet för detta ändamål till i runt tal 13 000 kronor.

Departementschefen

Ur beredskapssynpunkt är det angeläget att ha tillgång till utbildad lottapersonal för placering i befattningar i krigsorganisationen. Innevarande budgetårs anslag medger, som framgår av den tidigare redogörelsen, icke att personal utbildas i den omfattning som erfordras för att täcka beräknade avgångar. Av försvarsgrenschefernas underlag för medelsberäkningarna för nästa budgetår inhämtas att en anslagshöjning på cirka 180 000 kronor är nödvändig för att bristen på utbildad lottapersonal i krigsorganisationen inte skall öka. Med hänsyn härtill och till genomförda traktamentshöjningar föreslår jag, att anslaget höjes med 180 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 930 000 kronor.

[166] 47. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	60 000	59 260	2 186
1959/60 (statsliggaren s. 297)	60 000		
1960/61 (förslag)	70 000		

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 21 000 kronor.

Överstyrelsen för Svenska röda korset hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 147 632 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 87 632 kronor. Det yrkade beloppet utgör beräknade kostnader för utbildning av krigsfrivillig A-personal och hjälpsystrar. Överstyrelsen framhåller, att såsom underlag för kostnadsberäkningarna använts av chefen för armén utfärdade anvisningar. Röda korset har enligt överstyrelsen trots oförändrat anslag sedan budgetåret 1957/58 ökat sin utbildningsfrekvens beträffande A-personal genom att utnyttja egna medel. Överstyrelsen anser sig nu icke, utan väsentligt men för röda korsets sociala och humanitära verksamhet, i ytterligare utsträckning kunna ta insamlade medel i anspråk för utbildning för det militära försvaret.

Överbefälhavaren finner överstyrelsens begäran om anslagshöjning motiverad men anser sig av hänsyn till den begränsade kostnadsramen icke kunna tillstyrka, att anslaget höjes med mer än 20 000 kronor.

Civildförvaltningen tillstyrker den av överbefälhavaren föreslagna uppräknings samt föreslår därjämte, att anslaget höjes med 1 000 kronor på grund av ökade rese- och traktamentskostnader.

Departementschefen

Jag anser mig inte kunna tillstyrka att anslaget uppräknas med högre belopp än 10 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[167] 48 Frivilliga djursjukvården i krig

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	15 000	15 400	1 200
1959/60 (statsliggaren s. 298)	15 000		
1960/61 (förslag)	15 000		

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 6 000 kronor.

Centralstyrelsen för Svenska blå stjärnan hemställer, att anslaget höjes med 12 000 kronor under åberopande bland annat av att föreningen under senare år icke beretts kompensation för automatiska kostnadsstegringar. Av höjningen avses 11 900 kronor för utbildningskostnader och 100 kronor för förnödenheter och materiel m. m.

Överbefälhavaren tillstyrker, att anslaget höjes med 5 000 kronor för utbildning.

Civilförvaltningen biträder överbefälhavarens förslag. Enligt ämbetsverkets mening bör anslaget dessutom ökas med 1 000 kronor för höjda rese- och traktamentskostnader.

Departementschefen

Jag finner mig icke kunna tillstyrka någon höjning av anslaget för nästa budgetår utan föreslår att det uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[168] 49. **Frivilliga skytteväsendet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	1 625 000	1 580 800	174 307
1959/60 (statsliggaren s. 298)	1 750 000		
1960/61 (förslag)	1 750 000		

¹ Avser anslaget Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 ett belopp av cirka 170 000 kronor bundet.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 1 705 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, varav 342 000 kronor för underhåll av skjutbanor. För Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet disponeras 35 000 kronor respektive 10 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 150 000 kronor.

Skytteförbundens överstyrelse hemställer, att statsbidraget för nästa budgetår ökas med 133 290 kronor. Överstyrelsen framhåller, att den äskade höjningen endast motsvarar de senaste årens allmänna prisfördyringar. Av den föreslagna höjningen belöper sig cirka 9 000 kronor på överstyrelsens administrationskostnader, 5 000 kronor på reseersättningar åt Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser och 119 300 kronor på ökat bidrag till skytteföreningarna; sistnämnda belopp avsett att möjliggöra att bidraget per anslagsberättigande skytt höjes från 4 till 5 kronor för gevärsskytt och från 7 till 8 kronor för kulsprutepistolkytt. Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet hemställer om höjda bidrag med respektive 82 500 och 1 000 kronor.

Överbefälhavaren tillstyrker att anslaget höjes med 144 000 kronor, varav 133 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, 10 000 kronor för pistolskytteförbundet och 1 000 kronor för sport-

skyttförbundet. Civilförvaltningen biträder överbefälhavarens förslag och föreslår, att bidragen därjämte ökas för höjda rese- och traktamentsersättningar med 4 000 kronor till skyttförbundens överstyrelse och med 1 000 kronor till vardera av pistolskyttförbundet och sportskyttförbundet.

Departementschefen

Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av förevarande anslag utan föreslår att det uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga skytteväsendet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 750 000 kronor.

[169] 50. Understöd åt vissa föreningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	153 000	250 511
1959/60 (statsliggaren s. 300)	53 000	
1960/61 (förslag)	53 000	

¹ Därav 25 000 kronor under anslaget Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m. och 28 000 kronor under anslaget Marinen: Understöd åt föreningar m. m.

² Nettoutgiften fördelar sig på de under 1 angivna anslagen med 24 111 kronor respektive 26 400 kronor.

Från detta anslag utgår bidrag dels till vissa föreningar och sällskap med militär anknytning för utgivande av handlingar m. m. samt till vissa tidskrifter med militärt innehåll, dels ock till förhyrande av lokaler för sammanslutningar av underofficerare och underbefäl.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket finner, i enlighet med vad chefen för marinen i skrivelse till ämbetsverket föreslagit, att en höjning av bidraget till förhyrande av lokaler är väl motiverad på sätt civilförvaltningen föreslagit för innevarande budgetår (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 309), men med hänsyn till direktiven för budgetarbetet anser sig ämbetsverket icke kunna förorda en sådan höjning.

Departementschefen

Som civilförvaltningen föreslagit bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 53 000 kronor.

VISSA ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL

[170] 51. Inskrivningskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 174 304
1959/60 (statsliggaren s. 301)	1 250 000	
1960/61 (förslag)	1 350 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor. Højningen motiveras dels med de ökade traktaments- och resekostnaderna samt militärtaxans upphävande, dels ock med ökningen av antalet inskrivningsskyldiga. Med utgångspunkt i anslagsbelastningen under budgetåret 1958/59 beräknar civilförvaltningen därför medelsbehovet för nästa budgetår till 1 350 000 kronor.

Departementschefen

På framställning av chefen för centrala värnpliktsbyrån har Kungl. Maj:t den 20 november 1959 medgivit, att ett antal identitetsbrickor får anskaffas och att till bestridande av kostnaderna härför får tagas i anspråk högst 52 000 kronor av förevarande anslag. Betalning torde komma att erläggas först under budgetåret 1960/61. Hänsyn bör tagas härtill vid beräkningen av förevarande anslag, som alltså bör uppräknas med avrundat 50 000 kronor för denna anskaffning. Vidare bör traktamentshøjningen beaktas. Med hänsyn till det anförda föreslår jag, att anslaget höjes med 100 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kronor.

[171] 52. Vissa specialundersökningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	425 000	493 562
1959/60 (statsliggaren s. 301)	440 000	
1960/61 (förslag)	540 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget höjes med 55 000 kronor.

Överbelastningen under budgetåret 1958/59 beror enligt sjukvårdssty-

relsen på att kostnaderna för skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. höjts och att antalet sådana undersökningar ökat. Ämbetsverket beräknar kostnaderna för skärmbildsundersökningar för budgetåret 1960/61 till 264 000 kronor, vilket innebär en ökning med 74 000 kronor i förhållande till vad som för detta ändamål beräknats för innevarande budgetår. Vidare beräknas specialundersökningar av personal vid flygvapnet komma till stånd i ökad omfattning under budgetåret 1960/61. För flygtjänstgöring avsedd personal avses nämligen skola genomgå, förutom tidigare anbefallda undersökningar, jämväl cardiologundersökning. Kostnaden här för beräknas uppgå till 24 000 kronor. Å andra sidan räknar sjukvårdsstyrelsen med en minskning av kostnaderna för specialundersökningar till följd av att undersökningarna av ubåts- och dykarpersonal numera utföres vid militärmedicinska undersökningscentralen. Den på grund härav beräknade kostnadsbesparingen anges till 43 000 kronor.

Sjukvårdsstyrelsen beräknar med ledning av det anförda medelsbehovet under anslaget till $(440\,000 + 74\,000 + 24\,000 - 43\,000 =)$ 495 000 kronor.

Departementschefen

Vid förevarande anslagsfrågas beredning inom försvarsdepartementet har under hand inhämtats ytterligare uppgifter från sjukvårdsstyrelsen om kostnaderna för skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. Därvid har framkommit att kostnaderna för nämnda undersökningar för budgetåret 1960/61 kan beräknas uppgå till i runt tal 310 000 kronor. För innevarande budgetår har 190 000 kronor beräknats för ändamålet. Denna jämförelsevis kraftiga kostnadsökning för skärmbildsundersökningar har uppgivits bero främst på stegrade kostnader för arvoden, traktamenten, film, fordon etc. Denna kostnadsutveckling inger betänkligheter. Sjukvårdsstyrelsen bör därför närmare undersöka förutsättningarna för en ändring i kostnadsbesparande riktning av det vid skärmbildsundersökningarna tillämpade systemet. I avbidan härpå bör för budgetåret 1960/61 de för skärmbildsundersökningar avsedda medlen ökas med 120 000 kronor. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot sjukvårdsstyrelsens beräkningar, upptager jag medelsbehovet under anslaget till 540 000 kronor, innebärande en ökning med 100 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 540 000 kronor.

[172] 53. Försvarsupplysning

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	140 000	139 805	17 475
1959/60 (statsliggaren s. 302)	210 000		
1960/61 (förslag)	180 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 icke till någon del bunden.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslaget höjes med 45 000 kronor, varav för presstjänst m.m. avses 2 000 kronor, för ökat bidrag till Centralförbundet Folk och försvar 15 000 kronor samt för utgivande av tidskrifterna Kontakt med krigsmakten, Arménytt, Marinytt och Vårdkasen respektive 6 000, 10 000, 7 000 och 5 000 kronor. Förslag om höjning av bidraget till Centralförbundet Folk och försvar och till tidskriften Kontakt med krigsmakten har framställts i tidigare medelsäskanden (jfr senast prop. 1959: 1, bil. 6, s. 312).

Försvarets civilförvaltning tillstyrker den begärda höjningen av bidraget till presstjänst m. m. men ifrågasätter om en uppräknig av övriga anslagsposter med så betydande belopp som föreslagits bör göras nu. Ämbetsverket vill dock ej motsätta sig en viss uppräknig av dessa anslagsposter.

Departementschefen

Som jag omtalat vid anmälan av försvarsstabens avlöningsanslag har jag efter överväganden i samband med budgetarbetet stannat i den uppfattningen, att tidskriften Kontakt med krigsmakten bör nedläggas. Det bör vidare enligt min mening undersökas, huruvida icke i kostnadsbesparande syfte upplagan på tidskriften Vårdkasen, som nu är cirka 25 000 exemplar, skulle kunna begränsas. Med beaktande av det anförda bör anslaget uppföras med 180 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur ifrågavarande anslag skall disponeras för olika slag av upplysningsverksamhet. Jag förutsätter att angelägenheten av upplysning om för försvarsmakten gemensamma frågor härvid beaktas.

Åberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget minskas med 30 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[173] 54. Försvarsfilm

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	450 000	445 315	26 708
1959/60 (statsliggaren s. 303)	460 000		
1960/61 (förslag)	485 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i huvudsak bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget, såvitt det avser militär undervisningsfilm, höjes med 25 000 kronor.

Försvarsgrenscheferna har föreslagit en uppräknig av anslaget i förevarande del med tillhoppa 76 000 kronor, varav för arméns behov 8 000 kronor, för marinens behov 60 000 kronor och för flygvapnets behov 8 000 kronor. Den föreslagna höjningen motiveras med dels ökade framställningskostnader, dels ock ökat behov av film för utbildningsändamål.

Civilförvaltningen anser det ur utbildningssynpunkt alltjämt (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 313) angeläget att åstadkomma möjligheter för en ökad filmproduktion. Ämbetsverket finner sig dock icke kunna förorda en anslagshöjning av den storleksordning, som chefen för marinen föreslagit. Enligt ämbetsverkets mening bör man söka att vidmakthålla produktionens omfattning och kvalitet. Med hänsyn härtill anser sig ämbetsverket böra föreslå en anslagshöjning med 25 000 kronor, varav 9 000 kronor avses för marinens och 8 000 kronor för vardera arméns och flygvapnets behov.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslagsposten till upplysnings- och propagandafilm upptages med oförändrat belopp, 18 000 kronor.

Departementschefen

En viss uppräknig av förevarande anslag bör äga rum med hänsyn till ökade framställningskostnader för den militära undervisningsfilmen. Höjningen bör emellertid begränsas till 25 000 kronor. Vad beträffar upplysnings- och propagandafilm räknar jag med oförändrad medelstillsdelning. Anslaget bör således uppföras med 485 000 kronor. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning utfärda dispositionsbestämmelser för anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 485 000 kronor.

[174] 55. Publikations- och blankettryck

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 700 000	2 590 511
1959/60 (statsliggaren s. 303)	2 680 000	
1960/61 (förslag)	2 680 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket anser, att någon minskning av anslaget, motiverad av den låga belastningen under budgetåret 1958/59, icke bör ske då erfarenhetsmässigt oförutsedda utgifter till betydande belopp kan uppkomma.

Departementschefen

I enlighet med civilförvaltningens förslag bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 680 000 kronor.

E. Diverse

[175] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	73 000	73 000
1959/60 (statsliggaren s. 303)	73 000	
1960/61 (förslag)	102 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom an-
fört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 102 000 kronor.

[176] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	361 000	353 426
1959/60 (statsliggaren s. 304)	353 000	
1960/61 (förslag)	359 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom an-
fört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 359 000 kronor.

[177] 3. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	20 747 000	20 686 504
1959/60 (statsliggaren s. 304)	23 472 000	
1960/61 (förslag)	25 687 000	

I annat sammanhang denna dag anmäles förslag till stat för försvarets fastighetsfond. Under hänvisning till vad där anföres angående ersättning

till befästningars delfond av nämnda fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 25 687 000 kronor.

[178] 4. **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 100 000	1 500 000
1959/60 (statsliggaren s. 304)	1 500 000	
1960/61 (förslag)	1 500 000	

Från detta anslag utgår gottgörelse till försvarets fabriksfond för inom fabriksverket uppkommande kostnader för vidmakthållande i fred av de nytillverkande fabrikernas krigsberedskap. Enligt för innevarande budgetår fastställd stat användes anslaget för täckande av tomgångsförluster vid vissa överdimensionerade produktionsavdelningar, kostnader för undanställda maskiner, som är avsedda för driften under beredskaps- och krigstillstånd, samt kostnader för ammunitionsreservfabrik.

Försvarets fabriksstyrelse (skr. ²⁷/₈ 1959) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Styrelsen framhåller, att medelsbehovet i stort sett är beroende av arbetsbeläggningen vid fabrikerna. Såvitt styrelsen nu kan bedöma bör anslaget för budgetåret 1960/61 upptagas med oförändrat 1 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag biträder fabriksstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[179] 5. **Ersättning för automobilskatt**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 900 000	5 984 526
1959/60 (statsliggaren s. 304)	6 080 000	
1960/61 (förslag)	6 700 000	

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 590 000 kronor. Ämbetsverket grundar sina anslagsberäkningar på antalet skatteplik-

tiga fordon av olika slag, som antagas vara i krigsmaktens ägo under år 1960, och den beräknade genomsnittliga användningstiden för dessa fordon. Ökningen av medelsbehovet hänför sig till beräknad ökning av antalet fordon samt övergång till genomsnittligt tyngre fordon.

Departementschefen

Jag har icke något att erinra mot armétygförvaltningens beräkningar. Anslagsbeloppet bör emellertid avrundas till 6 700 000 kronor, innebärande en ökning med 620 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 700 000 kronor.

[180] 6. Ersättning för rustning och rotering

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 000	24 339
1959/60 (statsliggaren s. 304)	15 000	
1960/61 (förslag)	15 000	

Anslaget bör jämväl för budgetåret 1960/61 uppföras med 15 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[181] 7. Resestipendier

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	15 000	22 851	3 920
1959/60 (statsliggaren s. 304)	15 000		
1960/61 (förslag)	15 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 omkring 1 000 kronor bundna.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[182] 8. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	250 000	310 701	2
1959/60 (statsliggaren s. 305)	450 000		
1960/61 (förslag)	600 000		

Inom försvaret bedrives ett omfattande arbete för att anpassa krigsmaktens verksamhet till de riktlinjer som angivits i 1958 års försvarsbeslut. Jämsides härmed pågår ett intensivt rationaliseringsarbete. Förutom genom permanenta organ utföres förenämnda arbetsuppgifter genom för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga. Den 1 oktober 1959 var sålunda ett tiotal kommittéer sysselsatta med utredningsarbete rörande organisatoriska spörsmål eller angränsande frågor. Här må nämnas 1954 års personalkårutredning, 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, 1958 års försvarsledningskommitté och delegationen för samordning av vissa personalorganisations- och personalvårdsfrågor inom försvaret. Flertalet av här åsyftade utredningar beräknas fortsätta sin verksamhet under nästa budgetår. Efter den 1 oktober har tillkommit en besparingsutredning för försvaret samt en utredning rörande försvarsattachéorganisationens omfattning. Jag räknar vidare med att frågan om försvarets högsta ledning — sedan försvarsledningskommittén slutfört nu pågående undersökningar — skall behandlas av en utredning med parlamentariskt inslag. Det kan dessutom bli erforderligt att tillkalla ytterligare sakkunniga för utredning av särskilda organisationsspörsmål m. m.

Med det anförda har jag velat visa, att ett omfattande utredningsarbete bedrives rörande försvarets organisation. Även andra utredningar än sådana som avser organisatoriska frågor pågår. Med hänsyn till den utredningsverksamhet som kan förutses för nästa budgetår synes det erforderligt, att förevarande anslag uppföres med 600 000 kronor, vilket innebär en höjning med 150 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[183] 9. Vissa nämnder m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	165 000	165 856
1959/60 (statsliggaren s. 305)	190 000	
1960/61 (förslag)	225 000	

Från anslaget bestrides under innevarande budgetår kostnader för in-skrivningsrådet, riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, försvarets skaderegleringsnämnd, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, försvarets skolnämnd, sakkunniga för rådgivning i publicitetsfrågor, försvarets fastighetsnämnd och försvarets personalnämnd.

Försvarets civilförvaltning räknar i sina anslagsäskanden med att kostnaderna för försvarets centrala företagsnämnd framdeles skall bestridas från förevarande anslag. I avsaknad av uppgift om kostnaderna för nämnden har ämbetsverket icke kunnat taga ställning till det för nämndens verksamhet erforderliga medelsbehovet. Ämbetsverket föreslår därför, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. I skrivelse den 7 oktober 1959 har försvarets centrala företagsnämnd hemställt om en årlig medelsanvisning av 13 600 kronor. Framställningen har tillstyrkts av civilförvaltningen. Genom beslut den 18 december 1959 har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår från anslaget till extra utgifter anvisat ett belopp av 13 600 kronor för ifrågavarande ändamål.

Jag föreslår, att medel för försvarets centrala företagsnämnd från och med nästa budgetår beräknas under anslaget till vissa nämnder m. m. Vid anmälan av anslaget Försvarets personalvård: Omkostnader har förutsatts, att kostnaderna för försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd (för innevarande budgetår beräknade till 16 000 kronor) skall bestridas från förevarande anslag.

Med beaktande av vad jag sålunda föreslagit samt av att medelsbehovet för vissa av de under anslaget upptagna nämnderna torde komma att öka beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 225 000 kronor, innebärande en höjning med 35 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kronor.

[184] 10. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	25 000	41 424	6 470
1959/60 (statsliggaren s. 305)	25 000		
1960/61 (förslag)	25 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i hudsak obunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket anger medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1960/61 till 200 000 kronor men anser sig med hänsyn till de av

överbefälhavaren lämnade direktiven för budgetarbetet icke böra föreslå någon höjning.

Jag biträder — under erinran om vad jag under fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag anfört i förevarande fråga — fortifikationsförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[185] 11. **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 400 000	1 384 704
1959/60 (statsliggaren s. 306)	1 450 000	
1960/61 (förslag)	1 450 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

[186] 12. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 000	—
1959/60 (statsliggaren s. 306)	25 000	
1960/61 (förslag)	25 000	

Från detta anslag utgår gottgörelser för skador till följd av bestämmelser om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret m. m.

Hållpunkter saknas för bedömande av i vad mån utgifter av beskaffenhet att böra belasta anslaget kan uppkomma under nästa budgetår. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[187] 13. Täckande av vissa medelsbrister

	Anslag
1960/61 (förslag)	10 000

Efter förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen vid ett flertal tillfällen medgivit, att anslaget till oförutsedda utgifter fått disponeras till täckande av vissa i försvarets civilförvaltnings räkenskaper såsom proprietalanser redovisade medelsbrister. Senast har sådant medgivande lämnats enligt riksdagens skrivelse 1959: 91 efter förslag i propositionen 1959: 46, varvid medel fick disponeras av det för budgetåret 1958/59 anvisade anslaget till oförutsedda utgifter. I andra fall har täckande av ifrågavarande medelsbrister skett genom att Kungl. Maj:t anvisat medel från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter. Förenämnda anslag till extra utgifter har exempelvis under innevarande budgetår utnyttjats för täckande av vissa under budgetåret 1958/59 uppkomna och från tidigare budgetår kvarstående medelsbrister. Under budgetåren 1950/60 har medel från förenämnda anslag anvisats för täckande av här berörda medelsbrister enligt följande.

	Oförutsedda utgifter	Extra utgifter
1959/60	—: —	8 771: 49
1958/59	17 248: 87	—: —
1957/58	—: —	609: 37
1956/57	14 588: 56	—: —
1955/56	15 938: 19	—: —
1954/55	4 833: 38	—: —
1953/54	4 977: 40	—: —
1952/53	—: —	1 501: 71
1951/52	8 800: —	—: —
1950/51	44 700: —	—: —

Under budgetåren 1950/60 har alltså täckningsmedgivande lämnats beträffande medelsbrister till ett sammanlagt belopp av 121 968 kronor 97 öre, eller i genomsnitt cirka 12 200 kronor för budgetår. Till största delen har dessa brister uppkommit genom brottsligt förfarande. Principerna för redovisning av dylika brister såsom proprietalanser har redovisats i propositionen 1946: 317. Medel som inflyter genom indrivning av kronans mot ifrågavarande medelsbrister svarande fordringar tillföres inkomsttiteln Övriga diverse inkomster. Under budgetåret 1958/59 har, enligt vad civilförvaltningen anmält, sammanlagt 7 432 kronor 51 öre influtit, avseende genom tidigare beslut täckta medelsbrister.

Medel för täckning av såsom proprietalanser i civilförvaltningens räkenskaper redovisade medelsbrister erfordras som regel årligen. Det synes därför lämpligt att ett särskilt förslagsanslag uppföres för ändamålet

under fjärde huvudtiteln bland anslagen under avsnitt E. Diverse. Med hänsyn till erfarenheterna av medelsbehovet under budgetåren 1950/60 föreslår jag, att anslaget, som torde få benämnas Täckande av vissa medelsbrister, för nästa budgetår uppföres med 10 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vilka medelsbrister som bör täckas av medel från anslaget.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[188] 14. **Borttagande av pansarhinder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	125 000	227 455	111 432
1959/60 (statsliggaren s. 306)	125 000		
1960/61 (förslag)	200 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i hudsak bunden.

Från ifrågavarande anslag bekostas vissa arbeten för borttagande av pansarhinder och andra befästningar, som visat sig vara till hinder för utbyggnad av bostads- och industriområden m. m., samt för uppförande på annan plats av likvärdiga befästningar som ersättning för de borttagna.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket beräknar visserligen medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1960/61 till 300 000 kronor men anser sig med hänsyn till de av överbefälhavaren lämnade direktiven för budgetarbetet inte böra föreslå någon anslagshöjning. Jag föreslår, att anslaget höjes med 75 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[189] 15. **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59 ¹	14 025 000	² 13 010 891
1959/60 (statsliggaren s. 306)	13 300 000	
1960/61 (förslag)	12 400 000	

¹ Därav 25 000 kronor under förslagsanslaget Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, och återstoden under förslagsanslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

² Nettoutgiften fördelar sig på de under 1 nämnda anslagen med 24 733 kronor respektive 12 986 158 kronor.

Riksförsäkringsanstalten och förswarets socialbyrå (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställer, att anslaget minskas med 800 000 kronor. Myndigheterna framhåller, att avgång av äldre ersättningstagare, bland annat i skadefall från den förstärkta försvarsberedskapens tid, under en följd av år medfört en fortlöpande minskning av kostnaderna under anslaget. Antalet inkomna framställningar om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, har under de två senaste budgetåren hållit sig tämligen konstant. Förutsatt att den militära tjänstgöringens omfattning ej väsentligt förändras, anses därför en fortsatt minskning i medelsåtgången under de närmaste åren sannolik. Med hänsyn härtill beräknar myndigheterna medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1960/61 till 12 500 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med riksförsäkringsanstalten och förswarets socialbyrå finner jag en minskning av medelsåtgången under anslaget sannolik. Med hänsyn till repetitionsövningarnas minskade omfattning anser jag, att anslaget bör kunna minskas med 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.*, för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 12 400 000 kronor.

[190] 16. Omskolning av i militärtjänst skadade

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	125 000	143 096
1959/60 (statsliggaren s. 308)	150 000	
1960/61 (förslag)	150 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Styrelsen framhåller, att den med anslaget avsedda verksamheten numera stabiliserats. Jag biträder styrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[191] 17. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	400 000	467 298	96 348
1959/60 (statsliggaren s. 308)	400 000		
1960/61 (förslag)	400 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i huvudsak bunden.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

Under de senaste budgetåren har Kungl. Maj:t anvisat medel för bedrivande av social verksamhet vid vissa försvaret tillhörande inrättningar samt för utdelande av gratifikationer. Den verksamhet som det främst varit fråga om har utgjorts av studie- och upplysningsverksamhet samt trivselskapande åtgärder inom arbets- och lunchlokaler. Gratifikationerna har avsetts skola utdelas till personal inom försvaret för förslag till förbättrade driftmetoder m. m. För arméns del har medel anvisats för sådan verksamhet vid kasernvårdsavdelningar, arméns tygverkstäder och centralförråd, vid intendenturverkstäder, intendenturförråd och centrala intendenturanstalter. För marinens del har det varit fråga om örlogssvarven, kustartilleriförsvaren och marinkommandonas intendenturförvaltningar samt för flygvapnets del de centrala flygverkstäderna, flottiljverkstäderna, centrala flygmaterielförrådet och försökscentralen i Malmslätt. Medel om sammanlagt 103 500 kronor per budgetår har enligt Kungl. Maj:ts medgivande fått utnyttjas för ifrågavarande ändamål. Därvid anlitas till ett belopp av 51 500 kronor huvudsakligen vederbörliga sakanslag samt till 52 000 kronor respektive verkstäders och förråds driftmedel.

Försvarets civilförvaltning har föreslagit, att från och med budgetåret 1960/61 uppföres ett särskilt anslag för redovisning av utgifter för ifrågavarande ändamål. Jag delar civilförvaltningens uppfattning att kostnader av detta slag ej bör belasta sakanslag men finner övervägande skäl tala för att kostnaderna bestrides från anslaget till extra utgifter. De kostnader som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut skall bestridas av driftmedel torde även fortsättningsvis få utgå av dessa medel. På grund av det anförda bör ett belopp av 50 000 kronor beräknas under förevarande anslag för bestridande av ifrågavarande utgifter för social verksamhet m. m.

Kostnader för företagsnämnderna har hittills bestritts från förevarande anslag. Sedan den 18 december 1959 föreskrifter utfärdats, enligt vilka kostnaderna för nämndernas verksamhet skall bestridas i annan ordning, torde medel för deras verksamhet ej vidare behöva beräknas under förevarande anslag. På grund härav kan detta minskas med 50 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget beräknar jag således till oförändrat 400 000 kronor. Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[192] 18. Rationaliseringsförsök

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1958/59	50 000	519	78 059
1959/60 (statsliggaren s. 308)	90 000		
1960/61 (förslag)	215 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1958/59 i runt tal 33 000 kronor bundna.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget minskas med 40 000 kronor, med vilket belopp anslaget innevarande budgetår uppräknades för anskaffning av hålkortsmaskiner vid armétygförvaltningen. För egen del föreslår jag, under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av anslagen Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader och Armétygförvaltningen: Omkostnader, att anslaget höjes med 125 000 kronor till 215 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rationaliseringsförsök* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 215 000 kronor.

[193] 19. Prisundersökningar m. m.

	Anslag
1959/60 (statsliggaren s. 308)	75 000
1960/61 (förslag)	50 000

Från detta anslag skall bestridas kostnaderna för försvarets prisregleringsdelegations verksamhet m. m. samt för insamling och bearbetning av prismaterial, sammanställning av indextal m. m.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att ifrågavarande anslag i avbidan på erfarenheter uppföres med oförändrat belopp. För egen del föreslår jag, att anslaget minskas med 25 000 kronor, vilket belopp vid anslagsberäkningen föregående budgetår (jfr prop. 1959: 119, s. 19) angavs såsom engångskostnad. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisundersökningar m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[194] 20. Reglering av prisstegringar

	Anslag
1959/60 (statsliggaren s. 309)	40 000 000
1960/61 (beräknat belopp) ...	60 000 000

Från förevarande anslag skall i enlighet med vad därom anförts i propositionen 1959: 119 bestridas kostnaderna för reglering av prisföränd-

ringar i fråga om reservationsanslag och obetecknade anslag. Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört föreslår jag, att anslaget tills vidare uppföres med ett beräknat belopp av 60 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1960/61 beräkna ett anslag av 60 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hugo Grimlund

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1960/61

Sid.		Kronor
A. Försvarsdepartementet		
32	Avlöningar.....	1 424 000
34	Omkostnader	117 000
	Försvarsdepartementet	1 541 000
B. Centrala förvaltningsmyndigheter		
Försvarets civilförvaltning		
105	Avlöningar	5 170 000
108	Omkostnader	1 234 000
		6 404 000
Försvarets sjukvårdsstyrelse		
111	Avlöningar.....	1 115 000
113	Omkostnader	106 000
		1 221 000
Fortifikationsförvaltningen		
114	Avlöningar.....	7 515 000
126	Omkostnader	510 000
127	Forskningsverksamhet m. m.	1 600 000
128	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	270 000
128	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel.....	100
		9 895 100
Armétygförvaltningen		
129	Avlöningar.....	24 000 000
136	Omkostnader	1 125 000
137	Årskostnader för industriell krigsberedskap.....	700 000
138	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	4 350 000
139	Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar	7 200 000
		37 375 000
Arméintendenturförvaltningen		
141	Avlöningar	3 105 000
143	Omkostnader	266 000
144	Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar	3 370 000
		6 741 000

Sid.		Kronor
	Marinförvaltningen	
147	Avlöningar	12 150 000
153	Omkostnader	998 000
		<u>13 148 000</u>
	Flygförvaltningen	
155	Avlöningar	25 000 000
172	Omkostnader	1 400 000
		<u>26 400 000</u>
	Försvarets förvaltningsdirektion	
174	Avlöningar	214 000
175	Omkostnader	18 000
		<u>232 000</u>
	Centrala förvaltningsmyndigheter	101 416 100

C. Försvarskrafterna

	Försvarsstaben	
176	Avlöningar	17 040 000
187	Omkostnader	3 380 000
189	Övningar	77 000
190	Anskaffning av krigskartor	450 000
190	Anskaffning och underhåll av materiel	1 961 000
	Försvarsstaben	22 908 000

Armén*Avlöningar m. m. till fast anställd personal*

192	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 253 000 000
192	Avlöningar till personal å reservstat	¹ 1 700 000
193	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	8 200 000
194	Rekryteringskostnader	55 000
194	Avlöningar till viss arbetarpersonal	13 125 000
		<u>276 080 000</u>

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

195	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	52 500 000
-----	--	------------

Sjukvård

196	Sjukvård	3 200 000
-----	----------------	-----------

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

Reseersättningar m. m.

198	Reseersättningar m. m.	17 000 000
-----	-----------------------------	------------

Expenser m. m.

200	Bränsle m. m.	18 000 000
201	Telefon m. m.	2 100 000
203	Övriga expenser m. m.	1 090 000
		21 190 000

Mathållning m. m.

203	Mathållning	44 600 000
205	Furagering	1 500 000
		46 100 000

Intendenturmateriel m. m.

206	Beklädnad m. m.	51 300 000
209	Inventarier m. m.	5 900 000
211	Tvätt	3 900 000
		61 100 000

Övningar m. m.

212	Övningar m. m.	36 500 000
214	Ökning av drivmedelslagringen	100
215	Drivmedelsförråd m. m.	1 800 000
216	Anskaffning av drivmedelsutrustning	3 000 000
		41 300 100

Anskaffning och vård av hästar m. m.

217	Remontering	100
219	Uttagning av hästar	75 000
219	Veterinärvård	80 000
220	Hundväsendet	71 000
		226 100

Tygmateriel m. m.

221	Anskaffning av tygmateriel m. m.	351 000 000
223	Underhåll av tygmateriel m. m.	66 590 000
224	Förhyrning av motorfordon m.m.	4 500 000
224	Uttagning av motorfordon och motorredskap	160 000
		422 250 000

Fastigheter

Ersättning till försvarets fastighetsfond:

225	Arméns delfond	47 980 000
-----	----------------------	------------

Sid.

Kronor

Hemvärnet

225	Hemvärnets avlöningar	740 000
228	Hemvärnets omkostnader	683 000
228	Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	525 000
230	Hemvärnets övningar	2 050 000
232	Hemvärnets tygmateriel m. m.	4 400 000
		8 398 000
		Armén 997 324 200

*Marinen**Avlöningar m. m. till fast anställd personal*

233	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 93 500 000
233	Avlöningar till personal å reservstat	132 000
233	Avlöningar till personal i marinens reserver	2 150 000
234	Rekryteringskostnader	85 000
234	Avlöningar till viss arbetarpersonal	3 435 000
		99 302 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

236	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	11 000 000
-----	--	------------

Sjukvård

236	Sjukvård	960 000
-----	----------------	---------

Reseersättningar m. m.

237	Reseersättningar m. m.	4 300 000
-----	-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

238	Bränsle m. m.	7 600 000
238	Telefon m. m.	1 100 000
238	Övriga expenser m. m.	360 000
		9 060 000

Mathållning

239	Mathållning	14 500 000
-----	-------------------	------------

Intendenturmateriel m. m.

241	Beklädnad m. m.	6 900 000
243	Inventarier m. m.	1 380 000
245	Tvätt	1 175 000
		9 455 000

: Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Övningar m. m.</i>	
245	Övningar m. m.	23 000 000
248	Drivmedelsförråd m. m.	420 000
248	Anskaffning av drivmedelsutrustning	100 000
249	Materialförråd m. m.	555 000
249	Hundbevakningstjänsten	10 000
		24 085 000
	<i>Flytande materiel, vapenmateriel m. m.</i>	
250	Fartygsbyggnader m. m.	88 500 000
254	Anskaffning av vapenmateriel m. m.	67 500 000
256	Underhåll av fartyg m. m.	46 000 000
259	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	600 000
		202 600 000
	<i>Fastigheter</i>	
	Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
260	Marinens delfond	14 770 000
	<i>Bidrag och understöd</i>	
260	Bidrag till sjövärnsskåren	330 000
	Marinen	390 362 000
	<i>Flygvapnet</i>	
	<i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal</i>	
261	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 122 000 000
261	Avlöningar till personal å reservstat	35 000
261	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	1 930 000
262	Rekryteringskostnader	270 000
263	Avlöningar till viss arbetarpersonal	265 000
		124 500 000
	<i>Avlöningar m. m. till värnpliktiga</i>	
263	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	9 000 000
	<i>Sjukvård</i>	
264	Sjukvård	650 000
	<i>Reseersättningar m. m.</i>	
264	Reseersättningar m. m.	5 200 000
	<i>Expenser m. m.</i>	
265	Bränsle m. m.	7 500 000
266	Telefon m. m.	3 300 000
266	Övriga expenser m. m.	300 000
		11 100 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kronor

Mathållning

266 Mathållning 8 200 000

Intendenturmateriel m. m.

268 Beklädnad m. m. 8 050 000

270 Inventarier m. m. 1 475 000

272 Tvätt..... 950 000

10 475 000*Övningar m. m.*

272 Övningar m. m. 6 000 000

273 Hundbevakningstjänsten 22 000

6 022 000*Flygmateriel m. m.*

273 Anskaffning av flygmateriel m. m. 733 000 000

277 Luftförsvarsrobot.....¹ 66 000 000

277 Drift och underhåll av flygmateriel m. m. 157 000 000

281 Drivmedelsförråd m. m. 8 200 000

282 Anskaffning av drivmedelsutrustning..... 2 300 000

283 Ökning av drivmedelslagringen..... 1 000 000

967 500 000*Fastigheter*284 Ersättning till försvarets fastighetsfond:
Flygvapnets delfond 30 758 000*Bidrag och understöd*

284 Understöd åt privatflyget 180 000

Flygvapnet 1 173 585 000

Försvarskrafterna 2 584 179 200

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål**Krigsarkivet**

287 Avlöningar..... 416 000

288 Omkostnader 33 000

288 Samlingars konservering m. m..... 2 000

289 Inredning av vissa arkivaliemagasin..... 100

451 100**Armémuseum**

289 Avlöningar..... 245 000

291 Omkostnader 60 000

291 Samlingars konservering m. m..... 15 000

320 000¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
Försvarets forskningsanstalt		
292	Avlöningar	8 659 000
298	Omkostnader	900 000
298	Viss forskningsverksamhet	34 665 000
300	Engångsanskaffning av viss utrustning	2 800 000
		<u>47 024 000</u>
Försvarets socialbyrå		
302	Avlöningar	333 000
307	Omkostnader	140 000
308	Vissa civilanställningsåtgärder	960 000
		<u>1 433 000</u>
Försvarshögskolan		
309	Avlöningar	255 000
311	Omkostnader	57 000
		<u>312 000</u>
Försvarets läroverk		
312	Avlöningar	1 220 000
316	Omkostnader	79 000
		<u>1 299 000</u>
Försvarets brevskola		
316	Avlöningar	179 000
318	Omkostnader	35 000
		<u>214 000</u>
Försvarets sjukvårdsförråd		
318	Avlöningar	525 000
320	Omkostnader	105 000
		<u>630 000</u>
Garnisonssjukhusen		
320	Avlöningar	213 000
324	Omkostnader	60 000
		<u>273 000</u>
Militärapoteket		
325	Avlöningar	588 000
328	Omkostnader	48 000
329	Engångsanskaffning av viss utrustning m. m.	50 000
		<u>686 000</u>
Försvarets tandvård		
330	Avlöningar	2 055 000
331	Omkostnader	280 000
		<u>2 335 000</u>

Sid.		Kronor
	Militärpsykologiska institutet	
332	Avlöningar	395 000
334	Omkostnader	120 000
		515 000
	Centrala värnpliktsbyrån	
335	Avlöningar	894 000
338	Omkostnader	367 000
		1 261 000
	Anskaffning av viss materiel m. m.	
339	Sjukvårdsmateriel	1 775 000
340	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	2 750 000
341	Vissa signalförbindelser m. m.	9 750 000
343	Anskaffning av taggråd	100 000
343	Järnvägskrigsbromateriel	3 000 000
344	Engångsanskaffning av musikinstrument	100 000
		17 475 000
	Familjebidrag	
344	Familjebidrag	34 000 000
	Personalvårdsverksamhet m. m.	
346	Försvarets personalvård: Avlöningar	1 005 000
348	Försvarets personalvård: Omkostnader	200 000
351	Soldathemsverksamhet	180 000
352	Fritidsundervisning m.m.	320 000
		1 705 000
	Bidrag och understöd	
354	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	2 550 000
355	Lottaorganisationen	930 000
356	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	70 000
357	Frivilliga djursjukvården i krig	15 000
358	Frivilliga skytteväsendet	1 750 000
359	Understöd åt vissa föreningar m.m.	53 000
		5 368 000
	Vissa övriga gemensamma ändamål	
360	Inskrivningskostnader	1 350 000
360	Vissa specialundersökningar m. m.	540 000
362	Försvarsupplysning	180 000
363	Försvarsfilm	485 000
364	Publikations- och blankettryck	2 680 000
		5 235 000
	Vissa för försvaret gemensamma ändamål	120 536 100

E. Diverse

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:

365	Slottshyggnadernas delfond	102 000
365	Byggnadsstyrelsens delfond	359 000

Sid.		Kronor
	Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
365	Befästningars delfond	25 687 000
366	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriks- verk.....	1 500 000
366	Ersättning för automobils katt.....	6 700 000
367	Ersättning för rustning och rotering	15 000
367	Resestipendier.....	15 000
368	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	600 000
368	Vissa nämnder m. m.	225 000
369	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m...	25 000
370	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verk- samhet m. m.	1 450 000
370	Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom	25 000
371	Täckande av vissa medelsbrister	10 000
372	Borttagande av pansarhinder m. m.....	200 000
372	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.....	12 400 000
373	Omskolning av i militärtjänst skadade	150 000
373	Extra utgifter	400 000
375	Rationaliseringsförsök	215 000
375	Prisundersökningar m. m.	50 000
375	Reglering av prisstegringar	¹ 60 000 000
	Diverse	110 128 000
	Summa IV ht	2 917 800 400

¹ Beräknat belopp.

FEMTE HUVUDTITELN

SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 4 januari 1960.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, NORDLANDER.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, och statsrådet Lindström anmäler de frågor, som tillhör regleringen för budgetåret 1960/61 av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—12, 17—21 och 36—130 upptagna frågorna och statsrådet Lindström de under punkterna 13—16 och 22—35 upptagna frågorna.

Föredragandena yttrar därvid följande.

A. Socialdepartementet

[1] 1. Socialdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 341 000	1 195 702
1959/60 (statsliggaren s. 311)	1 362 000	
1960/61 (förslag)	1 400 800	

Anslaget bör räknas upp med 38 800 kronor för löneklassuppflyttningar samt för ökning av rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Anslaget bör alltså uppföras med (1 362 000 + 38 800) 1 400 800 kronor.

Jag föreslår, att en på socialdepartementets personalförteckning upptagen kanslirådstjänst i Be 1 samt en inom departementet inrättad kansli-biträdestjänst i Ae 7 överföres till ordinarie stat.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialdepartementet, som föranledes av vad jag förordat i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	47 200
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	619 600
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	295 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	254 700
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	165 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 400
Summa kronor 1 400 800;	

c) till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 400 800 kronor.

[2] 2. Socialdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	75 000	93 811
1959/60 (statsliggaren s. 312)	65 500	
1960/61 (förslag)	70 500	

Med hänsyn till belastningen på resemedelsposten (utgift 1957/58 8 579, 1958/59 13 530; anslag 1959/60 5 000) bör anslaget höjas med 5 000 kronor och anvisas med 70 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 70 500 kronor.

[3] 3. **Socialattachéer.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 230 000 kronor för kostnader för två befattningar som socialattaché.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 23 oktober 1959 förordnat två socialattachéer för tjänstgöring vid beskickningarna i Washington och London. Förordnandena gäller tills vidare till utgången av år 1962.

Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialattachéer* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 230 000 kronor.

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

[4] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 644 000	3 500 470
1959/60 (statsliggaren s. 312)	3 784 600	
1960/61 (förslag)	3 909 200	

Socialstyrelsens anslagsframställning

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 282 400 kronor.

	Ökning	Minskning
Löneregleringar		
1. Barnavårdsbyrån:		
1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. amanuens ...	2 280	
1 kanslist Ae 13, 2 kanslisters Ae 12 och 1 1/2 biträde i reglerad befordringsgång i st. f. 1 1/2 amanuens, 1 kontorist Ao 9, 1 kanslibitråde Ao 7 och 1 kanslibitråde Ae 7		10 617
1 kansliskrivare Ao 10 i st. f. kontorist Ao 9	765	
2. Socialvårdsbyrån:		
1 förste byråsekreterare Ae 21 i st. f. amanuens ...	2 662	
1 kanslist Ae 10 i st. f. extra amanuens		1 803
3. Lagbyrån:		
1 förste biblioteksassistent Ao 13—Ao 17	1 954	
1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9	765	
1 kanslibitråde Ao 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5	1 303	
4. Byrån för pris- och socialvårdsstatistik:		
1 kanslist Ae 13 i st. f. förste kansliskrivare Ae 12	920	
1 kanslist Ae 10 i st. f. amanuens		7 802
1 kontorist Ao 9 i st. f. kanslibitråde Ao 7	1 411	
5. Byrån för löne- och sysselsättningsstatistik:		
1 förste maskinoperatör Ae 12—Ae 13	850	
1 maskinoperatör Ao 10 i st. f. kanslibitråde Ao 7	1 430	
1 maskinoperatör Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ao 5	1 137	
1 maskinoperatör Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ag 5	1 119	

	Ökning	Minskning
6. Nykterhetsvårdsbyrån:		
2 kanslister Ae 12 i st. f. kanslibiträden Ae 7	4 024	
1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9	—	—
7. Skolbyrån:		
1 byrådirektör Ao 24 i st. f. förste byråsekreterare Ao 23	1 515	
1 förste byråinspektör Ao 23 i st. f. byråinspektör Ao 21	2 959	
1 kansliskrivare Ao 10 i st. f. kontorist Ao 9	765	

Personalförstärkningar

8. Lagbyrån:	
1 biträde i reglerad befordringsgång (telefonist)	10 181
9. Nykterhetsvårdsbyrån:	
1 byrådirektör Ae 24	27 173
1 förste byråsekreterare Ae 21	23 279
1 konsulent Ae 21 i st. f. arvodesanställd psykolog	8 279
3 biträden i reglerad befordringsgång	30 543
10. Skolbyrån:	
2 kanslister Ae 10	26 394
2 biträden i reglerad befordringsgång	20 362

Omräkningar

11. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	23 592	
12. Rörligt tillägg	61 947	
13. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	45 003	
	302 612	20 222
	+ 282 390	

14. 13 extra ordinarie tjänster över kontorsbiträdesgraden föreslås ombildade till ordinarie. Vid bifall härtill och till yrkandet om lönereglering av en kontorsbiträdestjänst under p. 3 kan antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 minskas med 6.

Motivering

1. Ärendena rörande förskoleseminarierna ombesörjes inom barnavårdsbyrån av en byråsekreterare i befordringsgången. Tjänstemannens arbetsuppgifter är av den omfattning och svårighetsgrad, att tjänsten bör ändras till en förste byråsekreterarbefattning i Ae 21.

På barnavårdsbyrån har göromål av kvalificerad natur försöksvis överflyttats från amanuenser till biträdespersonal. Försöksverksamheten har givit till resultat, att en och en halv amanuenslön kan avräknas samt en kontoristtjänst och två kanslibiträdestjänster utgå mot att tre kanslisttjänster inrättas och medel beräknas till en och en halv biträdeslön.

Kontoristen på barnavårdsbyrån är arbetsledare för tre kanslibiträden och nio kontorsbiträden. Tjänsten bör ombildas till kansliskrivartjänst.

2. Tre amanuenser samt en kontorist och ett antal kontorsbiträden sysselsättes på socialvårdsbyrån uteslutande med ärenden rörande flyktingverksamheten. En av amanuens tjänsterna bör omregleras till en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.

En av amanuenserna för flyktingverksamheten är anställd som extra tjänsteman. Denna tjänst kan utbytas mot en kanslistbefattning.

3. Biblioteksgöromålen inom styrelsen har tilltagit i omfattning. Styrelsen avser dessutom att sammanslå arkivet med biblioteket. Det ytterligare ansvar, som härigenom lägges på förste biblioteksassistenten, motiverar att tjänsten höjes till Ao 17.

Kontoristtjänsten på lagbyråns kassaavdelning bör utbytas mot en kansliskrivartjänst i Ae 10.

Styrelsens centrala telefonväxel betjänas av två biträden i reglerad befordringsgång. En av dessa befattningar bör omregleras till kanslibiträdestjänst i Ao 7.

4. En på byrån för pris- och socialvårdsstatistik inrättad amanuens tjänst bör ombildas till kanslisttjänst. I samband därmed bör tjänsten för arbetsledaren på avdelningen för prisstatistik och indexberäkningar omregleras till kanslisttjänst.

För statistiken rörande barna- och ungdomsvård inom avdelningen för socialvårdsstatistik tjänstgör ett kanslibitråde som arbetsledare. Tjänsten bör utbytas mot en kontoristbefattning i Ao 9.

5. Befattningshavarna på styrelsens hålkortsavdelning har ett mycket stort ansvar, då den maskinella bearbetningen av vissa uppgifter för konsumentprisindex och för löne- och sysselsättningsstatistiken i huvudsak utföres på maskinavdelningen. Löneställningen för avdelningens föreståndare och biträdande arbetsledare måste anses alltför låg.

Arbetsuppgifterna för de två maskinoperatörerna i A 5 är av väsentligt mer kvalificerad art än de arbetsuppgifter, som i allmänhet utföres av fasta maskinoperatörer inom statsförvaltningen. Tjänsterna bör därför uppflyttas, varvid den extra tjänsten bör bli extra ordinarie.

6. Den fortlöpande ökningen av nykterhetsvårdsbyråns arbetsuppgifter har lett till att styrelsen måst anförtro befattningshavare mera kvalificerade arbetsuppgifter utan ändring av deras löneställning. Sålunda fullgör numera två kanslibiträden arbetsuppgifter, som är av den kvalificerade art, att tjänsterna bör omregleras till kanslisttjänster.

Arbetsbördan för kanslipersonalen på byrån och framför allt för den kontorist, som leder personalens arbete, har vuxit. Kontoristtjänsten bör ombildas till kansliskrivarbefattning i Ae 10.

7. Skolbyråchefens inspektionsverksamhet har ökat i omfattning. Detta samt den ökade omfattningen av planeringsarbetet m.m. har lett till en förskjutning av arbetsuppgifter från byråchefen till förste byråsekreteraren i Ao 23. Sistnämnda befattning bör därför utbytas mot en byrådirektörs-tjänst i Ao 24.

Med hänsyn till det utomordentligt stora ansvar, som åvilar föreståndaren för byråns socialpedagogiska avdelning, en byråinspektör i Ao 21, anser styrelsen det vara ett trängande önskemål att tjänsten höjes. Styrelsen hemställer, att den ombildas till en förste byråinspektörstjänst i Ao 23.

Kontoristtjänsten i Ao 9 på byråns kansli bör på grund av arbetsbördans tillväxt ombildas till en kansliskrivarbefattning i Ao 10.

8. För betjäning av en ny telefonväxel erfordras ytterligare en telefonist.

9. Till belysning av utvecklingen i fråga om arbetsmängden på nykterhetsvårdsbyrån anför styrelsen bl.a., att antalet vårdplatser på allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare från oktober 1955 till juli 1959 ökat från 1 089 till 1 995. Vidare har sedan oktober 1955 resp. sedan slutet av 1954 anordnats 12 nya enskilda vårdanstalter och 11 nya inackorderingshem. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har tillkommit en ny arbetskrävande uppgift, nämligen att anordna fortbildningskurser för nykterhetsvårdspersonal. En motsvarande expansion av arbetsuppgifternas omfattning har ägt rum inom den öppna vården. Byråchefens arbetsbelastning har ökat i sådan grad, att planerings- och samordningsuppgifter har måst stå tillbaka för på kort sikt mera trängande uppgifter. Uppgiften att kommentera ny lagstiftning och att ge råd och anvisningar i vårdfrågor har inte kunnat fullgöras i brist på kvalificerad arbetskraft. Mot denna bakgrund upprepar styrelsen sitt förut framförda yrkande (jfr V ht 1959 s. 6) om förstärkning av byrån med en befattning såsom byrådirektör i Ae 24.

Styrelsen hemställer vidare, att på byrån inrättas en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21, närmast avsedd för avdelningen för sluten vård.

Under vart och ett av budgetåren 1958/59 och 1959/60 har anvisats 15 000 kronor för anlitande inom nykterhetsvården av psykologiskt skolad expertis. Medlen har utnyttjats så, att en psykologiskt skolad person sedan hösten 1958 varit anställd på halvtid. Hans arbete har visat sig mycket värdefullt. Det är emellertid inte möjligt för en halvtidsanställd befattningshavare att hålla erforderlig kontakt med vårdanstalterna. Styrelsen anser därför, att en heltidsanställd tjänsteman bör anlitas för arbetsuppgifterna och hemställer att en konsulenttjänst i Ae 21 måtte inrättas. Arvodesbeloppet på 15 000 kronor kan därvid avräknas.

För att byråns behov av arbetskraft inom biträdesgraderna skall till-

godoses, erfordras medel för ytterligare minst tre biträden i reglerad befordringsgång.

10. I avbidan på resultatet av kommitténs för ungdomsvårdsskolorna översyn av skolbyråns organisation har styrelsen inte velat föreslå några mera genomgripande förändringar i fråga om byrån. För att byrån skall kunna fullgöra de växande arbetsuppgifterna är emellertid en viss personalförstärkning ofrånkomlig. Tills vidare bör två kanslisttjänster och två tjänster för biträden i reglerad befordringsgång inrättas.

14. Följande tjänster bör ordinariesättas, nämligen en förste aktuariefattning i Ae 23 på byrån för löne- och sysselsättningsstatistik, två av barnavårdsbyråns förste byråsekreterartjänster i Ae 21, hemhjälpkonsulentbefattningen i Ae 21, förlikningsmannae Expeditionens förste byråsekreterartjänst i Ae 21, två eftervårdskonsulenttjänster i Ae 19, en kontoristbefattning i Ae 9 samt fem kanslibiträdestjänster i Ae 7.

Vid bifall till förslaget om ordinariesättning av fem kanslibiträdestjänster och om uppflyttning till lönegrad Ao 7 av ett kontorsbiträde kan antalet ordinarie kontorsbiträden minskas med sex.

Vid bifall till framställningen om inrättande av kanslisttjänster på barnavårdsbyrån i stället för en ordinarie kontoristtjänst och en ordinarie kanslibiträdestjänst bör de båda sistnämnda befattningarna föras på övergångsstat.

Yttrande

Statens lönenämnd har inte något att erinra mot förslaget om uppflyttning av en tjänst som kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9 (p. 4) och ej heller mot den föreslagna lönegradsplaceringen för den till inrättande yrkade tjänsten som konsulent i Ae 21 (p. 9).

Nämnden finner däremot ej tillräckliga skäl för bifall till förslaget om uppflyttning av följande tjänster, nämligen en tjänst som kontorist i Ae 9 till kansliskrivare i Ae 10 (p. 3), en tjänst som kontorsbiträde i Ao 5 till kanslibiträde i Ao 7 (p. 3), en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 (p. 7) och en tjänst som byråinspektör i Ao 21 till förste byråinspektör i Ao 23 (p. 7).

Beträffande socialstyrelsens övriga yrkanden har yttrande ej inhämtats från lönenämnden.

Förslag om utbyte av amanuens tjänster mot lägre befattningar

I särskild skrivelse (^{23/10} 1959) har *socialstyrelsen* — i enlighet med ett av Kungl. Maj:t meddelat uppdrag — redovisat resultatet av en i samråd med kompetensutredningen företagen översyn av personalorganisationen, avsedd att utröna i vilken mån amanuens tjänster hos styrelsen borde ersättas med kanslisttjänster eller högre biträdestjänster. Styrelsen anför därvid, att styrelsen funnit det vara möjligt att fr. o. m. budgetåret 1960/61

avstå från ytterligare en amanuensbefattning på barnavårdsbyrån mot att de i anslagsframställningen yrkade biträdes- och kanslisttjänsterna inrättas på byrån. Därutöver förklarar sig styrelsen beredd att framdeles, i anslutning till uppkommande vakanser på amanuens tjänster, ersätta tillhoppa fem sådana tjänster med kanslistbefattningar. Ifrågavarande amanuens-tjänster är inrättade, en på barnavårdsbyrån, en på socialvårdsbyrån, en på lagbyrån och två på nykterhetsvårdsbyrån.

Förslag av kommittén för ungdomsvårdsskolorna

Kommittén för ungdomsvårdsskolorna har i augusti 1959 lagt fram betänkande (SOU 1959: 25) om verksamheten vid ungdomsvårdsskolorna. Kommittén föreslår bl. a., att en särskild utredning verkställes, huruvida inte en centralisering till skolbyrån av vissa på skolorna ankommande administrativa uppgifter, t. ex. löneutbetalningar, upphandling o. d., skulle vara möjlig. Vidare föreslås en förstärkning av skolbyrån.

För handläggningen av frågor rörande den medicinsk-psykologiska behandlingen föreslår kommittén tillsättande av en för medicinalstyrelsen och socialstyrelsen gemensam specialföredragande i lönegrad Bo 1. För frågor rörande skolundervisning, yrkesutbildningsfrågor samt arbetsmarknads- och sysselsättningsfrågor föreslås särskilda konsulter, som tillsättes i samråd med resp. skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen.

Kommittén föreslår vidare, att skolbyrån förstärkes med en särskild planeringsavdelning, som bör förestås av en byrådirektör i lönegrad 24. Kommitténs förslag beträffande skolbyrån har i remissyttranden över kommitténs betänkande föranlett kommentarer av bl. a. arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, statens organisationsnämnd och skolöverstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen kan inte tillstyrka förslaget om en konsult för arbetsmarknadsfrågor men är beredd att ställa personal till förfogande för de uppgifter, som ett vidgat samarbete på det centrala planet kan komma att innebära. *Statskontoret* anser, att socialstyrelsens behov av medicinsk expertis bör tillgodoses på enahanda sätt som hittills samt avstyrker förslagen om särskilda konsulter. Däremot vill statskontoret inte motsätta sig att skolbyrån förstärkes med en befattningshavare med uppgift att ägna sig åt mera konstruktiva frågor inom byråns ämbetsområde.

Statens organisationsnämnd anser, att sakkunnigt bistånd i frågor angående skolundervisning och yrkesutbildning bör lämnas av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Ändring av skolbyråns organisation genom inrättande av en planeringsavdelning bör inte företagas utan föregående detaljundersökning av byråns nuvarande organisation i fråga om arbetsfördelning och arbetsrutiner. En sådan undersökning kan lämpligen utföras i samband med den föreslagna utredningen om centralisering av kontorsarbete.

Skolöverstyrelsen erinrar, att inspekterande verksamhet avseende skolundervisningen tillkommer länsskolnämnd. Den pedagogiska konsultens verksamhetsområde bör därför begränsas till rådgivande uppgifter.

Departementschefen

Såsom chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en för telefonistgöromål avsedd kontorsbiträdestjänst i Ao 5 på lagbyrån bytas ut mot en tjänst såsom kanslibitråde i Ao 7 samt en på byrån för pris- och socialvårdsstatistik inrättad befattning som kanslibitråde i Ao 7 ombildas till kontoristtjänst i Ao 9.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet i nyssnämnda sammanhang anført beträffande inrättande av kanslisttjänster i reglerad befordringsgång vid den centrala statsförvaltningen förordar jag socialstyrelsens förslag att tre kanslisttjänster inrättas på barnavårdsbyrån. En kanslibiträdestjänst i Ae 7 bör därvid utgå ur personalorganisationen och en kontoristtjänst i Ao 9 jämte en kanslibiträdestjänst i Ao 7 föras på övergångsstat. Vidare bör anslaget å ena sidan minskas med ett belopp motsvarande lönekostnaderna för två och en halv amanuens tjänster samt å andra sidan ökas med medel för två och en halv biträdestjänster i reglerad befordringsgång. Ytterligare bör en extra amanuens tjänst på socialvårdsbyrån samt en amanuens tjänst på byrån för pris- och socialvårdsstatistik utbytas mot kanslisttjänster. I enlighet med förslag av socialstyrelsen bör dessutom fem amanuens tjänster hos styrelsen vid ledigblivande ersättas med kanslisttjänster.

Övriga av styrelsen yrkade löneregleringar kan inte tillstyrkas.

Jag kan godtaga socialstyrelsens förslag om inrättande av en ny biträdestjänst i reglerad befordringsgång för telefonistgöromål på lagbyrån.

Viss förstärkning av nykterhetsvårdsbyråns arbetskraft torde vara ofrånkomlig. Jag tillstyrker, att medel beräknas för två befattningar för kanslister i reglerad befordringsgång.

I enlighet med förslag av kommittén för ungdomsvårdsskolorna bör frågan om fördelningen av vissa administrativa göromål mellan skolbyrån och de lokala skolledningarna undersökas. I anslutning därtill synes det lämpligt att, såsom statens organisationsnämnd föreslagit i yttrande över kommitténs betänkande, genomföra en mera allmän översyn av skolbyråns organisation. Med anledning härav är jag inte beredd att nu ta upp förslagen om förstärkning av byråns organisation till prövning. Jag vill emellertid erinra, att för innevarande budgetår beräknats medel för en sakkunnig för organisationsarbete i samband med inrättande av nya ungdomsvårdsskolor m. m. Det bör liksom hittills varit fallet ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser om tillgodoseende av behovet av psykiatermedverkan på skolbyrån under tid då tjänsten som chef, tillika läkare, vid Lövstaskolan ej är besatt.

Såsom jag anför vid anmälan av anslaget till Socialstyrelsen: Omkostnader kan behovet av biträdespersonal för statistiska bearbetningar inom styrelsen väntas minska. Avlöningsanslaget bör av denna anledning minskas med medel för ett biträde i befordringsgången.

Socialstyrelsens beräkning av omräkningsposterna kan jag godtaga med vissa jämkningar.

En av de på barnavårdsbyrån inrättade tjänsterna såsom förste byråsekreterare i Ae 21 bör överföras till ordinarie stat.

De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget med 124 600 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (3 784 600 + 124 600) 3 909 200 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	1 675 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	40 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 549 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	580 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	64 400
Summa kronor 3 909 200;	

c) till *Socialstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 909 200 kronor.

[5] 2. Socialstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	607 700	597 069
1959/60 (statsliggaren s. 314)	626 700	
1960/61 (förslag)	806 800	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 67 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	15 000	
2. Bränsle, lyse, vatten	2 000	
3. Hyra för statistikmaskiner	14 600	
4. Övriga expenser för eget behov	32 700	
5. Publikationstryck	18 200	
6. Särskilda uppbördsmedel		15 000
	82 500	15 000
	+ 67 500	

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1957/58 90 631, 1958/59 104 917; anslag 1959/60 115 000. — Ökningen beror på den 1 juli 1959 genomförda höjningar av traktamentsbelopp samt av styrelsen yrkade personalförstärkningar.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1957/58 37 468, 1958/59 38 631; anslag 1959/60 40 000. — Kostnadsökningen hänför sig till utvidgning av styrelsens lokaler.

3. *Hyra för statistikmaskiner.* Utgift 1957/58 60 993, 1958/59 69 143; anslag 1959/60 75 400. — Socialstyrelsen har under budgetåret 1958/59 i ökad utsträckning anlitat maskinanläggningar utanför styrelsen. Visst statistiskt material har sålunda försöksvis granskats med hjälp av databehandlingsmaskin. Styrelsen har för avsikt att genomföra en fortsatt bearbetning med databehandlingsmaskin av det granskade materialet samt att pröva möjligheterna att övergå till sådan bearbetning också av annat material. På grund härav kan bruttokostnaderna för hyra av statistikmaskiner under budgetåret 1959/60 komma att överstiga det anslagna beloppet. Det är inte möjligt att nu bedöma vilka besparingar i styrelsens lönekostnader som skulle möjliggöras genom utnyttjande av databehandlingsmaskin. Det är emellertid angeläget att styrelsen kan förfoga över medel för att anlita sådan maskin, när detta på längre sikt kan förväntas medföra lägre totalkostnader och snabbare färdigställande av resultaten. Anslagsposten har med hänsyn härtill höjts med 14 600 kronor.

4. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1957/58 268 600, 1958/59 294 100; anslag 1959/60 291 300. — Ökningen av medelsbehovet föranledes av bl. a. ökade renhållningskostnader, stegrade kostnader för skrivmaterial, papper, blanketter o. d., ökade telefonkostnader, prishöjning på böcker och inbindning samt större lokalbehov för eftervårdskonsulenter.

5. *Publikationstryck.* Utgift 1957/58 108 000, 1958/59 114 000; anslag 1959/60 124 000. — Kostnaderna för Sociala meddelanden har beräknats till lägst 87 000 kronor, för Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor till 17 000 kronor, för statistiska publikationer i serien Sveriges officiella statistik till 35 000 kronor och till övriga publikationer till 3 200 kronor.

6. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1957/58 40 132, 1958/59 38 015; beräknat 1959/60 40 000. — Styrelsen har justerat priserna på Sociala meddelanden och har för avsikt att ytterligare höja dessa priser. På basis av den försålda upplagan räknar styrelsen med att intäkterna kommer att uppgå till i runt tal 45 000 kronor. Inkomsterna på bearbetning av statistiskt material beräknas till 10 000 kronor.

Departementschefen

Anslagsbelastningen på resemedelsposten under föregående budgetår tyder på, att det inom anslagsposten finns viss marginal för en begränsad ökning av reseutgifterna. Jag anser mig därför ej böra tillstyrka socialstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning för reseersättningar. Däremot tillstyrker jag, att posten till bränsle, lyse och vatten räknas upp med 2 000 kronor. Den föreslagna höjningen av posten till hyra för statistikmaskiner med 14 600 kronor kan jag likaledes godtaga. Den övergång till statistisk bearbetning med hjälp av databehandlingsmaskiner, som avses med anslagsökningen, torde medföra ett minskat personalbehov för statistisk bearbetning inom styrelsen. Med hänsyn härtill har jag vid beräkningen av styrelsens avlöningsanslag utgått från att en biträdestjänst i reglerad befordringsgång kan slopas. Under posten till övriga expenser för eget behov tillstyrker jag en höjning med 15 000 kronor, varvid jag liksom för innevarande budgetår har förutsatt, att en fortsatt förnyelse av styrelsens inventariebestånd i fråga om bl. a. arbetsbesparande kontorstekniska hjälpmedel skall kunna äga rum. Härför har ett belopp av 12 000 kronor räknats in i expensposten.

Under posten till publikationstryck räknar jag med ökade utgifter under nästa budgetår till följd av att styrelsens Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor behöver få en vidgad omfattning. Huvudsakligen av detta skäl och på grund av stegrade tryckningskostnader bör posten höjas med 10 000 kronor. För Sociala meddelanden beräknar jag ej några ytterligare medel. Kostnaderna för tidskriften bör således under nästa budgetår hållas inom nuvarande ram.

Socialstyrelsen har beräknat viss ökning av inkomstposten på grund av företagna och planerade höjningar av priset på Sociala meddelanden. Enligt vad jag inhämtat kan inkomstökningen av nämnda anledning numera antagas bli större än vad styrelsen beräknat. Vidare torde en partiell övergång till databehandlingsmetod vid bearbetning av styrelsens statistiska material medföra en ökning av inkomsterna för arbeten åt olika uppdragsgivare på styrelsens egna hållkortsmaskiner. Jag beräknar, att inkomsterna ökar med 10 000 kronor utöver vad styrelsen räknat med, varför inkomstposten bör höjas med ett belopp av 25 000 kronor.

Fr. o. m. budgetåret 1954/55 har under ett särskilt obetecknat anslag anvisats medel till Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut

m. fl. Från anslaget har bestritts kostnaderna för prisinsamlingen till konsumentprisindex m. m. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 174 000 kronor. I syfte att minska antalet anslag synes ifrågasättande medel fr. o. m. nästa budgetår böra anvisas under förestående anslag och uppföras under en särskild post i omkostnadsstaten.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) beräknat medelsbehovet för nu ifrågasättande ändamål under nästa budgetår till 163 500 kronor, vilket innebär en minskning med 10 500 kronor. Kostnadsuppgiften bygger på en preliminär beräkning av statistiska centralbyråns utredningsinstitut och förutsätter, att prisinsamlingen sker i den omfattning som tillämpas efter en hösten 1958 genomförd omläggning av butiksurvalet. Socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet bör godtagas.

Anslaget bör, i enlighet med vad jag anfört, å ena sidan ökas med (2 000 + 14 600 + 15 000 + 10 000 + 163 500) 205 100 kronor och å andra sidan minskas med 25 000 kronor samt uppföras med 806 800 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 806 800 kronor.

[6] 3. **Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	50 000 ¹	43 298 ¹
1959/60 (statsliggaren s. 314)	50 000 ¹	
1960/61 (förslag)	1 000	

¹ Anslaget till Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar

Av anslaget till Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar bestrides avlöningskostnaderna för den personal, som för sådana undersökningar anställes på socialstyrelsens båda statistiska byråer.

På anslaget fanns vid slutet av budgetåret 1958/59 en reservation av 110 329 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) upplyst, att av reservationen 15 207 kronor utgjorde medel som Kungl. Maj:t ställt till styrelsens förfogande. Beloppet torde komma att i sin helhet förbrukas för avsedda ändamål. Med hänsyn till den tillfälligt stora reservationen har styrelsen föreslagit, att anslaget uppföres med ett belopp av 25 000 kronor, vilket innebär en minskning med 25 000 kronor.

Departementschefen

Den fortgående utvecklingen av metoderna för bearbetning av statistiskt material innebär en ökad användning av maskinella hjälpmedel och en därav betingad minskning av personalbehovet i samband med statistiska undersökningar. De medel, som anvisas för statistiska specialundersökningar inom socialstyrelsen, bör med hänsyn härtill ej avses enbart för avlöningskostnader utan kunna disponeras även för att täcka kostnader för maskinell bearbetning, i den mån sådan ej utföres med styrelsens egna maskiner. Den ändrade ändamålsbestämningen bör utmärkas genom att anslaget får en annan benämning.

På anslaget finnes en betydande reservation. Jag räknar med att disponibla medel är tillräckliga för att täcka kostnaderna under såväl innevarande som nästa budgetår. Vid budgetårets utgång kvarstående reservation bör överföras till det nya anslaget, som därför bör uppföras med endast ett formellt belopp av 1 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[7] 4. **Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	400 000	399 933
1959/60 (statsliggaren s. 315)	402 500	
1960/61 (förslag)	415 000	

Socialstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 12 500 kronor.

1. Löneklassuppflyttningar	2 000
2. Rörligt tillägg	7 500
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	3 000
	+ 12 500

1958 års besparingsutredning har i sitt betänkande om besparingar inom statsverksamheten (SOU 1959: 28) behandlat frågan om de regionala organen inom socialvårdens område och därvid bl. a. berört spørgsmålet om socialvårdskonsulenternas ställning och uppgifter.

Utredningen anför, att behovet av statlig uppsikt över kommunernas fullgörande av sådana uppgifter, som åvilar dem på socialvårdens område, nu torde vara mindre än tidigare. De sociala åtgärdernas utveckling och

differentiering har å andra sidan ökat behovet av upplysning och rådgivning. Mot denna bakgrund föreslår utredningen, att en översyn av den statliga tillsynsverksamheten inom socialvården kommer till stånd. Utredningen erinrar, att frågan om en översyn av den statliga konsulentorganisationen för ärenden rörande socialvård och barnavård berördes i 1955 års statsverksproposition, varvid dåvarande chefen för socialdepartementet förutskickade en sådan översyn sedan arbetet på ny socialvårds- och barnavårdslagstiftning slutförts.

Utredningen anser, att ifrågavarande översyn bör äga rum sedan statsmakterna tagit ställning till principerna i förslaget till ny barnavårdslag. Vid översynen bör enligt utredningens mening övervägas, huruvida inte den socialvårdskonsulenterna åvilande inspektionsverksamheten skulle kunna ersättas av en allmän tillsyn från länsstyrelsernas sida och upplysnings- och rådgivningsverksamheten i större utsträckning tillgodoses genom centrala anvisningar från socialstyrelsens sida. Vidare bör prövas om inte konsultbefattningarna i samband därmed skulle kunna avvecklas.

Departementschefen

Såsom 1958 års besparingsutredning erinrat togs spørgsmålet om en översyn av konsulentorganisationen upp vid anmälan av förestående anslag i 1955 års statsverksproposition. Dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, anförde därvid bl. a., att det kunde ifrågasättas huruvida konsulentorganisationen vore ordnad på ett sådant sätt att den med hänsyn till rådande förhållanden kunde anses fullt ändamålsenlig. Att konsulentorganisationen inte stämde överens med länsindelningen ledde sålunda till vissa olägenheter. Vidare syntes frågan om gränsdragningen mellan länsstyrelsernas och konsulenternas arbetsuppgifter på vissa punkter kunna diskuteras. En översyn av organisationen borde därför göras, så snart det pågående arbetet på ny fattigvårds- och barnavårdslagstiftning lett till resultat.

Kungl. Maj:t har den 11 december 1959 beslutat förelägga riksdagen förslag till ny barnavårdslag. Sedan behandlingen av lagförslaget avslutats torde förutsättningar föreligga för att bedöma hur den regionala rådgivnings- och tillsynsverksamheten på socialvårdens område bör vara organiserad. Den tidigare förutsatta översynen bör då komma till stånd, varvid även de av besparingsutredningen anförda synpunkterna bör beaktas.

Socialstyrelsens anslagsyrkanden för budgetåret 1960/61 föranleder ingen erinran från min sida. Förestående anslag bör därför såsom styrelsen föreslagit höjas med 12 500 kronor och alltså anvisas med 415 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	354 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	55 500
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	5 500
	Summa kronor 415 000;

b) till *Statens socialvårdskonsulenter*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 415 000 kronor.

[8] 5. *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	112 900	114 710
1959/60 (statsliggaren s. 316)	113 900	
1960/61 (förslag)	119 400	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 5 500 kronor.

1. Reseersättningar	3 000
2. <i>Expenser</i>	2 500
	+ 5 500

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1957/58 85 500, 1958/59 91 583; anslag 1959/60 92 000. — Kostnadsökningen beror på höjningar av traktamenten och ersättningar vid tjänsteresor med egen bil.

2. *Expenser*. Utgift 1957/58 21 303, 1958/59 22 802; anslag 1959/60 21 500.

Departementschefen

Socialstyrelsens anslagsyrkanden bör godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 119 400 kronor.

[9] 6. *Arbetsdomstolen: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	190 900	176 829
1959/60 (statsliggaren s. 317)	200 300	
1960/61 (förslag)	205 100	

Yrkanden

Arbetsdomstolen har (skr. ²⁸/8 1959) hemställt, att anslaget höjes med 5 100 kronor.

1. Höjning av arvoden till ordförande samt till ersättarna för vice ordföranden	1 300
2. Löneklassuppflyttningar	700
3. Rörligt tillägg	2 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 100
	+ 5 100

5. 1 kontorsbiträdestjänst Ao 5 utgår.

Motivering

1. Ökningen hänför sig i huvudsak till en på 1959 års generella lönehöjning beroende höjning av arvudet till ordföranden.

Det framstår som otillfredsställande, att ersättarna för vice ordföranden ej fått del av den arvodeshöjning som i övrigt skett. Sammanträdesarvudet till ersättare för vice ordföranden bör därför höjas från nuvarande 60 till 70 kronor.

Departementschefen

Arbetsdomstolens anslagsberäkning bör godtagas med det undantaget att medel för höjning av arvudet till ersättare för domstolens vice ordförande ej beräknas. I enlighet med förslaget bör en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 utgå ur personalförteckningen.

Anslaget bör på grund av det anförda höjas med 4 800 kronor och alltså uppföras med 205 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för arbetsdomstolen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ...	35 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	94 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	56 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	16 600

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	1 800
Summa kronor	205 100;

c) till *Arbetsdomstolen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 205 100 kronor.

[10] 7. *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	17 100	9 634
1959/60 (statsliggaren s. 318)	17 100	
1960/61 (förslag)	17 100	

I enlighet med förslag av *arbetsdomstolen* (skr. ²⁸/₈ 1959) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 17 100 kronor.

[11] 8. *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	235 000	132 799
1958/59	235 000	132 067
1959/60 (statsliggaren s. 318)	235 000	
1960/61 (förslag)	150 000	

Från detta anslag bestrides arvoden till förlikningsmän, opartiska ordförande och ledamöter av förlikningskommissioner.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) hemställt, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 235 000 kronor.

Departementschefen

Utgifterna under anslagen till avlöningar och omkostnader för förlikningsmannaaorganisationen m. m. har under de senaste budgetåren väsentligt understigit de anvisade beloppen. Ehuru utgifterna kan variera avsevärt på grund av växlande förhållanden på arbetsmarknaden synes en nedräkning motiverad. Avlöningsanslaget bör sålunda anvisas med 150 000 kronor, vilket innebär en minskning med 85 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[12] 9. Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	40 000	20 207
1958/59	40 000	18 963
1959/60 (statsliggaren s. 319) ..	40 000	
1960/61 (förslag)	25 000	

Socialstyrelsen har (skr. ^{24/8} 1959) föreslagit, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Såsom jag anført under nästföregående punkt anser jag, att anslaget kan sänkas. Lämpligen bör 25 000 kronor anvisas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:*
Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag
av 25 000 kronor.

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

[13] 1. Mödrahjälp

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	4 500 000	5 476 623
1958/59	5 000 000	5 822 752
1959/60 (statsliggaren s. 320)	5 500 000	
1960/61 (förslag)	6 000 000	

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) erinrat, att styrelsen i olika sammanhang framfört som ett angeläget önskemål att möjligheterna att bevilja mödrahjälp utökas. År 1956 har styrelsen lagt fram förslag om ändring av de vägledande normerna för behovsprövningen i mödrahjälpssärenden. Genomförandet av detta förslag skulle enligt styrelsens preliminära beräkning medföra en höjning av kostnaderna för mödrahjälp med ca 6 000 000 kronor.

Styrelsen har vidare erinrat, att styrelsen i början av budgetåret 1957/58 med anledning av statsmakternas beslut rekommenderat mödrahjälpssamfunderna en generösare prövning i första hand av ansökningar från ensamstående mödrar. Bl.a. med hänsyn till nämnda rekommendation räknades anslaget för budgetåret 1958/59 upp med 500 000 kronor. I anslutning till belastningen under nämnda budgetår räknades anslaget för innevarande budgetår upp med ytterligare 500 000 kronor. Den nu redovisade nettoutgiften för budgetåret 1958/59 visar, att den gjorda uppräknings av anslaget torde vara otillräcklig.

Styrelsen anser det fortfarande angeläget att förenämnda förslag till ändring i de vägledande normerna genomföres. Med hänsyn till det finansiella läget avstår styrelsen dock nu från att framställa förslag härom. Styrelsen begränsar sig till att föreslå, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 6 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 500 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att anslaget — om det skall bibehållas — med hänsyn till belastningen bör upptas till 5 800 000 kronor.

1958 års besparingsutredning har i sitt betänkande (SOU 1959: 28) lagt fram vissa förslag rörande mödrahjälp.

Utredningen framhåller bl. a., att det grundläggande hjälpbehovet vid barnsboord efter moderskapsförsäkringens tillkomst kommit att täckas av denna. Den befolkningspolitiska motiveringen för mödrahjälp har förskjutits och hjälpformen synes mera ha blivit ett komplement till den allmänna socialhjälp.

Utredningens överväganden rörande mödrahjälp har främst skett från utgångspunkten att nå en förenkling av administrationen av hjälpformen.

Utredningen erinrar, att ifråga om mödrahjälpens administration tidigare framförts olika förslag. Sålunda har familjeberedningen 1956 föreslagit en inflyttning till de allmänna sjukkassorna. Vidare har förslag framförts att barnavårdsnämnderna eller socialnämnderna skulle handha administrationen. Vid sina överväganden har besparingsutredningen kommit till den uppfattningen, att en förenkling av mödrahjälpens administration endast kan ske genom att beslutanderätten överföres på barnavårdsnämnderna.

Besparingsutredningen har här efter berört frågan huruvida även kostnaderna för verksamheten helt skulle kunna bestridas av kommunerna. Enligt en av utredningen företagen undersökning uppgår summan av beviljad mödrahjälp per kommun till relativt begränsade belopp. Utredningen har övervägt, om inte mödrahjälpensanslaget kunde avlösas mot höjning av något redan utgående statsbidrag. Utredningen anser dock inte en dylik avlösning erforderlig. Härför talar enligt utredningen även mödrahjälpens nära samband med socialhjälp.

Med hänvisning till det anförda föreslår besparingsutredningen, att mödrahjälpens fr. o. m. den 1 januari 1961 överföres till att i likhet med socialhjälpens vara en helt kommunalt finansierad hjälpform med barnavårdsnämnden såsom beslutande organ samt att mödrahjälpensnämnderna samtidigt avvecklas.

Utredningens förslag tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *länsstyrelserna i Östergötlands, Älvsborgs och Jämtlands län* samt *Sveriges akademikers centralorganisation*. En positiv inställning till förslaget intas också av *överståthållarämbetet*.

Statens organisationsnämnd tillstyrker förslaget i vad det avser överförande av beslutanderätten till barnavårdsnämnderna. Nämnden uttalar, att om kostnaderna för mödrahjälpens anses böra bäras av statsmedel bör den av utredningen antydda möjligheten att avlösa mödrahjälpensanslaget övervägas.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser, att förslaget ur administrativ synpunkt innebär en välmotiverad förenkling. Förslaget torde dock inte kunna genomföras utan en närmare utredning. Länsstyrelsen förordar, att en sådan kommer till stånd.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län — som anser, att det finns skäl för att bibehålla mödrahjälpens som en behovsprövad hjälpform och anförtro behovsprövningen åt barnavårdsnämnderna — finner det rimligt, att kommunerna får ersättning med viss kvotdel av utbetalad mödrahjälp, förslagsvis hälften.

Socialstyrelsen befarar, att många mödrar skulle bli utan stöd för den händelse deras hjälpbehov skulle provas inom socialhjälpens ram. Styrelsen har dock i och för sig intet att erinra mot att mödrahjälpensnämnderna avvecklas och att beslutanderätten i stället överflyttas till länsstyrelserna.

1958 års *skatteutjämningskommitté* är ej beredd att f. n. ta närmare

ställning till frågan huruvida kostnaderna för mödrahjälpén bör överflyttas på kommunerna. Mot att i nuvarande läge vidta en sådan ändring talar den omständigheten, att nämnda fråga nära sammanhänger med de allmänna skatteutjämningsproblemen samt att verkningarna av den föreslagna åtgärden ännu inte kan närmare överblickas.

Svenska landskommunernas förbund motsätter sig att ytterligare utgifter övervältras från staten på kommunerna. Förbundet anser, att ett slutgiltigt ställningstagande till mödrahjälpén som hjälpform bör anstå tills socialpolitiska kommittén framlagt förslag i frågan. Även *Svenska socialvårdsförbundet* anser, att nämnda kommittés överväganden bör avvaktas.

Besparingsutredningens förslag avstyrkes vidare av *länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Svenska stadsförbundet* och *Landsorganisationen*.

Föredraganden

Vid anmälan av ifrågavarande anslag för innevarande budgetår har jag anfört, att en omprövning av mödrahjälpén bör anstå i avbidan på resultatet av socialpolitiska kommitténs arbete. Besparingsutredningen har, under återopande främst av administrativa skäl, föreslagit att mödrahjälpén skall bestå som en särskild hjälpform men att kostnaderna och administrationen skall överföras på kommunerna. Tillräcklig anledning att nu flytta ansvaret för mödrahjälpéskostnaderna från staten till kommunerna föreligger enligt min mening inte. Starka skäl talar alltså för att en omprövning av den komplicerade mödrahjälpéfrågan får anstå till dess den kan ske i ett större sammanhang, där man kan överblicka olika sidor av hjälpbehovet för de medborgargrupper vilkas hjälpbehov inte i tillfredsställande omfattning tillgodoses av socialförsäkringarna. Mödrahjälpén bör därför även under nästa budgetår utgå enligt gällande bestämmelser. Anslaget bör i enlighet med socialstyrelsens förslag räknas upp med 500 000 kronor till 6 000 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

[14] 2. Mödrahjälpénämnderna

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	175 000	165 927
1959/60 (statsliggaren s. 320)	175 000	
1960/61 (förslag)	175 000	

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/s 1959) hemställt, att anslaget upptages med oförändrat belopp, 175 000 kronor.

Statskontoret anser, att anslaget — om statsmedel fortfarande skall utgå till mödrahjälp — bör uppföras med oförändrat belopp.

Föredraganden

I enlighet med vad jag anfört vid behandlingen av anslaget till mödrahjälp bör administrationen av denna hjälpform tills vidare vara oförändrad. Anslaget till mödrahjälpnsnämnderna bör anvisas med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Mödrahjälpnsnämnderna för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[15] 3. Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	3 650 000	3 878 717
1958/59	4 625 000	4 801 047
1959/60 (statsliggaren s. 321)	4 640 000	
1960/61 (förslag)	2 400 000	

Socialstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) erinrat, att statsbidrag för första halvåret 1960 må beviljas till avlönande av högst 3 500 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. Fr. o. m. den 1 juli 1960 skall statsbidraget avlösas såsom självständigt bidrag. Styrelsen räknar med att statsbidrag under nämnda halvår kommer att utgå för det medgivna antalet hemvårdarinnor. Med denna utgångspunkt och under antagande att anslagsbehovet kan uppskattas till 80 % av det av socialstyrelsen beviljade statsbidraget beräknas medelsbehovet för budgetåret 1960/61 till 2 380 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas en av socialstyrelsen (skr. ²³/₅ 1959) gjord framställning angående införande av normerande bestämmelser för den sociala hemhjälpssyftsamheten i samband med att det direkta statsbidraget till verksamheten avlöses.

Enligt socialstyrelsens uppfattning är dylika bestämmelser — som vid avlösningen av det direkta statsbidraget avses skola ersätta den nuvarande statsbidragskungörelsen — angelägna för en fortsatt ändamålsenlig utveckling av verksamheten. Styrelsen anser, att de kommunala hemhjälpnsnämnderna utan sådana bestämmelser kan få svårt att i fortsättningen bedriva verksamheten ändamålsenligt och effektivt. Enligt styrelsens uppfattning är normerande föreskrifter särskilt motiverade i fråga om krav på kompetens och utbildning samt styrelsens rådgivningsverksamhet.

Vad angår frågan om kompetenskrav för hemvårdarinnor framhåller

styrelsen bl. a., att det är angeläget att hemvårdarinnor, som har att ersätta husmödrar i särskilt besvärliga situationer, har huslig utbildning och kunnighet i barnvård. Det bör därför föreskrivas, att hemvårdarinnorna genom särskild utbildning eller på annat sätt skall visa sig ha erforderlig kompetens för arbetsuppgifterna. Om detta förslag inte accepteras bör ett bestämt uttalande göras om att den sociala hemhjälpen även i fortsättningen bör skötas av hemvårdarinnor med ungefär den yrkesutbildning som f. n. kräves och att endast i undantagsfall — där kompetent sökande inte kan uppträffa — annan person bör anställas.

Socialstyrelsen förutsätter, att utbildningen av hemvårdarinnor i fortsättningen sker efter nuvarande grunder, d. v. s. vid 15-månaderskurser vid särskilda hemsyster- och hemvårdarinneskolor samt vid av styrelsen anordnade tre månaders kompletteringskurser.

Den av socialstyrelsen bedrivna tillsynsverksamheten för den sociala hemhjälpen bör fortsätta som hittills.

Styrelsen framhåller, att tillsynsverksamheten väsentligen är av rådgivande karaktär. Den har f. ö. direkt beröringspunkt med flera av styrelsens övriga arbetsuppgifter. Styrelsen anser, att tillsynsverksamheten spelat en mycket betydande roll för den ändamålsenliga utvecklingen av verksamheten.

Socialstyrelsen framhåller slutligen, att det är önskvärt att landstingens befattning med den sociala hemhjälpen kan bibehållas efter avlösningen av det direkta statsbidraget till verksamheten. Styrelsen vitsordar, att landstingens hemhjälpstyreiser spelat en stor roll för att öka intresset för den sociala hemhjälpen. Med hänsyn till landstingens befattning med sjukhus- och barnhemsvård torde det ligga i deras intresse att såväl ekonomiskt som administrativt stödja kommunerna även i fortsättningen.

Över socialstyrelsens framställning har *yttranden* avgivits av överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund.

I fråga om behovet av normerande bestämmelser för verksamheten efter avlösningen av det nuvarande statsbidraget råder delade meningar i remissyttrandena. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* och *Kommunaltjänstemannaförbundet* ansluter sig till de av socialstyrelsen framförda synpunkterna medan övriga remissorgan ställer sig kritiska mot socialstyrelsens förslag. *Landstingsförbundet* ifrågasätter sålunda, om tiden nu inte är inne att helt slopa eller åtminstone väsentligt inskränka den statliga regleringen på detta område. *Landskommunernas förbund* framhåller, att den sociala hemhjälpstjänstverksamheten numera vunnit sådan hävd och stadga, att hittillsvarande föreskrifter i statsbidragskungörelsen bör kunna helt slopas. *Stadsförbundet* anser, att — om normerande bestämmelser införes — bidragsreformens syfte att vidga den kommunala handlingsfriheten samt förenkla den statliga och kommunala förvaltningsapparaten delvis skulle förfelas.

Vad angår frågan om kompetenskrav för hemvårdarinnor finner *överstyrelsen för yrkesutbildning* det särskilt motiverat, att föreskrifter här- om utfärdas. *Landskommunernas förbund* har motsatt uppfattning. För- bundet framhåller, att det bör kunna förutsättas att kommunerna även utan sådana föreskrifter vid anställandet av hemvårdarinnor regelmässigt eftersträvar att bland sökandena välja ut de bäst meriterade. Möjligheterna att besätta lediga tjänster med väl kvalificerade personer bestämmes av tillgången på specialutbildad arbetskraft. Tillräcklig utbildningskapacitet är därför den bästa grunden för att säkerställa en fortsatt god rekrytering till hemvårdarinneyrket. Även *Stadsförbundet* uttalar, att föreskrifter om kompetenskrav kan avvaras. Förbundet anser, att kompetensfrågan utan olägenhet bör kunna överlätas till kommunernas eget bedömande. För- bundet erinrar, att kommunerna har att träffa avgöranden om tjänstetill- sättningar för arbetsuppgifter, vilka såväl i fråga om de ekonomiska konse- kvenserna som betydelsen för kommunmedlemmarna har väsentligt större räckvidd.

Vad socialstyrelsen anfört rörande utbildningen av hemvårdarinnor har i stort sett lämnats utan erinran i remissyttrandena. *Kommunaltjänste- mannaförbundet* anser det synnerligen angeläget, att utbildningen av hem- vårdarinnor bibehålles efter i huvudsak samma grunder som hittills. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* vitsordar, att prov- och kompletterings- kurserna visat sig vara ett utmärkt komplement till den reguljära utbild- ningen. *Landstingsförbundet* finner det för sin del på längre sikt naturligt, att utbildningen inlemmas i det reguljära yrkesutbildningsväsendet.

Landstingsförbundet har slutligen anfört några synpunkter på lands- tingens fortsatta medverkan i verksamheten. Enligt förbundet kan det med hänsyn till den fasta praxis som nu hunnit utbildas ifrågasättas, om en sådan medverkan från hemhjälpsstyrelsernas sida är behövlig. Det bör vidare övervägas om landstingens organisatoriska och ekonomiska medverkan i fortsättningen är erforderlig.

Statskontoret har inte något att erinra mot socialstyrelsens anslagsberäk- ning.

Föredraganden

Vid 1957 års riksdag fattades principbeslut om avlösning av vissa stats- bidrag till primärkommunerna. Därvid beslöts, att förevarande statsbidrag borde tills vidare — dock ej längre än till den 1 juli 1960 — undantagas från en omläggning. Härefter har vid förra årets riksdag beslut fattats om avlösning av statsbidraget fr. o. m. sistnämnda dag. Chefen för ecklesiastik- departementet kommer senare denna dag vid anmälan av anslaget till Bidrag till driften av folkskolor m. m. att behandla frågan om de närmare bestämmelser som erfordras rörande avlösning av statsbidraget.

Socialstyrelsen har föreslagit, att de i den nuvarande statsbidragskun-

görelsen ingående villkoren för erhållande av bidrag i samband med avlösningen av statsbidraget skall ersättas med normerande bestämmelser för verksamheten i vad avser krav på kompetens och utbildning för hemvårdarinnor samt styrelsens rådgivnings- och tillsynsverksamhet. Jag vill med anledning härav erinra om att socialstyrelsen f. n. övervakar, att kompetensen inom hemvårdarinneyrket inte eftersättes, och att styrelsen handlägger dispensärenden, när den formella kompetensen till hemvårdarintjänster är tvivelaktig eller saknas. Det är dock endast i enstaka fall hittills som socialstyrelsen i kompetensfrågor måst avstyra en av en kommun tilltänkt lösning. Redan i 1954 års statsverksproposition ifrågasattes, att den centrala dispensprövningen skulle kunna borttagas. Dåvarande chefen för socialdepartementet förordade emellertid att en sådan prövning borde få bestå ännu någon tid, tills den sociala hemhjälpen ute i kommunerna hade hunnit stabiliseras. Under tiden därefter har erfarenheterna av kommunernas handläggning av kompetensfrågor varit i stort sett goda. Anledning saknas därmed att bibehålla socialstyrelsens befogenheter att utfärda föreskrifter i kompetenshänseende.

En väsentlig orsak till de goda erfarenheterna av den sociala hemhjälpssverksamheten torde dock ha varit de krav på kunskaper och lämplighet hos hemvårdarinnorna, som upprätthållits genom kompetensbestämmelserna i statsbidragskungörelsen. Det erfordras både mångsidigt kunnande och särskild personlig lämplighet hos dem som skall rycka in i barnfamiljer, där husmödrarnas sjukdom eller nedslitenhet satt sin prägel på miljön. En sänkning av yrkesstandarden kan således inte accepteras. Jag förutsätter, att kompetenskraven skall komma att upprätthållas också i framtiden, även om de inte längre har karaktären av bidragsvillkor, och att socialstyrelsen genom utfärdandet av råd och anvisningar för hemvårdarinneverksamheten och genom att stå kommunerna till tjänst med upplysningar kommer att verka för en fortsatt ändamålsenlig utveckling av denna värdefulla verksamhet.

Staten bör vidare behålla sitt nuvarande ansvar för att utbildningsmöjligheter för hemvårdarinnor står till förfogande. Utbildningen bör tills vidare liksom hittills ske dels vid 15-månaderskurser vid särskilda hemsyster- och hemvårdarinneskolor, dels vid av socialstyrelsen anordnade tre månaders kompletteringskurser. Anslag till sistnämnda kursverksamhet upptages under nästföljande punkt.

Med anledning av vad Landstingsförbundet anfört rörande landstingens fortsatta medverkan i verksamheten vill jag framhålla, att jag finner det angeläget att landstingen fortsätter att lämna kommunerna ekonomiskt och annat stöd i detta avseende. Den närmare utformningen härav bör det ankomma på vederbörande landsting att bestämma.

På grund av avlösningen av statsbidraget kommer anslaget under nästa

budgetår endast att belastas med kostnader för statsbidrag avseende första halvåret 1960. Anslaget bör lämpligen uppföras med 2 400 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

[16] 4. Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	167 000	168 135
1958/59	150 000	201 166
1959/60 (statsliggaren s. 321)	100 000	
1960/61 (förslag)	225 000	

Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* i kurser om 15 månader vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka medel utgår under här ifrågavarande anslag. Sistnämnda kurser anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1958/59 en reservation av 102 276 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ^{28/s} 1959) upplyst, att 19 kurser med 246 elever anordnats under budgetåret 1958/59. Kostnaden per elev vid de kurser, som hållits andra, tredje och fjärde kvartalen 1958 samt första kvartalet 1959, har genomsnittligt varit 871 kronor. Motsvarande kostnad för budgetåret 1960/61 beräknas till 950 kronor. För 1960/61 bör anslaget beräknas för utbildning av 300 hemvårdarinnor. Kostnaderna härför beräknas till (300 × 950) 285 000 kronor.

Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår har hänsyn tagits till reservationen vid utgången av budgetåret 1958/59. Styrelsen uppskattar därför anslagsbehovet för 1960/61 till 285 000 kronor.

Statskontoret har erinrat, att rekryteringen av elever till kurserna under budgetåret 1958/59 kan antas ha stimulerats av det försämrade arbetsmarknadsläget. Trots detta har elevantalet inte överstigit 250. Statskontoret finner det därför inte sannolikt, att kursverksamhetens omfattning kommer att ytterligare öka under nästa budgetår. Det synes därför inte finnas anledning att vid anslagsberäkningen utgå från ett högre elevantal än 250. Däremot anser ämbetsverket, att en uppräknig av kostnaden per elev är erforderlig, dock inte av den omfattning socialstyrelsen föreslagit. Statskontoret beräknar kostnaderna för kurserna under nästa budgetår till (250 × 900) 225 000 kronor.

Föredraganden

Såsom jag anförde under nästföregående punkt bör socialstyrelsen även i fortsättningen anordna prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinor. För kursverksamheten bör gälla samma riktlinjer som tillämpas f. n.

Med hänsyn till den omfattning kursverksamheten hittills fått bör, såsom statskontoret föreslagit, medel beräknas för utbildning av 250 elever under nästa budgetår. Jag kan även i övrigt ansluta mig till statskontorets beräkning av medelsbehovet. Anslaget bör i anslutning härtill uppföras med 225 000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kronor.

[17] 5. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	5 250 000	6 066 883
1957/58	5 300 000	3 776 330
1958/59	5 900 000	6 687 827
1959/60 (statsliggaren s. 322)	5 900 000	
1960/61 (förslag)	6 250 000	

Från anslaget bestrides främst statsverkets kostnader för gottgörelse åt kommuner för viss vård, som enligt barnavårds- och socialhjälpslagarna meddelats huvudsakligen icke svenska medborgare, kostnaderna för understöd åt vissa här i landet mottagna flyktingar, vilka icke kan försörja sig själva, samt utgifter för understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet. Vidare bestrides från anslaget bl. a. bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa för skyddsuppföstran omhändertagna barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem, samt till arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare, ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppföstran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å ungdomsvårdsskola. Sistnämnda bidrag och ersättningar utgår endast för tiden före den 1 juli 1958.

Socialstyrelsen har (skr. 28/8 1959) framhållit, att av belastningen å anslaget under budgetåret 1958/59 omkring 1 687 000 kronor avser utgifter för vård och understöd åt vissa flyktingar. Utgifterna för nämnda ändamål ökade under budgetåret med drygt 480 000 kronor.

Styrelsen anför vidare, att belastningen på anslaget starkt växlat under

senare år. Detta beror främst på att tillfälliga omständigheter varit avgörande för när vissa större utgifter kommit att verkställas. Genomsnittsbelastningen under budgetåren 1956/57—1958/59 har uppgått till drygt 5 500 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 5 900 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1958/59 synes anslaget böra räknas upp. I avvaktan på ytterligare erfarenheter bör uppräknningen dock begränsas till 350 000 kronor.

Under rubriken Understöd åt utlandssvenskar m. m. finnes för innevarande budgetår under femte huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag av 50 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget var under budgetåret 1958/59 32 717 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna enligt kungörelsen 1950: 383 (ändrad 1956: 351) angående bistånd åt utlandssvenskar som återvända till Sverige, m. m. Sådant bistånd kan lämnas av länsstyrelse såsom mot-tagningshjälp (till uppehälle, kläder och resor) samt av arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnd eller annat arbetsförmedlingsorgan såsom start-hjälp eller rörelselån. Kostnaderna för bistånd av angivna slag som lämnas av länsstyrelse bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas från nu ifrågavarande anslag medan starthjälp och rörelselån bör belasta reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Anslaget till Understöd åt utlandssvenskar m. m. kan alltså utgå ur riksstaten.

Den sålunda föreslagna omläggningen bör inte föranleda ytterligare uppräknning av nu ifrågavarande anslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 250 000 kronor.

[18] 6. Socialhjälp och barnavård för lappar

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	200 000	233 021
1958/59	200 000	232 753
1959/60 (statsliggaren s. 322)	250 000	
1960/61 (förslag)	250 000	

Statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av kommuns godkända kostnader för socialhjälp och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lapp-befolkningen.

Socialstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1959) hemställt, att anslaget upptages till oförändrat belopp, 250 000 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialhjälp och barnavård för lappar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

[19] 7. Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	10 000 000	7 951 356
1959/60 (statsliggaren s. 323)	7 000 000	
1960/61 (förslag)	7 000 000	

Kommun eller kommunalförbund äger erhålla statsbidrag till kostnaderna för anordnande samt mera omfattande om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Bidraget utgår, beroende på skatteunderlaget, med 10—50 % av ett bidragsunderlag, som vid nybyggnad utgör 18 000 kronor per vårdplats samt i andra fall högst nämnda belopp per vårdplats. På anslaget fanns den 30 juni 1959 en reservation av 2 180 357 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁸/8 1959) upplyst, att de under budgetåret 1958/59 gjorda utbetalningarna avsett statsbidrag med 6 483 600 kronor till 33 nybyggnader med 1 165 vårdplatser samt med 2 176 701 kronor till 12 om- och tillbyggnader med 376 platser. I vissa fall har under tidigare budgetår statsbidrag fastställts till för höga belopp. Av denna anledning gjorda återbetalningar har tillgodoförts anslaget. Styrelsen beräknar, att medelsbehovet för bidrag avseende återstående ålderdomshem, som färdigställts före utgången av år 1958, samt ålderdomshem, som färdigställts eller kommer att färdigställas under år 1959 eller första halvåret 1960, uppgår till 15 695 000 kronor. Innevarande budgetårs anslag torde sålunda inte förslå för tillgodoseende av nu redovisade behov av statsbidrag. Under budgetåret 1960/61 väntas minst 70 byggnader med 2 700 vårdplatser bli färdigställda. Styrelsen beräknar bidragen härtill till 12 150 000 kronor. Styrelsen framhåller, att det finns anledning att räkna med en ej obetydlig eftersläpning i fråga om utbetalningar av statsbidrag. Vidare återstår det åtskilliga fall, i vilka återbetalning skall ske på grund av att statsbidrag uppburits med för höga belopp. Med hänsyn till dessa omständigheter föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 7 000 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 000 kronor.

[20] 8. Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	90 300	90 300
1959/60 (statsliggaren s. 323)	91 900	
1960/61 (förslag)	103 100	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Svenska socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem. Enligt beslut vid 1952 års riksdag skall statens bidrag i huvudsak motsvara hälften av kostnaderna. Stipendier för bestridande av utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen bekostas helt av statsmedel.

Svenska socialvårdsförbundet har (skr. 10/7 1959) upplyst, att samtliga tre årskurser kommer att dubblas under budgetåret 1959/60. Antalet elever beräknas totalt komma att utgöra ca 200. Av de två under budgetåret 1959/60 anordnade nybörjarkurserna kommer den ena att förläggas till Blekinge läns bildningsförbunds kurshem Tingsgården i Bräkne-Hoby. Utvidgningen av verksamheten medför viss ökning av kostnaderna för utbildningen. Socialvårdsförbundet hemställer, att anslaget höjes med 20 350 kronor.

Förbundet beräknar utbildningskostnaderna under nästa budgetår till 193 000 kronor. Jämfört med de kostnader, till vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 147 800 kronor, innebär förslaget en höjning med 45 200 kronor. Av kostnadsökningen hänför sig 16 584 kronor till anställande av ytterligare en assistent. Samtidigt kan dock kostnaderna minskas med 10 600 kronor för extra arbetskraft samt föreläsnings- och lektionsarvoden. Förbundet räknar vidare med kostnadsökningar för lokalhyra med 6 460 kronor, för trycksaker och annonser med 1 200 kronor, för resor med 2 400 kronor, för försäkringsavgifter med 500 kronor samt för byråkostnader m. m. — avseende hyra för nya kontorslokaler, städning, lön till skrivbiträde med deltidstjänst m. m. — med 24 040 kronor. Därjämte beräknas ytterligare 3 612 kronor för höjda löner till rektorn och assistenterna, varvid förste assistentens lön förutsättes utgå efter 16 i stället för 13 löneklassen, samt 1 004 kronor till pensionsavgifter. Av de sammanlagda kostnaderna 193 000 kronor bör staten betala hälften eller 96 500 kronor.

För nästa budgetår bör medel anvisas till stipendier åt 70 elever i nybörjarkurserna med 225 kronor för var och en eller sammanlagt 15 750 kronor.

Statskontoret kan inte tillstyrka det från föregående år förnyade yrkandet om förstärkning av assistentpersonalen. I anslutning till den begärda uppräknings av anslaget på grund av inflyttning i nya lokaler framhåller

ämbetsverket, att det är angeläget att alla kostnadsbesparande åtgärder noga överväges. Statskontoret ifrågasätter också, om det är nödvändigt att öka lokalutrymmena i planerad omfattning.

Statskontoret anser, att medelförstärkningen till byråkostnader bör begränsas till 5 000 kronor i förhållande till vad som beräknats för ändamålet under innevarande budgetår. Vidare bör ökningen avseende resekostnader begränsas till 1 000 kronor. I övrigt har ämbetsverket inte någon erinran mot de framställda yrkandena.

Departementschefen

Av de begärda höjningarna av bidragsunderlaget förordar jag 1 100 kronor till höjda pensionsavgifter och lönetillägg, varvid jag räknat med lön enligt 13 löneklassen för förste assistenten, 6 400 kronor till hyreskostnader för undervisningslokaler, 3 400 kronor för trycksaker och annonser, resor och försäkringsavgifter samt 16 000 kronor för byråkostnader. Summan av dessa kostnader — 26 900 kronor — bör läggas till de utbildningskostnader, på vilka innevarande budgetårs anslag grundats, d.v.s. 147 800 kronor. De egentliga utbildningskostnaderna beräknar jag sålunda till 174 700 kronor, varav staten bör bestrida hälften eller 87 350 kronor. Jag har intet att erinra mot förbundets förslag i fråga om stipendier, varför jag till sådana beräknar 15 750 kronor. Hela anslaget bör alltså uppföras med $(87\,350 + 15\,750)$ 103 100 kronor, vilket innebär en ökning med 11 200 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 103 100 kronor.

[21] 9. Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	60 000	64 946
1958/59	60 000	71 474
1959/60 (statsliggaren s. 323)	65 000	
1960/61 (förslag)	70 000	

Statshidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal personer, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna på arbetshem.

Socialstyrelsen har (skr. ^{26/8} 1959) framhållit, att genomsnittsbelastningen på anslaget under de båda senaste budgetåren uppgått till drygt

68 000 kronor. Styrelsen hemställer med hänsyn härtill, att anslaget räknas upp med 5 000 kronor till 70 000 kronor.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår (V ht 1959 s. 31) erinrade jag om ett uttalande av dåvarande chefen för socialdepartementet i propositionen 1955: 177 med förslag till lag om socialhjälp m. m., enligt vilket uttalande frågan om åtgärder mot försumliga försörjare borde tas upp till prövning i hela sin vidd så snart resultatet av barnavårdskommitténs arbete förelåg och den pågående utredningen om administrativa frihetsberövanden slutförts. Förslag till ny barnavårdslag kommer att föreläggas årets riksdag. Härvid föreslås, att nuvarande bestämmelser om arbetsföreläggande m. m. överföres till den nya barnavårdslagen såsom ett provisorium i avvaktan på slutförandet av förenämnda utredning om administrativa frihetsberövanden. Enligt vad jag inhämtat torde sistnämnda utredning komma att överlämna sitt betänkande under innevarande år. Förutsättningar föreligger sålunda ännu inte för upptagande av frågan om försumliga försörjares behandling.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att riksdagens justitieombudsman gjort framställning angående åtgärder i syfte att åstadkomma ur rättssäkerhetssynpunkt mer tillfredsställande handläggning av ärenden rörande försörjningspliktigas intagande å arbetshem. Kungl. Maj:t har i anledning härav den 13 november 1959 utfärdat cirkulär till samtliga socialnämnder och barnavårdsnämnder angående handläggningen av dylika ärenden.

I avvaktan på ett ställningstagande till frågan om behandling av försumliga försörjare bör arbetshemmens verksamhet fortgå enligt oförändrade grunder. Med hänsyn till belastningen bör anslaget härvid i enlighet med socialstyrelsens förslag höjas till 70 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

[22] 10. Allmänna barnbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	734 000 000	735 442 705
1959/60 (statsliggaren s. 324)	729 000 000	
1960/61 (förslag)	809 000 000	

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anfört, att antalet barn under 16 år den 31 december 1958 utgjorde omkring 1 843 400 eller ca 2 000 mer än som beräknades av styrelsen i dess anslagsframställning för budgetåret 1958/59. Anledningen härtill har visat sig vara en nettoimmigration i dessa

åldersklasser. Enligt numera tillgängliga uppgifter kan antalet till allmänt barnbidrag berättigade barn vid mitten av budgetåret 1959/60 uppskattas till 1 823 700. Antalet barn i åldern 0—16 år i december 1960 beräknar styrelsen preliminärt till 1 795 500. Styrelsen beräknar anslagsbehovet genom att multiplicera det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt med barnbidragsbeloppet. Med denna beräkningsgrund skulle medelsbehovet för budgetåret 1960/61 uppgå till $(400 \times 1\,795\,500)$ 718 200 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 718 000 000 kronor.

Föredraganden

De allmänna barnbidragens belopp har genom beslut av 1959 års riksdag vid dess höstsession fr. o. m. år 1960 höjts från 400 till 450 kronor för barn och år. Den minskning av antalet barn i barnbidragsåldern, d. v. s. upp till 16 år, som påbörjades under budgetåret 1958/59, torde komma att fortsätta under innevarande och nästa budgetår. Socialstyrelsen beräknar, att antalet barn i nämnda ålder minskas med ca 28 000 under nästa budgetår. Med utgångspunkt från styrelsens uppskattning av antalet bidragsberättigade barn i december 1960 skulle medelsbehovet för budgetåret 1960/61 uppgå till $(450 \times 1\,795\,500)$ 807 975 000 kronor. Då styrelsens beräkning av barnantalet torde vara något osäker, bl. a. på grund av svårigheten att bedöma storleken av eventuella tillskott genom invandring, bör anslaget försiktigtvis beräknas till något högre belopp. Jag förordar, att 809 000 000 kronor anvisas.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 809 000 000 kronor.

[23] 11. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 500 000	2 535 189
1959/60 (statsliggaren s. 324)	2 500 000	
1960/61 (förslag)	2 500 000	

Anslaget för innevarande budgetår har beräknats efter en kostnad av 60 öre per utbetald barnbidragsanvisning.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 477 790 kronor under förutsättning, att ersättning till postverket för varje under år 1960 verkställd utbetalning utgår med oförändrat 60 öre. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med samma belopp som för innevarande budgetår eller 2 500 000 kronor.

Generalpoststyrelsen har upplyst, att postverkets självkostnader f. n. beräknas uppgå till inemot 65 öre per utbetalad anvisning. Styrelsen hemställer, att ersättningen höjes till 65 öre för varje under år 1960 utbetalad barnbidragsanvisning.

Statskontoret kan inte tillstyrka den av generalpoststyrelsen begärda höjningen av ersättningen till postverket.

Föredraganden

Ersättningen till postverket bör beräknas efter samma belopp per anvisning som gällt för år 1959. Anslaget bör därför i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[24] 12. Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	16 500 000	10 810 228
1958/59	9 500 000	9 893 160
1959/60 (statsliggaren s. 324)	16 000 000	
1960/61 (förslag)	18 000 000	

¹ Anslaget till Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott.

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Enligt lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag äger fr. o. m. den 1 juli 1957 vissa kategorier av barn, beträffande vilka familjerättsligt underhållsbidrag å belopp som understiger 720 kronor för år fastställts före den 1 april 1957, att av allmänna medel erhålla vad som brister i nämnda belopp. Utgift för utfyllnadsbidrag bestrides till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidraget.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) erinrat, att styrelsen senast inför innevarande budgetår framställt förslag om höjning av maximibeloppet för bidragsförskott till 1 200 kronor per år. I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till frågan om förbättringar av familjepensionerna inom folkpensioneringen avstår socialstyrelsen nu från att framlägga förslag i ämnet.

Vad angår medelsbehovet under nästa budgetår uppger socialstyrelsen, att enligt tillgängliga uppgifter barnavårdsnämndernas nettokostnader under år 1958 för bidragsförskott uppgått till omkring 20 000 000 kronor och för utfyllnadsbidrag till omkring 5 500 000 kronor. Med hänsyn härtill synes anslaget böra räknas upp. Styrelsen föreslår, att anslaget höjes med 2 000 000 kronor till 18 000 000 kronor.

Statskontoret har erinrat, att barnavårdskommittén i sitt betänkande angående följdförfattningar till ny barnavårdslag föreslagit att åldersgränsen för rätt till bidragsförskott och utfyllnadsbidrag höjes från 16 till 18 år. Ämbetsverket utgår från att en eventuell höjning av åldersgränsen inte kommer att påverka belastningen på anslaget under nästa budgetår. Med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1958/59 ifrågasätter statskontoret, om inte anslaget bör anvisas med oförändrat belopp.

Föredraganden

Förslag rörande bidragsförskotten och utfyllnadsbidragen har framlagts av besparingsutredningen och barnavårdskommittén. Besparingsutredningen har föreslagit, att ersättningarna till kommunerna för utbetalade bidragsförskott och utfyllnadsbidrag avlöses fr. o. m. den 1 juli 1960. Barnavårdskommittén har såsom statskontoret påpekat föreslagit, att åldersgränsen för rätt till bidragsförskott och utfyllnadsbidrag höjes från 16 till 18 år. Vidare har 1958 års socialförsäkringskommitté i sitt betänkande om förbättrade familjeförmåner från folkpensioneringen m. m. (SOU 1959: 32) i anslutning till sitt förslag om barnpensioner behandlat frågan om höjning av de särskilda barnbidragens belopp. Förslag i anledning av detta betänkande kommer att senare föreläggas årets riksdag. Frågan om eventuella återverkningar av utformningen av familjeförmånerna inom folkpensioneringen på bidragsförskotten och utfyllnadsbidragen ävensom övriga förenämnda förslag rörande dessa bidragsformer bör lämpligen prövas i anslutning härtill.

Med hänsyn till gällande bestämmelser rörande utbetalning av gottgörelse till barnavårdsnämnderna kommer ett ställningstagande till de olika förslagen inte att påverka anslagsbehovet under nästa budgetår. Då socialstyrelsens anslagsberäkning synes kunna godtagas, bör anslaget uppföras med 18 000 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor.

[25] 13. Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	800 000	1 080 000
1957/58	100	551 000
1958/59	100	250 000
1959/60 (statsliggaren s. 324)	300 000	
1960/61 (förslag)	300 000	

Enligt gällande bestämmelser må statsbidrag utgå till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av barnhem, som upptagits i sådan plan för barnhemsvårdens ordnande, varom förmåles i 40 § barnavårdslagen, så ock, där särskilda skäl föreligger, för annat barnhem, som befinnes tillgodose ett allmänt behov. Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst tre fjärdedelar av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kronor för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kronor per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställts.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/s 1959) erinrat, att styrelsen redan år 1952 föreslagit att bidragsbeloppen skulle höjas. Detta förslag har icke vunnit beaktande. Styrelsen hemställer, att denna fråga upptages till övervägande snarast möjligt.

Styrelsen har vidare anfört, att av riksdagen bör begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att bevilja bidrag intill visst belopp. Vidare måste medel anvisas för utbetalning av bidrag till färdiga barnhem.

Med hänsyn till omfattningen av planerad nybyggnadsverksamhet föreslår styrelsen, att Kungl. Maj:t begär riksdagens medgivande att under budgetåret 1960/61 bevilja bidrag med 800 000 kronor. Beträffande medelsanvisningen har styrelsen anfört, att den 30 juni 1959 ett belopp av 325 751 kronor återstod av de tidigare beviljade anslagen. Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget 300 000 kronor samt av en väntad återbetalning på 13 500 kronor står alltså 639 251 kronor till förfogande under detta budgetår. Styrelsen beräknar, att summan av rekviderade statsbidrag under innevarande budgetår kommer att överstiga sistnämnda belopp med 194 749 kronor, som sålunda inte kan betalas ut förrän under budgetåret 1960/61. Övriga utgifter under 1960/61 kan preliminärt uppskattas till 666 000 kronor. Anslagsbehovet skulle sålunda uppgå till (194 749 + 666 000) 860 749 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 900 000 kronor.

Statskontoret har uttalat, att det kan ifrågasättas om inte det föreslagna bemyndigandet att bevilja statsbidrag bör avse samma belopp som för innevarande budgetår eller 750 000 kronor. Ämbetsverket har inte något att erinra mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Föredraganden

Jag förordar, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att för nästa budgetår bevilja statsbidrag med samma belopp som för innevarande budgetår eller högst 750 000 kronor.

Medelsbehovet för utbetalning av beviljade bidrag är svårt att bedöma. Jag förordar, att anslaget anvisas med oförändrat belopp eller 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1960/61 beviljas med högst 750 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[26] 14. Bidrag till driften av barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 800 000	1 742 336
1959/60 (statsliggaren s. 325)	1 800 000	
1960/61 (förslag)	1 750 000	

Statsbidrag till driften av barnhem utgår för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre för dag på villkor att vårdavgift inte uttages med högre belopp än tre kronor för dag och barn. För mödrahem, å vilket meddelas särskild utbildning i barnavård och husligt arbete och som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, må statsbidrag utgå med tre kronor 50 öre för dag och barn på villkor att vårdavgift inte uttages.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/s 1959) erinrat, att styrelsen tidigare föreslagit att statsbidraget per vårdplats skall höjas. Styrelsen hemställer, att frågan härom nu upptages till övervägande.

Styrelsen hemställer vidare, att vårdavgiften, som höjdes till nuvarande belopp genom beslut av 1953 års riksdag, ånyo höjes. Styrelsen framhåller, att det med nuvarande vårdavgift, 3 kronor per dag, i regel är avsevärt billigare för en barnavårdsnämnd att placera ett barn på barnhem än i enskilt hem. F. n. torde inackorderingsavgiften för fosterbarn i allmänhet

inte understiga 100 kronor i månaden. Vid vård i fosterhem har barnavårdsnämnd inte rätt att tillgodogöra sig för barnet utgående allmänt barnbidrag, vilket däremot är fallet om barnet vårdas på barnhem. Barnhemsvård blir på grund av dessa omständigheter som regel billigare för barnavårdsnämnderna än vård i fosterhem. Detta förhållande stimulerar inte en önskvärd fortsatt utveckling av fosterhemsvården. Enligt styrelsens mening bör vårdavgiften på barnhem vara så hög, att barnavårdsnämndens kostnader för vården minst motsvarar dess kostnader för vård i fosterhem av friska, normala barn. Styrelsen föreslår därför, att vårdavgiften höjes till 4 kronor 50 öre per dag och barn.

Socialstyrelsen föreslår, att för budgetåret 1960/61 anvisas samma belopp som för innevarande budgetår eller 1 800 000 kronor.

Statskontoret anser det motiverat, att vårdavgiften vid barnhemmen höjes i enlighet med socialstyrelsens förslag. Ämbetsverket kan däremot inte tillstyrka någon höjning av driftbidraget. Anslaget bör i enlighet med socialstyrelsens förslag upptas med 1 800 000 kronor.

Svenska landstingsförbundet tillstyrker förslaget om höjning av vårdavgiften. Förbundet anser en dylik höjning nödvändig oavsett om statsbidraget höjes eller ej. Tendensen i modern sjukvård och socialvård går mot ett ökat anlitande av öppna vårdformer. Det måste därför tillses, att man inte genom en oriktig avgiftssättning stimulerar till ökad användning av den dyrbara anstaltsvården.

Svenska stadsförbundet kan endast tillstyrka förslaget om höjning av vårdavgiften under förutsättning att de ursprungliga proportionerna i kostnadsfördelningen mellan staten och huvudmännen för barnhemmens driftkostnader återställs. Frågan om en avgiftshöjning bör avgöras samtidigt med att ändring vidtages av det högsta belopp — f. n. 1 000 kronor — med vilket ersättning för barnavårdskostnad får tas ut av underhållsskyldig. Även *Svenska socialvårdsförbundet* — som ej motsätter sig socialstyrelsens förslag — förutsätter, att nämnda belopp höjes. Förbundet framhåller, att det i regel är andra skäl än storleken av vårdavgifter och fosterlegor som avgör valet av vårdform för omhändertagna barn.

Föredraganden

Jag anser mig alltså inte kunna förorda någon ändring av grunderna för ifrågavarande statsbidrag.

Socialstyrelsen har föreslagit, att vårdavgiften på barnhemmen höjes från f. n. högst 3 kronor till 4 kronor 50 öre för vård dag. Den nuvarande vårdavgiften har tillämpats sedan den 1 juli 1953. Även om man knappast har anledning räkna med risk för att barnavårdsnämndernas val mellan vård i fosterhem och vård å barnhem påverkas av kostnadshänsyn, synes det av allmänna skäl önskvärt, att de båda vårdformerna för kommunerna blir mer jämställda ur ekonomisk synpunkt. Jag vill därför tillstyrka,

att socialstyrelsens förslag om höjning av vårdavgiften genomföres fr. o. m. den 1 juli 1960.

Enligt gällande bestämmelser får ersättning för barnavårdskostnad ej i något fall tas ut av underhållsskyldig med högre belopp än 1 000 kronor för år. I ett par remissyttranden över socialstyrelsens förslag har uttalats, att nämnda belopp bör höjas i anslutning till höjningen av vårdavgiften. Jag kan i princip ansluta mig till denna uppfattning. Frågan bör emellertid lämpligen anstå tills ställning tagits till det förslag till ny barnavårdslag, som kommer att föreläggas riksdagen.

Vad angår medelsbehovet under nästa budgetår synes anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1958/59 och minskat antal barnhemsplatser kunna sättas ned något. Jag förordar, att anslaget uppföres med 1 750 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna i det föregående förordad höjning av maximiavgifterna för vård å barnhem;
- b) till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 750 000 kronor.

[27] 15. Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	52 700	52 700
1959/60 (statsliggaren s. 325)	55 200	
1960/61 (förslag)	56 800	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Allmänna barnhuset vid Sociala barnavårdsseminariet anordnade utbildningen av föreståndare vid barnhem. Enligt beslut vid 1953 års riksdag skall statens bidrag — fränsett stipendieutgifter — motsvara hälften av utbildningskostnaderna.

Sociala barnavårdsseminariet har (skr. ¹¹/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 6 550 kronor.

De kostnader till vilka staten anses böra lämna bidrag har upptagits till 123 500 kronor. Jämfört med de kostnader till vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 110 400 kronor, innebär förslaget en höjning med 17 100 kronor och en minskning med 4 000 kronor. Av kostnadsökningen hänför sig 3 250 kronor till utbyte av deltidsanställd skrivhjälp mot heltidsanställt kontorsbiträde under tio månader av året, 5 541 kronor till höjda pensionsavgifter, lönetillägg för rektor och assistent m. m., 4 110 kronor till höjda föreläsnings- och lektionsarvoden samt 4 199 kronor

till lokalkostnader, telefon, porto, tryckning och diverse. För budgetåret 1958/59 har 4 000 kronor beräknats för en fortbildningskurs för vissa barnhemsföreståndarinnor. Någon sådan kurs planeras inte under nästa budgetår, varför kostnaderna minskar med sistnämnda belopp. — Statsbidraget beräknas till hälften av 123 500 kronor eller 61 750 kronor.

Statskontoret har erinrat, att yrkandet om uppräknig av de till seminariets lärare utgående timarvodena prövats av riksdagen de tre senaste åren utan att föranleda någon åtgärd. Denna fråga bör enligt ämbetsverkets mening prövas i ett vidare sammanhang. Framställningen om beräkning av medel för avlöning till ett skrivbiträde med heltidstjänstgöring under tio månader i stället för ett halvtidsanställt skrivbiträde bör ej vinna beaktande.

Ämbetsverket tillstyrker en ökning av posten till telefon, porto, tryckning och diverse med i runt tal 3 900 kronor. Posten till lokalkostnader bör vidare räknas ned med 1 400 kronor. I övrigt har statskontoret ej någon erinran mot framställningen.

Föredraganden

Av de begärda höjningarna av bidragsunderlaget förordar jag 5 700 kronor till höjda pensionsavgifter, lönetillägg för rektor, assistent och skrivbiträde m. m. samt 1 500 kronor för lokalkostnader, telefon, porto, tryckning och diverse. Då någon fortbildningskurs inte avses äga rum under nästa budgetår minskar kostnaderna med 4 000 kronor i jämförelse med innevarande budgetår. Nettoökningen av kostnaderna under nästa budgetår bör sålunda beräknas till 3 200 kronor. De kostnader vartill statsbidrag bör lämnas beräknar jag därför till (110 400 + 3 200) 113 600 kronor. Statsbidraget bör utgöra hälften härav eller 56 800 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 56 800 kronor.

[28] 16. Bidrag till driften av anstalter för halvvöppen barnavård

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	3 800 000	4 213 758
1959/60 (statsliggaren s. 325)	4 200 000	
1960/61 (förslag)	4 800 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1958/59 en reservation av 599 066 kronor.

Statsbidrag utgår till daghem, eftermiddagshem, förskolor (leksskolor) och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, föreningar eller industri-

företag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget, enligt av 1957 års riksdag godkända regler, i form av bidrag till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav. Bidraget utgör efter beslut av 1959 års riksdag för år och heltidsanställd befattningshavare vid daghem och eftermiddagshem 3 300 kronor i ortsgrupp 2, 3 500 kronor i ortsgrupp 3, 3 700 kronor i ortsgrupp 4 och 3 900 kronor i ortsgrupp 5. För heltidsanställd befattningshavare vid förskola (leksskola) utgår bidraget med resp. 1 650, 1 750, 1 850 och 1 950 kronor. För halvtidsanställd befattningshavare utgår bidraget med hälften av angivna belopp.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen har (skr. ^{24/8} 1959) upplyst, att statsbidrag för innevarande budgetår sökes för 879 befattningshavare i daghem och eftermiddagshem samt 903 befattningshavare i lekskolor vid sammanlagt 998 institutioner för halvöppen barnavård, jordbruksdaghemmen undantagna. För budgetåret 1960/61 räknar styrelsen med att antalet institutioner skall öka med ytterligare omkring 50, vilket beräknas öka antalet befattningshavare vid daghem och eftermiddagshem till ca 890 samt vid lekskolor till ca 950.

Styrelsen erinrar, att huvudmännens löneutgifter ökats genom den generella lönehöjningen fr. o. m. den 1 januari 1959. Styrelsen föreslår i anslutning här till, att bidragsbeloppen fr. o. m. nästa budgetår höjes med 2 %. Med den föreslagna uppräknningen skulle för statsbidrag till här ifrågakommande institutioner erfordras 4 860 000 kronor under nästa budgetår.

Antalet jordbruksdaghem uppgick den 1 juli 1959 till 81. Medelsåtgången för bidrag till 80 jordbruksdaghem under budgetåret 1958/59 var 216 770 kronor. Styrelsen räknar med att under nästa budgetår 81 jordbruksdaghem, varav 58 i Norrland, kommer att vara i verksamhet. På grund av ekonomiska svårigheter har en del kommuner i Norrland nödgats lägga ner 13 jordbruksdaghem under de senaste åren. Denna tillbakagång bör hejdas. Styrelsen föreslår därför att statsbidraget så vitt avser jordbruksdaghem i Norrland höjes från 60 till 75 % av driftkostnaderna. Merkostnaderna härför uppskattas till 40 000 kronor. Medelsåtgången till jordbruksdaghemmen beräknas till 275 000 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 beräknas finnas en reservation på omkring 190 000 kronor. Hela anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 beräknas sålunda till $(4\,860\,000 + 275\,000 - 190\,000)$ 4 945 000 kronor.

Statskontoret anför, att bidragen till institutionerna för halvöppen barnavård nyligen höjts. Ämbetsverket kan därför inte tillstyrka, att bidragen nu åter räknas upp. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar ämbetsverket till 4 600 000 kronor.

Föredraganden

Nu utgående statsbidrag till daghem, eftermiddagshem och lekskolor fastställdes vid 1959 års riksdag. Socialstyrelsen har föreslagit, att bidragen skall räknas upp på grundval av 1959 års höjning av lönerna. Jag vill med anledning härav erinra, att jag vid anmälan av förevarande anslag i 1959 års statsverksproposition uttalade (V ht 1959 s. 39) att jag inte var beredd att förorda någon automatisk anknytning av bidragen till de faktiska lönerna. Frågan om bidragens storlek borde bedömas från mera allmänna utgångspunkter. Under nästa budgetår bör nämnda bidrag utgå med oförändrade belopp.

Även för bidragen till driften av jordbruksdaghem bör nu gällande grunder tillämpas.

Anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag till 4 800 000 kronor, vilket innebär en ökning med 600 000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 4 800 000 kronor.

[29] 17. **Försöksverksamhet rörande daghem m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	100 000	23 695
1958/59	100 000	90 892
1959/60 (statsliggaren s. 326)	100 000	
1960/61 (förslag)	100 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1958/59 en reservation av 85 413 kronor.

Anslaget är avsett att möjliggöra praktiska försök med nya verksamhetsformer inom den halvöppna barnavården och för barns sommarvistelse. Enligt uttalande av 1957 års riksdag bör försöksverksamheten inriktas på att utvärdera värdet av nya vårdformer samt att rationalisera och förbättra de nuvarande. Som exempel har angivits små daghem för mindre grupper av barn, halvdaghem för barn till deltidsarbetande mödrar och fritidshem för yngre skolbarn.

Försöksverksamheten, som inleddes under budgetåret 1957/58, har planlagts av en särskild sakkunnig inom socialdepartementet i samråd med socialstyrelsen och vederbörande huvudmän för barnavården.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anfört, att anslaget under budgetåret

1958/59 anlåtats dels för två under budgetåret 1957/58 igångsatta försök dels för fem nystartade grenar av försöksverksamhet. Därjämte har ur anslaget bestritts vissa kostnader för en expertutredning rörande planering av lekplatser. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages till oförändrat belopp.

Statskontoret har anfört, att det med hänsyn till storleken av reservationen borde vara möjligt att avsevärt begränsa anslaget utan att därför behöva inskränka försöksverksamheten.

Föredraganden

Detta anslag tillkom som ett led i den upprustning av familjepolitiken som beslöts av 1957 års riksdag. Under budgetåret 1957/58 beviljades 86 500 och under budgetåret 1958/59 99 000 kronor till olika försök. En redogörelse för dessa lämnades vid behandlingen i 1959 års statsverksproposition av anslaget för innevarande budgetår (V ht s. 40). Vissa av försöken pågår alltjämt. Andra är avslutade och resultaten bearbetas f. n.

Vid ingången av budgetåret 1959/60 återstod av tidigare anvisade anslag ett odisponerat belopp av ca 14 500 kronor. Under budgetåret torde medel komma att beviljas till flera angelägna projekt som är under förberedande.

De hittills redovisade preliminära resultaten av försöksverksamheten synes ge vid handen att den fyller sitt syfte att ge erfarenheter av värde för en fortsatt utveckling av institutioner och verksamhetsformer inom barnavården. Medel till fortsatta försök bör stå till förfogande under nästa budgetår. Jag förordar, att anslaget i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Försöksverksamhet rörande daghem m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[30] 18. Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	445 500	448 747
1959/60 (statsliggaren s. 326)	445 500	
1960/61 (förslag)	510 000	

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 5 257 kronor.

Driftbidrag utgår f. n. till sju förskoleseminarier, nämligen Socialpedagogiska seminariet och Södra KFUK:s pedagogiska institut, båda i Stockholm, Uppsala förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norrköping, Örebro

förskoleseminarium och Luleå förskoleseminarium (enkelseminarier) ävensom Göteborgs förskoleseminarium (dubbelseminarium, d. v. s. med två parallellavdelningar). Totalt kan det årliga statsbidraget uppgå till högst 56 260 kronor för varje enkelseminarium och högst 83 360 kronor för dubbelseminariet i Göteborg. Dessutom har för innevarande budgetår beräknats 25 000 kronor till anordnandet av en fortbildningskurs för personal vid förskoleinstitutioner, som tar emot handikappade barn.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anfört, att en ökning av utbildningskapaciteten vid förskoleseminarierna i längden är ofrånkomlig, om inte utbyggnaden av den halvöppna barnavården i hela landet skall äventyras. Häri instämmer det stora flertalet av de remissinstanser, som yttrat sig över socialstyrelsens promemoria angående utbildning av personal inom den halvöppna barnavården (avgiven till Kungl. Maj:t i mars 1957). Socialstyrelsens i nämnda promemoria framförda förslag om successivt förstatligande av förskoleseminarierna fr. o. m. budgetåret 1960/61 har där emot väckt delade meningar och föranlett tillsättande av 1958 års förskollärarytredning i maj 1958. Seminariernas ekonomiska resurser är alltför begränsade. Det är därför i hög grad behövt att avsevärt höja anslagen till seminarierna. Med hänsyn till att nämnda utredning beräknas avlämna sitt betänkande redan under år 1959 avstår styrelsen nu från att framföra andra förslag om höjda statsbidrag än vad som föranledes av ett slopande av terminsavgifterna och en uppräknig av vissa arvoden på grund av 1959 års höjning av lönerna.

Beträffande terminsavgifterna framhåller socialstyrelsen, att det inte kan anses skäligt att bibehålla dessa avgifter. Terminsavgiften är f. n. 150 kronor. Vid vart och ett av enkelseminarierna finns 10 friplatser, vid dubbelseminariet 20. Statsbidrag utgår härför. Styrelsen föreslår, att terminsavgifterna slopas och att seminarierna kompenseras härför genom statsbidrag. Kostnaderna härför beräknas till 114 000 kronor.

Arvoden till rektorer, föreståndare och grupphandledare samt arvoden för lektioner och föreläsningar bör räknas upp med 2 % i anslutning till 1959 års höjning av lönerna. Styrelsen föreslår därför, att bidraget till nämnda arvoden höjes i motsvarande mån. Kostnadsökningen på grund härav beräknas till i runt tal 6 900 kronor.

Styrelsen föreslår härjämte, att 10 000 kronor anvisas till kurser för seminariernas lärare samt för kommunala konsulenter och inspektriser och 2 000 kronor till en konferens med seminariernas rektorer i samband med en central handläggning av ansökningsförfarandet för sökande till seminarierna.

För vart och ett av budgetåren 1958/59 och 1959/60 har beviljats 25 000 kronor till en kurs för personal vid förskoleinstitutioner som tar emot handikappade barn. En sådan kurs har anordnats under tiden 19 maj—5 juni 1959. Styrelsen förutsätter, att 25 000 kronor anvisas till en ny kurs

under nästa budgetår. Vidare vill styrelsen disponera eventuellt uppkommande reservation på anslaget för fortbildningskurser.

Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till $(445\,500 + 114\,000 + 6\,900 + 10\,000 + 2\,000)$ 578 400 kronor, vilket innebär en ökning med 132 900 kronor.

Statskontoret har anfört, att någon erinran i och för sig inte synes böra riktas mot förslaget om borttagande av terminsavgifterna. Gällande bidragsregler bör dock bibehållas i avvidan på resultatet av pågående utredningsarbete. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp. Socialstyrelsen bör liksom innevarande budgetår efter Kungl. Maj:ts prövning få använda på anslaget befintlig reservation för kursändamål.

Föredraganden

Såsom socialstyrelsen erinrat pågår en utredning angående åtgärder för att tillgodose behovet av pedagogiskt utbildad personal inom den halvöppna barnavården. Denna utredning beräknas bli slutförd under innevarande år. I avvaktan på utredningens förslag bör väsentliga ändringar i gällande bidragsregler så långt möjligt undvikas. Jag anser mig dock nu böra uppta socialstyrelsens förslag att slopa terminsavgifterna vid seminarierna. Styrelsen föreslår, att dessa avgifter tas bort fr. o. m. nästa budgetår och att seminarierna kompenseras härför genom statsbidrag. Jag kan i princip ansluta mig till socialstyrelsens förslag i detta hänseende. Avgifterna bör emellertid slopas successivt fr. o. m. läsåret 1960/61 med början nämnda läsår för vid seminarierna i första årskursen nyintagna elever. Till bestridande av kostnaderna härför bör anslaget räknas upp med 57 000 kronor. Vidare förordar jag, att anslaget med anledning av 1959 års lönehöjningar räknas upp med i runt tal 7 500 kronor till höjda bidrag till avlöningar av rektorer, föreståndare och grupphandledare samt arvoden för lektioner och föreläsningar.

Till kursverksamhet tillstyrker jag samma medelsanvisning som för innevarande budgetår, d. v. s. 25 000 kronor till en kurs för personal vid institutioner för handikappade barn. Socialstyrelsen bör vidare efter Kungl. Maj:ts prövning få använda en ev. reservation på anslaget för kursverksamhet. Någon särskild medelsanvisning till kostnader för centralisering av ansökningsförfarandet är jag inte beredd tillstyrka.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppskattar jag till $(445\,500 + 57\,000 + 7\,500)$ 510 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnavården m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 510 000 kronor.

[31] 19. Ferieresor för barn

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 100 000	1 820 315
1959/60 (statsliggaren s. 326)	2 000 000	
1960/61 (förslag)	1 800 000	

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger fem kronor. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel, då fråga är om resor som företages antingen av barn från familj med minst tre hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är fem kronor eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till tio kronor eller mera.

Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bl. a. gäller en inkomstgräns av 5 700 kronor till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Inkomstprövningen grundas på den senast utfärdade debetsedeln; ferieresor kan dock oberoende av vad debetsedeln utvisar medgivas sökanden, om han styrker att hans beskattningsbara inkomst enligt den senaste taxeringen låg under den fastställda inkomstgränsen.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) upplyst, att enligt uppgifter från barnavårdsnämnderna och kolonianordnarna följande antal resor beviljats under åren 1957 och 1958.

Resor till enskilt ordnad ferievistelse:

	1957	1958
barn över 6 år	16 635	13 995
barn under 6 år	6 893	5 047
vårdare	14 068	12 204

Resor till kolonier:

barn	29 480	29 270
personal och vårdare	5 143	5 450

Socialstyrelsen har erinrat, att styrelsen i sina anslagsäskanden för de senaste budgetåren framställt förslag om höjning av inkomstgränsen till en beskattningsbar inkomst av 8 000 kronor samt att nu utgående avgift

för ferieresa som av barn och vårdare helt eller delvis företages med järnväg avskaffas. Styrelsen finner det alltjämt motiverat att dessa förslag genomföres men föreslår inte nu någon ändring av bestämmelserna i ifrågasvarande delar. Däremot föreslår styrelsen, att fri prövning av rätt till resa i vissa fall får göras om inkomst- och förmögenhetsförhållandena avsevärt ändras i förhållande till vad som framgår av senaste debetsedel och taxering.

Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för nästa budgetår beräknas på följande sätt.

	Kronor
Resor för 13 500 barn	540 000
11 800 vårdarresor	743 400
Kolonioresor	635 000
Resor med buss eller båt	130 000
	2 048 400

Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 2 050 000 kronor, vilket innebär en ökning med 50 000 kronor.

Statskontoret anser, att anslaget bör uppföras med oförändrat belopp.

1958 års *besparingsutredning* har i sitt betänkande angående besparingar inom statsverksamheten (SOU 1959: 28) förordat, att — sedan husmoderssemesterutredningen framlagt sitt material till belysande av husmodersverksamhetens inriktning och omfattning — frågan om ferieresorna för barn och husmödrar samt husmoderssemesterstipendierna upptas till en förutsättningslös omprövning.

Besparingsutredningens förslag tillstyrkes av *länsstyrelserna i Stockholms och Gävleborgs län, SACO och Svenska socialvårdsförbundet*. Sistnämnda förbund uttalar, att den översyn av verksamheten som kan anses påkallad ligger helt i linje med socialpolitiska kommitténs uppgifter. Denna kommitté bör därför pröva om den allmänna ekonomiska utvecklingen medfört att en ändrad inställning bör tas till frågan om anslag till ferieresor.

Landsorganisationen kan inte finna, att denna utredningsuppgift tillhör de angelägnare.

Föredraganden

I en i augusti 1959 av en särskilt tillkallad utredningsman avgiven promemoria angående de statliga åtgärderna på husmoderssemesterens område har förslag framlagts om ändringar i nu gällande bestämmelser rörande ferieresor för barn och husmödrar, driften av semesterhem och stipendier för underlättande av husmoderssemester. Den viktigaste ändring som aktualiserats i promemorian är ett överförande av medel, som nu går till husmodersstipendier, till driftbidrag till semesterhemmen. I övrigt har

bl. a. föreslagits, att nuvarande inkomstgräns för rätt till ferieresor skall ersättas med en efter familjestorlek differentierad inkomstskala.

Vidare har 1958 års besparingsutredning föreslagit, att frågan om ferieresor för barn och husmödrar samt husmoderssemesterstipendierna upptas till en förutsättningslös prövning.

För egen del finner jag, att ytterligare överväganden erfordras innan ställning tas till nämnda frågekomplex. Det synes lämpligt att såväl ferieresorna för barn som stödet åt husmoderssemesterstipendiet omprövas i det vidare sammanhang, som aktualiserats genom tillkallande i maj 1958 av socialpolitiska kommittén. Promemorian har därför överlämnats till nämnda kommitté.

I avvaktan på resultatet av kommitténs arbete är jag inte beredd att förorda någon ändring av bestämmelserna för ferieresorna. Den ifrågasatta verksamheten bör därför även under nästa budgetår fortgå enligt gällande bestämmelser.

Med hänsyn till belastningens storlek och då en fortsatt nedgång av resefrekvensen synes sannolik, bör förevarande anslag kunna räknas ned med 200 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[32] 20. Ferieresor för husmödrar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	1 037 827
1959/60 (statsliggaren s. 327)	1 000 000	
1960/61 (förslag)	1 000 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för ferieresor för husmödrar till enskilda hem samt för gäster och personal till semesterhem för husmödrar. Enligt gällande bestämmelser skall husmödrar, som reser till enskilda hem och som företager resorna helt eller delvis med järnväg, lämna ersättning med tio kronor. Däremot behöver ersättning icke lämnas för resor med endast buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriset för enkel färd uppgår till fem kronor eller mera. Rätten till ifrågasatt resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma som gäller för ferieresorna för barn.

Socialstyrelsen har (skr. ^{24/8} 1959) upplyst, att under år 1958 resor be-

viljats 10 409 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt 9 974 gäster vid semesterhem och 113 personer tillhörande personalen vid sådana hem. Motsvarande siffror för 1957 var 11 399, 9 443 resp. 175.

Styrelsen föreslår, att villkoren för rätt till ferieresor ändras så att möjlighet finns för barnavårdsnämnderna att — såsom föreslagits i fråga om ferieresor för barn — i vissa fall fritt pröva rätten till resa. Styrelsen beräknar, att ifrågavarande resor under nästa budgetår kommer att utnyttjas av resp. 10 400 (husmödrar till enskilda hem), 10 000 (gäster till semesterhem) och 260 (personal till semesterhem) personer. Kostnaderna för dessa resor uppskattas till 1 155 040 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 1 150 000 kronor, innebärande en ökning med 150 000 kronor.

Statskontoret anser, att anslaget med hänsyn till belastningen bör räknas upp till 1 050 000 kronor.

Föredraganden

På grund av vad jag anfört under närmast föregående punkt är jag inte beredd att nu förorda någon ändring av villkoren för ifrågavarande ferieresor. Verksamheten bör sålunda bedrivas enligt oförändrade grunder under nästa budgetår. Under sådana förhållanden bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[33] 21. Bidrag till driften av semesterhem

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	500 000	526 262
1959/60 (statsliggaren s. 327)	540 000	
1960/61 (förslag)	525 000	

Bidrag till driften av semesterhem utgår med två kronor 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona 50 öre för gäst-dag. Semesterhem, avsett för gäster från hela eller större delen av riket, kan komma i åtnjutande av statsbidrag, oavsett om landstingsbidrag eller kommunalt bidrag lämnas eller ej.

Socialstyrelsen har (skr. ^{24/8} 1959) erinrat, att styrelsen tidigare under flera år föreslagit att driftbidragen till semesterhemmen höjes. Styrelsen finner det alltjämt angeläget att en sådan höjning kommer till stånd. Med

hänsyn till pågående översyn av de statliga åtgärderna på husmoderssemesternas område vill styrelsen inte nu framlägga förslag härom.

Med utgångspunkt i antalet gäst dagar för vilka bidrag sökts och beviljats för år 1959 (322 700), och under antagande att dessa utnyttjas intill 65 %, beräknas medelsbehovet för budgetåret 1960/61 till 524 388 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 525 000 kronor, vilket innebär en minskning med 15 000 kronor.

Föredraganden

Med hänsyn till vad jag anfört under punkten 31 bör någon ändring av grunderna för statsbidragen till semesterhemsverksamheten inte vidtagas nu. Anslaget bör såsom socialstyrelsen föreslagit minskas med 15 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 525 000 kronor.

[34] 22. Stipendier för underlättande av husmoderssemester

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 000 000	1 002 905
1958/59	1 000 000	1 018 900
1959/60 (statsliggaren s. 327)	1 000 000	
1960/61 (förslag)	1 000 000	

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 50 330 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anfört, att styrelsen i samband med anslagsäskandena för de närmast föregående budgetåren föreslagit en generell höjning av stipendierna. Styrelsen finner det alltför synnerligen önskvärt med en sådan höjning. Med hänsyn till pågående utredning rörande de statliga åtgärderna på husmoderssemesternas område föreslår styrelsen inte nu någon höjning. Styrelsen hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp eller 1 000 000 kronor.

Föredraganden

Såsom framgår av vad jag anfört under punkten 31 är jag inte beredd att förorda att stipendieverksamheten, såsom ifrågasatts, minskas till förmån för stöd i annan form åt husmoderssemester. Anslaget till stipendier bör anvisas med oförändrat belopp. En ändring i reglerna om stipendiernas belopp är emellertid påkallad och bör kunna vidtas utan att man avvaktar en mera allmän omprövning av verksamheten.

Stipendierna är f. n. maximerade till 50 kronor men kan då synnerliga

skäl föreligger utgå med högre belopp, dock högst 100 kronor. Stipendium, som beviljas husmoder med småbarn och som skall användas till ersättning åt hemhjälp eller till inackordering av barn under husmoderns semester, får utgå med högst 125 kronor. I promemorian om husmoderssemester m. m. har föreslagits, att de olika maximibeloppen för stipendier till husmödrar ersättes med ett enhetligt maximibelopp av 250 kronor. Vidare har föreslagits, att större restriktivitet än f. n. skall iaktas med beviljande av stipendier med små belopp. Nämda förslag har i princip tillstyrkts i flertalet av de över promemorian avgivna yttrandena.

De nu tillämpade reglerna i fråga om stipendiernas storlek är enligt min mening onödigt invecklade. Det normala maximibeloppet för stipendium är vidare alltför lågt. Ett stort antal stipendier på 25—30 kronor delas ut samtidigt som effektiv hjälp inte i tillräcklig omfattning kan lämnas i fall där stort hjälpbehov föreligger. Jag finner det därför angeläget att — i avvaktan på socialpolitiska kommitténs i det föregående omnämnda utredningsarbete — en administrativ förenkling genomföres av de nuvarande reglerna rörande stipendierna och att samtidigt möjligheten ökas att lämna effektiv hjälp i de fall där behovet är störst. I detta syfte bör maximibeloppet för stipendierna höjas till 200 kronor. Stipendium bör vidare i fortsättningen inte utgå med mindre belopp än 50 kronor. Vid avvägningen av stipendiebeloppen i de enskilda fallen synes viss ledning kunna erhållas i den nu tillämpade graderingen av hjälpbehovet. Maximibeloppet bör därför som regel förbehållas husmödrar med småbarn. Ändringen är att i första hand betrakta som en rationalisering och ökar därför ej kostnadsramen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester*
för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av
1 000 000 kronor

[35] 23. **Bidrag till driften av barnkolonier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1957/58	1 700 000	1 701 249
1958/59	1 700 000	1 699 451
1959/60 (statsliggaren s. 327)	1 700 000	
1960/61 (förslag)	1 700 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1958/59 en reservation av 825 kronor.

Från anslaget betalas bidrag till kostnader — resekostnader undantagna — för driften av barnkolonier och för feriebarnsverksamhet. Driftbidrag

till kolonierna utgår med högst en krona för barn och dag eller, om särskilda omständigheter föreligger, högst två kronor för barn och dag. Till driften av vinterkolonier för sjuka, klena eller sjukdomshotade skolbarn kan bidrag lämnas med högst tre kronor för barn och dag. Till feriebarnsverksamheten utgår bidrag med högst en krona för barn och dag.

Socialstyrelsen har (skr. 24/8 1959) anfört, att statsbidragen till kolonier och feriebarnsorganisationer i åtskilliga fall till följd av medelsbrist måst skäras ner till 40—80 öre resp. 50—80 öre per barn och dag. Styrelsen erinrar, att den tidigare vid flera tillfällen föreslagit en höjning av det statliga driftbidraget till vanliga kolonier och feriebarnsorganisationer från en krona till en krona 50 öre för barn och dag samt till specialkolonier från två kronor till tre kronor för barn och dag. Statsbidraget till driften av vinterkolonier för sjuka, klena eller sjukdomshotade skolbarn har vidare föreslagits höjt från tre kronor till fem kronor för barn och dag.

Styrelsen har tidigare framhållit, att det är synnerligen värdefullt att nya former prövas för barns ferievistelse och att den pågående försöksverksamheten på detta område ej skall lägga hinder i vägen för nuvarande verksamhet att komma i åtnjutande av ett väl motiverat förhöjt bidrag. Styrelsen är alltså av samma uppfattning men anser sig under nuvarande förhållanden inte böra framlägga förslag härom. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages med oförändrat belopp eller 1 700 000 kronor.

Föredraganden

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kronor.

[36] 24. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar.** Till ungdomsvårdsskolorna har för innevarande budgetår anvisats ett avlöningsanslag av förslagsvis 8 210 000 kronor, ett omkostnadsanslag av förslagsvis 4 619 000 kronor, ett reservationsanslag av 190 000 kronor till engångsanskaffning av inventarier samt ett reservationsanslag av 650 000 kronor till anordnande och drift av provisoriska förläggningar. Vidare har till utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kronor, till bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. ett reservationsanslag av 100 kronor och till ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. ett reservationsanslag av 73 000 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. 30/8 1959) lagt fram beräkningar angående me-

delsbehovet för nästa budgetår under förenämnda anslag. Styrelsen har därvid föreslagit följande anslagsbelopp: ungdomsvårdsskolornas avlöningar 9 679 900 kronor, omkostnader 5 166 650 kronor, engångsanskäffning av inventarier m. m. 63 500 kronor, anordnande och drift av provisoriska förläggningar 342 800 kronor, utbildning av personal vid skolorna 87 000 kronor, bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m. 100 kronor och ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m. 80 000 kronor.

Kommittén för ungdomsvårdsskolorna har den 11 september 1959 avlämnat ett betänkande med förslag i fråga om verksamheten vid ungdomsvårdsskolorna (SOU 1959: 25). Detta betänkande är efter avslutad remissbehandling föremål för övervägande inom socialdepartementet.

Departementschefen

I avvaktan på ställningstagande till de av kommittén för ungdomsvårdsskolorna framlagda förslagen, vilka kan påverka bedömningen av anslagsbehovet, bör förenämnda anslag i statsverkspropositionen upptagas med endast preliminärt beräknade belopp. Anslagen bör härvid uppföras i enlighet med följande sammanställning.

	Belopp kronor
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	9 138 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 169 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskäffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i> ...	850 000
Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar, <i>reservationsanslag</i>	500 000
Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, <i>reservationsanslag</i>	55 000
Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m., <i>reservationsanslag</i>	100
Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m. m., <i>reservationsanslag</i>	73 000

Medan jag under de sex nästföljande punkterna gör framställning om beräkning av övriga anslag för ifrågavarande ändamål, hemställer jag här, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar* för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag av 9 138 000 kronor.

[37] 25. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.** Under återopande av vad jag anført under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag av 5 169 000 kronor.

[38] 26. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m.m.** På grund av vad jag anført under punkten 36 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

[39] 27. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar.** I enlighet med vad jag anført under punkten 36 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[40] 28. **Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Återopande vad jag anført under punkten 36 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, till *Utbildning av personal vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[41] 29. **Bidrag till inrättande av inackorderingshem m.m.** På grund av vad jag anført under punkten 36 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 100 kronor.

[42] 30. **Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m.m.** Under åberopande av vad jag anfört under punkten 36 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster m.m.* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 73 000 kronor.

D. Nykterhetsvård

[43] 1. Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 042 000	1 072 462
1959/60 (statsliggaren s. 332)	1 124 000	
1960/61 (förslag)	1 253 000	

Anstaltsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) erinrat om den av 1956 års riksdag i princip godkända byggnadsplanen för anstalten, enligt vilken förläggningsutrymmena i slottsbyggnaden skulle ersättas av nya förläggningsbyggnader, den ena anordnad som sluten vårdpaviljong med 40 platser och den andra som en vårdpaviljong med en helt öppen och en halvöppen avdelning på tillhoppa 60 platser. På grund av den akuta bristen på vårdplatser har i första hand den helt öppna avdelningen med 34 platser uppförts, varigenom åstadkommits en provisorisk ökning av antalet platser, som tidigare var 110. Denna avdelning togs i bruk våren 1959. Anstalten disponerar härigenom f. n. 144 vårdplatser.

Den nya slutna vårdpaviljongen torde kunna tagas i bruk senast vid årsskiftet 1959/60. Arbetet med den andra öppna vårdavdelningen, omfattande 26 vårdplatser, beräknas av byggnadsstyrelsen kunna avslutas hösten 1960.

För budgetåret 1960/61 räknar styrelsen med samma totalantal platser som f.n., nämligen 144, fördelat med 40 platser på den nya slutna vårdpaviljongen och 60 platser sammanlagt på den öppna vårdpaviljongen, sedan denna i sin helhet färdigställts, samt återstående 44 platser i den gamla slottsförläggningen.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 194 300 kronor.

Löneregleringar

1. 1 lantbruksinspektör Ao 17—Ao 19	948
2. 1 assistent Ae 17—Ao 19	888
3. 1 assistent Ae 14—Ao 16	804
4. 1 assistent Ag 14—Ae 15	720
5. 1 tillsynsman Ag 11—Ag 12	612
6. 1 uppsyningsman Ao 11—Ao 12	612
7. 2 förste förmän Ao 9—Ao 10	1 104
8. 1 förste förmän Ae 9—Ae 10	552

9. 3 yrkesmästare Ao 9—Ao 10	1 656
10. 1 yrkesmästare Ag 9—Ag 10	552
11. 3 förste förmän Ao 10 i st. f. 3 förmän Ao 8	5 472
12. 1 arbetsterapeut Ae 9—Ao 10	660

Personalförstärkningar m. m.

13. 1 trädgårdsmästare (vik.-lön Ao 11)	13 080
14. 1 förrådsman Ae 8	9 528
15. 1 vårdare Ae 8	9 528
16. 1 biträde i regl. befordringsgång	2 368
17. Vikariatsersättningar m. m.	28 300

Omräkningar

18. Omräkning av ordinarie- och icke-ordinarieposterna för 1959/60	53 100
19. Omräkning av rörligt tillägg	43 000
20. Löneklassuppflyttningar	6 800
21. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	14 000
	+ 194 284

Motivering

13. En å anstaltens stat uppförd trädgårdsmästartjänst i Ao 11 får icke uppehållas så länge innehavaren av denna tjänst tillika innehar tjänst som föreståndare vid fångvårdskolonien Kungsgården. Denne har antagits kunna tjänstgöra även som trädgårdsmästare vid anstalten. Ett tidigare framfört yrkande att få utnyttja tjänsten för anstaltens eget behov har lämnats utan bifall. Behovet av en särskild trädgårdsmästare har under senare tid ökat. Samtidigt har fångvårdsstyrelsen anmält behov av kvalificerat biträde åt koloniföreståndaren-trädgårdsmästaren. Efter samråd i ärendet har styrelserna kommit till att ett återbesättande av tjänsten skulle kunna täcka både koloniens och anstaltens behov. Styrelsen föreslår, att vikariatslön beräknas för den vakanta trädgårdsmästartjänsten.

14. Styrelsen har tidigare anmält behov av en särskild förrådsman, vilken skulle ha till uppgift att svara för anstaltens samtliga förråd. Behovet av en sådan tjänst har blivit allt starkare, bl.a. beroende på ökningen av platsantalet och ombyggnaden av anstalten. På innehavaren av tjänsten skulle också ankomma att handha uppgifter sammanhängande med de intagnas premievaruköp, vilket skulle medföra en avlastning av kamrerarkontoret.

15. Arbetstidsförkortningens genomförande beräknas medföra behov av ytterligare en vårdartjänst.

16. Senast 1958 hemställde styrelsen om att på kamrerarkontoret skulle inrättas en kontorsbiträdestjänst under hänvisning till att arbetsuppgifterna under senare år ökat i sådan omfattning, att det blivit nödvändigt att anställa tillfällig arbetshjälp för kontinuerlig tjänstgöring. Detta förslag bifölls så tillvida, att 5 000 kronor ställdes till förfogande för skrivhjälp. Styrelsen upprepar sitt yrkande om ett heltidsanställt biträde.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag samt ifrågasätter, om inte Svartsjöanstalten är i behov av en särskild befattningshavare för ledningen av vårdtagarnas fritidsverksamhet.

Departementschefen

Som framgår av anstaltsstyrelsens framställning har arbetena med ny- och ombyggnad av anstalten i syfte att åstadkomma en tidsenlig vårdanstalt fortskridit så långt, att de nya vårdavdelningarna beräknas vara helt färdiga innevarande år. Därmed kommer anstalten att disponera moderna förläggingsutrymmen med sammanlagt 100 vårdplatser, det platsantal som, frånsett sjukavdelningens 10 platser, tidigare gällt för anstalten. Med hänsyn till behovet av vårdplatser har platsantalet provisoriskt ökats till 144. I likhet med anstaltsstyrelsen anser jag, att man även under budgetåret 1960/61 får räkna med detta platsantal. Vissa förläggingsutrymmen måste därför fortfarande tagas i anspråk i slottsbyggnaden. Jag finner det angeläget, att slottsförläggningen slopas, så snart platssituationen medger detta. Skulle det visa sig, att behovet av slutna vårdplatser ökar och inte kan tillgodoses på annat sätt, torde dock den platsreserv, som finnes i slottet, tillfälligt få utnyttjas i den mån så är möjligt med hänsyn till övriga förutsättningar för en utökning av anstaltens platsantal utöver 144. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva frågan om en sådan ökning och besluta om de anslagsöverskridanden, som kan föranledas därav.

Vad angår de av anstaltsstyrelsen föreslagna löneregleringarna torde få anmälas, att enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande vid vårdanstalten må — under villkor att den vid anstalten inrättade assistenttjänsten i lönegrad Ae 17 inte uppehålls — under innevarande budgetår finnas inrättad en tjänst i lönegrad Ag 19 med uppgift för innehavaren att tjänstgöra som ställföreträdare för anstaltens direktör. Medel bör beräknas för denna tjänst även under nästa budgetår.

De föreslagna löneregleringarna kan i övrigt inte tillstyrkas.

Av de föreslagna personalförstärkningarna kan jag tillstyrka inrättandet av en tjänst som biträde i reglerad befordringsgång. Vidare förordar jag en ökning av medelsanvisningen till vikariatersättningar m. m. med 10 000 kronor. Beräkningen av omräkningsposterna kan i huvudsak godtas.

Vad jag nu föreslagit medför en ökning av medelsbehovet med 129 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (1 124 000 + 129 000) 1 253 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	472 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	19 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	552 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	188 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 400
Summa kronor	1 253 000;

b) till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 253 000 kronor.

[44] 2. *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare*: **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	789 900	729 175
1959/60 (statsliggaren s. 333)	978 400	
1960/61 (förslag)	1 034 400	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. 28/8 1959) hemställt, att anslaget höjes med 124 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	800	
2. Reseersättningar		1 800
3. Inventarier m. m.	95 000	
4. Beklädnad och sängkläder	10 000	
5. Underhåll och driftkostnader för bil m. m.	20 000	
	125 800	1 800
	+ 124 000	

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare*. Utgift 1957/58 1 281, 1958/59 2 302; anslag 1959/60 1 200.

2. *Reseersättningar*. Utgift 1957/58 2 545, 1958/59 1 841; anslag 1959/60 5 800.

3. *Inventarier m. m.* Utgift 1957/58 6 246, 1958/59 7 840; anslag 1959/60 16 000. — För löpande underhåll beräknas oförändrat 8 000 kronor. För

engångsanskaffning av inventarier begäres 103 000 kronor, varav 28 000 kronor för inredning och möblering av den öppna vårdavdelning, som beräknas kunna tagas i bruk hösten 1960, 12 000 kronor för inredning och möblering av det ungarlshus, som uppföres 1959/60, 12 000 kronor för komplettering av snickerimaskiner samt 51 000 kronor för inventarier till föreslagen ny verkstadsbyggnad.

4. *Beklädnad och sängkläder.* Utgift 1957/58 19 977, 1958/59 24 649; anslag 1959/60 25 000. — I samband med att den nya öppna vårdavdelningen tages i bruk hösten 1960 erfordras komplettering av säng- och beklädnadsutrustningen till ett beräknat belopp av 10 000 kronor.

5. *Underhåll och driftkostnader för bil.* Utgift 1957/58 9 478, 1958/59 2 937; anslag 1959/60 7 000. — Styrelsen upprepar tidigare förslag att anstaltens bil, en stationsvagn inköpt år 1954 och körd ca 17 000 mil, skall utbytas.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Den nya öppna vårdpaviljong och det bostadshus för ogift personal, till vars uppförande medel anvisats av 1959 års riksdag, beräknas kunna tagas i bruk under nästa budgetår. För inredning och möblering av vårdpaviljongen och bostadshuset erfordras enligt anstaltsstyrelsen 40 000 kronor. Häremot har jag inte något att erinra. För löpande underhåll bör såsom styrelsen föreslagit beräknas 8 000 kronor. För inventarier m. m. bör alltså beräknas sammanlagt 48 000 kronor, vilket innebär en ökning med 32 000 kronor.

Posten till underhåll och driftkostnader för bil bör höjas med 15 000 kronor för att möjliggöra utbyte av en bil.

Mot anstaltsstyrelsens förslag i övrigt har jag ingen erinran. Posterna till sjukvård m. m. åt befattningshavarna samt till beklädnad och sängkläder bör alltså höjas med 800 resp. 10 000 kronor medan posten till reseersättningar bör minskas med 1 800 kronor. Anslaget bör i enlighet härmed höjas med 56 000 kronor och sålunda uppföras med (978 400 + 56 000) 1 034 400 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 034 400 kronor.

[45] 3. Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	68 200	73 440
1959/60 (statsliggaren s. 334)	71 000	
1960/61 (förslag)	74 500	

Ifrågavarande anstalt är anordnad vid fångvårdsanstalten i Växjö.

Fångvårdsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 92 500 kronor.

Styrelsen framhåller, att den nya fångvårdsanstalten i Frövi för kvinnor beräknas successivt tagas i bruk under budgetåret 1960/61. Växjöanstalten kommer att användas för huvudsakligen manligt fångklientel. Anstalten har f. n. 82 slutna platser, 64 för kvinnor och 18 för män. Avsikten är att den nuvarande kvinnoavdelningen skall disponeras för manliga fångar. På den nuvarande mansavdelningen skall omhändertagas kvinnliga alkoholister och tvångsarbetare samt kvinnliga häktade. Anstaltens ändrade disposition skulle bli av provisorisk karaktär i avvaktan på lösningen av bl. a. frågan om en ny sluten anstalt för kvinnliga alkoholister.

I yttrande över framställningen framhåller *socialstyrelsen*, att det är ytterst otillfredsställande, att kvinnliga alkoholmissbrukare vårdas på en fångvårdsanstalt. Därjämte synes den av fångvårdsstyrelsen föreslagna avdelningen inom anstalten vara föga lämplig för ändamålet. Socialstyrelsen hemställer därför, att annan möjlighet undersökes för vård av ifrågavarande kategori kvinnliga alkoholmissbrukare i avbidan på den definitiva lösning, vartill förslag väntas bli framlagt av nykterhetsvårdsutredningen.

Nykterhetsvårdsutredningen har i särskild framställning den 6 november 1959 anfört, att utredningen vid besök å anstalten i Växjö funnit att förutsättningarna för en ändamålsenlig vård å denna anstalt — särskilt efter den omdisposition av lokalerna som skulle bli nödvändig till följd av förändringar i fångvårdsanstaltens verksamhet — måste anses så ogynnsamma att, i avvaktan på en mera permanent lösning av frågan, Växjöanstalten övergångsvis bör ersättas med annan anstalt. Utredningen föreslår, att en dylik ersättning åstadkommes genom att i anslutning till fångvårdsanstalten i Frövi anordnas en avdelning för kvinnliga tvångsarbetare och alkoholmissbrukare.

Såväl *fångvårdsstyrelsen* som *fångvårdens byggnadskommitté* har ställt sig avvisande till nykterhetsvårdsutredningens förslag.

Departementschefen

Överflyttningen av fångklientelet från Växjö till den nya kvinnoanstalten Hinseberg i Frövi beräknas ske successivt. Enligt vad jag inhämtat möter

inte något hinder att under hela budgetåret 1960/61 disponera de för ändamålet nu utnyttjade lokalerna vid Växjöanstalten för kvinnliga alkoholmissbrukare och tvångsarbetare. Jag räknar därför med att vårdanstalten i Växjö för alkoholmissbrukare skall bedriva sin verksamhet under oförändrade förhållanden och med oförändrad personalorganisation under nästa budgetår.

De kvinnliga alkoholmissbrukarna bör beredas vård inom nykterhetsvårdens anstaltsorganisation. Jag finner det därför angeläget att inom denna organisation snarast skapas förutsättningar härför. Med hänsyn härtill undersöker jag f. n. möjligheterna att bygga ut den öppna vårdanstalten å Brotorp så att där redan fr. o. m. budgetåret 1961/62 kan beredas vård åt sådana kvinnliga alkoholmissbrukare, som är i behov av vård å sluten avdelning. Jag har för avsikt att senare lägga fram förslag till de åtgärder, som kan bli erforderliga.

Med hänsyn till det anförda bör förevarande avlöningsanslag nu höjas endast med det belopp som erfordras för omräkning av posterna till rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter. Härför beräknar jag 3 500 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (71 000 + 3 500) 74 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	33 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 080
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	27 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 220
Summa kronor 74 500;	

- b) till Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 74 500 kronor.

[46] 4. **Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 500	30 969
1959/60 (statsliggaren s. 335)	26 200	
1960/61 (förslag)	35 700	

Yrkanden

Fångvårdsstyrelsen har (skr. 28/8 1959) hemställt, att anslaget höjes med 9 900 kronor.

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	400
2. Vårdkostnader	4 000
3. Omkostnader för utskrivna och permitterade	5 500
	+ 9 900

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1957/58 314, 1958/59 200; anslag 1959/60 400. — Posten bör räknas upp med hänsyn till den föreslagna personalökningen.

2. *Vårdkostnader.* Utgift 1957/58 13 609, 1958/59 17 123; anslag 1959/60 16 000. — Posten bör höjas med hänsyn till belastningen och beräknad fortsatt ökning av kostnaderna.

3. *Omkostnader för utskrivna och permitterade.* Utgift 1957/58 9 083, 1958/59 13 526; anslag 1959/60 9 500. — Som motiv för uppräkningsen har angetts samma skäl som i fråga om föregående post.

Från ifrågavarande anslagspost utgår till Stockholms kyrkliga socialråd sedan en följd av år ett belopp av 2 400 kronor, avsett för eftervård av från Växjöanstalten utskrivna kvinnliga alkoholister. Fångvårdsstyrelsen har övervägt, huruvida medel för ändamålet alltjämt borde äskas. Med hänsyn till att det kvinnliga alkoholistklientelet befinner sig i uppenbar stegring, föreslår styrelsen, att ett oförändrat belopp beräknas för ändamålet.

Departementschefen

Som tidigare anförts beräknas vårdanstalten kunna driva sin verksamhet i nuvarande lokaler med oförändrad personalorganisation även under budgetåret 1960/61. Någon uppräkningsen av anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare synes därför inte erforderlig. I fråga om övriga anslagsposter förordar jag med hänsyn till anslagsbelastningen en uppräkningsen i enlighet med fångvårdsstyrelsens förslag. Anslaget bör således höjas med 9 500 kronor till 35 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens inom fångvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 35 700 kronor.

[47] 5. Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	246 400	242 782
1959/60 (statsliggaren s. 336)	246 400	
1960/61 (förslag)	246 400	

Ifrågavarande anstalt är anordnad vid Salberga sjukhus.

Medicinalstyrelsen har (skr. ^{12/8} 1959) hemställt om anslag med oförändrat belopp men med viss omfördelning mellan anslagsposterna.

Departementschefen

Mot medicinalstyrelsens förslag har jag intet att erinra. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	119 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	85 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	36 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 200

Summa kronor 246 400;

b) till Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 246 400 kronor.

[48] 6. Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	96 000	103 125
1959/60 (statsliggaren s. 337)	104 500	
1960/61 (förslag)	111 700	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen har (skr. ¹²/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 3 700 kronor.

1. Övriga expenser	500
2. Utspisning	1 500
3. Hälso- och sjukvård för intagna	1 200
4. Bilar och transporter	500
	+ 3 700

Motivering

1. *Övriga expenser.* Utgift 1957/58 2 900, 1958/59 3 450; anslag 1959/60 3 200. — Huvuddelen av ökningen beräknas åtgå för de allttjämt ökande telefonkostnaderna.

2. *Utspisning.* Utgift 1957/58 34 834, 1958/59 43 386; anslag 1959/60 39 000.

3. *Hälso- och sjukvård för intagna.* Utgift 1957/58 6 535, 1958/59 7 547; anslag 1959/60 7 000.

4. *Bilar och transporter.* Utgift 1957/58 4 793, 1958/59 5 014; anslag 1959/60 4 500. — Höjningen föranledes av höjda biljettpriser och ökat antal resor.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen bör posten till utspisning höjas med 5 000 kronor. I övrigt tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag. Anslaget bör således räknas upp med 7 200 kronor och uppföras med 111 700 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens inom sinnessjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 111 700 kronor.*

[49] 7. *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	924 000	938 633
1959/60 (statsliggaren s. 337)	968 000	
1960/61 (förslag)	1 011 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1959) föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 102 400 kronor.

	Ökning	Minskning
Löneregleringar m. m.		
1. 1 kamrerare Ao 17 — Ao 19	1 200	
2. 1 lantbruksinspektör Ao 16 — Ao 19	2 340	
3. 2 assistenter Ae 14 — Ae 15	1 764	
4. 1 assistent Ag 15 i st. f. kurator Ag 12	2 424	
5. 2 förste förmän Ao 9 — Ao 11	3 192	
6. 1 trädgårdsmästare Ao 9 — Ao 11	765	
7. 1 yrkesmästare Ao 9 — Ao 11	1 596	
8. 2 yrkesmästare Ae 9 — Ae 11	1 560	
9. 1 kontorist Ag 9 i st. f. kanslibiträde Ag 7	1 080	
Personalminskning		
10. 1 föreståndarinna Ao 17 (övergångsstat)		17 140
Personalförstärkningar m. m.		
11. 1 kontorist Ae 9	11 224	
12. Läkaren för kroppssjukvården	4 000	
13. Psykiaterns besöksarvoden	6 000	
14. Tandläkaren	500	
15. Fritidsledaren	3 000	
16. Vikariatsersättningar, semestervikarier	32 600	
17. Övertidsersättningar	11 800	
18. Obekvämhettstillägg	2 000	
Omräkningar		
19. Löneklassuppflyttningar	5 010	
20. Omräkning av rörligt tillägg	14 800	
21. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	12 700	
	119 555	17 140
	+ 102 415	

22. 5 extra ordinarie och 5 extra vårdartjänster föreslås ombildade till ordinarie resp. extra ordinarie befattningar.

Motivering

10. Föreståndarinnan uppnår pensionsåldern den 1 september 1960 och väntas då avgå.

11. Kamrerarens arbetsbörda, som nu framtvingar övertidsarbete i stor omfattning, måste lättas genom utökning av biträdespersonalen. Kontoristen skulle bl. a. anförtros arbetet med avlöningsuträkningar, förandet av inkomst- och utgiftsböcker, redovisningen av de intagnas medel, avräkningsböcker för verkstadsdriften m. m.

12. Tjänstgörande läkare för kroppssjukvården har gjort framställning om höjning av årsarvodet från 6 000 till 10 000 kronor. Styrelsen finner en sådan höjning skälig.

13. Under budgetåret 1958/59 utbetalades besöksarvoden till psykiatern med i runt tal 31 000 kronor. För 1959/60 har för ändamålet upptagits ett anslag å 24 000 kronor.

14. Till tandläkararvoden har beräknats 3 000 kronor. Kostnaden uppgick 1958/59 till något över 3 400 kronor.

15. För tillfällig personal, avsedd för fritidsverksamhet och försök med gruppterapeutisk verksamhet, har för budgetåren 1958/59 och 1959/60 beviljats 3 000 kronor per år. Då det synes betydelsefullt att organiserad fritidsverksamhet kan fortgå kontinuerligt bör beloppet höjas.

16. Den ökade omsättningen av vårdtagare och högre beläggningssiffror liksom utökad personal och kravet på ordnad arbetstid har medverkat till att semestervikarier behöver anställas i större utsträckning än tidigare.

17. Under 1958/59 har i övertidsersättningar utbetalats 20 116 kronor. För innevarande budgetår kan endast omkring 8 000 kronor beräknas vara disponibla för ändamålet.

18. Under 1958/59 utbetalades i obekvämetstillägg 21 312 kronor. För 1959/60 har under anslaget beräknats 20 000 kronor, vilket belopp bör höjas till 22 000 kronor.

Yttranden

Socialstyrelsen anför, att en väl differentierad fritidsverksamhet är nödvändig med hänsyn till Venngarmsanstaltens storlek och dess heterogena klientel. För att denna verksamhet skall få nödig stadga erfordras en särskild, heltidsanställd fritidsledare med uppgift att leda och organisera studieverksamhet, förströelsesysselsättningar, idrott och annan gruppverksamhet. För att anslaget skall bli tillräckligt härtill liksom för arvodering av erforderliga medhjälpare för gruppterapi m. m. torde det behöva räknas upp med åtminstone 15 000 kronor utöver vad anstaltsstyrelsen begärt.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över framställningen i vad den avser vissa löneregleringar och personalförstärkningar, har inte funnit anledning till erinran mot löneställningen för den i punkt 11 upptagna kontoristtjänsten. Förslagen om lönegradsupplyttning för kamrerartjänsten, lantbruksinspektorstjänsten samt kanslibiträdestjänsten i Ag 7 kan nämnden inte biträda. Ej heller kan nämnden biträda förslaget om höjning av arvudet för läkaren för kroppssjukvården.

Departementschefen

Nykterhetsvårdsutredningen har den 19 februari 1959 överlämnat en promemoria med förslag till anordnande av en sluten avdelning vid Venn-

garnsanstalten. Avdelningen, som skulle inrymma 26 vårdplatser, har kostnadsberäknats till 1 050 000 kronor, varav 960 000 kronor avser byggnadskostnader och 90 000 kronor inventarier och utrustning. Genom tillkomsten av den slutna avdelningen vid Gudhem med 25 platser och en liknande avdelning vid Svartsjö med 40 platser kommer möjligheterna att inom anstaltsorganisationen bereda slutna vård att förbättras. Nykterhetsvårdsutredningen har ännu inte slutfört sitt arbete, som bl. a. rör anstaltsorganisationens framtida utformning. Med hänsyn härtill är jag nu inte beredd att ta ställning till utredningens förslag om en slutna avdelning vid Venngarn. Denna anstalt kan därför budgetåret 1960/61 beräknas bedriva sin verksamhet under samma betingelser som f. n.

Vad angår anstaltsstyrelsens framställning om anslag till avlöningar kan jag inte tillstyrka förslaget till löner regleringar. Jag förordar, att till psykiaterns besöksarvoden beräknas ytterligare 6 000 kronor och till tandläkararvode ytterligare 500 kronor. Beträffande vikariats- och övertidsersättningar, tillfällig personal m. m. föreslår jag en höjning med sammanlagt 31 500 kronor. Till obekvämhetsstillägg bör i enlighet med styrelsens förslag beräknas ytterligare 2 000 kronor. Omräkningsposterna kan jag i stort sett godta.

Vid anstalten finnes på övergångsstat en tjänst som föreståndarinna i Ao 17 och en tjänst som förste förman i Ao 9. Förmannen har avlidit och föreståndarinnan beräknas avgå med pension den 1 september 1960. Avlöningsanslaget kan för budgetåret 1960/61 på grund av angivna förhållanden minskas med ca 26 000 kronor. Tjänsten som förste förman bör utgå ur personalförteckningen.

Anstaltsstyrelsens förslag till ordinariesättning av fem tjänster som vårdare i lönegrad 8 kan jag tillstyrka. Jag förordar vidare, att tre extra vårdartjänster ombildas till extra ordinarie befattningar i lönegrad 8.

Kostnaderna för städningspersonal redovisas nu på avlöningsanslaget. I enlighet med meddelade föreskrifter bör dessa kostnader föras på omkostnadsanslaget. Jag föreslår därför, att avlöningsanslaget minskas med de beräknade kostnaderna för städningspersonalen, 3 000 kronor. Omkostnadsanslaget bör höjas med motsvarande belopp.

Med anledning av vad jag sålunda förordat bör anslaget till avlöningar höjas med 43 000 kronor och alltså uppföras med (968 000 + 43 000) 1 011 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	309 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	547 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	137 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 000
Summa kronor 1 011 000;	

c) till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 011 000 kronor.

[50] 8. *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	709 400	699 246
1959/60 (statsliggaren s. 339)	745 900	
1960/61 (förslag)	792 900	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1959) föreslagit, att anslaget höjes med 61 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Bränsle, lyse och vatten		10 000
2. Inventarier m. m.	36 000	
3. Beklädnad och sängkläder	20 000	
4. Hälso- och sjukvård för intagna	10 000	
5. Transport av intagna	5 000	
	71 000	10 000
	+ 61 000	

Motivering

1. *Bränsle, lyse och vatten*. Utgift 1957/58 143 554, 1958/59 126 606; anslag 1959/60 150 000.

2. *Inventarier m. m.* Utgift 1957/58 7 976, 1958/59 25 994; anslag 1959/60 26 000. — Av posten för innevarande budgetår är 11 000 kronor beräknade för ordinärt underhåll och 15 000 till utbyte av personbil m. m. Anstaltens inventarier är till större delen hårt slitna. Styrelsen har låtit uppgöra förslag till erforderlig nyanskaffning. Om kostnaden, beräknad till 60 000 kronor, fördelas på tre år, erfordras för 1960/61 20 000 kronor. Till inköp

av brandsäkra, låsbara skåp för förvaring av journaler och intagningshandlingar m. m. erfordras 3 000 kronor. Styrelsen upprepar tidigare hemställan om anslag å 3 000 kronor till inköp av en fotostatapparat. För inköp av biografutrustning och övriga inventarier till de fritidslokaler, som erhålles genom ombyggnad av gymnastikbyggnaden, erfordras minst 25 000 kronor.

3. *Beklädnad och sängkläder.* Utgift 1957/58 40 025, 1958/59 35 972; anslag 1959/60 40 000. — Vid upprustning av inventariebeståndet skall i första hand gamla sängar bytas ut. I samband därmed erfordras nyanskaffning av madrasser, kuddar och filter. För avhjälpande av de mest påtagliga bristerna erfordras uppräknig av posten med 20 000 kronor.

4. *Hälso- och sjukvård för intagna.* Utgift 1957/58 63 948, 1958/59 76 633; anslag 1959/60 65 000.

5. *Transport av intagna.* Utgift 1957/58 10 511, 1958/59 12 501; anslag 1959/60 10 000. — Under innevarande budgetår har medgivits, att av driftkostnadsanslaget till statsunderstödda vårdanstalter får utgå ersättning för den särskilda vårdkostnad, som uppstår då vårdare i vissa fall anses erforderlig vid den intagnes resa från anstalten till hemorten. Undantagsvis har vid Venngarnsanstalten redan tidigare förekommit att vårdare åtföljt en permitterad eller utskriven vid resan från anstalten. Det är anledning antaga, att sådana resor kommer att företagas i ökad omfattning. På grund härav och med beaktande av höjda rese- och traktamentskostnader bör posten höjas till 15 000 kronor.

Yttrande

Socialstyrelsen anför, att styrelsen tidigare funnit sig föranlåten att påtala en långt gången förslitning av lokaler och inventarier. Reparationer och upprustning av inventarieuppsättningen har numera i viss omfattning förbättrat anstaltens standard. Bristerna är emellertid fortfarande stora. Den av anstaltsstyrelsen uppgjorda planen för en förnyelse av inventariebeståndet får betraktas som ett minimikrav. Av anstaltsstyrelsen begärda medel till inventarier och annan utrustning för den fritidsbyggnad, till vars ombyggnad medel har anvisats, är oundgängligen nödvändiga. Den befintliga utrustningen är av mycket enkelt slag och torde vara lika gammal som byggnaden eller omkring fyrtio år.

Departementschefen

Till inventarier m. m. beräknar jag 43 000 kronor, vilket innebär en höjning med 17 000 kronor. Härvid har jag till engångsanskaffning av inventarier, bl. a. avsedda för fritidslokaler, beräknat 32 000 kronor. Till beklädnad och sängkläder beräknar jag ytterligare 12 000 kronor. I fråga om posterna till hälso- och sjukvård för intagna samt till transport av intagna förordar jag i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag höjningar med 10 000

resp. 5 000 kronor. Posten till bränsle, lyse och vatten bör uppföras med oförändrat belopp.

Kostnaderna för städningsspersonal redovisas nu på avlöningsanslaget. I enlighet med meddelade föreskrifter bör emellertid dessa kostnader föras på omkostnadsanslaget. Jag förordar med hänsyn härtill, att anslagsposten till tvätt och renhållning ökas med de beräknade kostnaderna för ifrågasvarande personal, 3 000 kronor.

Anslaget till omkostnader bör sålunda höjas med (17 000 + 12 000 + 10 000 + 5 000 + 3 000) 47 000 kronor och uppföras med (745 900 + 47 000) 792 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare*: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 792 900 kronor.

[51] 9. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	265 500	263 003
1959/60 (statsliggaren s. 339)	267 300	
1960/61 (förslag)	288 800	

Av anslaget för innevarande budgetår har 121 300 kronor beräknats till avlöningar och 146 000 kronor till omkostnader.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. ³¹/₈ 1959) föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 24 400 kronor, varav 8 400 kronor avser avlöningar och 16 000 kronor omkostnader.

A. Avlöningar

1. Arvode till direktören vid Venngarn	1 200
2. 1 tillsynsman Ae 11—Ae 12	828
3. 1 ekonomibiträde Ae 5—Ae 8	1 140
4. Löneklassuppflyttningar	1 854
5. Omräkning av rörligt tillägg	1 900
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	1 500

B. Omkostnader

7. Bränsle, lyse och vatten	5 000
8. Inventarier m. m.	1 000
9. Tvätt och renhållning	2 000
10. Beklädnad och sängkläder	2 000

11. Hälso- och sjukvård för intagna	5 000
12. Underhåll och driftkostnader för bil	1 000
	+ 24 422

Motivering

1. I likhet med vad som gäller i andra fall, då en anstalt anordnats som annex till en huvudanstalt, bör särskilt arvode utgå till direktören.

7. Utgift 1957/58 18 941, 1958/59 20 179; anslag 1959/60 15 000.

8. Utgift 1957/58 1 836, 1958/59 1 948; anslag 1959/60 2 000. — För att hålla inventarierna i gott stånd erfordras höjning av anslagsposten.

9. Utgift 1957/58 3 148, 1958/59 5 577; anslag 1959/60 4 000.

10. Utgift 1957/58 12 154, 1958/59 13 157; anslag 1959/60 6 000.

11. Utgift 1957/58 4 222, 1958/59 13 716; anslag 1959/60 10 000. — Posten belastas särskilt av de höga vårdavgifter, f.n. 50 kronor per dag, som måste erläggas då intagen blir i behov av lasarettsvård. Under början av budgetåret 1958/59 var beläggningen låg. Det kan därför antagas, att kostnaderna blir högre när anstalten nu kan fullbeläggas.

12. Utgift 1957/58 2 748, 1958/59 5 403; anslag 1959/60 4 000.

Yttrande

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot framställningen.

Departementschefen

Jag biträder anstaltsstyrelsens förslag om ett arvode av 1 200 kronor för år till direktören vid Venngarnsanstalten med hänsyn till den för honom ökade arbetsbördan genom tillkomsten av vårdavdelningen i Fagersta. Styrelsens förslag till lönegradsuppflyttningar kan jag däremot inte tillstyrka. Det för avlöningar avsedda anslagsbeloppet bör för löneklassuppflyttningar, omräkning av rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter ökas med 5 300 kronor.

Framställningen om ökade medel till omkostnader tillstyrker jag med det undantaget, att till inventarier bör beräknas oförändrat belopp. Medelsanvisningen till omkostnader bör således höjas med 15 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppföras med (267 300 + 1 200 + 5 300 + 15 000) 288 800 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 288 800 kronor.

[52] 10. Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	101 000	81 988
1959/60 (statsliggaren s. 340)	102 300	
1960/61 (förslag)	104 500	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. 27/8 1959) föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 18 000 kronor.

Löneregleringar

1. 1 assistent Ae 15 i st. f. bitr. föreståndare Ae 10	3 831
2. 1 översköterska Ae 9—Ae 10	605

Personalförstärkning

3. 1 arbetsledare Ae 9	11 332
------------------------------	--------

Omräkningar

4. Rörligt tillägg	1 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	900
	+ 17 968

Motivering

3. En personalförstärkning är nödvändig, om föreståndaren skall kunna ägna de intagnas angelägenheter erforderlig uppmärksamhet, ej minst i form av samtalsterapi. En tjänst som arbetsledare i lönegrad Ae 9 bör där- för inrättas.

Yttranden

Socialstyrelsen, som anser det nödvändigt, att Brotorpsanstalten erhåller personalförstärkning, tillstyrker den föreslagna arbetsledartjänsten. Anstalten bör vidare erhålla en tjänst som assistent i Ae 15. *Socialstyrelsen* finner det otillfredsställande, att tjänsten såsom översköterska inte har kunnat besättas med sjuksköterska, och tillstyrker, att tjänsten enligt anstaltsstyrelsens förslag uppflyttas i lönegrad Ae 10.

Socialstyrelsen framhåller, att den psykologiska behandlingen av klienter inom nykterhetsvården under senare år ägnats ökad uppmärksamhet. *Styrelsen* finner det önskvärt, att även Brotorpsanstalten beredes möjlighet till sådan behandlingsverksamhet och föreslår, att 3 000 kronor upptages på avlöningsstaten för detta ändamål.

Statskontoret, som haft att yttra sig beträffande den föreslagna arbetsledartjänsten, kan inte tillstyrka inrättandet av en dylik tjänst. Frågan om anstaltens organisation har, framhåller ämbetsverket, nyligen varit före-

mål för provning. Statskontoret erinrar vidare om att för vikariats- och övertidsersättningar jämte lön åt tillfällig personal ett belopp av i runt tal 15 400 kronor finnes beräknat under den å anstaltens avlöningsstat uppförda posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig i vad framställningen avser lönerogleringar och personalförstärkning, kan inte biträda förslaget om uppflyttning av tjänsten som biträdande föreståndare och tjänsten som översköterska. Förslaget om personalförstärkning bör inte föranleda annat än inrättande av en tjänst som skötare i lönegrad A 8.

Departementschefen

De av anstaltsstyrelsen föreslagna uppflyttningarna av tjänsterna som biträdande föreståndare och översköterska kan jag inte tillstyrka. Även i övrigt bör personalorganisationen vara oförändrad. För omräkning av rörligt tillägg samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör anslaget höjas med 2 200 kronor och alltså uppföras med (102 300 + 2 200) 104 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	11 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	68 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	12 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 400

Summa kronor 104 500;

- b) till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 104 500 kronor.

[53] 11. Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	79 600	50 465
1959/60 (statsliggaren s. 341)	79 600	
1960/61 (förslag)	79 600	

I enlighet med förslag av anstaltsstyrelsen (skr. ²⁷/8 1959), mot vilket socialstyrelsen inte haft något att erinra, bör anslaget upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 79 600 kronor.

[54] 12. **Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	261 000	216 940
1959/60 (statsliggaren s. 342)	406 000	
1960/61 (förslag)	862 000	

Anstaltsstyrelsen anför (skr. ¹⁷/8 1959), att personalstaten för innevarande budgetår är beräknad med hänsyn till att anstalten inte kan träda i full verksamhet förrän pågående byggnadsarbeten avslutats. Intagningen av vårdtagare påbörjas under oktober 1959, då den slutna avdelningen skall vara färdig att tagas i bruk. Byggnadsarbetet har fortskridit i sådan omfattning, att beläggningen kan utökas med de öppna paviljongernas 50 platser från nyåret 1960, under det att klinikens 25 vårdplatser inte väntas bli belagda förrän till den 1 juli 1960. Fr.o.m. budgetåret 1960/61 beräknas vårdverksamheten komma att bedrivas i full omfattning. Styrelsen har därför nu gjort upp förslag till fullständig personalstat. För arbetsdriften erforderlig personal har specificerats i en särskild framställning (skr. ²¹/10 1959).

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 583 000 kronor.

Personalförstärkningar

1. 1 överläkare Be 1 med löneförstärkning och hyresersättning	36 908
2. 1 psykolog Ae 19	18 744
3. 1 assistent Ae 15	14 772
4. 1 kurator Ae 14	13 944
5. 1 översköterska Ae 10	11 064
6. 1 kontorist Ae 9	10 500
7. 2 sjuksköterskor Ae 8	19 968
8. 13 vårdare Ae 8	129 792
9. 1 sömmerska Ae 6.....	9 000
10. 2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång	15 432

11. 1 ekonomibitråde (bitr. kokerska) Ae 4	8 124
12. 2 ekonomibiträden Ae 2/3	15 036
13. Personal för arbetsdriften:	
1 arbetsassistent Ae 17	16 644
2 yrkesmästare Ae 13	26 232
1 yrkesmästare Ae 9	10 500
3 förmän Ae 8	29 952
1 kanslibitråde Ae 7	9 504

Löneregleringar m. m.

14. 1 assistent Ae 14—Ae 15	828
15. 1 tillsynsman Ae 11—Ae 12	708
16. 1 köksföreståndare Ae 10—Ae 11	588
17. Höjning av anslag till psykiaterns besöksarvoden	18 800
18. Tandläkararvoden	3 500
19. Medhjälpare i fritidsverksamhet, städerskor och annan tillfällig personal	20 000
20. Vikarier och övertidsersättningar	58 120
21. Obekvämhettstillägg	18 000

Omräkningar

22. Anslag till befintliga tjänster	37 878
23. Löneklassuppflyttningar	7 764
24. Omräkning av rörligt tillägg	7 554
25. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	12 900
	+ 582 756

Motivering

1. I och med att anstalten blir fullt färdig är en heltidsanställd läkare en nödvändig förutsättning för att verksamheten skall kunna bedrivas programenligt enligt nykterhetsvårdsutredningens förslag, vari det medicinska inslaget i vården starkt framhävdes. Med hänsyn till den ringa tillgången på läkare med den utbildning och intresseinriktning, som måste krävas för ifrågavarande tjänst, bör tjänsten placeras i Be 1. Vid en placering i lägre lönegrad torde det vara små utsikter att erhålla någon sökande. Utöver lön enligt angivna lönegrad bör utgå dels avlöningsförstärkning med 1 500 kronor, dels hyresersättning med 2 400 kronor för år liksom vid tjänster i samma lönegrad vid statens sinnessjukhus och fångvårdens anstalter.

2. Tjänsten är upptagen i nykterhetsvårdsutredningens förslag. Psykologen skall utföra testningar och jämte läkaren ägna sig åt olika former av psykoterapi, särskilt gruppterapi. Psykologen bör ha akademisk examen i ämnet psykologi.

3. Enligt nykterhetsvårdsutredningens förslag skulle två assistenttjänster

i nuvarande lönegrad 15 inrättas. Av dessa finns endast den ena under innevarande budgetår. När anstalten blir fullbelagd behövs båda tjänsterna. Den redan inrättade tjänstens placering i Ae 14 måste anses för låg, såväl med hänsyn till arbetsuppgifterna som till motsvarande tjänsters placering vid jämförbara anstalter.

4. Nykterhetsvårdsutredningen föreslog en tjänst som kurator i nuvarande lönegrad 12. Arbetsuppgifterna kan emellertid väntas bli likartade dem som åvilar kurator vid vissa av fångvårdens specialanstalter, där tjänsterna placerats i lönegrad 14.

5—7. Förslagen överensstämmer med nykterhetsvårdsutredningens. Kontoristtjänsten är avsedd för kamrerarens expedition.

8. Fr. o. m. den 1 juli 1959 har inrättats 13 tjänster som vårdare, av vilka tio är avsedda för slutna avdelningen och tre för öppna avdelningen. Nykterhetsvårdsutredningen räknade med sju vårdare för sistnämnda avdelning och sex för kliniken. I enlighet härmed bör fr. o. m. budgetåret 1960/61 inrättas ytterligare tio vårdartjänster, varav fyra för den öppna avdelningen och sex för kliniken. Styrelsen upprepar tidigare förslag om en vårdare för förrådet och därmed sammanhängande göromål. Med hänsyn till arbetstidsförkortningen erfordras ytterligare två vårdare. Inalles erfordras alltså 13 nya vårdartjänster.

9—12. Förslaget överensstämmer med nykterhetsvårdsutredningens. Av biträdena för skriv- och kontorsgöromål avses det ena för kliniken och det andra bl. a. för passning av telefonväxeln.

13. Byggnadsstyrelsen och anstaltsstyrelsen har den 30 januari 1959 erhållit i uppdrag att gemensamt utarbeta förslag till utformning av verkstadsdrift och verkstadslokaler vid anstalten. Anstaltsstyrelsen föreslår nu, att vid anstalten skall anordnas en snickeriverkstad samt en mekanisk verkstad, envar avsedd för 20 sysselsatta. I vardera verkstaden erfordras två yrkesmästare, placerade i Ae 13 och Ae 9. För innevarande budgetår har anvisats en tjänst i Ae 9, avsedd för snickeriarbeten. Nya tjänster bör sålunda inrättas för två yrkesmästare i Ae 13 och en i Ae 9. Vid anstalten skall vidare finnas trädgårdsarbete samt terapibetonade arbeten. En tjänst som arbetsterapeut och en tjänst som trädgårdsmästare, båda i Ae 9, finnes redan inrättade. Såväl terapi- som trädgårdsarbeten, det senare omfattande även underhåll och renhållning av planteringar och vägar inom anstaltsområdet, blir av sådan omfattning att biträdande arbetsledare torde vara nödvändiga. För ändamålet föreslås två tjänster som förman i Ae 8. Slutligen räknas med att en del patienter skall kunna placeras i skogs- eller vägarbeten utom anstalten. För ledning av sådana arbeten föreslås en förman i Ae 8.

För ledning av arbetsdriften erfordras närmast under direktören en väl kvalificerad tjänsteman med för uppgiften erforderlig utbildning och erfarenhet. Efter mönster från vissa av fångvårdens anstalter föreslås en

tjänst som arbetsassistent i Ae 17. För expeditions- och skrivgöromål bör finnas ett kanslibitråde i Ae 7.

17. När anstalten kommer i full verksamhet, bör medel beräknas för 150 psykiaterbesök om fyra timmar. Vid oförändrat timarvode och med avdrag av nu för ändamålet beräknat belopp av 2 200 kronor beräknas kostnadsökningen till 18 800 kronor.

19. Nykterhetsvårdsutredningen framhöll, att man vid planeringen av den nya anstalten betraktat fritidssysselsättningen som ett vårdmoment av väsentlig betydelse. För organiserad fritidsverksamhet har uppförts en särskild fritidsbyggnad. Om verksamheten skall kunna bedrivas enligt utredningens intentioner, måste anstalten lita till utomstående medhjälpare. Minst 6 000 kronor bör beräknas härför.

För avlöning av städerskor beräknas 8 000 kronor. Städningsarbetet å expeditioner av olika slag liksom å kliniken kan icke anförtros de intagna. För annan tillfällig arbetskraft beräknas 6 000 kronor.

Yttranden

Socialstyrelsen erinrar om att vårdverksamheten vid Gudhemsanstalten förutsatts få betydande medicinska inslag. Enligt styrelsens mening är den föreslagna uppflyttningen av läkartjänsten väl motiverad. Om det skulle visa sig möjligt att för överläkartjänsten förvärva en för sådan tjänst kompetent psykiater, kan som konsult (eller deltidsanställd befattningshavare) behöva anlitas läkare med kompetens företrädesvis på kroppssjukvårdens område. Med hänsyn härtill tillstyrker socialstyrelsen, att de av anstaltsstyrelsen begärda beloppen för avlöningar till läkarkrafter beviljas, men föreslår, att det får ankomma på Kungl. Maj:t (eller anstaltsstyrelsen) att meddela närmare föreskrifter om medlens användning.

Socialstyrelsen ifrågasätter starkt möjligheten att erhålla en psykolog med god utbildning och erfarenhet, om psykologtjänsten är placerad i lönegrad Ae 19. En placering lägst i lönegrad Ae 21 torde under alla förhållanden bli erforderlig.

Socialstyrelsen föreslår, att ytterligare en tjänst som assistent inrättas i stället för den begärda kuratorstjänsten.

Om fritidsverksamheten skall få någon betydelse, bör den enligt socialstyrelsens mening ledas av särskild, för ändamålet anställd befattningshavare. Styrelsen förordar, att medel ställes till anstaltsstyrelsens förfogande för åtminstone en försöksverksamhet på området. För ändamålet torde erfordras 15 000 kronor, varmed anslaget bör uppräknas.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över framställningen i vad den avser komplettering av personalen, kan inte biträda förslaget om höjning av läkartjänstens placering. Lönenämnden ifrågasätter, om inte i stället för en tjänst som psykolog en tjänst som psykologassistent i 16 lönegraden bör inrättas. För assistenttjänsterna å den slutna och den

öppna avdelningen kan lönenämnden inte tillstyrka högre placering än i 14 lönegraden. Mot placering i 10 lönegraden för den ena överskötersketjänsten har lönenämnden inte något att erinra. För den andra överskötersketjänsten bör högre placering än i 9 lönegraden inte ifrågakomma. För sömmersketjänsten kan lönenämnden inte tillstyrka högre placering än som ekonomibiträde i lönegrad A 2/3. För tjänsten som kurator kan nämnden inte tillstyrka högre placering än lönegrad A 12.

Statskontoret anser, att det saknas anledning att frånga beslutet om placering av läkartjänsten i 24 lönegraden. Till innehavaren av tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning om 6 300 kronor men däremot inte hyresersättning. Den föreslagna tjänsten som psykolog torde närmast vara att betrakta som en assistentbefattning. Ämbetsverket ifrågasätter med hänsyn härtill, om inte en tjänst som psykologassistent i 16 lönegraden bör inrättas i stället för psykologtjänsten.

Statskontoret biträder inte förslaget om inrättande av ytterligare en assistenttjänst. I fråga om lönegradsplaceringen av kuratorsbefattningen erinrar ämbetsverket om att för kuratorer inom exempelvis fångvården tjänster finnes inrättade både i 12 och 14 lönegraderna. Vid Vennngarnsanstalten är kuratorsbefattningen placerad i 12 lönegraden. Högre löneställning torde inte vara motiverad för motsvarande tjänst vid Gudhem.

Statskontoret föreslår, att anstalten förutom de redan inrättade 13 vårdartjänsterna erhåller sex vårdartjänster för kliniken i enlighet med nykterhetsvårdsutredningens förslag. Ytterligare utökning av vårdpersonalen bör anstå i avvaktan på närmare erfarenheter av personalbehovet.

Lönegradsplaceringen av befattningen som sömmerska synes enligt statskontoret väl hög men torde kunna accepteras med hänsyn till att motsvarande tjänst vid Vennngarn är hänförd till lönegrad 6. I fråga om kontorsbiträdestjänsterna har statskontoret ingen erinran mot en dylik tjänst för skötseln av telefonväxeln m. m. Däremot kan ifrågasättas, om behov finnes av ett heltidsanställt kontorsbiträde på kliniken. För sistnämnda ändamål bör tills vidare anvisas ett lämpligt avpassat arvode. Statskontoret tillstyrker inrättandet av ytterligare två tjänster som ekonomibiträde, varigenom antalet ekonomibiträden, i likhet med vad som är fallet vid Vennngarnsanstalten, kommer att uppgå till fyra.

För arvoden åt fritidsledare m. fl. bör inte anvisas högre belopp än vad som för detta ändamål utgår till anstalten vid Vennngarn, d. v. s. 3 000 kronor. För annan tillfällig arbetskraft, semestervikarier, vikariats- och övertidsersättning samt obekvämhetsstillägg föreslår statskontoret ett belopp av 50 000 kronor i avvaktan på närmare erfarenheter.

Departementschefen

Verksamheten vid Gudhemsanstalten kommer att kunna bedrivas i full omfattning tidigare än man räknade med vid anslagsberäkningen för inne-

varande budgetår. Specialavdelningen (den slutna avdelningen) med 25 platser har tagits i bruk i oktober 1959. Mottagningsavdelningen med 9 vårdplatser tages i bruk vid årsskiftet och fyra av de öppna paviljongerna med sammanlagt 40 vårdplatser successivt under januari och februari. Sjukavdelningen och läkarmottagningen beräknas stå färdiga omkring den 1 mars 1960, varför då även de 16 vårdplatserna på sjukavdelningen kan beläggas, om sjukvårdspersonal finnes att tillgå. Av de beslutade byggnadsarbetena vid anstalten återstår iordningställande av bostad för direktören och uppförande av en verkstadsbyggnad samt av ett bostadshus för ogift personal.

I fråga om direktörsbostaden har anstaltsstyrelsen efter samråd med byggnadsstyrelsen i särskild framställning anhållit, att — under förutsättning att corps-de-logiet vid Gudhems kungsgård ställes under byggnadsstyrelsens förvaltning — bostad till direktören inredes i detta. Kungl. Maj:t har bifallit framställningen och i samband därmed medgivit, att av det för budgetåret 1959/60 anvisade investeringsanslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare ett belopp av 125 000 kronor, som avsetts för nybyggnad av chefsbostad, i stället får disponeras för ombyggnads- och förbättringsarbeten å corps-de-logiet. Förutom direktörsbostad erhålles härigenom vissa bostadsutrymmen för ogift personal, bl. a. en dubblett och två enkelrum.

Vad angår arbetsdriften vid anstalten uttalade sig nykterhetsvårdsutredningen i princip för ett program, enligt vilket anstalten skulle förses med två verkstäder av industriell typ, den ena avsedd för mekanisk industri och den andra för träindustri. 1959 års riksdag anvisade 400 000 kronor till uppförande av en verkstadsbyggnad med en golvyta av ca 800 m². Ställning togs inte till frågan om verkstadsdriften borde omfatta endera av eller båda de föreslagna verksamhetsgrenarna. Det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan erforderlig utredning verkställts fatta beslut om verkstadslokalernas utformning.

Anstaltsstyrelsen har som lämpliga grenar för patienternas sysselsättning föreslagit trädgårdsarbete, snickeri, mekanisk verkstad samt terapi-betonade arbeten. I fråga om anordnandet av arbetslokaler har byggnadsstyrelsen i samråd med anstaltsstyrelsen föreslagit, att av det belopp av 400 000 kronor, som beräknats för en verkstadsbyggnad, 100 000 kronor får disponeras för ombyggnad av den befintliga stallbyggnaden till snickeri-verkstad samt återstoden för nybyggnad av mekanisk verkstad. Kungl. Maj:t har godkänt detta förslag.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1960/61 har anstaltsstyrelsen lagt fram förslag till komplettering av personalen vid anstalten. Styrelsen har därvid föreslagit, att en tjänst som överläkare inrättas i stället för den tjänst som läkare i A 24, varom principbeslut tidigare fattats (prop. 1957: 98; SU 85; Rskr 234). Jag finner inte skäl föreligga att frångå detta

beslut. I enlighet härmed bör alltså vid anstalten finnas en tjänst som läkare i A 24. Till innehavaren av tjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 6 300 kronor för kalenderår. Om denna tjänst inte skulle kunna besättas, torde läkarbehovet få tillgodoses av arvodesanställda läkare, liksom vid Svartsjö och Venngarn.

Anstaltsstyrelsens förslag om inrättandet av en tjänst som psykolog, en tjänst som assistent samt en tjänst som kurator kan jag tillstyrka. Jag förordar dock en annan lönegradsplacering, nämligen för psykologen A 21, assistenten A 14 samt för kuratorn A 12. Vidare tillstyrker jag inrättandet av en tjänst som kontorist i A 9, två tjänster som sjuksköterska i A 8, nio tjänster som vårdare i A 8, en tjänst som biträde i reglerad befordringsgång samt en tjänst som ekonomibiträde i A 4 och en i A 2/3. Jag förordar, att i stället för en tjänst som sömmerska i A 6 inrättas en tjänst som ekonomibiträde i A 4. Förslaget om inrättande av ytterligare en tjänst som översköterska kan jag inte biträda.

För arbetsdriften föreslår jag, att vid anstalten nyinrättas tre tjänster som yrkesmästare, nämligen en tjänst i A 11 för snickeriverkstaden, en tjänst i samma lönegrad för den mekaniska verkstaden samt en tjänst i A 9 för den sistnämnda verkstaden. Vidare föreslår jag två tjänster som förman i A 8. Slutligen förordar jag en tjänst som ingenjör i A 15 för samordnad ledning av arbetsdriften och en tjänst som kanslibiträde i A 7.

Anstaltsstyrelsens förslag till löneregleringar kan jag inte tillstyrka.

Samtliga förenämnda lönegradsplacerade tjänster utom ingenjörstjänsten bör vara extra ordinarie.

För grundarvode jämte besöksarvode till rådgivande psykiater bör beräknas sammanlagt 22 200 kronor i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag. Till tandläkararvode bör beräknas 3 500 kronor.

Anstaltsstyrelsen har förutsatt, att kostnaderna för städningspersonal skall redovisas på avlöningsanslaget. I enlighet med meddelade föreskrifter bör dessa kostnader föras på omkostnadsanslaget.

Till tillfällig personal m. m. bör enligt min mening beräknas 7 000 kronor. Av detta belopp avser 3 000 kronor kostnader för medhjälpare i fritidsverksamhet. För vikarier och övertidsersättningar samt till obekvämetstillägg bör beräknas ett sammanlagt belopp av 70 000 kronor.

Beräkningen av omräkningsposterna kan jag i huvudsak godta.

Med hänsyn till att det är sannolikt, att verkstadsbyggnaden för den mekaniska verkstaden inte står färdig förrän omkring årsskiftet 1960/61 har en mindre reduktion gjorts vid beräkningen av anslagsbehovet för personalen för arbetsdriften.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Gudhem för

alkoholmissbrukare, som föranledes av vad jag anfört i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	8 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	686 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	120 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	13 900
Summa kronor	862 000;

c) till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 862 000 kronor.

[55] 13. Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	30 000	37 789
1959/60 (statsliggaren s. 343)	226 900	
1960/61 (förslag)	438 400	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har (skr. ¹⁷/₈ 1959) föreslagit, att anslaget höjes med 199 100 kronor.

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	500
2. Bränsle, lyse och vatten	20 000
3. Övriga expenser	8 000
4. Inventarier m. m.	2 000
5. Tvätt och renhållning	5 000
6. Utspisning	75 000
7. Beklädnad och sängkläder	10 000
8. Hälso- och sjukvård för intagna	20 000
9. Omkostnader för utskrivna och permitterade	40 000
10. Kostnader för transport av intagna	2 000

11. Flitpengar för handräckning	11 000
12. Representationskostnader	600
13. Fritidsverksamhet m. m.	5 000
	+ 199 100

Motivering

1. 2. 4. 5. 7.—11. 13. Omkostnadsanslaget för budgetåret 1959/60 har beräknats med hänsyn till att anstalten endast blir partiellt belagd. Under budgetåret 1960/61 kommer verksamheten att bedrivas i full omfattning. Då direkt jämförelsematerial sålunda saknas, har ifrågavarande poster upptagits i enlighet med nykterhetsvårdsutredningens beräkning i dess förslag till inrättande av Gudhemsanstalten.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1957/58 1 826, 1958/59 4 000; anslag 1959/60 12 000. — De fasta kvartalsavgifterna för telefonanläggningen kommer att uppgå till omkring 6 000 kronor för år. Härtill kommer samtalsavgifter med 8 000 kronor. Vissa annonskostnader avseende nya tjänster kommer sannolikt att belasta budgetåret 1960/61.

6. *Utpisning.* Anslag 1959/60 65 000. — För innevarande budgetår avser 5 000 kronor proviant till kost som försäljes och 60 000 kronor proviant till intagna. För 1960/61 föreslås en höjning med 15 000 resp. 60 000 kronor.

12. *Representationskostnader.* Anslag 1959/60 400. — Posten har anvisats med samma belopp som gäller för Venngarns- och Svartsjöanstaltarna. Det är orimligt att jämföra med dessa anstalter, då Gudhemsanstalten på grund av sin speciella karaktär måste räkna med besök i betydande omfattning.

Departementschefen

Omkostnadsanslaget för innevarande budgetår har beräknats med hänsyn till att vårdanstalten endast blir partiellt belagd detta budgetår. Under budgetåret 1960/61 kommer verksamheten emellertid att bedrivas i full omfattning. Erfarenhet saknas sålunda ännu beträffande kostnaderna för driften av anstalten. Jag anser, att anstaltsstyrelsens förslag kan godtagas beträffande flertalet poster. På följande punkter föreslår jag dock ändringar.

Posten till reseersättningar bör kunna minskas med 2 000 kronor till 10 000 kronor. Någon höjning av posten till fritidsverksamhet m. m. eller av posten till representationskostnader kan jag inte förorda.

Beträffande posten till utpisning föreslår anstaltsstyrelsen en höjning med 75 000 kronor. Jag förordar, att posten räknas upp med ytterligare 10 000 kronor till 150 000 kronor.

Anstaltsstyrelsen har förutsatt, att städningsspersonal skall redovisas på avlöningsanslaget. I enlighet med gällande föreskrifter bör emellertid kost-

naderna för städningsspersonal föras på omkostnadsanslaget. Jag förordar med hänsyn härtill, att posten till tvätt och renhållning ökas med de beräknade kostnaderna för ifrågavarande personal, ca 8 000 kronor. Härutöver föreslår jag en mindre uppräknings. Posten bör på grund härav uppföras med 25 000 kronor.

I övrigt har jag inte något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag. I enlighet med det anförda bör anslaget upptagas till (226 900 + 211 500) 438 400 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*: Omkostnader för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 438 400 kronor.

[56] 14. **Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.** Under denna rubrik har å riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1 150 000 kronor (statsliggaren s. 344).

Från anslaget utgår bidrag till landstingskommun, annan kommun, församling eller stiftelse för anordnande av erkänd eller enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller av inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden. Bidrag utgår med högst följande belopp per vårdplats, nämligen för erkänd anstalt 10 000 eller, om särskilda skäl för högre bidrag föreligger, 15 000 kronor samt för enskild anstalt och inackorderingshem 5 000 kronor. Bidraget må ej överstiga vad från annat håll tillskjutes, om ej särskilda skäl föranleder därtill.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anför, att å anslaget den 1 juli 1959 fanns inestående ett belopp av 2 551 740 kronor. Summan av beviljade men ej utbetalade bidrag och bidrag, varom ansökan gjorts, uppgår till ca 2 059 200 kronor. Om samtliga dessa ansökningar bifalles, skulle alltså det disponibla anslagsbeloppet utgöra ca 492 500 kronor.

Rörande medelsbehovet för de olika bidragsändamålen anför *socialstyrelsen* i huvudsak följande.

Vad först angår bidrag till anordnande av *erkända vårdanstalter* framhåller *styrelsen*, att enligt inom *styrelsen* utförda beräkningar behovet under den närmaste framtiden av vårdplatser å allmänna (statliga och erkända) anstalter kan antagas uppgå till i genomsnitt 2 200. Antalet befintliga platser å de allmänna vårdanstalterna uppgick den 1 juli 1959 till 1 995, varav 384 å statsanstalter och 1 611 å erkända anstalter.

Beträffande statsanstalterna anför *styrelsen*, att vårdanstalten å Gudhem med 100 vårdplatser kommer att tagas i bruk under budgetåret 1959/60. Om ett av nykterhetsvårdsutredningen framlagt förslag om en sluten avdelning vid Venngarnsanstalten genomföres, beräknas denna anstalt, efter slopandet av vissa provisoriska förläggningar, komma att omfatta 150

vårdplatser, vartill kommer annexanstalten Backgården vid Fagersta med 35 vårdplatser. Svartsjöanstalten beräknas, sedan ny- och ombyggnadsarbetena slutförts, komma att inrymma 125 vårdplatser för alkoholmissbrukare. Vårdanstalten vid Salberga sjukhus, omfattande 36 platser, är närmast att betrakta som ett provisorium. Gudhemsanstalten har planerats så att en framtida utbyggnad av densamma till 150 platser är möjlig. Efter en sådan utbyggnad skulle de statliga vårdanstalterna för män komma att omfatta 460 vårdplatser. Som ersättning för de nuvarande statliga vårdanstalterna i Växjö och å Brotorp för kvinnliga alkoholmissbrukare väntas nykterhetsvårdsutredningen komma att framlägga förslag om en ny statlig vårdanstalt, omfattande preliminärt 40 platser. De statliga vårdanstalterna för alkoholmissbrukare skulle därefter omfatta omkring 500 vårdplatser. Vid ett totalbehov av 2 200 platser bör de erkända vårdanstalterna alltså omfatta 1 700 platser.

Då det den 1 juli 1959 fanns 1 611 vårdplatser på erkända anstalter, skulle efter angivna beräkningar erfordras ytterligare 89 platser. Genom redan disponerade anslagsmedel torde tillkomma 45 platser. Bifall till de förslag styrelsen lägger fram rörande medelsanvisning till lån för nybyggnader beräknas tillföra anstalterna 26 nya vårdplatser. Efter anordnande av dessa platser skulle således kvarstå ett behov av 18 platser. Härtill kommer emellertid, att 52 av de nuvarande vårdplatserna är så provisoriska, att de bör nedläggas och ersättas. Även flera erkända anstalter är provisorier inrymda i förhyrda fastigheter. Några av dessa anstalter torde kunna bibehållas endast under mycket begränsad tid. Den i Stockholm belägna anstalten Fridhem med 38 platser måste sannolikt utrymmas inom något år. Vårdanstalten Hagbyhemmet för kvinnor med 21 platser är så bristfällig, att den snarast bör ersättas med en annan anstalt.

För att uppnå det platsantal av 1 700 erkända vårdanstalter, som synes erforderligt, bör under förevarande anslag medel beräknas för $(1\,700 - 1\,611 - 45 - 26 + 52 + 38)$ 108 eller i runt tal 110 nya platser. Härutöver bör medel ställas till förfogande för att ersätta de nuvarande ca 20 platserna vid Hagbyhemmet.

Bidragen för angivna 130 vårdplatser bör beräknas efter maximibeloppet, 15 000 kronor för vårdplats. Medelsbehovet för anordnande av nya vårdplatser å erkända vårdanstalter beräknas således till $(130 \times 15\,000)$ 1 950 000 kronor.

Antalet *enskilda vårdanstalter* var den 1 juli 1959 tretton med sammanlagt 289 vårdplatser. Därjämte har anordningsbidrag beviljats för ytterligare en vårdanstalt med 18 vårdplatser. Vidare föreligger inom vissa län planer på anordnande av enskilda vårdanstalter med omkring 150 vårdplatser. Enligt styrelsens uppfattning kan man räkna med att ca 130 platser kan komma till stånd före utgången av budgetåret 1960/61.

Vården på enskild vårdanstalt utgör ett värdefullt komplement till vård

på sjukhus och till poliklinisk behandling och övrig öppen vård. Styrelsen anser, att den numera vunna erfarenheten talar för att ifrågavarande vårdform bör byggas ut ytterligare. Medel bör därför anslås för bidrag till samtliga de beräknade 130 nya platserna.

Bidraget bör beräknas efter maximibeloppet 5 000 kronor för vårdplats. Medelsbehovet uppgår till $(130 \times 5\,000)$ 650 000 kronor.

I fråga om bidrag till anordnande av *inackorderingshem* anför styrelsen, att antalet befintliga hem jämte de hem, som beräknas träda i verksamhet under den närmaste tiden, uppgår till 17 med sammanlagt 270 vårdplatser. Planer på anordnande av sådana hem föreligger i ett flertal kommuner. Åtminstone åtta nya hem med omkring 100 vårdplatser torde komma till stånd före utgången av budgetåret 1960/61. Härtill kommer, att det hem, som anordnats i anslutning till erkända vårdanstalten Fridhem i Stockholm, torde komma att nedläggas och att Stockholms stads nykterhetsnämnd torde komma att söka en ersättning därför. Anordningsbidrag bör med hänsyn härtill beräknas för ca 150 platser.

Verksamheten vid inackorderingshemmen är av så stor betydelse för nykterhetsvården, att kommunernas åtgärder för att utvidga denna verksamhet på allt sätt bör stödjas. Medel för att tillmötesgå kommunernas anspråk på anordningsbidrag bör därför hållas tillgängliga i erforderlig omfattning. Bidraget bör beräknas till maximibeloppet 5 000 kronor för vårdplats. Styrelsen räknar med ett medelsbehov för ifrågavarande ändamål av $(150 \times 5\,000)$ 750 000 kronor.

Det *sammanlagda medelsbehovet* för anordnande av vårdanstalter och inackorderingshem uppgår sålunda enligt socialstyrelsens beräkningar till $(1\,950\,000 + 650\,000 + 750\,000)$ 3 350 000 kronor. Om härifrån avdrages det av styrelsen beräknade disponibla anslagsbeloppet, ca 492 500, utgör anslagsbehovet i runt tal 2 900 000 kronor. Styrelsen hemställer, att anslaget uppföres med sistnämnda belopp.

Departementschefen

En väsentlig ökning av platsantalet vid allmänna (statliga och erkända) vårdanstalter har ernåtts under de senaste åren. Den 1 oktober 1955 fanns fem statliga och 15 erkända vårdanstalter med sammanlagt 1 089 vårdplatser. Under tiden därefter har tillkommit nya vårdanstalter, varjämte antalet vårdplatser på de äldre anstalterna ökat genom om- och tillbyggnader. Den 1 juli 1959 var 32 allmänna vårdanstalter med tillhoppa 1 995 vårdplatser i verksamhet, varav fem statliga med 384 platser och 27 erkända med 1 611 platser. Under hösten 1959 har den nya statliga vårdanstalten vid Gudhem kunnat tagas i bruk. Anstalten beräknas vara i full verksamhet fr. o. m. budgetåret 1960/61. I och med tillkomsten av Gudhemsanstalten med 100 vårdplatser har den av riksdagen uppställda målsättningen, 2 100 vårdplatser vid de allmänna anstalterna, uppnåtts.

Det sammanlagda platsantalet har sedan den 1 oktober 1955 ökat med ca 1 000 vårdplatser.

För en bedömning av platsbehovet utöver den hittillsvarande målsättningen torde först få lämnas vissa uppgifter rörande utvecklingen av plats-situationen under den senaste tiden. Enligt socialstyrelsens beräkningar uppgick platsbristen, beräknad såsom skillnaden mellan summan av antalet på anstalterna intagna vårdtagare, icke återkallade försökspermitterade med återfall och exspektanter å ena sidan samt antalet vårdplatser å andra sidan, vid de allmänna anstalterna den 1 oktober 1957 till ca 480 platser. Platsbristen, som den 1 januari 1958 hade ökat till 578 platser, minskades till 114 den 1 juli 1958. Platsbehovet ökade därefter på nytt och översteg den 1 oktober 1958 antalet vårdplatser med 256. Under 1959 har utvecklingen varit relativt gynnsam. Bristen på platser, som den 1 januari beräknades till 228 och den 1 april till 168, övergick under sommaren i ett platsöverskott, vilket den 1 juli utgjorde 58 och den 1 augusti 78 platser. Under de senaste månaderna har behovet av platser ånyo ökat. Den 1 november beräknades platsbristen sålunda uppgå till 228.

Det totala platsbehovet vid de allmänna anstalterna uppgick enligt socialstyrelsens beräkningar den 1 april 1959 till 2 158, den 1 oktober till 2 096 samt den 1 november till 2 247. Antalet av länsstyrelserna meddelade intagningsbeslut har under de tre första kvartalen 1959 varit något lägre än under motsvarande tid föregående år. Antalet ansökningar hos socialstyrelsen om vårdplats på allmän vårdanstalt har däremot ökat.

Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning räknat med ett behov under den närmaste framtiden av i genomsnitt 2 200 platser, vilket alltså innebär en höjning av platsantalet utöver den nuvarande målsättningen. Vissa skäl talar dock enligt min mening för försiktighet vid bedömningen av platsbehovet för de närmaste åren.

Som framgår av de nyss anförda uppgifterna har det sålunda under 1959 tidvis förekommit visst platsöverskott vid de allmänna vårdanstalterna. Strävandena att åstadkomma en förskjutning från tvångsmässig anstaltsvård till förebyggande öppen vård på ett tidigt stadium av alkoholmissbruk utgör vidare skäl för viss återhållsamhet i fråga om en ytterligare utbyggnad av anstaltsorganisationen. Även den omständigheten att resultatet av nykterhetsvårdsutredningens arbete ännu ej föreligger talar härför. Jag anser därför, att den hittills godtagna målsättningen, 2 100 vårdplatser, tills vidare alltjämt bör gälla.

Socialstyrelsen har i sin anslagsframställning hemställt om medel för anordnande under innevarande och nästa budgetår av 130 nya vårdplatser vid erkända anstalter. I de nämnda platserna är inräknade bl. a. ersättning för dels den erkända anstalten Fridhem i Stockholm med 38 platser, vilken enligt vad jag inhämtat måste nedläggas redan under första halvåret 1960, då fastigheten skall rivas, dels den erkända vårdanstalten

Hagbyhemmet för kvinnliga alkoholmissbrukare med ett 20-tal platser, dels slutligen 52 provisoriska platser vid andra anstalter. Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 bör man enligt min mening räkna med att ersättning för Fridhem måste skapas. Dessutom bör medel beräknas för anordnande av ytterligare platser, som möjliggör en avveckling av ett antal provisoriska platser utan att totalantalet platser därför behöver minskas. I fråga om de erkända anstalterna bör medel beräknas för sammanlagt omkring 65 platser.

I detta sammanhang vill jag anmäla en till socialdepartementet den 29 september 1959 inkommen framställning från stiftelsen Stornäset och styrelsen för erkända vårdanstalten med samma namn om ytterligare anordningsbidrag, bl. a. för anordnandet av tio nya vårdplatser. Till inköp av fastigheten och iordningställande av densamma beviljades stiftelsen år 1956 ett statslån å 568 000 kronor, varjämte till anordnande av anstalten beviljades anordningsbidrag med 210 000 kronor. Sistnämnda bidrag beräknades efter tidigare gällande bestämmelser till 3 500 kronor per vårdplats. Kostnadsberäkningen, som låg till grund för lånet och bidraget, utfördes i november 1954 och måste baseras på vissa antagna förutsättningar. Vid iordningställandet av fastigheten visade det sig, att vissa arbeten blev mera omfattande än beräknat. De oförutsedda extra arbetena jämte prisstegringen har medfört en ökning av kostnaderna för anstaltens anordnande med ca 150 000 kronor. Anstalten har på grund härav redovisat en skuld å ca 37 000 kronor. De arbeten, som enligt det uppgjorda programmet återstår att utföra och till vilka medel saknas, har kostnadsberäknats till ca 267 000 kronor. Medelsbehovet för färdigställande av påbörjade ombyggnader och inredning av fastigheten samt för de skulder, som redan åvilar anstalten, uppgår sålunda till sammanlagt ca 305 000 kronor. Genom att fackfolk bland patienterna användes för en del arbeten beräknas så stora besparingar kunna göras, att man därur skulle kunna anskaffa inventarier och även nedbringa byggnadskostnaderna. Det faktiska medelsbehovet beräknas därför stanna vid 272 000 kronor, motsvarande skillnaden mellan maximalt anordningsbidrag enligt de bestämmelser, som trädde i kraft den 1 juli 1957, och det belopp, som hittills ställts till förfogande. Vårdanstalten började sin verksamhet i februari 1958 och omfattar nu 60 vårdplatser. Genom de planerade ombyggnadsarbetena skulle platsantalet kunna ökas till 70.

Den erforderliga medelsanvisningen till Stornäset bör lämpligen ske genom att vårdanstalten beviljas ytterligare anordningsbidrag i enlighet med nu gällande bestämmelser. De planerade ombyggnadsarbetena m. m. samt de uppgjorda kostnadsberäkningarna bör emellertid bli föremål för ytterligare granskning och prövning.

Med hänsyn till det anförda förordar jag, att medel beräknas för anordnande av ytterligare 55 platser vid de erkända vårdanstalterna. Medels-

behovet för angivna ändamål uppgår alltså till $(55 \times 15\,000)$ 825 000 kronor.

I fråga om de enskilda anstalterna har riksdagen godtagit en målsättning av 350 platser. Vid tidpunkten för socialstyrelsens anslagsframställning beräknades antalet vårdplatser vid dessa anstalter till 307. Socialstyrelsen hemställer om medel för anordnande av ytterligare 130 platser. I avbidan på resultatet av nykterhetsvårdsutredningens arbete, vilket torde bli av betydelse för den fortsatta planeringen på detta område, bör man enligt min mening inte frångå den nuvarande målsättningen, 350 platser. Jag förordar därför, att medel beräknas för 43 nya platser. För ifrågavarande ändamål erfordras alltså $(43 \times 5\,000)$ 215 000 kronor.

Beträffande inackorderingshemmen har 1958 års riksdag godtagit en utbyggnad till 350 platser. Vid tidpunkten för socialstyrelsens framställning fanns 245 platser vid inackorderingshemmen, varjämte redan disponerade anslagsmedel beräknades medföra ett tillskott av 25 platser. Socialstyrelsen har räknat med ytterligare 150 platser under budgetåret 1960/61, häri inräknat ersättning för inackorderingshemmet Hemmet med 56 platser, vilket drives i anslutning till erkända vårdanstalten Fridhem i Stockholm och liksom denna anstalt måste nedläggas inom den närmaste tiden. För en utbyggnad till 350 platser skulle, inberäknat ersättning för Fridhem, behövas 136 platser. Hittills har emellertid under innevarande budgetår beviljats bidrag till anordnande av 14 platser. För att den uppställda målsättningen skall kunna uppnås under 1960/61 erfordras således 122 nya platser. Jag förordar, att härför beräknas $(122 \times 5\,000)$ 610 000 kronor.

Den 1 december 1959 uppgick enligt vad jag inhämtat det disponibla anslagsbeloppet, bortsett från vad som erfordras för ytterligare anordningsbidrag till erkända anstalten Stornäset, till ca 915 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar jag medelsbehovet för anordnande av erkända och enskilda vårdanstalter samt inackorderingshem till $(825\,000 + 215\,000 + 610\,000 - 915\,000)$ 735 000 kronor, vilket belopp bör avrundas till 700 000 kronor.

Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna vid fördelningen av anslaget avvika från vad som vid anslagsberäkningen upptagits för de olika bidragsändamålen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

[57] 15. Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 600 000	15 058 833
1959/60 (statsliggaren s. 344)	16 800 000	
1960/61 (förslag)	17 800 000	

Från detta anslag utgår bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, ersättning för vissa särskilda vårdkostnader vid erkända anstalter, bidrag till driftkostnader vid inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden samt bidrag till kostnader för familjevård av alkoholmissbrukare.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) föreslagit, att anslaget höjes med 2 100 000 kronor till 18 900 000 kronor.

I fråga om bidragen till *de erkända och enskilda vårdanstalterna* föreslår socialstyrelsen höjning av gällande maximibelopp för driftbidragen och anför härom följande.

Bidrag utgår fr.o.m. den 1 juli 1959 med högst 13 kronor för dag och vårdplats (garantibidrag) samt högst 9 kronor 50 öre för dag och vårdad person (belägningsbidrag). För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar provas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, må garantibidraget höjas med ytterligare en krona.

De nuvarande maximibeloppen lämnar inte utrymme för behövliga förbättringar av vårdverksamheten. Den medicinskt och psykologiskt inriktade vården har visserligen under senare år kunnat utökas något, men en väsentlig ytterligare utökning är nödvändig för att anstalterna skall kunna fylla sina uppgifter som vårdinstitutioner. Även eftervården ställer stora krav på anstalterna, i synnerhet i ett arbetsmarknadsläge, som innebär ökade svårigheter att bereda sysselsättning åt dem som lämnar anstalterna. En förbättring av vården förutsätter emellertid ökade personalresurser. Härtill kommer, att den fr.o.m. den 1 juli 1959 genomförda ytterligare arbetstidsförkortningen nödvändiggör viss personalförstärkning. Styrelsen räknar med att maximibeloppen för driftbidragen på grund av nu anförda omständigheter behöver höjas med en krona för vård dag. Möjligheten att under vissa förutsättningar höja garantibidraget med ytterligare en krona bör därvid bibehållas.

De fr.o.m. den 1 januari 1959 genomförda avtalsenliga löneökningarna medför en genomsnittlig ökning av kostnaderna med 22 öre för vård dag.

Till vårdtagarna på de ekonomiskt sämst ställda anstalterna utgår flitpenning med 1: 50 till 2 kronor för arbetsdag. Nuvarande arbetspremie för fångvårdsklientelet uppgår genomsnittligt till 3: 21 kronor för vård dag. De erkända vårdanstalternas utgifter för flitpenningar under år 1958 utgjorde

i genomsnitt 1: 89 kronor för vård dag. Flitpenningen bör höjas åtminstone till i genomsnitt 3 kronor för vård dag, vilket skulle med utgångspunkt från förhållandena under år 1958 medföra ett ökat medelsbehov av en krona 10 öre för vård dag. Med hänsyn till att den höjning av driftbidraget, som genomförts fr. o. m. den 1 juli 1959, skall möjliggöra viss höjning av flitpenningbeloppen, synes behovet av ytterligare höjning av bidragets maximitelopp för nu ifrågavarande ändamål kunna begränsas till ett något lägre belopp, uppskattningsvis till ca 80 öre.

Med hänsyn till anförda omständigheter erfordras en höjning av maximiteloppen för driftbidragen med 2: 02 kronor för vård dag eller avrundat 2 kronor. Höjningen bör fördelas med en krona på garantibidraget och en krona på beläggningsbidraget till resp. 14 kronor och 10: 50 kronor.

Rörande behovet av medel för driftbidrag till anstalterna framlägger socialstyrelsen följande beräkning. Den 1 juli 1959 utgjorde antalet vårdplatser 1 900, varav 1 611 på erkända och 289 på enskilda anstalter. Om styrelsens förslag rörande anvisande av medel för budgetåret 1960/61 till anordnande av nya vårdplatser vinner bifall, anser styrelsen det sannolikt, att i genomsnitt 2 050 vårdplatser — 1 675 på erkända och 375 på enskilda anstalter — är i bruk på de statsunderstödda vårdanstalterna under angivna budgetår. Vid en genomsnittlig beläggningsfrekvens av 90 % skulle vård dagsantalet under budgetåret komma att uppgå till omkring 674 000. Det möter stora svårigheter att beräkna behovet av medel för driftbidrag med någon större grad av säkerhet. Med utgångspunkt från nyss angivna vård dagsantal, ett genomsnittligt garantibidrag av 13: 50 kronor för dag och vård plats och ett genomsnittligt beläggningsbidrag av 9: 50 kronor för dag och vårdad person skulle driftbidragen komma att uppgå till omkring 16 500 000 kronor.

Ersättningarna för vissa särskilda vårdkostnader vid erkända vårdanstalter uppgick under budgetåret 1958/59 till 1 301 285 kronor, motsvarande en kostnad av 2: 52 kronor för dag och vårdad person. Under antagande av samma ersättningskostnad för vård dag under budgetåret 1960/61 samt ett vård dagsantal å de erkända anstalterna av 550 000 beräknas ifrågavarande kostnader under nästa budgetår till omkring 1 390 000 kronor.

Styrelsen föreslår, att de traktamenten som i vissa fall utgår vid resa när vårdtagare skall införas till vårdanstalten, inställas inför domstol o. d. höjes från högst 5 till högst 10 kronor för dygn. Vidare föreslås, att ersättning för nattlogi får lämnas i vissa fall. Merkostnaderna under ifrågavarande anslag beräknas komma att uppgå till omkring 16 000 kronor nästa budgetår.

Behovet av medel till driftkostnadsbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare samt till särskilda ersättningar till erkända vårdanstalter under budgetåret 1960/61 uppskattas sålunda till $(16\,500\,000 + 1\,390\,000 + 16\,000)$ 17 906 000 kronor, avrundat 17 900 000 kronor.

Vad angår bidrag till driftkostnaderna vid *inackorderingshem* för alkoholmissbrukare framhåller socialstyrelsen, att 15 sådana hem med sammanlagt 245 vårdplatser är i verksamhet. Ytterligare 25 vårdplatser tages i bruk inom den närmaste tiden. Före utgången av budgetåret 1960/61 torde tillkomma omkring 100 nya vårdplatser. Styrelsen räknar på grund härav med att i genomsnitt omkring 320 vårdplatser kommer att stå till förfogande under budgetåret 1960/61. Med en genomsnittlig beläggning av omkring 85 % kan driftbidragen under budgetåret 1960/61 beräknas komma att uppgå till omkring 980 000 kronor.

Behovet av medel för bidrag till kostnader för *familjevård* av alkoholmissbrukare uppskattas av socialstyrelsen i anslutning till utgifterna härför under budgetåret 1958/59 till 15 000 kronor.

Det *sammanlagda medelsbehovet* under anslaget uppskattas sålunda till (17 900 000 + 980 000 + 15 000) 18 895 000 kronor eller avrundat 18 900 000 kronor.

Statskontoret räknar med att platstillskottet under budgetåret 1960/61 kommer att bli något lägre än vad socialstyrelsen förutsatt och uppskattar antalet vård dagar till 657 000.

En uppräknings av statsbidraget synes statskontoret vara motiverad med hänsyn till inträffade löneökningar och ökade kostnader till följd av arbetstidsförkortningen. Behovet av medel härför torde kunna täckas genom höjning av beläggningsbidraget med 50 öre till 10 kronor. Ytterligare medelsanvisning för en höjning av flitpenningarna kan statskontoret däremot inte tillstyrka. Med en bidragshöjning i syfte att möjliggöra en förbättring av vårdverksamheten torde slutligen böra anstå i avvaktan på resultatet av nykterhetsvårdsutredningens arbete. Ämbetsverket tillstyrker således en uppräknings av beläggningsbidraget med 50 öre, varemot garantibidraget synes böra utgå med oförändrat belopp.

Frågan om en höjning av traktamentsersättningen till vårdtagare bör lämpligen upptagas till närmare övervägande inom nykterhetsvårdsutredningen.

Antalet vårdplatser vid *inackorderingshemmen* torde enligt statskontorets uppfattning inte komma att öka i den takt, som socialstyrelsen förutsatt. Det genomsnittliga antalet vårdplatser under budgetåret 1960/61 torde kunna uppskattas till 300. Med utgångspunkt härifrån torde medelsbehovet för bidrag till driftkostnaderna för nämnda hem böra beräknas till 920 000 kronor.

Det totala medelsbehovet under förevarande anslag torde enligt statskontoret böra upptagas till avrundat 18 400 000 kronor.

Departementschefen

Maximibeloppet för driftkostnadsbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare har höjts såväl under 1958 som 1959.

Den 1 juli 1958 höjdes garantibidraget från 12 till 13 kronor och beläggingsbidraget från 8 kronor till 8 kronor 50 öre. Fr. o. m. den 1 juli 1959 har beläggingsbidraget ökats med en krona till 9 kronor 50 öre. Socialstyrelsen har föreslagit en höjning av vardera bidraget med en krona fr. o. m. den 1 juli 1960. Som skäl härför har styrelsen anfört ökade kostnader på grund av dels under 1959 genomförda avtalsenliga löneökningar, dels arbetstidsförkortningen. Vidare har styrelsen framhållit, att de nuvarande driftbidragen inte lämnar utrymme för behövliga förbättringar av vårdverksamheten samt att en höjning av den till vårdtagarna utgående flitpenningen är önskvärd. Vid prövningen av detta förslag har jag funnit mig kunna tillstyrka en höjning av driftbidraget med en krona. Höjningen bör fördelas lika på de båda bidragsformerna. Garantibidraget föreslås sålunda utgå med högst 13 kronor 50 öre och beläggingsbidraget med högst 10 kronor fr. o. m. den 1 juli 1960. För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, bör garantibidraget liksom f. n. kunna höjas med ytterligare en krona.

Vid beräkningen av medelsbehovet för driftbidrag till erkända och enskilda anstalter måste man utgå från vissa antaganden rörande antalet vårdplatser och vårddagar samt de faktiska bidragsbeloppens storlek. Med hänsyn till vad jag under nästföregående anslagspunkt anfört om anordningsbidrag till anstalter av ifrågavarande typ torde anslagsberäkningen kunna grundas på det antagandet, att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1960/61 kommer att uppgå till 1 610 vid erkända anstalter samt till 340 vid enskilda anstalter. Vid en beläggning av i genomsnitt 90 % kan antalet vårddagar under budgetåret uppskattas till ca 530 000 resp. 112 000. De beviljade bidragsbeloppen torde komma att ligga något under maximibeloppen. Under angivna förutsättningar uppskattar jag medelsbehovet för driftbidrag till 12 800 000 kronor för erkända och 2 700 000 kronor för enskilda anstalter.

I anledning av socialstyrelsens förslag bör ersättningen för kost åt vårdtagare vid resa höjas till åtta kronor för dag, varav minst åtta timmar tagits i anspråk för resan. Därjämte bör kunna utgå skälig ersättning för nattlogi. Behovet av medel till ersättningar för särskilda vårdkostnader kan med utgångspunkt från det förut angivna vårddagsantalet vid erkända anstalter, 530 000, och den av socialstyrelsen beräknade kostnaden per vård dag, 2 kronor 52 öre, beräknas till ca 1 350 000 kronor.

För driftbidrag till inackorderingshem och bidrag till familjevård bör medelsbehovet såsom socialstyrelsen föreslagit beräknas till 980 000 resp. 15 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget bör i enlighet med de av mig i det föregående framlagda beräkningarna upplagas till (12 800 000 + 2 700 000 + 1 350 000 + 980 000 + 15 000) avrundat 17 800 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 1 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1960;

b) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 17 800 000 kronor.

[58] 16. **Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	700 000	859 619
1959/60 (statsliggaren s. 344)	900 000	
1960/61 (förslag)	950 000	

Från detta anslag bestrides länsstyrelsernas kostnader för tillfälligt omhändertagande av farliga m. fl. alkoholmissbrukare, för sådana personers inställande på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare m. m.

Socialstyrelsen har (skr. ^{24/8} 1959) föreslagit, att anslaget för budgetåret 1960/61 uppföres med 950 000 kronor. Styrelsen har därvid återopat den fortgående ökningen i belastningen på anslaget (1956/57 666 783, 1957/58 788 518 och 1958/59 859 619 kronor).

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med socialstyrelsens beräkning uppföras med 950 000 kronor, vilket innebär en höjning med 50 000 kronor.

Vid behandlingen av anslaget till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. har jag förordat vissa ändringar av de ersättningar, som utgår till vårdtagare vid resa i vissa fall. Motsvarande grunder bör gälla i de fall kostnaderna för vårdtagares resa bestrides från anslaget till Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m. Kostnadsökningen till följd av ändringarna torde inte vara av sådan storlek, att den påverkar anslagsberäkningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[59] 17. **Utbildning av nykterhetsvårdspersonal.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 70 000 kronor (statsliggaren s. 344). Anslaget är avsett för anordnande av *dels* en utbild-

ningskurs om högst en vecka för föreståndare, assistenter och annan befordrad vårdpersonal vid de allmänna och enskilda vårdanstalterna för alkoholmissbrukare, dels två utbildningskurser, vardera om högst tre veckor, för anstalternas lägre vård- och tillsynspersonal, dels ock en kurs för huvudsakligen kommunalanställda tjänstemän inom nykterhetsvården. Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1958/59 en reservation av 5 899 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anför, att ifrågavarande kurser i avvaktan på nykterhetsvårdsutredningens ställningstagande till utbildningsfrågorna har karaktär av försöksverksamhet. Därest utredningens förslag icke föreligger i sådan tid, att frågan hinner föreläggas 1960 års riksdag, finner styrelsen det erforderligt, att nu pågående utbildningsverksamhet fortgår jämväl under budgetåret 1960/61. Styrelsen har föreslagit en ökning av anslaget till 91 000 kronor.

Den stora ökningen under de senaste åren av antalet vårdanstalter har medfört nyanställning i betydande omfattning av personal med begränsad erfarenhet av nykterhetsvård. Med hänsyn härtill bör den för befordrad vårdpersonal avsedda kursen utsträckas till att omfatta minst tolv dagar. Kostnaderna för en sådan kurs beräknas till 15 000 kronor. Vid kurserna för den lägre personalen har nykterhetsvårdsbyråns personal under budgetåret 1958/59 måst utnyttjas i en omfattning, som medfört att vissa övriga arbetsuppgifter på byrån blivit avsevärt försenade. För att detta inte skall behöva upprepas erfordras ett ökat anslag. Styrelsen beräknar anslagsbehovet härför till 41 000 kronor. De medel, 25 000 kronor, som anvisats till den kurs, som anordnats huvudsakligen för kommunalanställda tjänstemän inom nykterhetsvården, har varit otillräckliga. Kurskostnaderna uppgick budgetåret 1958/59 till 27 356 kronor, varför en kursavgift å 75 kronor uttogs av varje kursdeltagare, som därjämte hade att svara för resekostnaderna till och från kursorten. I flertalet fall erhöll kursdeltagarna ersättning för dessa kostnader från arbetsgivarna. Behov av en fortbildningskurs av denna karaktär föreligger alltså. Medel bör upptagas för en fortbildningskurs för omkring 60 deltagare, huvudsakligen kommunala befattningshavare, under budgetåret 1960/61. Inackorderingskostnaderna beräknas uppgå till 29 500 kronor, rese- och traktamentskostnader för deltagarnas resor till och från kursorten till 5 500 kronor. Anslagsposten bör uppföras med sådant belopp, 35 000 kronor, att hela kurskostnaden jämte kursdeltagarnas resekostnader täckes.

Statskontoret kan, i avvaktan på nykterhetsvårdsutredningens förslag i ämnet, inte tillstyrka några ändringar i fråga om kursernas omfattning eller beträffande ersättningsgrunderna. Däremot vill ämbetsverket inte motsätta sig en uppräknings anslag med 4 000 kronor för att göra det möjligt att vid anordnande av utbildningskurser för anstalternas lägre vård- och tillsynspersonal kunna i större utsträckning än hittills engagera

personal utanför socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå. Vidare torde anslaget böra räknas upp med 4 500 kronor med hänsyn till ökade inackorderingsavgifter vid kursen för kommunalanställda tjänstemän. Statskontoret föreslår således, att anslaget höjes till 78 500 kronor.

Departementschefen

Jag finner det angeläget, att utbildningen för anstaltspersonalen kan byggas ut och förbättras. Jag förordar därför, att anslaget höjes med 10 000 kronor. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av nykterhetsvårdspersonal* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

[60] 18. Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 527 000	1 412 527
1959/60 (statsliggaren s. 345)	1 575 000	
1960/61 (förslag)	1 640 000	

Socialstyrelsens anslagsframställning

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 167 600 kronor.

Personalförstärkningar

1. 1 nykterhetsvårdsassistent Ae 17	18 932
2. Vikarier och tillfällig arbetskraft m. m.	25 000

Löneregleringar m. m.

3. 18 nykterhetsvårdskonsulenter Ae 19—Ao 21	25 550
4. Höjt arvode till nykterhetsvårdskonsulenten i Gotlands län ...	4 182
5. 25 nykterhetsvårdsassistenter Ae 15—Ae 17	29 285

Omräkningar

6. Löneklassuppflyttningar	20 220
7. 1959 års lönehöjning	25 500
8. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	18 885

+ 167 554

9. 5 nykterhetsvårdskonsulenter Ae 21—Ao 21

Motivering

1. Socialstyrelsen upprepar tidigare förslag om inrättande av ytterligare en assistenttjänst — utöver befintliga två sådana tjänster — hos länsnykterhetsnämnden i Stockholms län.

2. Socialstyrelsen anser det vara av stor vikt, att länsnykterhetsnämnderna har tillgång till biträdespersonal i erforderlig omfattning. Det mest angelägna behovet av ökning av biträdespersonalen torde under budgetåret 1960/61 kunna tillgodoses genom att ökade medel ställes till förfogande för sådana länsnykterhetsnämnder, som är särskilt arbetstyngda, för att dessa skall kunna anställa tillfällig arbetskraft. Styrelsen föreslår, att anslaget för detta ändamål höjes med 25 000 kronor.

Yttrande

Statskontoret avstyrker, liksom föregående år, förslaget om inrättandet av en tjänst som nykterhetsvårdsassistent vid länsnykterhetsnämnden i Stockholms län. Vad angår socialstyrelsens hemställan om ytterligare medel till vikarier och tillfällig arbetskraft kan statskontoret inte på grundval av de lämnade uppgifterna tillstyrka medelförstärkning för detta ändamål utöver den av 1959 års riksdag medgivna.

Förslag av besparingsutredningen

I sitt betänkande med förslag till besparingar inom statsverksamheten (SOU 1959: 28) har 1958 års besparingsutredning behandlat länsnykterhetsnämnderna och deras verksamhet. Utredningen har därvid anført, att det synes ligga närmast till hands att nämnderna inordnas under länsstyrelserna. En omläggning av detta slag skulle medföra, att nämndernas ställning och uppgifter inom nykterhetsvården finge omprövas. Oavsett organisationsfrågan torde enligt utredningen kunna ifrågasättas, om inte en minskning av nämndernas nuvarande uppgifter med avseende på registrering m. m. kan genomföras. En omorganisation enligt de av utredningen skisserade riktlinjerna skulle medföra vissa ändringar av nykterhetsvårdslagen och tillhörande författningar. Utredningen har därför inte kunnat framlägga något utarbetat förslag till ändrad organisation. Länsnykterhetsnämndernas uppgifter och organisation bör göras till föremål för utredning i särskild ordning.

I utlåtande över utredningens betänkande framhåller socialstyrelsen, att det från allmänt nykterhetsvårdande synpunkter inte finns anledning att ifrågasätta någon ändring i nämndernas organisation, då de visat sig väl fylla sina uppgifter. Styrelsen tillstyrker en utredning angående nämndernas registreringsarbete. Länsstyrelsen i Stockholms län anser, att den ifrågasatta omorganisationen visserligen kan förväntas medföra viss rationalisering men förutsätter å andra sidan, att den fråga av stor principiell betydelse, som lekmannamedverkan i länsstyrelserna innebär, bragts till

sin lösning. Frågan torde komma att behandlas av utredningen om administrativa frihetsberövanden. I avvaktan härpå bör den särskilda över synen av länsnykterhetsnämndernas organisation anstå. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* har inte något att erinra mot en utredning. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* anser, att rent principiella skäl torde tala mot länsnykterhetsnämndens inordnande under länsstyrelsen. Förslaget om en utredning avstyrkes. Även *länsstyrelsen i Västerbottens län* anser det olämpligt, att länsnykterhetsnämnden inordnas under länsstyrelsen. *Länsstyrelserna i Gävleborgs och Norrbottens län* tillstyrker en utredning liksom *Svenska socialvårdsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund*.

Departementschefen

Vad först angår besparingsutredningens förslag beträffande länsnykterhetsnämnderna vill jag framhålla, att starka skäl — inte minst av principiell natur — talar emot ett inordnande av nämnderna under länsstyrelserna. Däremot anser jag, att en utredning bör göras beträffande länsnykterhetsnämndernas arbetsuppgifter och arbetssätt. Denna bör samordnas med den utredning om socialvårdskonsulenternas uppgifter och verksamhet, som jag omnämnt vid behandlingen i det föregående av anslaget till Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar.

När det gäller socialstyrelsens framställning rörande medelsbehovet till avlöningar för budgetåret 1960/61, kan jag endast tillstyrka, att anslaget för de under omräkningsposterna angivna ändamålen höjes med 65 000 kronor och uppföres med (1 575 000 + 65 000) 1 640 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	74 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 309 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	228 300
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	27 900
Summa kronor 1 640 000;	

b) till *Länsnykterhetsnämnderna*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 640 000 kronor.

[61] 19. Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	524 000	489 215
1959/60 (statsliggaren s. 345)	539 000	
1960/61 (förslag)	544 500	

Yrkanden

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/8 1959) hemställt, att anslaget höjes med 21 500 kronor.

1. Sjukvård m. m.	500
2. Reseersättningar	9 000
3. Expenser, hyror m. m.	12 000
	+ 21 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1957/58 2 167, 1958/59 2 837; anslag 1959/60 3 000. — Länsnykterhetsnämndernas personal har efter ingången av budgetåret 1958/59 ökats med nio biträden. Med hänsyn härtill och till belastningen under angivna budgetår föreslås en höjning av anslagsposten med 500 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1957/58 186 079, 1958/59 197 415; anslag 1959/60 221 000. — Av anslagsposten för innevarande budgetår är 205 000 kronor avsedda för länsnykterhetsnämndernas direkta behov och 16 000 kronor för en konferens med nämnderna. Den begärda anslagshöjningen avser den löpande verksamheten och motiveras huvudsakligen med beräknad ökning av reseverksamheten samt de fr. o. m. budgetåret 1959/60 genomförda traktamentshöjningarna.

3. *Expenser, hyror m. m.* Utgift 1957/58 255 550, 1958/59 288 963; anslag 1959/60 315 000. — Ett flertal nämnder har under senare tid erhållit större och ändamålsenligare men samtidigt också dyrare expeditionslokaler. De större lokalerna och utökningen av skrivbiträdespersonalen medför vidare krav på komplettering av kontorsmöbler och maskinell utrustning. Medelsbehovet för budgetåret 1960/61 har av nämnderna beräknats till ca 335 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages med 327 000 kronor.

Departementschefen

Den föreslagna höjningen av posten till sjukvård m. m. kan jag tillstyrka. Ökad medelsanvisning till reseersättningar kan jag med hänsyn till anslagsbelastningen under senare år däremot inte förorda. Posten till expenser, hyror m. m. har för innevarande budgetår räknats upp med 15 000 kronor. Den nu föreslagna uppräknings av posten bör därför be-

gränsas till 5 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (539 000 + 5 500) 544 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 544 500 kronor.

[62] 20. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	12 000 000	10 649 124
1959/60 (statsliggaren s. 346)	13 500 000	
1960/61 (förslag)	15 000 000	

Statsbidrag utgår till bestridande av kostnaderna för nykterhetsnämndernas verksamhet till fullgörande av de uppgifter, vilka åligger nämnderna enligt gällande författningar. Bidraget utgör 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet, beträffande vilken ersättning eller bidrag av statsmedel ej utgår i särskild ordning. Utbetalning av bidragen sker för kalenderår i efterskott.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/s 1959) anfört, att nykterhetsnämndernas av styrelsen såsom statsbidragsberättigade godkända utgifter uppgick till 13 757 351 kronor under år 1957 och 16 846 971 kronor under år 1958, motsvarande en ökning med drygt 3 000 000 kronor. Styrelsen räknar med en fortsatt ökning av nykterhetsnämndernas statsbidragsberättigade utgifter under åren 1959 och 1960, men förväntar, att ökningen sker i långsammare takt än de senaste åren. Styrelsen uppskattar ökningen till 1 500 000 kronor under vardera av de två nyssnämnda åren och beräknar nykterhetsnämndernas statsbidragsberättigade utgifter under år 1960 till omkring 19 847 000 kronor. Det erforderliga anslagsbeloppet utgör 14 885 250 kronor eller avrundat 15 000 000 kronor. *Socialstyrelsen* föreslår, att anslaget uppföres med sistnämnda belopp.

Departementschefen

De av socialstyrelsen gjorda antagandena rörande ökningen av bidragsunderlaget synes böra läggas till grund för anslagsberäkningen. Jag förordar sålunda, att anslaget i enlighet med styrelsens förslag uppföres med 15 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

[63] 21. Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	72 500	72 500
1959/60 (statsliggaren s. 346)	72 500	
1960/61 (förslag)	72 500	

Av anslaget avses 40 000 kronor till kostnader för anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder och kurser för nykterhetsvårdsfunktionärer ävensom resebidrag för beivrande av dylika konferenser och kurser, 30 000 kronor till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder och 2 500 kronor till understöd för utgivande av tidskriften Nykterhetsvården.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/₈ 1959) anført, att ett stort antal framställningar om ekonomiskt bidrag för anordnande och beivrande av konferenser och kurser liksom tidigare år måst avslås på grund av anslagets begränsning. Länsnykterhetsnämnderna bedriver en omfattande kursverksamhet inom sina län med speciell inriktning på att utbilda nykterhetsnämndsledamöter och frivilliga medhjälpare för deras rent nykterhetsvårdande uppgifter. Till denna kursverksamhet har bidrag hittills inte kunnat lämnas, ehuru den måste anses vara av stor betydelse för nykterhetsvården i landet. En fortsatt utvidgning av denna verksamhet kan emellertid inte ske utan att medel ställas till förfogande. Medelsbehovet härför har av nämnderna beräknats till ca 23 000 kronor. *Socialstyrelsen* anser, att medel bör ställas till förfogande för en utökning av kursverksamheten och föreslår en höjning av anslagsposten med 20 000 kronor till 60 000 kronor. Övriga anslagsposter föreslås upptagna med oförändrade belopp.

Statskontoret framhåller, att *socialstyrelsen* i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog en höjning av det för konferenser och kurser avsedda beloppet, vilket förslag dock inte biträdades av departementschefen. Till stöd för den nu begärda medelsökningen synes nya skäl inte ha anförts, varför statskontoret inte kan tillstyrka en ökad medelsanvisning.

Departementschefen

Ehuru jag är medveten om värdet av den av *socialstyrelsen* omnämnda kursverksamheten anser jag mig inte kunna tillstyrka den av styrelsen föreslagna anslagshöjningen. Jag förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 72 500 kronor.

[64] 22. **Bidrag till Länkrörelsen.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 100 000 kronor (statsliggaren s. 346).

Socialstyrelsen har (skr. ²⁴/8 1959) erinrat om nykterhetsvårdsutredningens förslag till ändrade grunder för statsbidrag till länksammanslutningar (jfr V ht 1958 s. 148). Enligt detta förslag skulle det särskilda statsbidraget upphöra och i stället kommunala anslag till Länkrörelsen i viss omfattning utgöra statsbidragsberättigade utgifter för nykterhetsnämnderna. Socialstyrelsen förordar ånyo i första hand, att nykterhetsvårdsutredningens förslag godtages att gälla fr. o. m. budgetåret 1960/61. I andra hand förordar styrelsen höjning av det nuvarande anslaget. Beträffande beräkningen av denna höjning hänvisar styrelsen till tidigare förslag, enligt vilket ett genomsnittligt understödsbelopp av 2 000 kronor per år och länkorganisation beräknades. Härför erfordras en höjning av anslaget med 150 000 kronor.

Statskontoret erinrar om att ämbetsverket i utlåtande den 11 september 1957 över en promemoria av nykterhetsvårdsutredningen med förslag rörande ändrade grunder för statsbidrag till inackorderingham, alkoholpolikliniker och länksammanslutningar fann sig kunna godtaga den av utredningen förordade omläggningen av det statliga stödet till länkrörelsen. Därest med omläggningen alltjämt skulle anses böra anstå torde anslaget, som innevarande budgetår höjts med 50 000 kronor till 100 000 kronor, enligt statskontorets mening böra upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med hänsyn till bl. a. den kostnadsökning för staten, som ett genomförande av nykterhetsvårdsutredningens förslag skulle leda till, är jag inte beredd att tillstyrka detsamma. Den av länkorganisationerna bedrivna verksamheten bör emellertid enligt min mening ges ett ökat stöd genom en viss höjning av statsbidraget. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor och alltså uppföres med 125 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Länkrörelsen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 125 000 kronor.

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet

[65] 1. Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 665 200	5 610 150
1959/60 (statsliggaren s. 347)	6 057 200	
1960/61 (förslag)	6 201 400	

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 234 200 kronor.

	Ökning	Minskning
--	--------	-----------

Överföring från krisorganisationen

1. Arbetsvårdsbyrån:

1 kanslibiträde Ae 7	12 504
----------------------------	--------

Löneregleringar

2. Vissa lönegradsfrågor	23 714
--------------------------------	--------

Personalförstärkning och personalminskning

3. Lokaliserings- och utredningsbyrån:

1 förste byråsekreterare Ae 23	28 584	
1 förste aktuarie Ae 21	25 776	
3 biträdestjänster i reglerad befordringsgång		33 876

Omräkning

4. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	70 935
---	--------

5. Omräkning av ordinarie- och icke-ordinarieposterna	67 640
---	--------

6. Omräkning av rörligt tillägg	107 473
---------------------------------------	---------

7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter ...	66 408
--	--------

	335 394
--	---------

	101 516
--	---------

	+ 233 878
--	-----------

8. 10 tjänster föreslås ordinariesatta och 6 extra tjänster inrättade som extra ordinarie.

Motivering

1. Inom arbetsvårdsbyrån finns en kanslibiträdestjänst i Ae 7, vilken tillhör krisorganisationen i motsats till byråns övriga biträdesbefattningar,

som alla tillhör normalorganisationen. Stadigvarande behov av tjänsten föreligger.

2. Styrelsens förslag till löneregleringar omfattar lönegradsuppflyttningar av följande tjänster, nämligen på arbetsförmedlingsbyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9, på kanslibyrån ett kontorsbiträde i Ao 5 till kanslibiträde i Ao 7, på kameralbyrån en förste förman i Ae 9 till Ae 10, en förste expeditionsvakt i Ae 8 till förrådsman i Ae 9 och en expeditionsvakt i Ao 7 till förste expeditionsvakt i Ao 8, på lokaliserings- och utredningsbyrån en förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en amanuens till förste aktuarie i Ae 21, en förste assistent i Ae 16 till byråinspektör i Ae 19 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på tekniska byrån en byråchef i Bp 1 till Bp 3 samt på yrkesvägledningsbyrån en förste byråinspektör i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och en konsulent i Ae 21 till förste konsulent i Ae 23.

3. Styrelsen framför åter ett senast för innevarande budgetår (jfr V ht 1959 s. 107) framlagt förslag om förstärkning av lokaliserings- och utredningsbyråns personal med en förste byråsekreterare i Ae 23 för regional planeringsverksamhet och en förste aktuarie i Ae 21 för utredningsverksamhet främst i syfte att åstadkomma material för bedömande av behovet av arbetskraft med längre utbildning.

Till följd av att en ny uppskovskungörelse tillkommit minskas försvarssektionens rutinarbete med uppskovsbesluten. Biträdesbehovet beräknas vid ingången av budgetåret 1960/61 ha reducerats så mycket att tre tjänster kan indragas.

8. Liksom föregående budgetår (jfr V ht 1959 s. 107) föreslås ordinarie-sättning av tjänsten som överingenjör i Be 4, vilken bör ombildas till förordnandetjänst i Bp 4, och av en byråchefstjänst.

Vidare föreslås, att till ordinarie stat överföres en tjänst som kansli-skrivare i Ae 10 på arbetsförmedlingsbyrån samt en tjänst som hantverkare i Ae 8 och en tjänst som förrådsman i Ae 7 på kameralbyråns intendentur-sektion. Därutöver bör antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster ökas med fem.

Till extra ordinarie befattningar bör ombildas följande tjänster, nämligen en förste byråsekreterartjänst i Ag 23 på lokaliserings- och utredningsbyrån, två kanslibiträdestjänster i Ag 7 vid styrelsens tryckeri samt tre tjänster som expeditionsvakt i Ag 7.

Yttrande

Statens lönenämnd anser, att närmare erfarenheter av den förordade nya organisationen av lokaliserings- och utredningsbyråns försvarssektion bör avvaktas innan ställning toges till förslaget om förändring av tjänsten som förste assistent i Ae 16 på sektionen till byråinspektör i Ae 19. Övriga

remitterade yrkanden om lönereglering — en byrådirektör Ao 26 i stället för byrådirektör Ao 24 på arbetsförmedlingsbyråns förmedlingssektion, en kontorist Ao 9 i stället för kanslibitråde Ao 7 på arbetsförmedlingsbyråns arbetstillståndssektion, ett kanslibitråde Ao 7 i stället för kontorsbiträde Ao 5 på kanslibyrån och en förrådsförmän Ae 9 i stället för förste expeditionsvakt Ae 8 på kameralbyråns intendentursektion — kan lönenämnden icke biträda. De till extraordinariesättning föreslagna tjänsterna i Ag 7 bör enligt nämndens mening hänföras till den för skriv- och kontorsbiträden gällande reglerade befordringsgången. Nämnden har ej haft att yttra sig rörande övriga under punkt 8 upptagna förslag. *Vissa reservanter* inom nämnden har ansett, att nämnden bort tillstyrka bifall till yrkandet om placering av en förste expeditionsvakt som förrådsman i Ae 9 och extraordinariesättning av två extra kanslibiträdetjänster.

Departementschefen

I enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens yrkande tillstyrker jag, att en kanslibiträdetjänst i Ae 7 överföres till styrelsens permanenta organisation.

I fråga om lokaliserings- och utredningsbyrån tillstyrker jag endast den ändringen, att tre biträdetjänster indrages. Jag har emellertid beaktat styrelsens förslag om inrättande av en tjänst för viss prognosverksamhet vid beräkningen av personalbehovet inom krisorganisationen.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en kontorsbiträdetjänst i Ao 5 på kanslibyrån utbytas mot en tjänst som kanslibitråde i Ao 7. Styrelsens övriga förslag till löneregleringar kan inte tillstyrkas. En kansliskrivartjänst i Ae 10 bör överföras på ordinarie stat, varjämte antalet ordinarie kontorsbiträdetjänster i Ao 5 bör ökas med fem. Med hänsyn till föreliggande svårigheter för styrelsens expeditionsvakter att erhålla extra ordinarie befattning inom överskådlig tid bör tre extra ordinarie tjänster i Ae 7 inrättas, vilka dock endast får vara besatta så länge motsvarande ordinarie tjänster inte uppehålls. Jag kan i övrigt inte tillstyrka styrelsens förslag om ordinariesättning och ombildning till extra ordinarie tjänster.

Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken post f. n. är uppförd med 67 700 kronor, minskas med 17 700 kronor.

Vad jag nu förordat medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 144 200 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med (6 057 200 + 144 200) 6 201 400 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 069 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	3 035 900
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	25 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	919 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	102 100

Summa kronor 6 201 400;

c) till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 201 400 kronor.

[66] 2. **Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	869 500	1 121 961
1959/60 (statsliggaren s. 349)	1 022 500	
1960/61 (förslag)	1 195 500	

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) hemställt, att anslaget höjes med 136 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ersättningar för resor inom riket	23 000	
2. Ersättningar för internordiska resor	5 000	
3. Bearbetning av statistiskt material	18 000	
4. Övriga expenser för eget behov	35 500	
5. Expenser för annat än eget behov	15 000	
6. Publikationstryck	42 500	
7. Material och maskiner för tryckerianläggningen ...		3 000
	139 000	3 000
	+ 136 000	

Motivering

1. *Ersättningar för resor inom riket*. Utgift 1957/58 162 983, 1958/59 191 280; anslag 1959/60 209 000. — Med hänsyn till ett även om konjunk-

turerna förbättras kvarstående behov av ökad kontakt med näringslivet, kommuner och länsarbetsnämnder erfordras en höjning av anslagsposten med 2 000 kronor. Yrkesutbildningsverksamheten för arbetslösa kommer sannolikt att behöva utvidgas ytterligare. De för planering av kursverksamheten erforderliga resorna beräknas medföra en kostnadsstegring med 4 000 kronor. Höjda traktamentskostnader medför en kostnadsökning av 17 000 kronor.

2. *Ersättningar för internordiska resor.* Utgift 1958/59 11 261; anslag 1959/60 10 500. — Det skiftande läget på arbetsmarknaden har ställt krav på ökad kontakt mellan arbetsmarknadsorganen i de nordiska länderna för att genom upplysningsverksamhet bringa flyttningsrörelserna in i mera ordnade förhållanden. Medelsbehovet beräknas därför till 15 500 kronor.

3. *Bearbetning av statistiskt material.* Utgift 1957/58 52 000, 1958/59 151 635; anslag 1959/60 75 000. — För budgetåret 1960/61 beräknas kostnaderna för bearbetning av den månatliga arbetslöshetsstatistiken till 45 000 kronor. För statistik rörande skogsbrukets arbetskraftsbehov, byggnadsstatistik samt maskinbearbetning av hålkortsmaterial från 1951 års företagsräkning beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller tillhoppa 23 500 kronor. Statistik rörande yrkesönskemål avseende flickskolor, praktiska realskolor och realskolor beräknas draga en kostnad av 6 500 kronor. Hålkortsbearbetning av dels prognosmaterial beträffande undersökningar kvartalsvis avseende omkring 2 000 industriföretag, dels vissa yrkesprognoser torde medföra en kostnad av 12 000 kronor. Slutligen beräknas för den månatliga arbetsförmedlingsstatistiken 6 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas sålunda till 93 000 kronor.

4. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1957/58 402 496, 1958/59 349 552; anslag 1959/60 370 000. — Jämfört med de för innevarande budgetår tillgängliga beloppen beräknas för nästa budgetår ytterligare 7 000 kronor till renhållning och städning, 8 000 kronor till skrivmaterialier m. m., 3 000 kronor till telegram, telefon och annonsering, 12 500 kronor till inköp och underhåll av möbler m. m. samt 5 000 kronor till bokinköp m. m.

5. *Expenser för annat än eget behov.* Utgift 1957/58 138 120, 1958/59 139 261; anslag 1959/60 120 000.

6. *Publikationstryck.* Utgift 1957/58 136 469, 1958/59 189 911; anslag 1959/60 129 000. — För nästa budgetår beräknas en ökning med 42 500 kronor. På grund av de större ungdomskullarna måste yrkesvägledningens broschyrer framställas i större upplagor. Regionala lokaliseringsplaner för två län beräknas bli färdigställda. Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa behöver nytryckas. Slutligen behöver den senast år 1952 utgivna handledningen beträffande arbetslöshetsförsäkringen omarbetas och tryckas. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas till 171 500 kronor.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar bör höjas med 21 000 kronor, varav 1 000 kronor för internordiska resor. I fråga om posterna till bearbetning av statistiskt material, till övriga expenser för eget behov och till publikationstryck förordar jag höjningar med resp. 15 000, 19 000 och 25 000 kronor. I enlighet med styrelsens förslag bör medelsanvisningen till expenser för annat än eget behov höjas med 15 000 kronor. Anslagsposten till material och maskiner för tryckerianläggningen har för innevarande budgetår upptagits till 85 000 kronor, varav 61 000 kronor avsetts för papper m. m. och 24 000 kronor för maskinanskaffningar. Sistnämnda belopp bör nu minskas med 6 000 kronor.

Arbetsmarknadsstatistikkommittén föreslog i sitt betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken (SOU 1952: 34) bl. a. intervjuundersökningar för att statistiskt belysa sysselsättningsförhållandena inom samtliga befolkningsgrupper (labor force-undersökningar). Vid anmälan av detta betänkande (V ht 1955 s. 134) anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, att sådana undersökningar tills vidare inte var aktuella. Sedan det åtstramade arbetsmarknadsläget under föregående vinter gjort det allt angelägnare med en allsidig arbetsmarknadsstatistik och dessutom de statistiska metoderna väsentligt förbättrats sedan förra gången frågan var aktuell, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 13 mars 1959 arbetsmarknadsstyrelsen att överskrida anslagsposten till bearbetning av statistiskt material för att få möjlighet att på prov utföra en sådan arbetskraftsundersökning under våren 1959. Undersökningen utfördes som en kombinerad post- och intervjuundersökning. Under hösten 1959 har styrelsen utfört ytterligare en intervjuundersökning.

Genom arbetskraftsundersökningar, vilka omfattar hela befolkningen i åldern 14 år och däröver, erhåller man inblick i de delar av arbetsmarknaden, för vilka statistisk information tidigare saknats. Sådana undersökningar är därför av stort intresse och jag finner det angeläget, att de kan bedrivas fortlöpande. Slutlig ställning till hur arbetskraftsundersökningarna i framtiden skall bedrivas synes mig inte böra tagas förrän närmare erfarenheter av en serie undersökningar vunnits. Under dessa omständigheter finner jag det i varje fall tills vidare vara lämpligt att begränsa antalet undersökningar per år till två. Vad jag sålunda anfört föranleder en uppräknig av anslagsposterna till bearbetning av statistiskt material med 65 000 kronor, till expenser för eget behov med 16 000 kronor och till expenser för annat än eget behov med 3 000 kronor. Därjämte fordras en viss personalförstärkning på styrelsens statistikssektion. Då det tills vidare är fråga om en försöksverksamhet, torde medel härför få upptagas inom styrelsens krisorganisation.

Med anledning av vad jag sålunda anfört bör anslaget å ena sidan ökas

med 179 000 kronor och å andra sidan minskas med 6 000 kronor samt upptagas med (1 022 500 + 173 000) 1 195 500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 195 500 kronor.

[67] 3. *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 250 000	1 460 638
1959/60 (statsliggaren s. 349)	1 185 000	
1960/61 (förslag)	1 650 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har till avlöningar beräknats 1 070 000 kronor och till omkostnader 115 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) såsom framgår av redogörelsen under styrelsens avlöningsanslag föreslagit, att en kanslibiträdets-tjänst inom krisorganisationen fr. o. m. nästa budgetår skall överföras till normalorganisationen.

Styrelsen anför, att det under senare år visat sig synnerligen svårt att förvärva tjänstemän med teknisk utbildning, som kan beräknas bli kvar hos styrelsen, om de inte kan beredas extra ordinarie anställning. Styrelsen föreslår därför, att en byråingenjörstjänst i Ag 19 vid kameralbyråns intendentursektion och två byråingenjörstjänster i Ag 21 vid tekniska byrån uppföres såsom extra ordinarie.

Sedan Kungl. Maj:t beslutat, att generellt byggnadstillstånd för alla slag av byggnader skall gälla fr. o. m. den 1 januari 1959, har styrelsens byggnadstillståndssektion slopats och kvarstående arbetsuppgifter överförts till arbetsförmedlingsbyrån, dit en byråinspektörstjänst i Ae 19 överförts. Av de övriga fyra tjänster, som var placerade på byggnadstillståndssektionen, har en assistenttjänst i Ae 13 överförts till kameralbyråns intendentursektion och en tjänst såsom förste assistent i Ae 16 till tekniska byrån. Båda dessa överföringar har föranletts av ansvällningen av styrelsens byggande verksamhet. En byråsekreterare, som tjänstgör på halvtid, har placerats på yrkesvägledningsbyrån, inom vilken tillkommit en ny arbetsuppgift, nämligen att svara för ärenden rörande kurser för arbetslös ungdom. Vad slutligen tjänsten som byrådirektör i Ae 24 beträffar, uppehålls den f. n. icke.

Avlöningarna till den personal, som styrelsen har anställt inom krisorganisationen i enlighet med tidigare lämnade bemyndiganden, beräknas till 1 165 200 kronor under nästa budgetår.

Styrelsen har erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 februari 1959 medgivit styrelsen att under budgetåret 1958/59 — utöver personal som styrelsen tidigare bemyndigats anställa — inom ramen för ett belopp av 125 000 kronor inom styrelsens krisorganisation anställa extra personal för uppgifter avseende planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet. I skrivelse den 22 juli 1959 har styrelsen uttalat, att denna personalförstärkning, som för helt budgetår kan beräknas kosta 300 000 kronor, måste bibehållas tills vidare under innevarande budgetår samt att därutöver en förstärkning inom en ram av 150 000 kronor är nödvändig. För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen medelsbehovet för extra personal för angivna uppgifter till samma belopp som för innevarande budgetår eller 450 000 kronor.

Lönekostnaderna beräknas vid bifall till styrelsens förslag till (1 165 200 + 450 000) 1 615 200 kronor under nästa budgetår. Till omkostnader beräknas på grund av den intensifierade verksamheten en höjning med 50 000 kronor till 165 000 kronor. Styrelsen föreslår sålunda, att anslaget uppföres med (1 615 200 + 165 000) 1 780 200 kronor.

Departementschefen

Såsom framgår av redogörelsen under styrelsens avlöningsanslag har jag tillstyrkt styrelsens förslag om överföring av en kanslibiträdestjänst från kris- till normalorganisationen.

Den intensifierade arbetsmarknadspolitiken och de ökade kraven på olika utredningar rörande förhållandena på arbetsmarknaden har medfört en ökad arbetsbelastning för arbetsmarknadsstyrelsen. På grund härav har Kungl. Maj:t medgivit, att under innevarande budgetår för avlöningar till personal inom styrelsens krisorganisation må disponeras 270 000 kronor utöver det under anslaget beräknade beloppet eller sammanlagt 1 340 000 kronor. Härefter har bl. a. inrymmts kostnader för personal på lokaliserings- och utredningsbyrån, som är sysselsatt med de under styrelsens omkostnadsanslag angivna arbetskraftsundersökningarna samt med prognosverksamhet rörande behovet av och tillgången på arbetskraft med längre utbildning. För nästa budgetår bör lämpligen till avlöningar beräknas samma belopp med tillägg av dels 20 000 kronor för personal, som ej varit anställd under hela innevarande budgetår, dels ock 125 000 kronor för omräkning bl. a. på grund av 1959 års lönereglering samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Styrelsens förslag till inrättande av extra ordinarie tjänster kan jag inte tillstyrka. Till omkostnader bör enligt styrelsens förslag beräknas 165 000 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med (1 340 000 + 20 000 + 125 000 + 165 000) 1 650 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kronor.

[68] 4. Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	24 868 500	24 264 035
1959/60 (statsliggaren s. 350)	25 169 000	
1960/61 (förslag)	26 187 700	

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1959) hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 2 150 000 kronor.

Personalförstärkning

1. 1 inspektör Ae 19	23 244
2. 10 förste assistenter Ae 16	191 520
3. 20 assistenter Ae 13	325 440
4. Arvoden till yrkesvalslärare	180 000

Lönereglering

5. Lönereglering för länsarbetsdirektörer och förste inspektörer	182 472
6. Lönereglering inom ungdomsförmedlingen—yrkesvägledningen	53 484
7. Lönereglering inom arbetsvården	46 944
8. 1 förste inspektör Ao 21 i st. f. inspektör Ao 19	2 532
9. Kontorsklassificering	89 820
10. Arvoden till arbetsförmedlingsombud	190 000
11. Förkortning av aspiranttjänstgöringen	—

Omräkning m. m

12. Löneklassuppflyttning och reglerad befordringsgång	219 547
13. Tjänstetidsbefordran	55 334
14. Omräkning av ordinarie- och icke ordinarieposterna	12 268
15. Omräkning av rörligt tillägg	279 000
16. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	300 000
	+ 2 151 605

Motivering

1.—3. Styrelsen har under de senaste åren lagt fram utredningar rörande personalsituationen inom olika delar av arbetsförmedlingen och därvid framfört ingående motiveringar rörande angelägenheten av en perso-

nalförstärkning. De nu framförda yrkandena utgör endast en del av det sammanlagda behovet. Den äskade tjänsten i Ae 19 avses för tjänstemannaförmedlingen i Stockholm, där tjänstemannagrupperna varit och fortfarande är i stark tillväxt. I övrigt har styrelsen icke angivit placering av de föreslagna tjänsterna vid särskilda kontor eller verksamhetsgrenar. I personalorganisatoriskt hänseende utgör nämligen arbetsförmedlingen en enhet, även om inom dess ram finns olika grenar med bestämda arbetsuppgifter, exempelvis arbetsvård, yrkesvägledning och tjänstemannaförmedling.

4. För innevarande budgetår är medel anvisade för avlöning av 113 yrkesvalslärare. Den pågående kraftiga utvidgningen av försöksverksamheten med enhetsskola medför, att antalet yrkesvalslärare kommer att öka starkt under läsåret 1960/61. Enligt beräkningar som gjorts i samråd med skolöverstyrelsen kommer antalet att uppgå till 177, innebärande en ökning med 64.

5. Länsarbetsnämnderna har genom den växande betydelse, som arbetsmarknadspolitiken kommit att få, fått ett alltmera vidgat verksamhetsområde. Därjämte har nämnderna successivt erhållit ökade befogenheter genom decentralisering från styrelsen av beslutanderätten i olika frågor. Styrelsen föreslår därför, att arbetsnämndsdirektören i Stockholm och länsarbetsdirektörerna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, vilka är placerade i Bo 1, erhåller löneförstärkning med 1 800 kronor för år och att övriga direktörstjänster uppflyttas från Ao 26 till Bo 1 med undantag för tjänsten i Gotlands län, vilken föreslås uppflyttad från Ao 24 till Ao 26. Även förste inspektörerna (i Gotlands län inspektören), som är länsarbetsdirektörernas ställföreträdare, har fått ökade arbetsuppgifter och större ansvar, varför deras tjänster föreslås uppflyttade från Ao 21 till Ao 23, varjämte förste inspektörstjänsten i Ao 23 i Stockholm och en av de två förste inspektörstjänsterna i Ao 21 i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län bör uppflyttas till Ao 24 och inspektörstjänsten i Ao 19 i Gotlands län till Ao 21.

6. Inom ramen för styrelsens tidigare framlagda organisationsplan för ungdomsförmedlingen—yrkesvägledningen föreslås nu uppflyttning av 3 tjänster från Ao 19 till Ao 21, 5 tjänster från Ao 16 till Ao 19 och 10 tjänster från Ae 13 till Ae 16.

7. Även för arbetsvården har tidigare lagts fram förslag till personalorganisation. För nästa budgetår begäres uppflyttning av 3 tjänster från Ao 19 till Ao 21, 9 tjänster från Ao 16 till Ao 19 och 2 tjänster från Ao 13 till Ao 16.

8. Om föreståndartjänsterna för yrkesväglednings- och arbetsvårdsexpeditionerna i Stockholm uppflyttas, bör även föreståndartjänsten för tjänstemannaförmedlingen höjas från Ao 19 till Ao 21.

9. Liksom föregående år föreslår styrelsen, att kontorsklass 4 (kontor

med föreståndare i lönegrad A 11) avskaffas. I första hand bör 42 kontor uppflyttas till klass 3 (föreståndare i lönegrad A 13). I fråga om övriga fem kontor i klass 4 bör ytterligare undersökningar föregå ett definitivt ståndpunktstagande. I övrigt har styrelsen för detta år begränsat sina yrkanden till en utökning av klass 1 B (föreståndare i lönegrad A 19) med kontoren i Borlänge och Skellefteå och klass 2 (föreståndare i lönegrad A 16) med kontoren i Kiruna och Arvika.

10. Antalet arbetsförmedlingsombud har från ca 700 sommaren 1957 reducerats till 660. De kvarvarande ombudens arbetsbelastning och kraven på deras arbetsinsatser har därmed ökat. Styrelsen har därför ånyo framfört tidigare framlagda förslag om revidering av de arvoden, som utgår till ombuden (jfr V ht 1959 s. 121).

11. I samband med arbetsförmedlingens förstatligande år 1948 fastställdes riktlinjer för rekrytering och utbildning av aspirantpersonalen inom den offentliga arbetsförmedlingen. Rekryteringen skulle i regel ske via en tvåårig aspirantgång. Erfarenheterna från den förflutna tioårsperioden visar, att den relativt långa aspiranttjänstgöringen medför att personer med mer omfattande teoretisk och praktisk utbildning eller med relativt välbetalda anställningar i öppna marknaden underlåtit att söka aspiranttjänst, då de funnit villkoren otillfredsställande. Nämnda kategorier har också visat en påtaglig tendens att lämna sina anställningar inom arbetsförmedlingen. Styrelsen föreslår nu, att aspiranttiden avkortas till ett och ett halvt år. Kostnaderna härför är så ringa, att de ej ger styrelsen anledning att äska ökade medel under avlöningsanslaget.

Yttrande

Statens lönenämnd kan icke tillstyrka förslaget om lönegradsplacering för den till inrättande förordade tjänsten i Ae 19. För bedömning av löneställningen för övriga till inrättande föreslagna tjänster lämnar föreliggande uppgifter icke tillräcklig ledning. Lönenämnden vill emellertid fästa uppmärksamheten på att personalförteckningen för den offentliga arbetsförmedlingen upptager A 11 som lägsta assistentlönegrad.

Departementschefen

Jag är inte beredd att i nuvarande läge tillstyrka någon mera väsentlig ändring av den offentliga arbetsförmedlingens normalorganisation. Till arvoden åt yrkesvals lärare bör dock beräknas ytterligare 58 300 kronor.

I enlighet med det förslag, som förelades riksdagen i samband med förstatligandet av den offentliga arbetsförmedlingen (prop. 1947: 239), har aspiranttjänstgöringen för förmedlingspersonalen regelmässigt varit tvåårig. Såsom styrelsen anfört medför detta vissa olägenheter. Jag anser därför, att aspiranttjänstgöringen bör avkortas till högst 18 månader. Här-

utöver kan jag inte tillstyrka de av styrelsen under rubriken löneregleringar framförda förslagen.

Vad jag nu förordat medför, inräknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 1 018 700 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med (25 169 000 + 1 018 700) 26 187 700 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	10 352 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	296 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	11 324 500
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 400
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 778 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	433 500
Summa kronor 26 187 700;	

b) till *Den offentliga arbetsförmedlingen*: Avlöningar för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 26 187 700 kronor.

[69] 5. Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	5 799 500	6 588 022
1959/60 (statsliggaren s. 353)	6 335 500	
1960/61 (förslag)	6 855 000	

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1959) hemställt, att anslaget höjes med 702 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	98 000	
2. Underhåll och drift av tjänstebilar		25 000
3. Utbyte av tjänstebilar		5 000

	Ökning	Minskning
4. Lokalkostnader	125 000	
5. Expenser	443 000	
6. Utbildnings- och instruktionsverksamhet	66 500	
	732 500	30 000
	+ 702 500	

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1957/58 499 676, 1958/59 585 789; anslag 1959/60 562 000. — Under budgetåret 1959/60 beräknas kostnaderna för traktamenten m. m. vid anstånd med omstationering och vikariatstjänstgöring samt för flyttningersättning till 250 000 kronor, varvid inräknats 20 000 kronor för höjda traktamentsbelopp. Kostnaderna för den egentliga reseverksamheten beräknas till samma belopp som under föregående budgetår eller 353 000 kronor, vartill kommer höjda traktamentsbelopp med 25 000 kronor, tillsammans avrundat till 380 000 kronor. För budgetåret 1960/61 räknar styrelsen med en höjning av kostnaderna för den egentliga reseverksamheten med 30 000 kronor medan anslagsposterna till underhåll och drift av tjänstebilar samt utbyte av tjänstebilar kan minskas med tillhoppa samma belopp. En under föregående budgetår påbörjad försöksverksamhet, varigenom antalet tjänstebilar minskas och i stället medgivande lämnas vissa tjänstemän att erhålla resekostnadsersättning för tjänsteresa med egen bil enligt 3 § SFS 1952: 780, har nämligen slagit väl ut, och antalet tjänstebilar kommer att ytterligare minskas. Medelsbehovet under anslagsposten reseersättningar beräknas sålunda till (250 000 + 380 000 + 30 000) 660 000 kronor, innebärande en ökning med 98 000 kronor.

2. *Underhåll och drift av tjänstebilar.* Utgift 1957/58 53 399, 1958/59 62 767; anslag 1959/60 75 000. — Av skäl som angivits under p. 1 räknar styrelsen med en minskning av medelsbehovet med 25 000 kronor.

3. *Utbyte av tjänstebilar.* Utgift 1957/58 29 436, 1958/59 57 343; anslag 1959/60 30 000. — Av skäl som angivits under p. 1 kan anslaget minskas med 5 000 kronor.

4. *Lokalkostnader.* Utgift 1957/58 2 513 747, 1958/59 2 794 002; anslag 1959/60 2 736 000. — Årshyrorna för lokaler — inkl. utgifter för bränsle, lyse och vatten — uppgick per den 1 juli 1959 till ca 2 530 000 kronor. Under budgetåret 1959/60 beräknas en hyresstegring på grund av inflyttning i nya lokaler med 67 000 kronor. Länsarbetsnämnden och arbetsförmedlingen i Borås och i Luleå samt ca 15 avdelningskontor beräknas komma att erhålla modernare lokaler under nästa budgetår. Därmed följande hyresstegring beräknas till 95 000 kronor, varav ca 30 000 kronor hänför sig till de nya lokalerna i Borås och Luleå. Liksom tidigare har styrelsen ej någon möjlighet att beräkna de kostnadsförändringar, som

inträffar på grund av andra hyreshöjningar. Utgifterna för hyror, bränsle, lyse och vatten under nästa budgetår beräknas därför till (2 530 000 + 67 000 + 95 000) 2 692 000 kronor. I likhet med innevarande budgetår beräknas för inrednings-, ändrings- och reparationsarbeten 50 000 kronor och för lokalersättning till arbetsförmedlingsombud 119 000 kronor. Medelsbehovet under anslagsposten beräknas sålunda till (2 692 000 + 50 000 + 119 000) 2 861 000 kronor, vilket innebär en ökning med 125 000 kronor.

5. *Expenser.* Utgift 1957/58 2 767 789, 1958/59 2 894 428; anslag 1959/60 2 734 000. — De verkliga utgifterna för budgetåret 1958/59 kan beräknas till 2 979 000 kronor. Genom att länsarbetsnämnderna i betydande omfattning ålagts arbetsuppgifter med yrkesutbildning för arbetslösa, partiellt arbetsföra m. fl. har det blivit oundvikligt att anskaffa rationella maskinella hjälpmedel. Styrelsen räknar med en förnyelse av maskinparken för 50 000 kronor årligen. Till följd härav och av ökade städnings- och telefonkostnader beräknas innevarande budgetår ca 260 000 kronor erfordras utöver anslaget. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet för löpande utgifter till 3 082 000 kronor. Som engångsutgifter upptages 35 000 kronor för telefonväxlar hos länsarbetsnämnderna i Halmstad och Borås samt utbyggnad av telefonväxeln hos nämnden i Göteborg, 15 000 kronor för anskaffning av möbler m. m. till envar av de nya lokalerna i Borås och Luleå, 10 000 kronor för flyttningskostnader samt 20 000 kronor för inventarier m. m. i samband med inflyttning i andra lokaler. Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas sålunda till (3 082 000 + 35 000 + 30 000 + 10 000 + 20 000) 3 177 000 kronor, vilket innebär en ökning med 443 000 kronor.

6. *Utbildnings- och instruktionsverksamhet.* Utgift 1957/58 109 901, 1958/59 115 232; anslag 1959/60 118 500. — Anslagsposten har i stort sett varit oförändrad sedan 1948. På grund av rekryteringsens ökade omfattning samt nya arbetsuppgifter och ändrade arbetsformer har det uppstått ett vidgat utbildnings- och instruktionsbehov. Programmet för nästa budgetår torde dock kunna genomföras inom ramen för anslaget under förutsättning av en uppräknings med 3 500 kronor för att kompensera automatiska stegringar på grund av bl. a. höjda traktamentsbelopp. I detta sammanhang har styrelsen föreslagit ändrade bestämmelser om traktamenten till aspiranterna inom arbetsförmedlingen vid beivrande av obligatoriska utbildningskurser. Kostnaderna härför beräknas till 63 000 kronor. Om förslaget genomföres kan en besparing på omkring 10 000 kronor göras på avlösningsanslaget.

Statens lönenämnd har anfört, att förslaget om traktamenten till aspiranter är av sådan art, att det bör bli föremål för förhandlingar med vederbörande personalorganisation, varför lönenämnden inte prövat detsamma.

Departementschefen

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit bör posterna till reseersättningar och lokalkostnader höjas med 98 000 resp. 125 000 kronor medan posterna till underhåll och drift samt utbyte av tjänstebilar bör minskas med sammanlagt 30 000 kronor. Till expenser förordar jag en höjning med 323 000 kronor. Därvid räknar jag med 75 000 kronor för utgifter av engångskaraktär i samband med inflyttning i nya lokaler. Förslaget till ändrade regler för traktamenten vid aspirantutbildningen bör upptagas i annat sammanhang, varför jag inte förordar någon uppräknig av anslagsposten till utbildnings- och instruktionsverksamhet med anledning av nämnda förslag. Däremot bör posten höjas med 3 500 kronor för höjda traktamentskostnader. För nästa budgetår bör anslaget i enlighet med det anförda å ena sidan ökas med (98 000 + 125 000 + 323 000 + 3 500) 549 500 kronor och å andra sidan minskas med 30 000 kronor samt upptagas med (6 335 500 + 519 500) 6 855 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 6 855 000 kronor.

[70] 6. *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 745 000	2 243 034
1959/60 (statsliggaren s. 353)	2 060 000	
1960/61 (förslag)	2 900 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har till avlöningar beräknats 1 660 000 kronor och till omkostnader 400 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) anført, att personaluppsättningen inom krisorganisationen fram till den 1 juli 1958 successivt nedbringats till 82 befattningshavare. För avlöande av denna personal under innevarande budgetår har beräknas 1 260 000 kronor. Därutöver har styrelsen för budgetåret 1958/59 genom beslut av Kungl. Maj:t medgivit att inom ramen för ett belopp av 600 000 kronor anställa extra personal för uppgifter avseende planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet. Personalförstärkningen erfordrades bl. a. för uppgifter, som ålagts länsarbetsnämnderna i fråga om förberedande och igångsättande av utbildnings- och omskolningskurser för arbetslösa, men även för en effektivisering av arbetsförmedlingen på vissa orter. I skrivelse den 22 juli 1959 har styrelsen hemställt att under budgetåret 1959/60 få behålla och förstärka den sålunda utökade personalorganisationen, vilken för helt budgetår beräknas kosta 1 200 000 kronor. Behövlig förstärkning beräknas till 300 000 kronor. För budgetåret 1960/61 beräknar

styrelsen medelsbehovet för extra personal till samma belopp som för innevarande budgetår, nämligen 1 500 000 kronor. Det anslag på 1 260 000 kronor, som står till styrelsens förfogande under innevarande budgetår, bör för nästa budgetår räknas upp med 40 000 kronor för att täcka den beslutade höjningen av statstjänstemännens löner med 2 % (26 000 kronor) och kostnaden för kompensation för höjda folkpensionsavgifter (14 000 kronor). Medelsbehovet för omkostnader beräknas vara oförändrat 400 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas till (1 260 000 + 1 500 000 + 40 000 + 400 000) 3 200 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till den ökade arbetsbelastning, som åtgärderna till bekämpande av arbetslöshet medfört för arbetsförmedlingen, har Kungl. Maj:t medgivit, att under innevarande budgetår må för avlöningar av personal inom arbetsförmedlingens krisorganisation disponeras 800 000 kronor utöver det under anslaget beräknade beloppet eller sammanlagt 2 460 000 kronor. För nästa budgetår bör lämpligen till avlöningar beräknas samma belopp med tillägg av det av arbetsmarknadsstyrelsen för merkostnader på grund av 1959 års lönereglering samt kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknade beloppet 40 000 kronor. Till omkostnader bör beräknas samma belopp som för innevarande budgetår eller 400 000 kronor. Anslaget bör sålunda upptagas med (2 460 000 + 40 000 + 400 000) 2 900 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

[71] 7. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	44 000 000	79 052 926
1959/60 (statsliggaren s. 354)	77 000 000	
1960/61 (förslag)	87 000 000	

Statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor utgår såsom grundstatsbidrag, daghjälsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag. Grundstatsbidraget utgår för varje dag, för vilken daghjälp utgivits. Enligt bestämmelser, som gällt t. o. m. år 1959, fick bidraget ej i något fall uppgå till högre belopp än 5 kronor för varje ersättningsdag, vilket belopp uppnåddes vid en daghjälp av 16 kronor 50 öre. Fr. o. m. den 1 januari 1960 gäller, att bidraget utgår med högst 6 kronor för varje ersättningsdag, vilket belopp uppnås vid en daghjälp av 17 kronor. Daghjälsbidraget utgår för försäkringsår, d. v. s. tiden 1 september—31 augusti, med viss

procent av skillnaden mellan den av kassan i vederbörande klass utgivna daghjälpens och det på denna daghjälp belöpande grundstatsbidraget. Ifrågavarande skillnad betecknas såsom kassornas egendel av daghjälpens. Familjetilläggsbidraget utgår med 75 % av vad kassan under ett försäkringsår utbetalat i familjetillägg. Det i familjetillägget ingående barn-tillägget, som tidigare utgjorde en krona 50 öre om dagen för varje barn, har fr. o. m. den 1 januari 1960 höjts till 2 kronor. Förvaltningsbidraget utgår för försäkringsår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag) och dels med belopp motsvarande vad som under året utgivits i ersättning till styrelseledamot eller suppleant, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1959) anført, att det av olika skäl är vanskligt att bedöma arbetslöshetsförsäkringens kostnader för en period så långt fram i tiden som budgetåret 1960/61. Under senare år har dessa kostnader stegrats väsentligt på grund av den konjunkturförsämring som inträtt och som haft ökad arbetslöshet till följd.

För beräkning av statsbidragets storlek har styrelsen, som haft att utgå från de t. o. m. år 1959 gällande statsbidragsbestämmelserna, gjort vissa uppskattningar rörande understödsverksamhetens omfattning, antalet medlemmar, daghjälpens belopp, familjetilläggets storlek per ersättningsdag samt medlemsbidragets storlek per medlem.

Beträffande understödsverksamhetens omfattning har styrelsen erinrat om att arbetslöshetsförsäkringens kostnader, som under några år beräknats efter ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 3,3, för budgetåret 1958/59 beräknats efter 3,75 och för innevarande budgetår efter 5,0 ersättningsdagar per årsmedlem. Dessa värden har emellertid visat sig otillräckliga. För år 1958 har antalet ersättningsdagar per årsmedlem stigit till 6,2 från 4,7 år 1957. För den tolv månadersperiod, som slutar med april månad 1959, utgör antalet ersättningsdagar 6,1. Styrelsen anför i detta sammanhang bl. a. följande.

Antalet ersättningsdagar, som år 1956 utgjorde 5 milj., steg under år 1957 till 5,9 milj. Under år 1958 ökade antalet dagar ytterligare till 8 milj. Denna stegring avspeglas även i siffrorna för den utbetalade ersättningen från kassorna. Totalbeloppet utgjorde under fjolåret 140 milj. kronor mot 102 milj. kronor under år 1957.

Av ökningen, 38 milj. kronor (37 %), kommer 6,7 milj. eller 18 % på de s. k. byggnadskassorna, vars andel av ökningen år 1957 utgjorde ca 30 %. Utbetalningen har liksom under år 1957 stigit starkast inom »övriga kassor». I samtliga arbetslöshetskassor med ett undantag har utbetalningarna ökat under år 1958 jämfört med år 1957.

Den högsta procentuella ökningen från år 1957 förekommer inom skolech läderarbetarnas, järnvägsmännens, sjöfolkets, fartygsbefälets, maskinbefälets, stewardarnas och Sveriges arbetares (SAC) kassor, samtliga med över 100 % stegring. Huvudparten av dessa kassor tillhör samfärdseln. 1957 års utbetalning var dock i allmänhet låg i dessa kassor.

Med hänsyn bl. a. till att arbetslöshetsförsäkringen numera synes bli effektivare utnyttjad och till att högsta antalet ersättningsdagar under såväl försäkringsår som säsongbegränsningstid nyligen höjts i vissa kassor anser styrelsen, att även om man utgår från ett jämfört med 1958 förbättrat arbetsmarknadsläge, arbetslöshetsförsäkringens kostnader för budgetåret 1960/61 ej bör grundas på lägre antal ersättningsdagar än 5,5 per årsmedlem. Styrelsen anför vidare, att den ökade utbetalningen av ersättning från arbetslöshetskassorna icke enbart är beroende på stegrad arbetslöshet utan även på att antalet medlemmar liksom delvis även daghjälsbeloppen stigit inom arbetslöshetskassorna under år 1958.

Styrelsen anför, att det totala antalet medlemmar vid slutet av år 1957 utgjorde 1 273 000 och ett år senare 1 301 000. Ökningen under år 1958 motsvarade således 2,2 % mot 1,2 % under år 1957. Intresset för arbetslöshetsförsäkringen har stegrats i samband med den ökade arbetslösheten. Sålunda har två nya arbetslöshetskassor tillkommit den 1 januari 1959, nämligen en för heltidsanställda fastighetsarbetare med drygt 3 000 medlemmar och en för litografiska arbetare med ungefär 5 000 medlemmar. För budgetåret 1960/61 bör medlemsantalet beräknas till 1 350 000.

Den utbetalande daghjälpens genomsnittliga belopp har varit i ständigt stigande. För år 1958 utgjorde detta värde 15: 61 kronor (15: 14 kronor år 1957). Ett antal kassor har under år 1958 beslutat höja daghjälp. Bl. a. har byggnadsarbetarnas och murarnas kassor höjt daghjälsbeloppet från 16: 50 till 18 kronor. Även vid föreningssammanträden under år 1959 har några kassor beslutat höjning av denna förmån. Styrelsen har därför ansett sig böra grunda beräkningarna för budgetåret 1960/61 på ett daghjälsbelopp av 16: 25 kronor mot 16 kronor för beräkningarna avseende 1959/60.

Det senaste erfarenhetsmässiga värdet på grundstatsbidraget uppgår till 4: 73 kronor. Styrelsen beräknar detta bidrag till 4: 75 kronor. På återstoden av daghjälsbeloppet utgår daghjälsbidrag med viss procentuell andel, vilken uppskattas till 44 %. Familjetilläggets genomsnittliga belopp per ersättningsdag utgjorde år 1958 2: 03 kronor. Beräkningen för budgetåret 1960/61 grundas på ett familjetillägg av 2: 05 kronor, å vilket belopp statsbidrag utgår med 75 % eller 1: 54 kronor per ersättningsdag. Medlemsbidraget per årsmedlem beräknas för budgetåret 1960/61 till 3: 65 kronor eller samma belopp som för de två närmast föregående budgetåren.

Från de angivna förutsättningarna beräknas det sammanlagda medelsbehovet till 89 200 000 kronor, vilket belopp avrundas till 89 000 000 kronor. Statsbidraget beräknas härvid till 58 % av arbetslöshetskassornas samlade inkomster, de försäkrades avgifter till 36 % och räntor m. m. till 6 %.

Departementschefen

Den under de senaste åren stegade arbetslösheten har medfört, att utbetalningarna från arbetslöshetskassorna ökat avsevärt, varför även stats-

bidragen stigit. Arbetsmarknadsstyrelsen har ansett, att till grund för beräkningen av medelsbehovet under budgetåret 1960/61, då statsbidrag skall utbetalas huvudsakligen för tiden den 1 september 1959 — den 31 augusti 1960, bör läggas ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 5,5. Motsvarande antal var 6,1 för den tolv månadersperiod, som slutade med april 1959 och vilken vid tidpunkten för avgivandet av styrelsens anslagsäskanden var den senast redovisade perioden. Enligt nu föreliggande statistik för den tolv månadersperiod, som utlöpte med augusti 1959, hade antalet ersättningsdagar per årsmedlem gått ned till 5,7. Då en fortsatt förbättring synes sannolik, bör enligt min mening antalet ersättningsdagar nu kunna uppskattas till 5,0. Med tillämpning av detta tal samt de grunder i övrigt som styrelsen angivit kan medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till ca 80 000 000 kronor.

Med anledning av propositionen 1959: 171, vilken lagts fram i anslutning till propositionen 1959: 162 om allmän varuskatt, har 1959 års riksdag vid höstsessionen beslutat om förbättring av grundstatsbidraget till arbetslöshetskassorna samt av barntillägget inom försäkringen. De nya ersättningsreglerna gäller fr. o. m. den 1 januari 1960. Då statsbidraget utbetalas för försäkringsår i efterskott, kommer den av de nya reglerna föranledda kostnadsökningen endast att belasta budgetåret 1960/61 i vad avser tiden den 1 januari — den 31 augusti 1960. Kostnadsökningen för denna tid kan, med tillämpning av nyss angivna grunder, uppskattas till ca 7 000 000 kronor.

På grund härav bör medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till $(80\,000\,000 + 7\,000\,000)$ 87 000 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 87 000 000 kronor.

[72] 8. **Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor.** Under denna rubrik har på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor. Denna anslagsfråga behandlades i propositionen 1959: 171 i samband med förslag om höjning av grundstatsbidraget och barntillägget inom den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen. Vid anmälan av nämnda proposition anförde jag (s. 13—14), att det även efter ifrågavarande höjningar sannolikt kommer att finnas arbetslöshetskassor, som på grund av stor arbetslöshet, lågt löneläge etc. icke har ekonomiska möjligheter att tillförsäkra sina medlemmar förmaner, som vid jämförelse med andra kassor framstår som tillfredsställande. En oväntad ökning av arbetslösheten kan medföra så stora kostnader för en kassa, att den tillfälligt eller för längre tid drabbas av ekonomiska svårigheter. De i det föregående nämnda förbättringarna ansåg jag

icke vara tillfyllest i dessa fall. Man borde därför skapa anordningar för stöd till kassorna i speciella situationer.

Vid övervägandet av de åtgärder som borde vidtagas i angivna syfte anförde jag, att man kunde överväga att inrätta en fond, som ger viss återförsäkring och garanterar kassorna viss hjälp i särskilda lägen. Inrättandet av en fond av denna typ var emellertid enligt min mening förknippat med sådana problem, att det inte var möjligt att framlägga förslag därom. Jag betecknade detta som en fråga på längre sikt, som får tas upp i annat sammanhang, lämpligen i samband med en översyn av försäkringen och andra spörsmål som rör hjälpen till de arbetslösa. Jag föreslog, att man för att omedelbart kunna tillgodose behovet av särskilda stödåtgärder skulle tillskapa en medelsreserv genom att anvisa ett belopp av 10 000 000 kronor.

Beträffande användningen av dessa medel anförde jag, att bidrag i första hand borde kunna utgå för att möjliggöra en förlängning av ersättningstiden till 156 dagar eller för att höja alltför låga daghjälsbelopp i den mån dessa önskemål inte kunde tillgodoses som en följd av de förenämnda åtgärderna. Vidare kunde bidrag tänkas behöva utges vid stor arbetslöshet eller för en förbättring av rätten till ersättning under säsongbegränsningstid. Det borde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser som erfordrades angående anslagets disposition för de ifrågakvarande syftena.

Vad jag sålunda anförte godtog statsmakterna.

Förslag angående användningen av de på tilläggsstat anvisade medlen är under utarbetande inom arbetsmarknadsstyrelsen.

Något exakt mått på den medelsreserv, som kan bli erforderlig, är inte möjligt att erhålla. Då en inte obetydlig del av det anvisade beloppet sannolikt torde komma att disponeras redan under innevarande budgetår i syfte att stödja vissa särskilt ogynnsamt ställda kassor, bör emellertid reserven förstärkas genom medelsanvisning även på riksstaten för nästa budgetår. Jag förordar, att samma belopp som för innevarande år eller 10 000 000 kronor anvisas.

Såsom framgår av det anförda kan närmare regler för användningen av medelsreserven än de i propositionen 1959: 171 utvecklade ännu inte anges. Det bör därför alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

[73] 9. Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	¹ 149 990 000	¹ 105 636 912
1959/60 (statsliggaren s. 354) ²	103 730 000	
1960/61 (förslag)	120 000 000	

¹ Avser anslag på riksstaten till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., Kostnader för överflyttning av arbetskraft och Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet samt anslag på tilläggsstat till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och Ytterligare kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

² Avser anslagen till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet.

Arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning jämte yttranden däröver

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/₈ 1959) lagt fram beräkningar rörande medelsbehovet under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för innevarande och nästa budgetår. För att åstadkomma en överskådligare redovisning av kostnaderna för den utbildnings-, omskolnings- och fortbildningsverksamhet, som styrelsen bedriver som ett led i de arbetslöshetsbekämpande och sysselsättningsbefrämjande åtgärderna föreslår styrelsen bl. a., att reservationsanslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet fr. o. m. nästa budgetår uppgår i nu ifrågavarande anslag. Styrelsen har vid sina anslagsberäkningar utgått från att förslaget genomföres.

Följande sammanställning visar det av styrelsen beräknade medelsbehovet för budgetåren 1959/60 och 1960/61.

	Utgift resp. inkomst 1958/59 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1959/60 kronor	1960/61 kronor
A. Utgifter			
1. Beredskapsarbeten m. m.	72 461 440	110 000 000	110 000 000
— statliga	[54 452 883	—	—
— statskommunala	17 782 370	—	—
Färdigställningsarbeten	244	—	—
Utbildning av arbetsledare	225 943]	—	—
2. Resebidrag till arbetare vid statliga beredskapsarbeten	110 807	150 000	150 000
3. Arkivarbeten	6 425 389	9 900 000	9 900 000
4. Musikerhjälp	346 377	380 000	380 000
5. Forskarstipendier	216 265	220 000	220 000
6. Detaljplanering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten	65 239	2 000 000	6 000 000

	Utgift resp. inkomst 1958/59 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1959/60 kronor	1960/61 kronor
7. Detaljplanering av statliga anläggningsarbeten	200 750	8 000 000	8 000 000
8. Industribeställningar	5 875 556	21 000 000	14 000 000
9. Kontantunderstödsverksamhet...	1 694 003	2 000 000	2 000 000
10. Understöd till arbetslösa svenska sjömän i utländsk hamn ...	382	2 000	2 000
11. Familjebidrag	2 252 104	3 500 000	4 000 000
12. Starthjälp	660 160	2 500 000	2 500 000
13. Uppförande av provisoriska bostäder åt arbetslösa	1 944 761	2 000 000	2 000 000
14. Omskolning och fortbildning ...	7 169 883	13 235 000	21 700 000
15. Organisations- och förvaltningskostnader i samband med statens stenbeställningar	7 933	10 000	10 000
16. Anskaffning och uppförande av provisoriska bostäder vid ungdomsvårdsskolor	376 485	—	—
17. Medel till Uppsala läns företagareförening m. m.	200 000	—	—
18. Inköp av kantsten för statens räkning	./. 2 500	—	—
19. Utgifter under förutvarande anslaget Kostnader för överflyttning av arbetskraft	—	845 000	950 000
20. Övriga utgifter	74 961	—	—
Summa utgifter	100 079 995	175 742 000	181 812 000
21. Statskontorets utgifter	30 500	—	—
22. Utgående förskott	2 518 378	—	—
Summa summarum	102 628 873	175 742 000	181 812 000

B. Inkomster

1. Reservation från föregående budgetår	27 002 083	² 72 240 664	—
2. Intressentbidrag	903 857	1 000 000	1 000 000
3. Anslag	146 000 000	100 000 000	—
4. Anslagsbehov	—	2 501 336	180 812 000
Summa inkomster	173 905 940	175 742 000	181 812 000
5. Ingående förskott	886 262	—	—
Summa summarum	174 792 202	175 742 000	181 812 000

¹ Tillsammans med de under anslaget Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet beräknade utgifterna för omskolning och fortbildning m. m. uppgår medelsbehovet för utbildningsverksamheten till 17 000 000 kronor.

² Här har inräknats reservation från anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft.

Beträffande de ändamål, som tidigare tillgodosetts från anslaget till Kostnader för överflyttning av arbetskraft (p. A 19), har styrelsen lagt fram följande specificerade beräkning.

	Utgift 1958/59 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret	
		1959/60 kronor	1960/61 kronor
a) Omskolning av viss arbetskraft ...	160 189	¹ —	¹ —
b) Näringshjälp för ensamställda kvinnor m. fl.	33 442	75 000	75 000
c) Resebidrag	416 085	600 000	750 000
d) Kurser för hemsamariter	56 460	50 000	² —
e) Psykotekniska undersökningar ...	58 899	65 000	70 000
f) Byggnadsberedningen	15 751	—	—
g) Övriga ändamål	39 267	55 000	55 000
Summa kronor	780 093	845 000	950 000

Arbetsmarknadsstyrelsen anför, att för hösten och vintern 1959/60 en ökning av den totala sysselsättningsvolymen visserligen synes kunna förväntas men att man samtidigt har att räkna med en relativt kraftig ökning av arbetskraftstillgångarna. Styrelsen har därför räknat med en i förhållande till föregående vinterhalvår i stort oförändrad total arbetslöshet.

I det följande sammanfattas arbetsmarknadsstyrelsens framställningar avseende vissa av de i den föregående siffersammanställningen upptagna utgiftsposterna för budgetåret 1959/60.

1. Beträffande utgifterna för *beredskapsarbeten m. m.* anför styrelsen, att antalet dagsverken vid beredskapsarbeten under budgetåret 1958/59 uppgick till 1 810 000. Härav utfördes 1 050 000 på allmänna vägar samt statsbidragsberättigade vägar och gator och 760 000 på övriga beredskapsarbeten, d. v. s. på sådana arbeten som bekostas från förevarande anslag. Statsverkets kostnader för beredskapsarbetena belöpte sig till ca 170 000 000 resp. 72 000 000 kronor eller tillhoppa 242 000 000 kronor.

Mot bakgrunden av de senaste årens erfarenheter och med hänsyn till den fortfarande ovissa utvecklingen på arbetsmarknaden har styrelsen eftersträvat en ökning av den arbetsreserv, som under budgetåret 1959/60 kan stå till förfogande för att motverka arbetslöshet. Som ett betydelsefullt led i dessa strävanden ingår att avsevärt utöka beredskapsarbetena inom skogsbruket. Det finns f. n. skäl att räkna med ett sammanlagt behov av beredskapsarbeten under detta budgetår uppgående till ca 2 000 000 dagsverken, motsvarande ca 7 000 årsarbetare. Härav beräknas ca 1 000 000

¹ Posten Omskolning av viss arbetskraft har fr. o. m. budgetåret 1959/60 uppgått i posten Omskolning och fortbildning (p. A 14).

² Posten Kurser för hemsamariter har förutsatts skola uppgå i posten Omskolning och fortbildning (p. A 14) fr. o. m. budgetåret 1960/61.

dagsverken komma till utförande på allmänna vägar samt statsbidragsberättigade vägar och gator och lika många på övriga beredskapsarbeten. Kostnaderna för de senare uppskattar styrelsen till 110 000 000 kronor.

2. För *resebidrag till arbetare vid statliga beredskapsarbeten* torde tidigare för innevarande budgetår beräknat belopp, 50 000 kronor, vara otillräckligt. Beredskapsarbetena har ökat väsentligt och resekostnaderna blir större därför att arbetena i stor utsträckning är belägna på längre avstånd från vederbörandes hemorter än tidigare varit fallet. Styrelsen beräknar nu medelsbehovet till 150 000 kronor.

3—5. Rörande medelsåtgången för *arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier* har styrelsen lämnat bl. a. följande uppgifter.

Medelantalet arkivarbetare, som under budgetåret 1957/58 utgjorde 878, ökade under sistförflutna budgetår till 1 053, varav 873 svenskar och 180 utlänningar. Den 30 juni 1959 uppgick totalantalet arkivarbetare till 1 219. Dessutom sysselsattes vid sistnämnda tidpunkt i arkivarbete 109 ungerska flyktingar, för vilka kostnaderna under budgetåret 1958/59 täckts av medel från förslagsanslaget Understöd åt flyktingar m. m. Den inträdda ökningen av antalet arkivarbetare sammanhänger med att det försämrade arbetsmarknadsläget medfört väsentligt ökade sysselsättningssvårigheter för vissa kategorier av äldre arbetskraft och för vissa partiellt arbetsföra. Styrelsen anser sig böra räkna med fortsatt ökad omfattning av arkivarbetsverksamheten under budgetåret 1959/60 för att komma tillrätta med de svårplacerades problem. Årsmedeltalet arkivarbetare uppskattas till 1 450 inkl. ungerska flyktingar. För de sistnämnda bör kostnaderna fr. o. m. innevarande budgetår belasta förevarande anslag med hänsyn till att arkivarbetet icke längre kan betraktas som en övergångsåtgärd i samband med flyktingarnas inplacering på arbetsmarknaden och i samhället utan, i likhet med vad som gäller för svenskar, bör anses som en hjälpform vid iråkad arbetslöshet.

Musikerhjälp har under budgetåret 1958/59 tagits i anspråk i ungefär samma utsträckning som under de senaste budgetåren. De i denna hjälpform sysselsatta utgjorde 60 personer under ca 8 1/2 månader och 16 även under återstoden av budgetåret. För budgetåret 1959/60 beräknas situationen bli i stort sett oförändrad. Enligt beslut av 1951 års riksdag skall icke några nya s. k. forskarstipendiater utses och verksamheten successivt avvecklas. Under budgetåret 1959/60 kommer antalet stipendiater att uppgå till högst 21.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 maj 1959 har lönerna till arkivarbetare och s. k. musikerhjälp höjts med 20 kronor för månad, så att de nu utgår med 655—700 kronor för månad beroende på ortsgrupp. Forskarstipendierna har samtidigt höjts från 900 till 920 kronor för månad.

Sammanlagt beräknas för arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier under innevarande budgetår (9 900 000 + 380 000 + 220 000) 10 500 000 kronor.

6—7. Bidragen till *detaljplanering av allmänna arbeten* omfattar såväl bidrag till kommuner som bidrag till statliga myndigheter.

Genom beslut senast den 6 mars 1959 har Kungl. Maj:t bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att disponera sammanlagt 4 000 000 kronor till bidrag till kommuner för projektering av anläggnings- och husbyggnadsarbeten. Beloppet var vid utgången av budgetåret 1958/59 praktiskt taget helt disponerat. För budgetåret 1959/60 har arbetsmarknadsstyrelsen genom beslut den 22 maj 1959 fått bemyndigande att disponera 4 000 000 kronor för ändamålet. Sistnämnda bemyndigande torde bli utnyttjat redan under år 1959. Utanordning av medel enligt nämnda bemyndiganden kan ytterst preliminärt antagas ske med 2 000 000 kronor under budgetåret 1959/60 och 6 000 000 kronor under budgetåret 1960/61. Beslut efter den 1 januari 1960 med anledning av eventuellt utökat bemyndigande torde endast i relativt liten omfattning föranleda utbetalningar under budgetåret 1960/61.

Kungl. Maj:t har under budgetåret 1958/59 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att till olika statliga myndigheter utbetala sammanlagt 2 160 000 kronor för bestridande av projekteringskostnader. Beloppet är i det närmaste helt disponerat. Vad budgetåret 1959/60 beträffar har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 juli 1959 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att till byggnadsstyrelsen för projekteringsändamål utbetala 2 000 000 kronor. Ytterligare beslut av samma innebörd torde bli erforderliga, ehuru omfattningen är svår att nu bedöma. Styrelsen uppskattar emellertid medelsbehovet till 3 000 000 kronor. Vidare bör för skogsstyrelsens planering av beredskapsarbeten på det skogliga området ett belopp av 3 000 000 kronor beräknas för innevarande budgetår. Med beaktande av förekommande förskjutning i utanordning av disponerade medel torde medelsbehovet för budgetåret 1959/60 komma att uppgå till 8 000 000 kronor.

8. I fråga om *industribeställningar* har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Efter framställning därom erhöll arbetsmarknadsstyrelsen under budgetåren 1957/58 och 1958/59 Kungl. Maj:ts bemyndiganden att i den takt och omfattning styrelsen funne erforderlig ur sysselsättningssynpunkt utlägga statliga industribeställningar dels hos Karlskrona örlogsvarv (ÖVK) och dels hos andra industriföretag, vilka kunde förutskicka permitteringar av större omfattning. Givna bemyndiganden omfattar för ÖVK 30 000 000 kronor och för andra industrier 35 000 000 kronor. Intill den 30 juni 1959 hade beställningar med stöd av dessa bemyndiganden utlagts vid ÖVK för 22 875 000 kronor och vid andra industriföretag för 6 071 181 kronor. Utgifterna under budgetåret 1958/59 uppgick till 3 199 855 resp. 2 675 701 kronor.

Vidare må nämnas, att arbetsmarknadsstyrelsen genom särskilda beslut bemyndigats att hos textilindustrin utlägga beställningar för 22 600 000 kronor, vilket innebär tidigareläggning av vissa militära myndigheters upphandlingar. En del av kostnaderna härför skall förskottsvis bestridas från förevarande anslag och skall under budgetåren 1959/63 slutligt av-

föras å anslag som för nämnda budgetår anvisas berörda myndigheter. Härutöver har utläggande av statliga industribeställningar kunnat ske utan anlitande av arbetsmarknadsstyrelsens anslag. Sålunda utökades investeringsramarna för budgetåret 1958/59 för såväl telestyrelsen som järnvägsstyrelsen med ca 16 resp. 2,3 miljoner kronor, för vilka belopp beställningar utlades hos två företag för undvikande av omfattande permitteringar.

Genom beslut den 17 april 1959 har Kungl. Maj:t vidare bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1959/60 bevilja landsting, primärkommuner och andra kommunala samfälligheter statsbidrag med högst 20 % av inköpssumman för beställning hos svensk industri i arbetslöshetsbekämpande syfte. Styrelsen förutsätter, att bemyndigande för ifrågavarande ändamål kommer att lämnas även för budgetåret 1960/61.

Erfarenheterna har klart givit vid handen, att möjligheten att utlagga beställningar vid tillfällen då sysselsättningen hotas är ett utomordentligt värdefullt medel vid bekämpandet av arbetslösheten. Under budgetåret 1958/59 beräknas härigenom ca 3 500 personer, vilka eljest skulle ha permitterats, ha erhållit sysselsättning. De områden av näringslivet, som kommit i åtnjutande av dylika beställningar, är främst varvsindustrin, textil- och beklädnadsindustrin samt mekaniska verkstadsindustrin.

Vid ingången av budgetåret 1959/60 var av bemyndiganden som givits för beställningar hos ÖVK 7 125 000 kronor och hos andra industriföretag 28 930 000 kronor outnyttjade. Såvitt avser ÖVK torde de komma att till fullo tagas i anspråk under innevarande budgetår. Vad gäller frågan om bemyndiganden att utlagga beställningar hos andra industriföretag räknar styrelsen med att det ovannämnda, outnyttjade beloppet kommer att vara tillräckligt under innevarande budgetår. Med hänsyn till den beräknade omfattningen av utbetalningar under budgetåret 1959/60 på grund av beställningar, som gjorts eller då kommer att göras, torde för ÖVK:s räkning erfordras 5 600 000 kronor och för övriga industriföretag 15 400 000 kronor. Av det sistnämnda beloppet utgör 10 000 000 kronor beräknade förskott på grund av upphandlingar av militära myndigheter hos textilindustrin. Det totala medelsbehovet för budgetåret 1959/60 uppgår således till 21 000 000 kronor.

9. Den stigande arbetslösheten har även medfört, att *kontantunderstödsverksamheten* ökat under de senaste åren. Under budgetåret 1958/59 erhöll 2 300 personer dagunderstöd och statsbidragskostnaderna härför uppgick till 1 700 000 kronor. För budgetåret 1959/60 räknar styrelsen med ett medelsbehov av 2 000 000 kronor.

11—12. *Familjebidrag* och *starthjälp* ingår i åtgärderna för att stimulera en geografisk rörlighet hos arbetskraften. Familjebidragen, som infördes under vintern 1957, avser bidrag till vissa arbetstagare med hushåll på två orter. Antalet utbetalda bidrag uppgick under förra budgetåret till 1 881. Styrelsen räknar med en utveckling av denna verksamhet även vid oförändrat arbetsmarknadsläge, varför medelsbehovet beräknas till 3 500 000 kronor för budgetåret 1959/60.

Den 19 december 1958 bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att utbetala starthjälp till arbetstagare vid anställning å annan ort. Starthjälp må en-

dast utgå till arbetstagare från av styrelsen särskilt angivna orter till ett belopp av högst 300 kronor i varje särskilt fall. Hjälpén utbetalas sedan arbetstagaren tillträtt den nya anställningen. Någon återbetalningsskyldighet föreligger icke, därest anställningstiden uppgår till minst 90 dagar. Bidraget torde främst vara av betydelse då det gäller att stimulera ensamstående arbetstagare till flyttning. Styrelsen uppskattar medelsbehovet till 2 500 000 kronor, vilket motsvarar starthjälp i något mer än 8 000 fall.

13. Kostnaderna för *uppförande av provisoriska bostäder* åt arbetslösa uppskattas av styrelsen för budgetåret 1959/60 till 2 000 000 kronor.

14. Verksamheten för *omskolning och fortbildning* har ökat mycket kraftigt. Styrelsen har fr. o. m. budgetåret 1960/61 i sina beräkningar under ifrågavarande punkt inräknat samtliga kategorier, som kan beviljas yrkesutbildning genom styrelsen, med undantag av i militärtjänst utbildade personer. Styrelsens totala kostnader i samband med utbildning av dessa kategorier uppgick under föregående budgetår till sammanlagt ca 11 000 000 kronor, varav 7 169 883 kronor belastade förevarande anslag. Utbildningsbidrag beviljades bl. a. 4 591 arbetslösa och 1 880 partiellt arbetsföra, vilket jämfört med tidigare år betyder en ökning med 3 375 arbetslösa och 583 partiellt arbetsföra. Vidare utgavs stipendier och traktementen vid fortbildningsverksamhet i skogsstyrelsens regi för skogsarbetare omfattande 120 kurser med 1 847 deltagare.

Den stora ökningen av utbildningsverksamheten har samband främst med det arbetsmarknadsläge, som rått och som medfört, att utbildningsåtgärder måst vidtagas i större omfattning än tidigare såsom en utväg att inpassa arbetslösa och partiellt arbetsföra i arbete. Utbildningsåtgärderna har underlättats av att yrkesutbildning för arbetslösa liksom tidigare för partiellt arbetsföra m. fl. enligt Kungl. Maj:ts medgivande kunnat anordnas inte endast vid särskilda arbetslöshetskurser under överstyrelsens för yrkesutbildning tillsyn utan även inom det ordinarie utbildningsväsendet och inom näringslivet.

Efter samråd med arbetsmarknadens parter, primärkommuner, landsting, länsskolnämnder m. fl. har länsarbetsnämnderna för den kommande hösten och vintern anmält behov av uppemot 500 särskilda omskolnings- och nybörjarkurser. Jämfört med det gångna vinterhalvåret innebär detta en fördubbling av denna kursverksamhet till att omfatta ca 6 500 utbildningsplatser. Länsarbetsnämnderna har att senare i höst anmäla behovet av särskilda fortbildningskurser för bl. a. arbetslösa byggnadsarbetare, skogsarbetare och lantarbetare. Redan nu kan emellertid förutses ökat utbildningsbehov även för dessa kategorier. Utöver arbetslöshetskurserna kommer de utbildningsmöjligheter, som kan erbjudas vid ordinarie utbildningsanstalter och inom näringslivet, att behöva utnyttjas i all tänkbar utsträckning. Enligt styrelsens uppfattning torde nämligen under de närmaste åren yrkesutbildningsåtgärder bli erforderliga i större omfattning

än tidigare som ett medel att åstadkomma en önskvärd omflyttning av arbetskraft såväl geografiskt som yrkesmässigt. För budgetåret 1959/60 beräknar styrelsen, att omkring 12 000 personer bör bli föremål för yrkesutbildning i någon av de former, varom här är fråga. Med hänsyn härtill uppskattar styrelsen det totala medelsbehovet för utbildningsändamål till i runt tal 17 000 000 kronor.

19. Vad angår de kostnader, som under budgetåret 1958/59 bestritts från anslaget för *överflyttning av arbetskraft* och som specificerats i en särskild sammanställning i det föregående, beräknar styrelsen, att för *arbetstagares resor* under budgetåret 1959/60 kommer att behövas 600 000 kronor.

Sammanfattningsvis må beträffande anslagsförbrukningen och medelsbehovet under budgetåret 1959/60 framhållas följande.

I förhållande till den beräkning av utgifterna under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m., som för budgetåret 1959/60 gjordes i arbetsmarknadsstyrelsens skrivelse den 28 november 1958, innebär den nu lämnade redogörelsen, att merutgifter skulle uppkomma med 64 330 000 kronor. De för budgetåret 1959/60 tillgängliga medlen och väntade inkomsterna beräknas till 173 240 664 kronor. Av den häri ingående reservationen hänför sig 49 049 444 kronor till industribeställningar. Styrelsen uppskattar *de sammanlagda utgifterna* under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för budgetåret 1959/60 till 175 742 000 kronor.

Medelsbehovet under budgetåret 1960/61 kan icke f. n. angivas med någon större grad av säkerhet. Den av styrelsen lämnade prognosen beträffande arbetsmarknadsläget under innevarande budgetår får i brist på andra hållpunkter bli i huvudsak normerande också för budgetåret 1960/61. På vissa punkter räknar styrelsen emellertid med ändrat medelsbehov. Som förut angivits, torde utanordning av medel till kommuner för detaljplanering av vissa arbeten öka till 6 000 000 kronor. Däremot beräknas en minskning av medelsförbrukningen för industribeställningar från 21 000 000 kronor till 14 000 000 kronor. Därav beräknas 2 000 000 kronor för beställningarna hos ÖVK, 6 000 000 kronor för beställningarna hos textilindustrin och 6 000 000 kronor för beställningar hos andra industri-företag.

Styrelsen finner det angeläget att så långt möjligt öka den rörlighetsstimulerande verksamheten. Därför beräknas även vid oförändrat arbetsmarknadsläge en ökning av medelsbehovet för familjebidrag från 3 500 000 kronor för budgetåret 1959/60 till 4 000 000 kronor för budgetåret 1960/61 och för arbetstagares resor från 600 000 kronor till 750 000 kronor för motsvarande budgetår.

Även i fråga om den yrkesmässiga rörligheten, d. v. s. verksamheten för omskolning och fortbildning, räknar styrelsen med en fortsatt ökning, i det

antalet personer, som torde vara i behov av yrkesutbildning genom styrelsens försorg, uppskattas till uppmot 15 000 personer. Medelsbehovet för en utbildningsverksamhet av denna omfattning beräknar styrelsen på grundval av hittillsvarande kostnader per utbildningsfall till 21 000 000 kronor, vilket belopp innefattar yrkesutbildningsåtgärder för arbetslösa, partiellt arbetsföra, ensamställda kvinnor samt medelålders och äldre arbetskraft ävensom hemsamariter.

Till nyss angivna belopp kommer utbildningskostnaderna för vissa blinda. Skolöverstyrelsen föreslår nämligen i sina riksdagspetita för budgetåret 1960/61, efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, att kostnaderna för utbildningsbidrag åt elever i anpassningskurser vid skolorna för vuxna synskadade — vilka kostnader f. n. bestrides av medel från det under VIII:e huvudtiteln uppförda anslaget Läroanstalter för blinda: Omkostnader — fr. o. m. budgetåret 1960/61 skall bestridas av till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande stående anslag. Styrelsen biträder med hänsyn till att det här rör sig om en utbildning, vilken är närbesläktad med den av styrelsen bedrivna omskolningsverksamheten av partiellt arbetsföra, detta förslag och upptar i enlighet härmed kostnaderna, vilka för budgetåret 1960/61 beräknas till 200 000 kronor för den ifrågavarande verksamheten, under förevarande utgiftspost. — Vidare synes det styrelsen lämpligt, att kostnaderna för omskolning och utbildning av flyktingar fr. o. m. budgetåret 1960/61 belastar förevarande anslag i stället för som hittills anslaget Understöd till flyktingar m. m. Styrelsen räknar med att under sistnämnda budgetår ca 100 flyktingar behöver utbildas eller omskolas och uppskattar kostnaderna härför till 500 000 kronor. — Utgifterna för yrkesutbildning under budgetåret 1960/61 skulle därmed uppgå till 21 700 000 kronor.

Styrelsen har i detta sammanhang föreslagit ett par mindre ändringar i de gällande föreskrifterna rörande utbildningsbidragen, nämligen i fråga om konstruktionen av hyresbidraget och utökning av möjligheterna till familjetillägg. Härom anför styrelsen följande.

F. n. gäller, att hyresbidrag kan beviljas till familjeförsörjare, som undergår utbildning å annan ort än hemorten, med dels ett belopp motsvarande den faktiska hyreskostnaden å hemorten, dels ett dyrortsgraderat maximibelopp till hyran på utbildningsorten. Denna möjlighet att utge bidrag till dubbla hyreskostnader bör även föreligga i fråga om det begränsade antal icke-familjeförsörjare, som har mera fast bostad, vilken icke rimligen kan avhändas eller uthyras under den tid vederbörande erhåller utbildning på annan ort. Härigenom undvikes, att socialvården i dessa fall behöver kopplas in för att svara för hyran å hemorten.

Familjetillägg för husföreståndarinna utgår f. n. endast under den förutsättningen, att bidragstagaren sammanbor med egna eller makas barn eller adoptivbarn under 16 år. Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att dylikt bidrag bör kunna medgivas utan nämnda förutsättning, enär fråga är om en kostnad, vilken som regel icke kan undvikas och vilken icke heller torde

kunna bestridas med det utbildningsbidrag för ensamstående som vederbörande enligt gällande bestämmelser är berättigad till. Enär de nu föreslagna ändringarna av utbildningsbidragen icke medför några kostnadsökningar av betydelse, är någon höjning av det för budgetåret 1960/61 erforderliga, av styrelsen ovan angivna beloppet för yrkesutbildningsverksamheten av 21 700 000 kronor icke påkallad.

De sammanlagda utgifterna för budgetåret 1960/61 under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. inberäknat de utgifter, som hittills bestritts från anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet, skulle enligt styrelsens beräkningar utgöra 181 812 000 kronor, medan inkomsterna av intressentbidrag kan uppskattas till 1 000 000 kronor. Någon reservation av betydelse väntas icke föreligga på någondera anslaget. Anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 skulle alltså utgöra 180 812 000 kronor. Med hänsyn till att beräkningen av de olika, tidigare redovisade utgiftsändamålen är vanskelig att redan nu utföra för budgetåret 1960/61, anser styrelsen emellertid, att en förhållandevis kraftig avrundning av det samlade beloppet nu kan göras. Styrelsen föreslår därför för budgetåret 1960/61 ett anslag av 170 000 000 kronor.

Statskontoret har med avseende på utbildningsbidragen anfört, att ämbetsverket, under förutsättning att stark restriktivitet iakttages vid tillämpningen, icke vill motsätta sig förslaget att bidrag till dubbla hyreskostnader skall kunna utgå även till icke-familjeförsörjare. Däremot bör frågan om familjetillägg för husföreståndarinna i de fall då bidragstagaren icke sammanbor med egna eller makas barn eller adoptivbarn under 16 år bedömas i ett större sammanhang.

Socialstyrelsen anför i fråga om utbildningsbidragen, att det någon gång kan vara rimligt att hyran för bostaden på hemorten betalas av arbetsmarknadsmyndigheten även för arbetslös som icke är familjeförsörjare. Så kan exempelvis vara fallet då man med sannolikhet kan antaga, att den arbetslöse efter utbildningens slutförande kan erhålla arbete på hemorten och då uthyrning av lägenheten under utbildningstiden icke rimligen kan ifrågakomma med hänsyn till utbildningstidens kortvarighet eller med hänsyn till att den arbetslöse sammanbor med någon anhörig eller annan som saknar möjlighet att på egen hand helt klara av sin försörjning. Omfattningen av ifrågavarande bidragsverksamhet bör dock inte göras vidsträcktare än vad som nu sagts. Något behov av det av arbetsmarknadsstyrelsen förordade familjetillägget för husföreståndarinna anser socialstyrelsen knappast föreligga. Däremot bör familjetillägg kunna utgå i de i 12 § folkpensioneringslagen avsedda fallen då kvinna sedan avsevärd tid sammanlevt med mannen under äktenskapsliknande förhållanden.

Arbetsmarknadsstyrelsens framställning om anslag på tilläggsstat

I skrivelse den 30 oktober 1959 har arbetsmarknadsstyrelsen med led-

ning av då föreliggande, mera ingående analys av arbetsmarknadsutsikterna för vinterhalvåret gjort en ny uppskattning av behovet av beredskapsarbeten under innevarande budgetår. Med hänsyn till att andra sysselsättningsbefrämjande åtgärder begränsats jämfört med föregående budgetår, anser styrelsen en ökning av beredskapsarbeten och yrkesutbildning nödvändig. Styrelsen räknar nu med att det totala antalet dagsverken måste höjas till 2 400 000, varav 1 100 000 beräknas falla på väg- och gatuarbeten samt 1 300 000 på övriga beredskapsarbeten. Kostnaderna för de senare, vilka bestrides från förevarande anslag, beräknar styrelsen till 120 000 000 kronor. Härutöver erfordras 10 000 000 kronor till eftersläpande statsbidragskostnader till kommuner för under föregående budgetår utförda beredskapsarbeten. De totala kostnaderna under budgetåret 1959/60 för beredskapsarbeten under förevarande anslag beräknas alltså uppgå till 130 000 000 kronor, vilket i förhållande till det i medelsframställningen den 28 augusti 1959 för innevarande budgetår beräknade beloppet för samma ändamål innebär en ökning med 20 000 000 kronor.

Tillgångarna under anslaget uppgår som förut angivits till 173 240 664 kronor medan utgifterna med det beräknade ytterligare behovet skulle uppgå till 195 742 000 kronor. Å tilläggsstat erfordras alltså 22 501 336 eller avrundat 22 500 000 kronor.

Förslag angående lönerna till arkivarbetare jämte yttrande däröver

Föreningen Arkivmän har (skr. ^{5/5} 1959) hemställt om viss lönedifferentiering för arkivarbetarna, så att särskilt förtjänt arkivarbetare efter framställning från den institution där han sysselsättes skulle kunna få en höjning i månadslönen från 100 upp till 300 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i stället föreslagit införande av ett lönesystem med tre lönegrupper, där månadslönen skulle vara 550 kronor i grupp 1, 700 kronor i grupp 2 och 920 kronor i grupp 3. Samtidigt skulle graderingen efter ortsgrupp och de särskilda forskarstipendierna upphöra. De föreslagna ändringarna avser både arkivarbetare och musikerhjälptra. Till lönegrupp 1 skulle hänföras sådana arbetslösa, som inte på den öppna arbetsmarknaden nått upp till det löneläge, som skulle bli det normala i arkivarbete, nämligen 700 kronor i månaden.

Förslag om täckande av visst förskott jämte yttranden däröver

Länsstyrelsen i Södermanlands län har (skr. ^{4/11} 1958) hemställt om medel för täckande av visst utbetalt förskott. Genom beslut den 16 januari 1935 beviljade Kungl. Maj:t Nyköpings stad statsbidrag för uppförande och inredande av ett varmbadhus att utgå från det för budgetåret 1934/35 till Län till kommunala beredskapsarbeten anvisade reservationsanslaget. Sedan slutbesiktning av badhuset skett den 28 juni 1941, utbetalade länsstyrelsen det då återstående beloppet å 18 050 kronor till staden. Riks-

gäldskontoret förklarade sig emellertid vid rekvisition av beloppet förhindrat att utbetala detsamma.

Riksräkenskapsverket förordar, att förskottet med riksdagens medverkan täckes med anlitande av förslagsanslaget till Oförutsedda utgifter. *Arbetsmarknadsstyrelsen* har för sin del intet att erinra mot att reservationsanslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. tas i anspråk för slutreglering av ifrågavarande förskott.

Departementschefen

Under det sistförflutna budgetåret var läget på arbetsmarknaden mindre tillfredsställande än tidigare. Med anledning härav vidtogs en rad olika åtgärder framför allt för att bereda de arbetslösa sysselsättning men även för att lämna hjälp i annan form.

En viktig beståndsdel av dessa åtgärder utgjorde strävandena att snabbt utnyttja tillgängliga arbetstillfällen. I detta syfte förstärktes arbetsförmedlingsorganisationen ytterligare, arbetskraftens rörlighet underlättades genom generösare rese- och flyttningsbidrag och införande av starthjälp för dem som flyttar samt familjebidrag för dem som under en övergångstid måste ha hushåll på två orter. På orter där det behövdes arbetskraft men saknades bostäder uppfördes temporära bostäder. Till de rörlighetsbefrämjande åtgärderna kan också räknas den omfattande yrkesutbildningsverksamhet, som bedrivits för arbetslösa.

Vidare vidtogs en rad direkt sysselsättningsskapande åtgärder. Sålunda bedrevs beredskapsarbeten i stor omfattning. Beredskapsarbetena utgjordes till stor del av vägbyggnadsarbeten. Det kan beräknas, att omkring 65 mil vägar nybyggdes såsom beredskapsarbeten. Vatten- och avloppsledningar har också liksom tidigare tillhört de viktigaste arbetsobjekten. De omkring 250 vatten- och avloppsföretag, som bedrivits i olika delar av landet, har huvudsakligen varit lokaliserade till landsbygdens mindre tätorter. Även andra objekt förekom, t. ex. arbeten för statens järnvägar, befästningsarbeten, hamn- och kajanläggningar, idrotts- och fritidsanläggningar, skogsvårdsåtgärder m. m. De viktigaste järnvägsarbetena har utgjorts av dubbelspårsarbeten samt fortsatta arbeten på den nya godsbanan Morjärv—Karlsborgsverken. Antalet hamnar vid vilka beredskapsarbeten bedrivits uppgår till ett 25-tal, till stor del fiskehamnar. I norra delarna av landet har renstängsel anordnats och andra arbeten för lappväsendet utförts. Skogsvårdsåtgärderna har bestått av byggande av skogsbilvägar, röjning, dikning m. m. Husbyggnadsarbeten har även förekommit som beredskapsarbeten. Det har till väsentlig del varit yrkesskolor som byggts på detta sätt.

De totala kostnaderna för arbeten, vilka under budgetåret 1958/59 bedrevs som beredskapsarbeten, uppgick till 284 000 000 kronor. Av följande sammanställning framgår hur kostnaderna fördelade sig på olika objekt.

	Milj. kr.
Allmänna vägar	175,0
Skogsbilvägar (domänverket)	4,0
Enskilda vägar och gator	5,6
Vatten och avlopp	41,0
Järnvägsarbeten	21,4
Hamn- och farledsarbeten	
Civila	7,4
Militära	3,0
Flottledsarbeten	1,6
Lappväsendet	0,1
Husbyggnader	3,8
Skogsvårdsarbeten	5,0
Försvarsarbeten	15,0
Övriga arbeten	1,1
	Summa 284,0

En del arbeten är icke statliga. Statsbidrag har i dessa fall utgått med i genomsnitt omkring 60 %. Statens kostnader för samtliga beredskapsarbeten stannar därigenom vid 242 000 000 kronor.

De sysselsättningsskapande åtgärderna begränsades emellertid inte enbart till beredskapsarbeten. Stor betydelse måste tillmätas medgivandena att ta i anspråk investeringsfonder för konjunkturutjämning, varigenom investeringsverksamheten inom det enskilda näringslivet fick en betydande stimulans. Genom extra statliga industribeställningar och genom förstärkning av vissa lånefonder kunde sysselsättningen upprätthållas inom en del industrier, som annars tvingats inskränka driften. Vidare intensifierades det offentliga byggandet. Denna ökade byggnadsverksamhet har omfattat det allmänna skolväsendet, yrkesutbildningsväsendet, ålderdomshem, sjukhus och bostäder.

Under sommaren och hösten har arbetsmarknadsläget förbättrats. Arbetslösheten har sjunkit jämfört med föregående år och efterfrågan på arbetskraft stiger inom nära nog hela näringslivet. Ännu i november var dock arbetslöshetssiffrorna högre än åren närmast före 1957 medan de i december nedgått till 1956 års jämförelsevis låga nivå. Samtidigt var antalet personer i beredskapsarbete och yrkesutbildning för arbetslösa större än tidigare. Dessa personer medräknas icke i arbetslöshetsstatistiken. Vidare bör uppmärksammas, att den nuvarande förbättringen av sysselsättningen till en del förklaras av att arbeten pågår, som satts igång med medel från investeringsfonder, och av att det ökade offentliga byggande, som tillkommit i arbetslöshetsbekämpande syfte, ännu inte slutförts. Även åtgärderna för att tillföra vissa industrier ytterligare beställningar torde i en del fall fortfarande ge sysselsättningseffekt.

Det förändrade ekonomiska läget kräver följsamhet hos arbetsmarknadspolitiken. Ett centralt önskemål blir därvid i dagens läge att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall få så ringa allmänt konjunkturstimulerande effekt som möjligt. Åtgärderna bör verka i samma riktning som den ekonomiska politiken i stort, d. v. s. medverka till expansion utan inflation.

Åtgärder, som syftar till att underlätta den enskilde arbetstagarens anpassning till de krav produktionslivet ställer, måste inte minst i det nuvarande ekonomiska läget tillmätas stor betydelse. Medlen i dessa strävanden är effektiv arbetsförmedling, yrkesutbildning och ekonomisk hjälp till geografisk omflyttning. Åtgärder av denna karaktär motiveras av att det råder överskott på arbetskraft i vissa områden samtidigt som läget tenderar mot knapphet i andra, att vi har arbetslöshet bland okvalificerad arbetskraft samtidigt som det råder brist på yrkesutbildat folk, att en stor grupp medborgare på grund av arbetshinder av olika slag har svårt att hävda sig på arbetsmarknaden, att många kvinnor inte lyckas erhålla ett för dem lämpat yrkesarbete, att ungdomskullarna befinner sig i stark tillväxt samt att stora strukturella förändringar sker inom näringslivet. De motiveras också av att sådana åtgärder kan motverka desorganisationsföreteelser på arbetsmarknaden, orsakade av överefterfrågan på arbetskraft, och därmed motverka att inflationstryck uppstår från arbetsmarknadsidan.

Mera generellt verkande arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör inte vidtagas nu. Statliga stödbeställningar hos industrin kan sålunda inte påräknas annat än i rena undantagsfall. Inte heller bör tillstånd att utnyttja investeringsfonderna lämnas — tvärtom är det angeläget att fonderna nu på nytt bygges upp, så att de kan utnyttjas vid eventuella framtida påfrestningar. Beredskapsarbeten igångsattes i höstas tidigare och i större skala än under föregående år i syfte att hålla tillbaka arbetslöshetens stegring och förhindra en upprepning av förra vinterns arbetslöshet, som nådde en icke godtagbar nivå. En avveckling av beredskapsarbeten kommer att ske när säsongnedgången i sysselsättningen passerat bottenläget. Jag vill understryka, att det i nuvarande läge är särskilt angeläget att de företag, vilka bedrives som beredskapsarbeten, är av sådan natur att de snabbt kan nedläggas eller inskränkas när arbetsmarknadsläget ger möjligheter därtill. Från den synpunkten och även med hänsyn till att förutsättningar synes finnas för en livlig byggnadsverksamhet bör husbyggnader icke bedrivas som beredskapsarbeten annat än när särskilda skäl föreligger.

Jag delar arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att skogsvårdsarbeten inklusive skogsbilvägar bör utnyttjas som beredskapsarbete i relativt sett större omfattning än tidigare. Dessa arbeten är lämpligt lokaliserade i förhållande till en väsentlig del av den nuvarande arbetslösheten och de ställer sig avsevärt billigare för statsverket än andra arbetsobjekt. Härtill kommer att det är fråga om arbeten, som i sin tur ger nya arbetstillfällen i

framtiden och som med tanke på den pågående utbyggnaden av våra skogsindustrier är synnerligen angelägna.

Arbetsmarknadsstyrelsen har uppskattat det totala behovet av beredskapsarbeten under innevarande budgetår till 2 400 000 dagsverken, varav 1 100 000 beräknas falla på väg- och gatuarbeten samt 1 300 000 på övriga beredskapsarbeten. För att genomföra detta program hemställer styrelsen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1959/60 under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. anvisas 22 500 000 kronor samt under reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator 100 000 000 kronor. Det är f. n. inte möjligt att mera exakt beräkna omfattningen av och därmed kostnaderna för beredskapsarbeten under innevarande budgetår. Det synes emellertid inte nödvändigt att nu anhålla om ytterligare medel under förevarande anslag. Däremot torde anslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator böra redan nu förstärkas med 80 000 000 kronor. Jag förordar, att detta belopp äskas på tilläggsstat. Härom gör jag hemställan senare denna dag.

För budgetåret 1960/61 hemställer styrelsen att under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. anvisas 170 000 000 kronor. Därvid räknar styrelsen med ett behov av allmänna beredskapsarbeten på 1 000 000 dagsverken till en kostnad av 110 000 000 kronor. Styrelsen räknar vidare med 1 000 000 dagsverken på vägar och gator. Härför erfordras 190 000 000 kronor under reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator.

En fortsatt förbättring av arbetsmarknadsläget synes sannolik. Tonvikten måste i ett sådant läge läggas vid de rörlighetsstimulerande och yrkesutbildande åtgärderna, men jag räknar också med att beredskapsarbeten måste bedrivas för att bereda sysselsättning åt säsongmässigt eller av andra skäl friställd arbetskraft. Det är även nödvändigt att ha en effektiv beredskap för att möta svårare sysselsättningsstörningar. Det synes mig under dessa omständigheter vara befogat att planeringen f. n. sker med sikte på att beredskapsarbeten under nästkommande budgetår skall bedrivas i en omfattning som närmar sig 1958/59 års nivå. Visserligen var arbetslösheten då högre än vad vi synes behöva befara under det kommande budgetåret, men å andra sidan är det angeläget att bedriva beredskapsarbeten i sådan omfattning att arbetslösheten inte når upp till nämnda nivå. Det bör vidare uppmärksammas att beredskapsarbetena under budgetåret 1958/59 kom att sättas igång i större omfattning först under senare delen av budgetåret. För att på ett tidigt stadium möta den säsongmässiga nedgången på arbetsmarknaden behöver beredskapsarbeten emellertid anordnas i relativ stor omfattning redan under hösten, vilket som nyss sagts också varit fallet under innevarande budgetår.

Med hänsyn till det anförda finner jag det befogat att för budgetåret 1960/61 kostnaderna för beredskapsarbeten beräknas till 55 000 000 kronor

under reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Detta belopp är 55 000 000 kronor lägre än de beräknade kostnaderna för beredskapsarbeten under detta anslag innevarande budgetår och 17 000 000 kronor lägre än kostnaderna för budgetåret 1958/59. Under reservationsanslaget till Beredskapsarbeten på vägar och gator bör vidare äskas 160 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 45 000 000 kronor jämfört med innevarande budgetår samt med 10 000 000 kronor jämfört med de verkliga kostnaderna för sådana beredskapsarbeten budgetåret 1958/59. De totala utgifterna för beredskapsarbeten skulle sålunda bli 100 000 000 resp. 27 000 000 kronor lägre än nämnda båda budgetår.

För budgetåret 1960/61 har under Fonden för förslag till statsverket på sjunde huvudtiteln uppförts ett anslag till vissa projekteringskostnader. Från detta anslag skall bl. a. kunna bestridas kostnader för projektering av en investeringsreserv i hushygnader. Under dessa omständigheter bör på förevarande anslag endast beräknas kostnader för projektering av vissa skogliga arbeten, vilka kan beräknas till 3 000 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av övriga poster under arbetslöshetsanslaget föranleder inga erinringar från min sida. Jag har inhämtat, att styrelsen vid beräkning av medelsbehovet för upphandlingar av militära myndigheter hos textilindustrin beaktat att dessa upphandlingar delvis likvideras från anslag under fjärde huvudtiteln. Förslaget om viss differentiering av arkivarbetarlönerna biträder jag i så måtto att det bör inrättas en lönegrupp med ca 150 kronor högre lön per månad och en lönegrupp med ca 150 kronor lägre lön per månad än den nuvarande arkivarbetarlönen. Dyrortsgrupperingen bör dock bibehållas. De nuvarande forskarstipendierna bör fortfarande utgå. Liksom tidigare bör det ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt fastställa arkivarbetarlönerna. Någon omräkning av utgiftsposten torde inte vara nödvändig.

I enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag bör anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet sammanslås med anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och eventuell behållning på förstnämnda anslag vid innevarande budgetårs utgång överförs till nu ifrågavarande anslag. Den följande beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 utgår sålunda från att kostnaderna under anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet överföres till arbetslöshetsanslaget. Till detta anslag bör vidare från det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till Läroanstalter för blinda: Omkostnader överförs kostnaderna för utbildningsbidrag åt elever i anpassningskurser vid skolorna för vuxna synskadade. Kostnaderna bör bestridas av medel som beräknas för omskolning och fortbildning. Jag delar även arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att kostnaderna för omskolning och yrkesutbildning av flyktingar fr. o. m. budgetåret 1960/61 bör belasta förevarande anslag i stället för anslaget till Understöd åt flyktingar m. m. Även de kostnader för hjälpverksamhet enligt kungörelsen 1950:383 angående bistånd åt ut-

landssvenskar, som återvända till Sverige, m. m., vilka åvilas arbetsmarknadsstyrelsen och hittills bestritts från anslaget till Understöd åt utlands-svenskar m. m. bör såsom jag anført vid anmälan av anslaget till Ersättningar till kommuner enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m. överföras till förevarande anslag.

Beträffande det av länsstyrelsen i Södermanlands län utbetalda förskottet för visst kommunalt beredskapsarbete föreslår jag, att det nu regleras genom anlitande av medel från förevarande anslag.

Vad gäller arbetsmarknadsstyrelsens förslag till ändringar i föreskrifterna rörande utbildningsbidragen ansluter jag mig till vad socialstyrelsen anført angående hyresbidrag till bidragstagare som inte är familjeförsörjare. Någon annan ändring i föreskrifterna är jag inte beredd att föreslå.

Såsom jag tidigare framhållit är det f. n. inte möjligt att mera exakt beräkna kostnaderna för de arbetslöshetsbekämpande åtgärder, som kan bli erforderliga under budgetåret 1960/61. Jag har förordat, att 55 000 000 kronor beräknas för beredskapsarbeten under förevarande anslag. Övriga utgiftsposter bör i anslutning till vad ovan anførts beräknas till 65 000 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med 120 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.*
för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av
120 000 000 kronor.

[74] 10. Beredskapsarbeten på vägar och gator

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	¹ 170 000 000	¹ 164 933 529
1959/60 (statsliggaren s. 357)	125 000 000	
1960/61 (förslag)	160 000 000	

¹ Avser anslag på riksstaten till Beredskapsarbeten på vägar och gator samt anslag på tilläggsstat till Beredskapsarbeten på vägar och gator och Ytterligare medel till beredskapsarbeten på vägar och gator.

Förevarande reservationsanslag avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁸/s 1959) beräknat medelsbehovet för beredskapsarbeten på vägar och gator under innevarande budgetår till 190 000 000 kronor medan medelstillgången är begränsad till 130 066 471 kronor. Styrelsen har därvid räknat med 1 000 000 dagsverken och en dagsverkskostnad på 190 kronor. Dagsverkskostnaden har fördyrats, beroende på en ytterligare ökad mekanisering och större andel materialkrävande arbeten i moderna väganläggningar. För beräkning av anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 antar styrelsen oförändrad sysselsättning i detta slag

av arbeten, varför även anslagsbehovet beräknas till oförändrat 190 000 000 kronor.

Styrelsen har sedermera (skr. ^{30/10} 1959) äskat medel å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår med 100 000 000 kronor. Styrelsen har härvid anfört, att den nu för innevarande budgetår räknar med 1 100 000 dagsverken till en kostnad av 210 000 000 kronor. Härutöver erfordras 20 000 000 kronor till kostnader för beläggning av vägar.

Departementschefen

Jag beräknar att å tilläggsstat för innevarande budgetår ytterligare 80 000 000 kronor behöver anvisas för beredskapsarbeten på vägar och gator. Härom gör jag hemställa senare denna dag. Såsom jag anfört under föregående punkt bör för budgetåret 1960/61 för beredskapsarbeten på vägar och gator beräknas 160 000 000 kronor.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredskapsarbeten på vägar och gator* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

[75] 11. **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet**

	Anslag	Nettoinkomst
1958/59	¹ 2 000 100	129 162
1959/60 (statsliggaren s. 358)	100	
1960/61 (förslag)	100	

¹ Härav 2 000 000 kronor på tilläggsstat

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 3 784 109 kronor.

För anslaget gäller innevarande budgetår följande utgiftsstat.

Kostnader för förrådens drift	2 000 000
Anskaffning av maskiner	2 565 000
Anskaffning av baracker, bodar och vagnar samt redskap och förläggningsmateriel	2 000 000
Anskaffning av reservdelar	300 000
Kostnader för förråd av arbetsmateriel	150 000
Anskaffning av provisoriska bostäder	1 000 000
Summa kronor	8 015 000

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{28/8} 1959) lagt fram beräkningar av medelsbehovet under anslaget. Därefter har styrelsen i skrivelse den 30

oktober 1959 hemställt att få bestrida ytterligare utgifter under budgetåret 1959/60 med 8 935 000 kronor. Det beräknade medelsbehovet för innevarande budgetår utöver den fastställda utgiftsstaten uppgår till följande belopp.

Anskaffning av maskiner	3 835 000
Anskaffning av baracker, bodar och vagnar samt redskap och förläggningsmateriel	3 500 000
Anskaffning av reservdelar	100 000
Anskaffning av provisoriska bostäder	1 500 000
Summa kronor	8 935 000

Till motivering av förslaget har styrelsen anfört bl. a. följande.

Styrelsen räknar med att det för en komplettering av maskinparken för att möjliggöra att maximalt sysselsätta 3 000 man erfordras 4 100 000 kronor. Vid beräkning av beloppet har hänsyn tagits till möjligheterna att inhyra maskiner. I beloppet ingår 1 600 000 kronor, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknas erforderliga för beredskapsarbeten i dess regi i ungefär samma omfattning som under föregående år. Därjämte erfordras emellertid för ersättningsanskaffning av maskiner som förslitits ett belopp av 2 300 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår sålunda till 6 400 000 kronor, medan på utgiftsstaten allenast anvisats 2 565 000 kronor.

En i enlighet med styrelsens beräkningar utökad maskinuppsättning kräver även ökad anskaffning av reservdelar.

Kostnaderna för förläggingsbyggnader har visat sig bli högre än vad styrelsen tidigare räknat med. Detta beror till viss del på att barackerna tillverkas i större enheter och med inredning och målning utförda på fabrik. Härigenom ökar inköpskostnaderna medan monteringskostnaderna minskar. För vinterhalvåret 1959/60 erfordras förläggingsbyggnader för en kostnad av 4 500 000 kronor. Härtill kommer 800 000 kronor för manskaps-, kontors- och bastuvagnar samt 200 000 kronor för anskaffning av redskap och arbetsmaterial. Det sammanlagda medelsbehovet för anskaffning av baracker, bodar och vagnar samt redskap och förläggingsmateriel beräknas sålunda nu till 5 500 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till utgiftsstaten med 3 500 000 kronor.

Även anskaffningen av provisoriska bostäder har visat sig dra större kostnader än vad styrelsen tidigare beräknat. Denna verksamhet har visat sig vara ett viktigt medel för arbetslöshetens bekämpande genom att arbetslösa kunnat överflyttas till orter, där arbete kan beredas dem men där bostäder saknas. De provisoriska bostäderna har även utnyttjats för placering av arbetslösa i omskolningskurser i orter, där utbildningsmöjligheter funnits att tillgå men förläggingsmöjligheter saknats. Det samman-

lagda medelsbehovet beräknas till 2 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 500 000 kronor.

De tillgängliga medlen på anslaget under innevarande budgetår beräknas uppgå till ca 12 500 000 kronor, varav 8 750 000 kronor beräknas i inkomster. En ytterligare medelsanvisning med 4 450 000 kronor erfordras sålunda för att täcka de föreslagna utgifterna. Styrelsen hemställer, att detta belopp anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1959/60.

För budgetåret 1960/61 har styrelsen föreslagit följande utgiftsstat.

Kostnader för förrådens drift	2 150 000
Anskaffning av maskiner och reservdelar	3 000 000
Anskaffning av förlägningsbyggnader, förlägningsmateriel, redskap och arbetsmaterial	850 000
Anskaffning av provisoriska bostäder för arbetslösa	1 000 000
Summa kronor	7 000 000

Styrelsen har anfört, att uppdelningen av staten på delposter bör begränsas. Styrelsen har därför inräknat medelsbehovet för anskaffning av reservdelar i maskinanskaffningskostnaderna och medelsbehovet för förråd av arbetsmaterial i kostnaderna för anskaffning av förlägningsbyggnader m. m.

Förslaget ansluter sig i stort sett till den ursprungliga utgiftsstaten för innevarande budgetår utom i fråga om anskaffning av förlägningsbyggnader m. m. Under sistnämnda anslagspost beräknas nämligen behovet bli huvudsakligen tillgodosett under budgetåret 1959/60, varför det endast skulle erfordras 850 000 kronor under det följande budgetåret, varav 170 000 kronor för förlägningsbyggnader, 80 000 kronor för förlägningsutrustning och 600 000 kronor för redskap och förråd av arbetsmaterial.

Inkomsterna för nästa budgetår beräknas till 7 000 000 kronor. Styrelsen hemställer därför endast om en formell medelsanvisning å förslagsvis 100 kronor.

I detta sammanhang torde få erinras om att styrelsen för de fyra senaste budgetåren jämlikt riksdagens medgivande bemyndigats att avskriva inom arbetsmarknadsverket uppkommande fordringar till belopp ej överstigande 500 kronor. Styrelsen har (skr. ⁴/₈ 1959) anmält, att styrelsen i enlighet härmed under budgetåret 1958/59 fattat beslut om avskrivning av fordringar till ett sammanlagt belopp av 40 176 kronor 10 öre. Avskrivningarna avser till större delen fordringar i samband med flyktingverksamheten samt omskolningsverksamheten för partiellt arbetsföra. Styrelsen har vidare hemställt, att avskrivningsbemyndigandet måtte utökas till att avse fordringar ej överstigande 1 000 kronor. Som motivering har styrelsen åberopat, förutom penningvärdeförsämringen, den rationalisering av förvaltningsbestyren, som kan vinnas genom en beloppsmässig höjning av avskrivningsbemyndigandet.

Såväl *statskontoret* som *riksräkenskapsverket* avstyrker den nu gjorda hemställan om vidgad avskrivningsrätt för styrelsen.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 18 december 1959 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att — utöver den tidigare fastställda utgiftsstaten som slutar på 8 015 000 kronor — av disponibla medel å anslaget bestrida utgifter intill ett belopp av 6 485 000 kronor. Det totala medelsbehovet under innevarande budgetår beräknas alltså till 14 500 000 kronor. Inkomsterna beräknas nu till 8 750 000 kronor. Tillsammans med reservationen vid budgetårets ingång, 3 784 109 kronor, skulle sålunda tillgängliga medel uppgå till 12 534 109 kronor och en anslagsförstärkning med ca 2 000 000 kronor vara erforderlig. Jag föreslår senare denna dag att ifrågavarande belopp ställas till förfogande genom anslag å tilläggsstat.

Med hänsyn till storleken av de inkomster, som framdeles kan förutses bli tillgängliga under anslaget, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med endast ett formellt belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att när dessa inkomster kan närmare beräknas besluta om medlens disposition.

De avskrivningar av fordringar, som styrelsen med stöd av lämnat bemyndigande verkställt under budgetåret 1958/59, synes inte ge anledning till erinran. Närmare uppgifter rörande de meddelade avskrivningsbesluten torde få tillhandahållas vederbörande utskott. Oförändrat bemyndigande har av riksdagen utverkats för innevarande budgetår. Med hänsyn till att frågan om formerna för eftergift och avskrivning beträffande statens fordringar är föremål för översyn av sakkunniga för utredning rörande redogörareansvaret m. m. anser jag, att någon ändring av det hittills tillämpade maximibeloppet 500 kronor inte bör ske. Däremot bör oförändrat bemyndigande utverkas även för nästa budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1960/61, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket till belopp ej överstigande 500 kronor, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen att vederbörande icke kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning, *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock

icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden;

b) till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[76] 12. Arbetskliniken i Stockholm

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	255 400	279 765
1959/60 (statsliggaren s. 358)	285 000	
1960/61 (förslag)	285 000	

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns på anslaget en reservation av 37 234 kronor.

Styrelsen för statens arbetsklirik i Stockholm har (skr. 18/s 1959) lagt fram följande beräkningar rörande medelsbehovet för budgetåren 1959/60 och 1960/61.

	1959/60	1960/61
Arvoden till vid kliniken anställda läkare samt ersättning till ledamöter i klinikstyrelsen och styrelsens sekreterare	60 000	60 000
Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet (kostnader för konsulter och experter inräknade)	170 000	174 000
Omkostnader för verksamheten i allmänhet	62 000	77 000
Personal- och materialkostnader i samband med forskning	30 000	40 000
Summa	322 000	351 000
Avgår beräknade inkomster av patientarbeten	12 000	12 000
Nettoutgift	310 000	339 000

Styrelsen har erinrat, att enligt tidigare planer, som omnämnts i styrelsens petitaskrivelse för budgetåret 1959/60, arbetskliniken på nyåret 1959 skulle förhyra en monterbar verkstadsbarack, vilken arbetsmarknadsstyrelsen avsett att uppföra i nära anslutning till kliniken. Det har emellertid visat sig, att tidigare utlovad tomtmark ej kunnat få disponeras för detta ändamål. Klinikstyrelsen har därför tills vidare låtit det anstå med anordnande av ytterligare provisoriska lokalutrymmen. Styrelsen understryker dock nödvändigheten av att kliniken erhåller större lokalutrymmen och bättre driftresurser.

För bestridande av kostnaderna för innevarande budgetår disponerar klinikstyrelsen den ingående reservationen av 37 234 kronor, varav emellertid 14 560 kronor utgör bundna donationsmedel, samt årets anslag av

285 000 kronor eller tillhoppa 322 234 kronor. Vid utgången av budgetåret 1959/60 beräknas icke föreligga någon reservation på anslaget.

Av kostnadsökningen med 54 000 kronor för budgetåret 1960/61 (jämfört med anslaget för innevarande budgetår) avser 25 000 kronor kostnader, som redan uppkommer vid innevarande budgetårs verksamhet men som nu huvudsakligen bestrides av reservationen på anslaget. Ökningen jämfört med kostnaderna för innevarande budgetår utgör 29 000 kronor. Av detta belopp hänför sig 4 000 kronor till avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet och betingas av löneklassuppflyttningar. 15 000 kronor avser omkostnaderna för verksamheten i allmänhet och sammanhänger med den planerade utbyggnaden av klinikens verksamhet. Återstoden av ökningen, 10 000 kronor, föranledes av ökat medelsbehov för forskningsarbete sedan särskilda donationsmedel ej längre står till förfogande.

Styrelsen hemställer sålunda, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 339 000 kronor.

Styrelsen hemställer vidare, att fyra arvodestjänster ombildas till extra ordinarie tjänster, nämligen en läkartjänst i Ae 23, en tjänst som förrådsman-chaufför i Ae 8 och två biträdestjänster i reglerad befordringsgång. Beträffande läkartjänsten anför styrelsen, att det visat sig svårt att på längre sikt binda en välmeriterad läkare vid tjänsten på grund av den lösliga anställningsformen. Tjänsten bör därför jämsställas med motsvarande befattningar inom sjukvården.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker förslagen.

Departementschefen

Det har hittills inte visat sig möjligt att lösa lokalfrågan för arbetskliniken. I avbidan på att så sker måste man räkna med att möjligheterna till en ökning av verksamheten är små. Med hänsyn härtill och till den reservation, som fortfarande torde komma att finnas å anslaget vid utgången av innevarande budgetår bör detta uppföras med oförändrat belopp.

Jag tillstyrker inrättandet av en förmanstjänst i lönegrad Ae 8 vid kliniken, varvid en arvodesbefattning kan indragas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetskliniken i Stockholm* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor.

[77] 13. **Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade.** För innevarande budgetår har under rubriken Bidrag till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet anvisats ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor (statsliggaren s. 359). Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag

till vissa för partiellt arbetsföra avsedda institutioner, nämligen träningsverkstäder, verkstäder för skyddad sysselsättning (arbetscentraler) och verkstäder för halvskyddad sysselsättning. Statsbidraget utgår med högst 40 eller i särskilda fall högst 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa löneklasser för föreståndare och arbetsledare vid institutionerna. Härjämte bestrides av statsmedel vissa kostnader för desinfektionsanordningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 28/8 1959) lagt fram förslag till en betydande utbyggnad av statsbidragen. Styrelsen har härvid angivit följande rörande verksamhetens omfattning.

Under kalenderåret 1958 har 9 nya verkstäder tillkommit, nämligen i Östhammar, Skutskär, Vetlanda, Värnamo, Jönköping, Växjö, Lidköping, Karlskoga och Hammerdal. Till följd härav och genom en viss utbyggnad av i drift varande verkstäder har antalet platser för arbetsträning och skyddad sysselsättning stigit från 1 781 till 2 132. Vid årsskiftet 1958—59 var härutöver 709 hemarbetare sysselsatta. Under år 1958 sysselsattes eller arbetstränades sammanlagt 4 062 personer. Dessa utförde 2 236 264 timmars arbete och erhöll en sammanlagd ersättning av 6 759 590 kronor. Verksamhetens utveckling under åren 1953—1958 kan åskådliggöras på följande sätt.

År	Antal huvudmän	Antal platser (träning och skyddad sysselsättning)	Hemarbets- platser	Klient- ersättning
1953	27	1 124	90	2 231 124
1954	31	1 219	90	2 495 531
1955	38	1 411	290	3 045 001
1956	43	1 688	365	3 854 244
1957	46	1 781	401	5 021 786
1958	55	2 132	709	6 759 590

Uthyggnaden under år 1959 uppskattas till 400—500 nya platser. Styrelsen anför, att ifrågavarande verksamhet trots den successiva utbyggnad, som sålunda skett under de senaste åren, är otillräcklig i förhållande till föreliggande behov. Det föreligger enligt länsarbetsnämndernas årsrapporter över hela landet ett växande behov av arbetsträning, skyddad sysselsättning och hemarbete för partiellt arbetsföra. Härtill kommer den äldre arbetskraften, som har svårigheter att få anställning i öppna marknaden. På grundval av verkställda undersökningar och sin erfarenhet i övrigt uppskattar styrelsen det aktuella behovet av platser för arbetsträning och skyddad sysselsättning till lågt räknat 15 000. Det föreligger sålunda f. n. ett beräknat behov av ytterligare 12 000 platser.

Styrelsen finner det uppenbart, att den väsentligaste orsaken till den låga utbyggnadstakten är att det statliga stödet är för lågt. År 1958 uppgick statsbidraget sålunda till ca 15 % av de totala driftkostnaderna. Härefter kommer betydande kostnader för huvudmännen för investeringar i

byggnader, maskiner etc. Styrelsen föreslår, att det statliga stödet till den verksamhet, varom här är fråga, ges i form av investeringsbidrag, driftbidrag samt bidrag till enskilda företag, som bedriver halvskyddad verksamhet.

Styrelsen anser, att *investeringsbidrag* bör utgå för anskaffande av lokaler och av en första uppsättning stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till anskaffande av lokaler bör med hänsyn till den skyddade verksamhetens karaktär lämpligast i stort ges på sätt som gäller för provisoriska skollokaler vid lokal yrkesskola. Statsbidrag till dylika skollokaler utgår enligt 17 § kungörelsen den 31 maj 1957 (nr 480) om statsbidrag till yrkesskolor med 325 kronor per m² nettogolvyta av lokaler för undervisning, förvaring av skolmateriel, administration och skolmåltidsverksamhet samt uppehållsrum för elever. Samma belopp bör utgå till lokaler för nu ifrågavarande ändamål. Styrelsen föreslår dock, att bidraget utgår med *högst* 325 kronor per m² och att, om det från allmänt ekonomiska synpunkter bedömes uppenbart fördelaktigt att för anskaffande av verkstadslokaler taga i anspråk huvudman tillhörig byggnad eller inköpa annan befintlig byggnad, statsbidrag må utgå dels på grundval av ett belopp, som provas skäligt med avseende på byggnadens värde vid övertagandet, dels till kostnader för att ställa i ordning byggnaden för verkstadsändamål. Statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel bör utgå på samma grunder som gäller enligt 25 § angivna kungörelse om statsbidrag till yrkesskolor, nämligen med hälften eller i undantagsfall högst två tredjedelar av kostnaderna.

Styrelsen anför, att det är svårt att bedöma kostnaderna för den sålunda föreslagna reformen. Styrelsen räknar emellertid med att om förslaget genomföres en ökning med 1 000 individuella arbetsplatser skall komma till stånd under nästa budgetår, varav 700 i nyuppförda, inköpta eller eljest av huvudmannen disponerade lokaler och 300 i för ändamålet förhyrda lokaler. För varje arbetsplats beräknas i medeltal 15 m². Den genomsnittliga statsbidragskostnaden per m² uppskattas till 260 kronor. För 700 platser skulle kostnaden sålunda uppgå till $(700 \times 15 \times 260)$ 2 730 000 eller avrundat 2 700 000 kronor. Styrelsen beräknar vidare den genomsnittliga utrustningskostnaden per plats till 3 500 kronor. Med en ökning av 1 000 arbetsplatser skulle statsbidraget sålunda uppgå till ca hälften av 3 500 000 kronor eller 1 750 000 kronor.

I fråga om *driftbidragen* erinrar styrelsen om att 1950 års riksdag beslöt, att träningsverkstäder och skyddade verkstäder skulle under vissa villkor komma i åtnjutande av statsbidrag med högst 50 % av föreståndares och arbetsledares löner. På grund av otillräckliga anslag beviljades emellertid t. o. m. budgetåret 1957/58 bidrag med genomsnittligt endast 40—42 % av nämnda lönekostnader. Fr. o. m. budgetåret 1958/59 har preciserade statsbidragsbestämmelser fastställts och anslaget upptagits som förslagsanslag. Styrelsen anför i anslutning härtill bl. a. följande.

Enligt vad styrelsen erfarit, betraktar huvudmännen den sedan 1 juli 1958 gällande författningens villkor för statsbidrag på detta område såsom sämre än de tidigare gällande. Som tidigare nämnts utgår statsbidrag numera med högst 40 % — i undantagsfall 45 % — och beräknas högst å lönen i vissa löneklasser. Huvudmännen anser, att detta utgör en väsentlig reducering av tidigare i utsikt ställda 50 %, i all synnerhet som statsbidraget endast utgår å lönen enligt lägsta löneklass i resp. lönegrad. Detta innebär, att huvudmännen icke erhåller något som helst statsbidrag å viss del av till föreståndare och arbetsledare utgående avlöningsförmåner.

Med stöd av erfarenheter från bl. a. förhandlingar i dessa frågor med landsting, primärkommuner och enskilda organisationer vill styrelsen föreslå, att statsbidraget höjes till tidigare i princip medgivna 50 %. Vidare föreslås, att statsbidraget må beräknas högst å lönen enligt den i det aktuella fallet gällande löneklassen i följande lönegrader på löneplan A i statens löneförordning, nämligen i fråga om föreståndare vid institution med minst 30 platser 18 lönegraden, i fråga om annan föreståndare 16 lönegraden samt i fråga om arbetsledare 12 lönegraden. Där verksamhetens omfattning så motiverar, bör dock bidrag till avlönande av föreståndare få beräknas högst å lönen i 21 lönegraden.

Styrelsen anför vidare, att en fortlöpande medicinsk observation av klienterna är nödvändig. Statsbidrag bör därför utgå till arvoden åt institutionernas läkare. Med hänsyn till att ifrågakarande institutioner är av synnerligen skiftande storlek förordar styrelsen, att bidraget beräknas per plats och år och föreslår som skäligt belopp högst 100 kronor per plats.

Många huvudmän har funnit det lämpligast att åtminstone temporärt inrymma här avsedda verkstäder i förhyrda lokaler. Enligt styrelsens uppfattning bör dessa huvudmän inte komma i ett ur driftekonomisk synpunkt sämre läge än de som enligt det framförda förslaget skulle erhålla investeringsbidrag. Ett bidrag till hyreskostnaderna torde vidare vara av väsentlig betydelse, då det gäller att fortast möjligt få en utbyggnad till stånd. Styrelsen anser det därför angeläget, att en del av hyreskostnaden kan täckas genom statsbidrag. Ifrågakarande statsbidrag bör så nära som möjligt ansluta till det investeringsbidrag för lokalanskaffning, som tidigare föreslagits. Styrelsen föreslår därför, att huvudman, som av utomstående förhyr lokaler för arbetsträning eller skyddad sysselsättning, erhåller statsbidrag med 50 % av hyreskostnaden, dock med högst 15 kronor per m² och år.

Under förutsättning av bifall till dessa förslag uppskattar styrelsen medelsbehovet för driftbidrag för budgetåret 1960/61 till 2 370 000 kronor.

Statsbidrag till företag, som bedriver halvskyddad verksamhet, utgår enligt samma grunder som till de huvudsakligen kommunala verkstäderna för skyddad sysselsättning under förutsättning att industrin ställer platserna till arbetsförmedlingens förfogande. F. n. utgår bidrag endast till tre enskilda företag. Styrelsen föreslår en utbyggnad även av denna bidragsform och anför härvid följande.

Såväl arbetsmarknadsstyrelsen som länsarbetsnämnderna har under senare år fört förhandlingar med olika industrier i syfte att få till stånd flera dylika statsunderstödda halvskyddade avdelningar. Dessa förhandlingar har ej givit resultat annat än såtillvida, att vissa storföretag utan bidrag från det allmänna organiserat särskilda s. k. konvalescentavdelningar, där dock endast vederbörande företags egna skadade eller sjuka arbetare arbetstränas och sysselsättes. Denna verksamhet är givetvis av stort värde, men den är mycket begränsad till sin omfattning, och arbetsplatserna står — som sagt — ej öppna för utomstående partiellt arbetsföra. De företag, som avböjt att inrätta statsunderstödda halvskyddade avdelningar, har motiverat sitt ställningstagande med att statsbidragen i förhållande till företagens merkostnader är otillräckliga. Man hävdar, att dessa halvskyddade avdelningar medför onormalt höga produktionskostnader, bl. a. till följd av ett ofullständigt utnyttjande av maskiner, större anspråk i fråga om arbetsledning, avsyning och administration samt större behov av lokaler.

På grund av nu angivna omständigheter är det enligt styrelsens mening angeläget att ompröva bidragsformen och att skapa en typ av bidrag, som genom sin konstruktion och storlek verkar stimulerande på de enskilda företagen och som möjliggör en önskvärd utbyggnad av verksamheten utan alltför stora kostnader för det allmänna. Styrelsen har stannat inför förslaget att de enligt nuvarande system utgående bidragen till arbetsledares löner ersättes med ett bidrag, som på ett bättre sätt än tidigare ger skäligen kompensation för företagens merkostnader i samband med verksamhet av nu ifrågavarande slag. Storleken av detta bidrag bör lämpligen avvägas i förhållande till det antal arbetstimmar de partiellt arbetsföra arbetarna utför per år.

Då det gäller att bedöma hur stor denna ersättning bör vara kan som jämförelse nämnas, att vid de helskyddade verkstäderna och arbetscentralerna den genomsnittliga nettokostnaden (d. v. s. förlusten, därest verksamheten skulle ha bedrivits fullt affärsmässigt) för driften år 1958 utgjorde 2 240 kronor per plats. Genomsnittskostnaden per fullgjord arbetstimme utgjorde 1:79 kronor. Med hänsyn till att de enskilda industrieföretagen genom sina maskinella resurser och sin tillgång på differentierade arbetsuppgifter bör ha möjlighet att bättre utnyttja den arbetskraft det gäller, torde inom den halvskyddade verksamheten en timersättning av nämnd storlek vara för hög. Arbetsmarknadsstyrelsen anser en ersättning med 1 krona per arbetstimme vara skäligen och från stimulanssynpunkt lämplig ersättning för företagets merkostnader. Detta belopp ansluter sig också i stort till den kursavgift, som utgår till företag, vilka åtagit sig att svara för utbildning av viss friställd arbetskraft.

Som villkor för en dylik arbetsplacering bör gälla

a) att det genom arbetsprövning, arbetsträning eller annan undersökning blivit klart dokumenterat, att arbetstagaren har undernormal arbetsförmåga inom det arbetsområde det gäller,

b) att arbetsplaceringen är företagen i samråd med arbetstagarpartens fackliga organisation på arbetsplatsen och

c) att arbetstagaren erhåller löneförmåner enligt gällande kollektivavtal.

Kostnaderna för angivna verksamhet, vilken bör bedrivas som försöksverksamhet, uppskattas av styrelsen till 200 000 kronor.

Under förutsättning av bifall till den föreslagna utbyggnaden av statsbidragen till kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet beräknar styrelsen sålunda medelsbehovet för budgetåret 1960/61 till (4 450 000 + 2 370 000 + 200 000) 7 020 000 kronor.

Över arbetsmarknadsstyrelsens förslag har *yttranden* avgivits av statskontoret, överstyrelsen för yrkesutbildning, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet.

Stadsförbundet, Landskommunernas förbund och Landstingsförbundet tillstyrker förslaget. Landstingsförbundet finner emellertid den föreslagna procentsatsen, 50 %, för bidrag till kostnaderna för föreståndares och arbetsledares löner för låg. Det synes förbundet naturligt, att den jämförelse, som beträffande investeringsanslaget gjorts med yrkesskolorna, utsträcker att gälla även driftanslaget, vilket skulle leda till ej oväsentligt höjda bidragsbelopp.

Statskontoret hänvisar i fråga om investeringsbidraget till att kommittén för partiellt arbetsföra och arbetsmarknadsstyrelsen i sitt år 1948 avgivna förslag om statsbidrag till institutioner för arbetsträning resp. skyddad verksamhet bedömt dessa verksamhetsgrenar vara av sådant värde för den kommunala huvudmannen, att denne borde helt svara för kostnaderna i samband med anläggning, inredning och maskinell utrustning. Statskontoret, som då icke gjorde någon erinran däremot, finner denna bedömning alltför riktig och kan förty icke stödja det nu framlagda förslaget om införande av statliga investeringsbidrag. Statskontoret anser vidare att den tid, som förflutit efter ikraftträdandet av nu gällande bestämmelser om driftbidrag den 1 juli 1958, är alltför kort för att redan nu en omprövning av bestämmelserna skall vara motiverad. Med hänsyn till den beräknade belastningen för innevarande budgetår tillstyrkes dock en höjning av anslaget till förslagsvis 1 400 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som begränsat sitt yttrande till att avse sådana delar av förslaget beträffande vilka överstyrelsen har särskilda erfarenheter, har ingen erinran beträffande arbetsmarknadsstyrelsens förslag i vad avser konstruktionen av investeringsbidraget och uppskattningen av kostnader för grundutrustning av verkstäder.

Departementschefen

Samhället skall främst genom socialförsäkringarna sörja för att de som drabbats av arbetsoförmåga får skäligen ersättning för den arbetsinkomst de mister. Detta gäller inte bara vid kortvariga inkomstbortfall, såsom vid övergående sjukdomar och arbetslöshet. Pensionsreformen kommer att medföra, att en väsentlig del av den tidigare arbetsförtjänsten garanteras dem som blivit långvarigt arbetsoförmögna. Samhällets uppgifter upphör dock inte i och med att de arbetsföra får arbete och de övriga får sin för-

sörjning i annan ordning. Både för den enskildes och samhällets skull måste det vara en oavslåttlig strävan att föra över personer från den senare gruppen till den förra. Det fordras positiva åtgärder från samhällets sida för att göra personer som har olika slags handikapp — förvärvade eller medfödda, fysiska eller psykiska — så arbetsdugliga som möjligt och bereda dem sysselsättning.

För socialförsäkringarnas del är det redan från strängt ekonomisk synpunkt betydelsefullt att de, som insjuknat eller skadats, så snart som möjligt återfår sin tidigare arbetsförmåga eller får tillfälle att i förvärvsarbete utnyttja den arbetsförmåga som kan finnas kvar. Vissa förbättringar av rehabiliteringsverksamheten beslöts i följd såvitt angår förhållandet till sjukförsäkringen. I samband med pensionsreformen har statsmakterna uttalat, att denna måste förenas med en effektiv rehabiliteringsorganisation. Det förtjänar särskilt att understrykas, att en sådan organisation i många fall torde komma att vara ett nödvändigt instrument när man skall bedöma huruvida och i vilken mån invalidförmåner skall utgå från folk- och tilläggs pensioneringen.

I detta sammanhang vill jag erinra om att socialpolitiska kommittén vid sin översyn av socialpolitiken skall ägna särskild uppmärksamhet åt personer med olika slag av arbetshinder, t. ex. syn- och hörselskadade, rörelsehindrade och personer med åkommor på de psykiska sjukdomarnas och närliggande områden. Detta är en av de arbetsuppgifter som kommittén f. n. sysslar med. Kommittén har vidare att bl. a. överväga frågan om värdbidrag till föräldrar med handikappade barn.

Även om åtskilligt utredningsarbete återstår när det gäller rehabiliteringen av i olika avseenden handikappade och därmed sammanhängande frågor, är det både möjligt och angeläget att verksamheten på detta område utvecklas utan dröjsmål.

Hur den framtida rehabiliteringsorganisationen än kommer att utformas, måste en kraftig utbyggnad av arbetsvården komma till stånd. Utbyggnaden av träningsverkstäder och verkstäder för skyddad verksamhet är långt ifrån tillräcklig i förhållande till det nuvarande behovet. Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram ett omfattande program för att åstadkomma en förbättring. Jag ansluter mig till styrelsens uppfattning att en snabb utbyggnad av angivna verkstäder är angelägen.

I detta sammanhang vill jag också förutskicka, att vissa andra åtgärder till stöd åt handikappade kommer att föreslås i det följande. Medicinalstyrelsen har i juli 1959 till Kungl. Maj:t överlämnat en inom styrelsen upprättad promemoria med förslag till bl. a. utvidgad rätt till statsbidrag för ortopediska hjälpmedel. Promemorian, som anmäles av chefen för inrikesdepartementet senare denna dag, innehåller bl. a. förslag som berör den näringshjälp, som bekostas från femte huvudtitelns anslag till Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. Vid behandlingen av nämnda

anslag kommer jag att föreslå avsevärd ökning av möjligheterna att lämna sådan hjälp. Vidare kommer jag i det följande att med anledning av den nyssnämnda promemorian föreslå, att ett särskilt belopp ställes till förfogande för bidrag till vissa speciella redskap m. m. åt handikappade under anslaget till Bidrag till De vanföras riksförbund.

Härefter övergår jag till att behandla arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning rörande bidrag till kommunal och enskild arbetsvård.

Det bästa sättet att stimulera utbyggnaden av träningsverkstäder och verkstäder för skyddad verksamhet torde vara att tills vidare medge ett visst investeringsbidrag för anordnande av nya lokaler. Jag ansluter mig till arbetsmarknadsstyrelsens förslag i fråga om utformningen av detta bidrag med den inskränkningen, att det ej skall utgå för större nettogolvyta än 15 m² per arbetsplats. Statsbidrag bör alltså intill denna gräns kunna lämnas med högst 325 kronor per m² nettogolvyta vid uppförande eller inköp av verkstadslokaler samt då huvudmannen tillhörig fastighet tages i anspråk för anordnande av sådana lokaler för träningsverkstad eller verkstad för skyddad sysselsättning. För att nya verkstäder skall kunna komma i gång så snabbt som möjligt bör bidrag kunna utgå för lokaler som anordnas fr. o. m. ingången av år 1960.

Jag biträder vidare arbetsmarknadsstyrelsens förslag att huvudman, som bedriver motsvarande verksamhet i förhyrda lokaler, skall kunna erhålla hyresbidrag med 50 % av hyreskostnaden, dock med högst 15 kronor per m² och år samt för högst 15 m² per arbetsplats. Bidragen bör utgå fr. o. m. den 1 juli 1960.

Med hänsyn till de betydande kostnaderna för staten är jag inte beredd förorda andra ändringar i bidragsgrunderna än de nu nämnda. Det är emellertid min förhoppning att det avsevärt ökade stöd som huvudmännen kan få genom de av mig föreslagna nya bidragen skall möjliggöra en snabb och kraftig utbyggnad av verksamheten.

Den halvskyddade sysselsättning, som bedrivs med statsbidrag vid vissa enskilda företag, är såsom framgår av styrelsens redogörelse av ringa omfattning. Emellertid driver företagen i stället i viss utsträckning verkstäder för skyddad verksamhet, som endast är tillgängliga för deras egen personal och därför inte åtnjuter statsunderstöd. En fortsatt utbyggnad av sistnämnda verksamhet finner jag vara av stor betydelse. Liksom tidigare bör de enskilda företagen själva bekosta denna verksamhet, och jag är därför inte beredd att föreslå en ändring av de gällande bidragsreglerna beträffande halvskyddad verksamhet.

Anordningsbidragen bör bestridas från ett reservationsanslag, som lämpligen bör betecknas Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade. Arbetsmarknadsstyrelsen har uppskattat medelsbehovet till anordningsbidrag till 2 700 000 kronor under nästa budgetår. Då halva bidragsbeloppet bör betalas ut först sedan lokalerna avsynats och godkänts

och då medel endast bör beräknas för vad som behöver betalas ut under nästa budgetår är anslagsbehovet sannolikt lägre. Säkra hållpunkter för en beräkning saknas emellertid. Jag förordar, att anslaget uppföres med 1 500 000 kronor. Driftbidragen inberäknat hyresbidragen bör bestridas från ett förslagsanslag under rubriken Bidrag till driften av verkstäder för handikappade. Kostnaderna för de nu utgående bidragen till föreståndares och arbetsledares löner m. m. uppskattar jag till ca 1 400 000 kronor under nästa budgetår. Till hyresbidrag beräknar jag 200 000 kronor. Anslaget bör alltså anvisas med 1 600 000 kronor.

Beträffande sistnämnda anslag gör jag hemställen under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade ändrade grunder för statsbidrag till verkstäder för handikappade;

b) till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[78] 14. **Bidrag till driften av verkstäder för handikappade.** Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[79] 15. **Bidrag till vissa omskolningskurser m.m.**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	2 500 000	19 985 982
1959/60 (statsliggaren s. 359)	25 000 000	
1960/61 (förslag)	40 000 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 24 925 000 kronor beräknats för anordnande av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra och arbetslösa samt 75 000 kronor för andra särskilda utbildningskurser.

De grundläggande bestämmelserna om ifrågavarande kurser finns i kungörelsen 1945: 445 (ändrad 1954: 422 och 1957: 129) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa. Kurserna bör i regel anordnas som nybörjarkurser, fortbildningskurser eller omskolningskurser. I statsbidragshänseende skiljes mellan kommunal arbetslöshetskurs, arbetslöshetskurs vid central verkstadsskola och central arbetslöshetskurs. Kursverksamheten står under central ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning, som i olika frågor har att samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. Kostnaderna för

anordnandet resp. bidrag till anordnandet av kurserna samt kostnaderna för timpenning till kursdeltagarna bestrides ur förevarande anslag. Vederbörande kommun har att ersätta 25 % av kostnaderna för bl. a. timpenning. Dylikt kommunalt bidrag tas till uppbörd på anslaget. Utbildningsbidrag till kursdeltagarna utgår i regel från anslagen till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har (skr. ²⁵/₈ 1959) i fråga om *kursverksamheten för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa* anfört, att verksamheten, som under budgetåret 1957/58 omfattade 153 kurser, under det sist förflutna budgetåret har ökat med 197 (eller ca 129 %) till 350. Ökningen har huvudsakligen föranletts av det ökade behovet av yrkesutbildning och omskolning för under året friställd arbetskraft. Av de under året pågående kurserna har 277 varit anordnade som centrala arbetslöshetskurser och 73 som kommunala arbetslöshetskurser. Sammanlagt deltog i nybörjar-, omskolnings- och fortbildningskurser 5 888 personer. Av dessa var 1 215 partiellt arbetsföra (varav 1 170 civilskadade och 45 i militärtjänst skadade), 4 183 arbetslösa (varav 993 i fortbildningskurser för byggnadsgrovarbetare), 308 ungerska flyktingar samt 135 andra utlänningar. Nettoutgiften under budgetåret för ifrågavarande kursverksamhet har uppgått till 19 193 715 kronor, varav till stadigvarande undervisningsmateriel ca 11 230 000 kronor. I nettoutgiften för kursverksamheten ingår icke kostnader för kursdeltagare tillhörande kategorin i militärtjänst skadade eller ungerska flyktingar. — Timpenningar till kursdeltagare i omskolningskurser och fortbildningskurser har utgått med en krona per arbetstimme. Till deltagare i nybörjarkurser har utgått statlig studiehjälp i enlighet med bestämmelserna i allmänna studiehjälpsreglementet. Efter avdrag med de belopp, som under året influtit från berörda kommuner, utgör nettokostnaderna för timpenningar och statlig studiehjälp i runt tal 1 800 000 kronor.

Några fasta hållpunkter för uppskattning av medelsbehovet för budgetåret 1960/61 föreligger icke. Arbetsmarknadsstyrelsen räknar emellertid med ytterligare stegring av utbildningsverksamheten, framför allt för arbetslösa. Med hänsyn härtill och då huvudparten av både de kurser, som startats under 1958/59, och de, som kommer att börja under 1959/60, torde komma att vara i gång även under budgetåret 1960/61, bör anslagsbeloppet väsentligt höjas. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen föreslår överstyrelsen, att för ifrågavarande kursverksamhet under budgetåret 1960/61 beräknas 34 925 000 kronor.

De för *andra särskilda utbildningskurser* beräknade medlen skall enligt gällande bestämmelser disponeras för utbildningskurser i sådana yrken inom överstyrelsens verksamhetsområde, där det med hänsyn till det aktuella arbetsmarknadsläget eller eljest är av väsentlig betydelse, att

omedelbara åtgärder vidtages för att snabbt öka tillgången på yrkesutbildad arbetskraft. Överstyrelsen upplyser, att fyra kurser av denna typ har pågått under budgetåret 1958/59, nämligen två förberedande kurser för skeppskockar med sammanlagt 24 deltagare och två kurser för utbildning av däckspersonal med sammanlagt 23 deltagare. Nettoutgiften för dessa kurser har uppgått till i runt tal 91 700 kronor. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen föreslår överstyrelsen, att för sådana utbildningskurser under nästa budgetår beräknas oförändrat belopp 75 000 kronor.

Överstyrelsen föreslår sålunda, att hela anslaget uppföres med (34 925 000 + 75 000) 35 000 000 kronor.

Statskontoret föreslår oförändrat anslag med hänvisning till att antalet arbetslösa gått ned jämfört med hösten 1958.

Departementschefen

Såsom jag anfört vid behandlingen av anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m.m. måste åtgärder, som syftar till att underlätta den enskilde arbetstagarens anpassning till de krav produktionslivet ställer, inte minst i det nuvarande ekonomiska läget tillmätas stor betydelse. Ett av de viktigaste medlen härvidlag är yrkesutbildningen. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t därför genom beslut den 20 november 1959 medgivit överstyrelsen för yrkesutbildning att överskrida ifrågavarande anslag med högst 14 000 000 kronor. Totalt står därmed 39 000 000 kronor till överstyrelsens förfogande för innevarande budgetår. Detta innebär, att kursverksamheten kommer att innefatta inemot 500 kurser av verkstads-skolekaraktär, vartill kommer drygt ett hundratal fortbildningskurser för arbetslösa byggnadsarbetare. Antalet elever vid verkstadsskolekurserna kan uppskattas till 6 500.

För budgetåret 1960/61 bör angivna utbildningsverksamhet fortsättas i minst samma omfattning. På grund härav föreslår jag, att anslaget höjes med ett belopp utöver vad överstyrelsen föreslagit eller till 40 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor.

[80] 16. Understöd åt flyktingar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	1 000 000	5 407 487
1959/60 (statsliggaren s. 388)	4 000 000	
1960/61 (förslag)	3 500 000	

Från anslaget bestrides främst kostnader för det första omhändertagandet av till Sverige anländande flyktingar och för den omskolning eller annan yrkesutbildning och starthjälp, som befinnes erforderlig för flyktingarnas inplacering på den svenska arbetsmarknaden. Vidare bestrides från anslaget kostnader i vissa fall för bidrag till resor från Sverige samt för bidrag motsvarande allmänna barnbidrag och ersättning motsvarande sjukhjälp och moderskapshjälp.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 28/8 1959) anfört, att den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige omfattade 595 personer under år 1958 och 201 under år 1959. Huvuddelen av dessa flyktingar har överförts från flyktingläger i Österrike och Grekland och har utgjorts av tuberkulossjuka och anhöriga till dem. Antalet flyktingar, som under budgetåret 1958/59 inkommit i landet på annat sätt, utgjorde 92.

För nästa budgetår beräknar styrelsen utgifterna under anslaget på följande sätt. För förlägningskostnader samt för bidrag och ersättningar motsvarande barnbidrag resp. sjuk- och moderskapshjälp uppskattas kostnaderna till 500 000 kronor. Utgifterna för folkhögskole-, gymnasie-, teknisk läroverks- samt högskoleutbildning beräknas till 400 000 kronor. Övriga kostnader, såsom för starthjälp, bidrag till resor från Sverige, utgifter för flyktingar med anpassningssvårigheter, administrations- och inspektionskostnader m. m. uppskattas till 700 000 kronor.

Vid beräkningen av medelsbehovet har kostnader för omskolning och yrkesutbildning ej medräknats. Styrelsen anför, att åtgärder av detta slag alltmör kommit att avse flyktingar, som varit arbetsplacerade men av skilda anledningar blivit friställda. Omskolningsåtgärderna får därigenom karaktären av verksamhet i arbetslöshetsbekämpande syfte. Då flyktingarna mottagits för varaktig vistelse i landet och då det är önskvärt att under ett anslag samla utgifter för alla arbetslöshetsbekämpande åtgärder, bör ifrågakommande slag av kostnader fr. o. m. budgetåret 1960/61 avföras under anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Då det ej är känt, i vilken omfattning överföring av flyktingar kommer att äga rum under innevarande och nästa budgetår, saknas utgångspunkter för beräkning av medelsbehovet för detta ändamål. Styrelsen föreslår, att 1 400 000 kronor beräknas härför.

Styrelsen beräknar sålunda medelsbehovet till $(500\,000 + 400\,000 + 700\,000 + 1\,400\,000)$ 3 000 000 kronor.

Departementschefen

För innevarande budgetår har 4 000 000 kronor anvisats under förevärande anslag. Därifrån bestrides bl. a. kostnader för omskolning och yrkesutbildning av flyktingar. I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen anser jag, att dessa kostnader i fortsättningen bör belasta anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m.m. Vid beräkning av nämnda anslag har

upptagits ett belopp av 500 000 kronor för detta ändamål. Detta medför, att flyktinganslaget bör minskas med motsvarande belopp. Jag förordar, att anslaget uppföres med 3 500 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt flyktingar m. m.* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

[81] 17. Bidrag till De blindas förening

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	435 000	435 000
1959/60 (statsliggaren s. 360)	445 000	
1960/61 (förslag)	475 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 380 000 kronor avsetts som bidrag till avlöningar och omkostnader för den av De blindas förening genom föreningens försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt av dessas hantverksprodukter. Återstående belopp, 65 000 kronor, utgör bidrag till föreningens verksamhet i övrigt.

De blindas förening har (skr. i augusti 1959) upplyst, att kostnaderna år 1958 för försäljningsaktiebolaget uppgått till 395 717 kronor, varav 254 740 kronor för avlöningar och arvoden. För budgetåret 1960/61 beräknas en ökning av posten avlöningar och arvoden med 9 500 kronor på grund av att nya löneavtal träffats i anslutning till de 1959 mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer fastställda riktlinjerna. Föreningen har däremot inte tagit hänsyn till en sannolik ytterligare ökning av lönekostnaderna under nästa budgetår.

Föreningen har åter framfört en hemställan om statsbidrag för de ökade kostnader för personal m. m., som försäljningsbolaget fått vidkännas på grund av nedläggande av materialdepån i Kristinehamn (jfr V ht 1959 s. 156). Ökningen utgör 15 600 kronor.

Frågan om ordnade pensionsförhållanden för personalen har tidigare vilat i avvaktan på övervägande av 1951 års pensionsutredning. Föreningen har nu anfört, att frågan torde få anses löst genom riksdagens beslut om en allmän tjänstepensionering. Kostnaderna för pensionsavgifter beräknas till 12 900 kronor för åren 1960 och 1961.

För föreningens verksamhet i övrigt har statsbidraget varit oförändrat sedan budgetåret 1940/41. Bidraget skall användas dels till hjälp åt be-

hövande blinda och dels för att göra det möjligt för alla blinda, som så önskar, att erhålla De blindas veckoblad utan kostnad. Föreningen har anfört, att dess kostnader stigit väsentligt de senaste tjugu åren. Bl. a. har föreningen sedan 1954 bedrivit konsulentverksamhet med speciell uppgift att biträda arbetsmarknadsverket vid anskaffande av arbete åt blinda.

Med hänsyn till att kostnaderna stegrats samt till att föreningens direkta hjälpverksamhet begränsats som en följd av att föreningen nödgats genom sin konsulentverksamhet påtaga sig uppgifter, som den anser bör åvila samhällets organ, hemställer föreningen om en höjning av bidraget till dess verksamhet i övrigt med 35 000 kronor.

Föreningen hemställer sålunda om en anslagsökning med (9 500 + 15 600 + 12 900 + 35 000) 73 000 kronor.

Statskontoret vill inte motsätta sig ökningen med 9 500 kronor till löne-kostnader. Det synes vidare ämbetsverket finnas visst fog för att staten lämnar bidrag även till pensionskostnaderna för den personal, i fråga om vilken statsmedel lämnas till bestridande av bolagets lönekostnader.

Departementschefen

Bidraget till De blindas förenings depåverksamhet bör räknas upp med 30 000 kronor. Till föreningens verksamhet i övrigt bör utgå oförändrat bidrag. Anslaget bör därför anvisas med (445 000 + 30 000) 475 000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 475 000 kronor.

[82] 18. Bidrag till De vanföras riksförbund

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	20 000	20 000
1959/60 (statsliggaren s. 360)	25 000	
1960/61 (förslag)	140 000	

De vanföras riksförbund har (skr. ²⁹/₈ 1959) anfört, att förbundet under det gångna året starkt expanderat. Antalet lokalavdelningar utgör 93 och medlemsantalet överstiger 15 000. Förbundets kostnader för fyra distriktsombudsmän uppgår till ca 90 000 kronor, varav riksförbundet erlägger 43 500 kronor och distriktsorganisationerna resten. Förbundet tillsköt år 1958 ca 30 000 kronor till sin barnkoloni i Vejbystrand. Förbundets kostnader för rekreativsvård uppgick samma år till 120 000 kronor. Om de ekonomiska förutsättningarna därför kan skapas avser förbundet att bereda gäster vid förbundets rekreativshem Tranåsbaden samma möjligheter till sjukgymnastisk behandling som föreligger vid förbundets båda

andra rekreationshem. Kostnaderna härför beräknas till 10 000 kronor. Vid Tranåsbaden kommer under hösten 1959 att öppnas ett inackorderingshem för höggradigt vanföra. Frågan om förbundets kostnader för denna verksamhet är inte fullt klarlagd.

Förbundet hemställer, att anslaget för budgetåret 1960/61 måtte höjas till 60 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen, som vitsordar förbundets stora betydelse för de vanföra, tillstyrker dess framställning om bidrag. Styrelsen nämner särskilt det inackorderingshem för höggradigt vanföra, som förbundet avser att öppna vid Tranåsbaden. *Statskontoret* anser sig däremot icke kunna tillstyrka en ökning av anslaget.

Departementschefen

För olika grupper av handikappade finns tekniska hjälpmedel, som mer eller mindre kompenserar vederbörandes arbets- eller rörelsehinder. Bl. a. i fråga om ortopediska hjälpmedel har staten sedan länge bidragit till anskaffningskostnaden. Medicinalstyrelsen har i en i juli 1959 till Kungl. Maj:t avlämnad promemoria föreslagit, att bidragsrätten utsträcker till vissa slag av hjälpmedel som underlättar den dagliga livsföringen m. m. Promemorian anmäles i sin helhet av chefen för inrikesdepartementet. Under hänvisning till vad som därvid anföres föreslår jag, att 100 000 kronor ställes till förfogande för De vanföras riksförbund till inköp och distribution av sådana hjälpmedel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om medlens användning m. m. Beloppet bör anvisas under nu ifrågavarande anslag.

De vanföras riksförbund har fortlöpande haft ökade utgifter för den vård, som lämnas vid förbundets olika anläggningar. Jag finner det därför motiverat att höja det statliga stödet till förbundets nuvarande verksamhet med 15 000 kronor till 40 000 kronor.

Anslaget bör alltså anvisas med 140 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De vanföras riksförbund* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 140 000 kronor.

[83] 19. *Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral*

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	50 000	50 000
1959/60 (statsliggaren s. 360)	50 000	
1960/61 (förslag)	65 000	

Hörselfrämjandets riksförbund har (skr. i juli 1959) anført, att verksamheten vid rehabiliteringscentralen för vuxna hörselskadade allttjämt bedrives

enligt vid starten uppgjorda riktlinjer. Fortfarande vill man genom personlig omvårdnad, träning av hörselrester, rättande av talfel och omsorgsfull övning i avläsning hjälpa svårt hörselskadade personer i arbetsför ålder till möjlighet att sköta ett lämpligt arbete och till normal social gemenskap. Verksamheten bygger på intimt samarbete mellan läkare, lärare, kurator, akustiskt-tekniskt sakkunniga samt arbetsmarknadens organ på olika platser. Samtliga landsting och städer utanför landsting har alltsedan hösten 1956 beviljat anslag till elevernas inackorderingskostnader. Antalet mottagna elever har under 1958/59, då endast en lärare kunnat anställas, varit 28, fördelade på fyra kurser. Antalet ansökningar om plats vid centralen har under samma tid varit 65.

Riksförbundet har anfört, att verksamheten i nuvarande omfattning ej tillgodoser behovet. För att flera hörselskadade skall kunna mottagas måste minst två lärare anställas. Även av rent pedagogiska skäl är detta nödvändigt. Förbundet har lyckats erhålla privata engångsbidrag för anställande av ytterligare en lärare under läsåret 1959/60.

Förbundet beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 till 92 624 kronor, varav 72 624 kronor avser löne- och pensionskostnader och 20 000 kronor hyra och andra omkostnader. Förbundet har härvid räknat med att rektor placeras i 24 löneklassen, en assistent i 20 löneklassen och en deltidsanställd kurator i 14 löneklassen. Förbundet anser det angeläget, att ordinarie lärartjänster inrättas i stället för att lärare hittills endast kunnat årsanställas.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner vad riksförbundet anfört i sin framställning väl styrka behovet av en permanent rehabiliteringscentral. Styrelsen tillstyrker den föreslagna höjningen av anslaget men anser sig ej kunna taga ställning till förslagen om löneplaceringar.

Statskontoret uttalar, att även om ändamålet med ett höjt statsbidrag i förevarande fall kan betraktas såsom i och för sig behjärtansvärt ämbetsverket likväl inte kan finna att staten nu bör öka sin bidragsgivning.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag (V ht 1959 s. 159), att jag inte var beredd att ta upp de av Hörselfrämjandet då framlagda, ganska vittsyftande förslagen till prövning. I stort sett samma förslag har nu lagts fram. Jag är fortfarande inte beredd att ta ställning till frågan om rehabiliteringscentralens framtida organisation. En höjning av statsbidraget synes emellertid angelägen. Jag förordar, att anslaget höjes med 15 000 kronor till 65 000 kronor.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 65 000 kronor.

F. Bostadsbyggande m. m.

[84] 1. Bostadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 502 700	3 999 197
1959/60 (statsliggaren s. 361)	4 080 500	
1960/61 (förslag)	4 092 200	

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/s 1959) anført, att under senare delen av budgetåret 1958/59 en ytterligare omfattande utflyttning av tertiärlåneärenden ägt rum. Vid ingången av innevarande budgetår var handläggningen av dessa ärenden decentraliserad i den omfattning som beslutats av 1959 års riksdag. Tertiärlångivningen handlägges sålunda numera av länsbostadsnämnderna utom vad beträffar låneärenden från Stockholm med ett antal omgivande kommuner, Göteborg med Mölndal och Partille samt Malmö med Lund, vilka alltjämt handlägges av styrelsen. Såvitt avser ärenden om lån till flerfamiljshus sjönk, räknat i antal lägenheter, styrelsens andel av de preliminära besluten från 68 % budgetåret 1957/58 till 48 % budgetåret 1958/59 och styrelsens andel av de slutliga besluten från 81 till 53 %.

Styrelsen anför vidare, att utflyttningen av den tekniska granskningen från statliga till kommunala organ fortsatt. Denna utflyttning omfattar f. n., förutom Stockholms stad med angränsande kommuner i Stockholms län samt Göteborgs stad, ett femtiotal kommuner fördelade på 11 län. Inom Älvsborgs län pågår fortfarande en för ett par år sedan inledd försöksutflyttning till Sjuhäradsbygdens arkitektkontor av den tekniska granskningen av projekt från vissa till kontoret anslutna kommuner. Styrelsen räknar med att under innevarande budgetår hinna med den första genomgången beträffande de län som återstår. Utflyttningen innebär, att den bostadstekniska granskningen flyttas från styrelsen eller — beträffande kommuner där länsbostadsnämnden har hand om långivningen — från länsarkitektkontoret samt den byggnadstekniska granskningen från styrelsen eller länsbostadsnämnden till ett kommunalt organ, som i regel även bereder frågan om byggnadslov.

Styrelsen berör även frågan om handläggningen av ärenden rörande pensionärsbostadsbidrag. Styrelsen framhåller, att den nuvarande ordningen innebär att dylika ärenden handlägges av länsbostadsnämnderna eller av styrelsen, om det är styrelsen som handlägger låneärenden avseende byggnadsföretag inom kommunen. Styrelsen föreslår en återgång till de förhållanden som gällde före den 1 juli 1958, vilket innebär att styrelsen och kommunerna skall svara för de med bidragsgivningen

förenade uppgifterna. Härigenom skulle de 24 länsbostadsnämnderna helt frikopplas från ärendehantering i likhet med vad som gäller i fråga om familjebostadsbidragen.

Styrelsen erinrar, att styrelsen (skr. ¹³/8 1959) gjort särskild framställning angående försök med maskin för elektronisk databehandling för uträkning av belåningstak och produktionskostnad. Någon beräkning av den personalbesparing som härigenom kan uppkomma kan emellertid inte göras innan det nya systemet prövats en tid.

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 293 700 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkning och personalminskning		
1. Kanslibyrån: Allmänna sektionen		
1 förste kontorsskrivare Ae 15	17 739	
1 assistent Ae 12		16 848
1 materialförvaltare Ae 9	14 616	
1 expeditivakt Ae 7		13 188
1 biträde i reglerad befordringsgång		10 176
2. Kanslibyrån: Ombudsmannasektionen		
1 biträde i reglerad befordringsgång	10 176	
3. Kanslibyrån: Kamerala sektionen		
1 förste kansliskrivare Ae 12	14 616	
2 biträden i reglerad befordringsgång		20 352
4. Tekniska byrån: Arkitektsektionen		
1 arkitekt Ag 24	27 144	
5. Tekniska byrån: Tvätterisektionen		
1 ingenjör Ae 15		17 064
6. Lånebyrån: Värderingssektionen		
2 byråingenjörer Ae 19	41 952	
1 kansliskrivare Ae 10	13 188	
7. Byrån för teknisk-ekonomiska utredningar:		
1 förste byråingenjör Ae 21	23 244	
8. Sociala sektionen:		
2 kontorsskrivare Ae 13	30 768	
1 biträde i reglerad befordringsgång		10 176

	Ökning	Minskning
--	--------	-----------

9. Särskilda utgifter i samband med personalin- dragning		55 000
---	--	--------

Lönereglering

10. Vissa lönegradsfrågor	42 168	
---------------------------------	--------	--

Omräkning

11. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordrings- gång	57 800	
12. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	45 700	
13. Rörligt tillägg	97 400	
	436 511	142 804
		+ 293 707

14. 7 tjänster föreslås ordinariesatta. 4 tjänster föreslås inrättade som extra ordinarie. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 kan minskas med 8.

Motivering

1. Sedan styrelsen flyttat in i nya för hela styrelsen gemensamma lokaler kan antalet expeditionsvakter minskas med en, varjämte en telefonisttjänst kan indragas.

Beträffande styrelsens förslag i övrigt under denna punkt torde få hänvisas till V ht 1959 s. 163.

2. I sin petitaframställning avseende innevarande budgetår räknade styrelsen med att utflyttningen av låneärenden till nämnderna skulle medföra en minskning av bl. a. pantvårdsarbetet. Då emellertid denna arbetsuppgift till större del än styrelsen förmodade orsakats av den hos styrelsen kvarvarande äldre delen av lånestocken har lättnaden i pantvårdsgruppens arbete blivit obetydlig och den företagna personalminskningen alltför omfattande. Ytterligare en befattning som kontorsbiträde bör därför inrättas.

3. Hålkortsmaterialet vandrar mellan en maskingrupp (sju befattningshavare) under ledning av en maskinoperatör i Ae 13 och den s. k. kontrollgruppen (fem befattningshavare), som förestås av en kontorist i Ae 9. För samordning av arbetet på maskin- och kontrollgrupperna ävensom för den direkta ledningen av kontrollgruppens arbete och för rationaliseringsarbete m. m. bör en särskild befattning inrättas som förste kansliskrivare i Ae 12. I stället kan två kontorsbiträdestjänster dras in.

4. Sedan en tjänst som arkitekt indragits fr. o. m. den 1 juli 1959 har personalresurserna på tekniska byråns arkitektsektion visat sig otillräckliga. Angelägna arbetsuppgifter såsom typitningsarbetet och utarbetandet av nya skrifter har måst eftersättas. Styrelsen föreslår därför förstärkning av sektionen med en arkitekttjänst i högst Ag 24.

5. En tjänst som ingenjör i högst Ae 15 på tekniska byråns tvätter-

sektion kan dras in under förutsättning att två andra dylika tjänster utbytes mot högre tjänster (jfr p. 10 i det följande).

6. Arbetsuppgifterna för lånebyråns värderingssektion har varit att utarbeta erforderliga värderingsmetoder och att göra speciella kostnadsutredningar. En för arbetet med värderingsmetoderna erforderlig förutsättning är den s. k. revisionen av enstaka byggnadsföretag. Sådan revisionsverksamhet bedrevs tidigare av statens byggnadslånebyrå men har under den tid bostadsstyrelsen fungerat måst ligga nere i brist på personal. På grund av den sjunkande tendensen i fråga om byggnadskostnaderna är revisionen nu än mer angelägen än tidigare. En förstärkning av sektionen påkallas enbart av införandet på marknaden av databehandlingsmetoden för utförande av lånetaks- och produktionskostnadsberäkningar. I anslutning till tidigare förslag i ämnet föreslår styrelsen, att sektionen förstärkes med två byråingenjörer i Ae 19 och en kansliskrivare i Ae 10.

7. Övervakning av verksamheten med s. k. experimenthus har under en följd av år försumrats av brist på personal. Styrelsen har föreslagit, att nämnden för byggnadsforskning skulle ombesörja övervakningen, vilken tanke emellertid inte vunnit gehör hos nämnden. För att den nu ifrågavarande arbetsuppgiften överhuvudtaget skall kunna utföras erfordras en förstärkning av byrån för teknisk-ekonomiska utredningar med en kvalificerad tekniker.

8. Styrelsens förslag om förstärkning av sociala sektionen med två kontorsskrivare för stickprovsgranskning av kommunernas redovisningar i fråga om familjebostadsbidrag framföres nu för fjärde året i följd. En effektivisering av granskningsverksamheten framstår enligt styrelsens uppfattning som inte enbart ekonomiskt betingad utan är också befogad mot bakgrunden av att gällande bestämmelser bör någorlunda enhetligt tillämpas inom kommunerna. Under förutsättning att sektionen tillföres den begärda förstärkningen kan genom omfördelning av arbetsuppgifterna en biträdestjänst dras in.

9. I avlöningsanslaget för innevarande budgetår har inräknats 75 000 kronor för att styrelsen, om behov därav uppkommer, skall kunna övergångsvis anställa befattningshavare, vilkas tjänster indrages. Styrelsen räknar med, att det för nästa budgetår erforderliga beloppet kan begränsas till 20 000 kronor.

10. Styrelsens förslag till löneregleringar avser uppflyttning på kansli- byrån av en förste byråsekreterare från Ae 21 till Ae 23, en kamrerare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och en kassör i Ao 13 till bokhållare i Ao 15, på tekniska byrån av en ingenjör i Ae 15 till byråingenjör i Ae 19 och en ingenjör från högst Ae 15 till Ae 17, på planeringsbyrån av en förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en aktuarie i Ao 19 till förste aktuarie i Ao 21, en kansliskrivare i Ao 10 till förste kansliskrivare i Ao 12 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på lånebyrån av byrå-

chefen i Bo 1 till överdirektör i Bo 4, en förste byråingenjör i Ae 23 till byrådirektör eller förste byråingenjör i Ae 24, en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på byrån för teknisk-ekonomiska utredningar av en byrådirektör från Ae 24 till Ae 26 och två byråingenjörer i Ae 19 till förste byråingenjörer i Ae 21.

Slutligen föreslår styrelsen i detta sammanhang, att sociala sektionen ombildas till byrå och att arvodestjänsten som sektionsschef ändras till byråchefstjänst i Bo 1. Vidare föreslås, att en förste byråsekreterare uppflyttas från Ae 21 till Ae 23 och en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21.

14. Den föreslagna ordinariesättningen av tjänster avser en byrådirektör i Ae 26 på arkitektsektionen och en byrådirektör i Ae 24 på värderingssektionen, två förste byråsekreterare i Ae 23 på ombudsmannasektionen resp. sociala sektionen, en förste aktuarie i Ae 23 på statistiska sektionen samt en kansliskrivare i Ae 10 och en kontorist i Ae 9. Vidare föreslås, att till extra ordinarie tjänster ombildas en kontoristtjänst i Ag 9, en tjänst som t. f. kanslibitråde i Ae 7 och två biträdestjänster i Ag 5.

Yttrande

Statens lönenämnd — som haft att yttra sig endast beträffande vissa av de föreslagna lönegradsuppflyttningarna — har inte haft något att erinra mot att en tjänst som förste byråsekreterare i Ao 23 på lånebyråns juridiska sektion uppflyttas till byrådirektör i Ao 24. Däremot kan nämnden inte biträda förslagen om uppflyttning av en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 på kanslibyråns ombudsmannasektion samt en tjänst som aktuarie i Ao 19 och en tjänst som kansliskrivare i Ao 10 på planeringsbyråns statistiska sektion.

Departementschefen

En omfattande utflyttning av låncärenden från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna har sedan flera år successivt ägt rum. Början gjordes med ärenden angående egnahemslån och förbättringslån. Därefter flyttades vissa flerfamiljshusärenden ut till nämnderna. Frågan om ytterligare utflyttning av flerfamiljshusärenden från styrelsen till nämnderna har senast prövats vid 1959 års riksdag. Härvid beslöts, att bostadsstyrelsen tills vidare endast skall handlägga långivningen till flerfamiljshus i Stockholm och Göteborg med vissa förortskommuner samt Malmö och Lund.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag nyligen tillkallat en utredningsman med uppgift att företaga en översyn av den bostadspolitiska organisationen. Beträffande de frågor som skall utredas får jag anföra följande.

Syftet med de vidtagna decentraliseringsåtgärderna har varit, att statliga lån och bidrag skall kunna beviljas på ett enkelt och smidigt sätt. Det har ansetts angeläget att få prövat i vad mån ytterligare förenkling av handläggningen av låneansökningar och därmed sammanhängande frågor kan åstadkommas. I samband med att organisationsfrågan anmälades för 1958 års riksdag framhöll jag bl. a. följande (prop. 119, s. 118, 119).

Av väsentlig betydelse för genomförandet av de av mig förordade decentraliseringsåtgärderna är att bostadsstyrelsens direktivgivning till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan blir klar och entydig. Anvisningar, som innefattar villkor för lån, bör vara tillgängliga även för lånsökande. Vidare bör av direktiven klart framgå de metoder som tillämpas i fråga om värdering och hyressättning. Av särskild vikt är att kommunernas byggnadskontroll och tekniska granskning blir så enkel som möjligt, vilket bör beaktas vid utformningen av direktiven. Med hänsyn till frågans betydelse anser jag, att direktiven bör fastställas av Kungl. Maj:t. Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt bostadsstyrelsen att inkomma med förslag till direktiv i enlighet med vad jag nu anfört.

Med hänvisning till vad sålunda uttalats uppdrog Kungl. Maj:t den 18 april 1958 åt bostadsstyrelsen att verkställa översyn av de av styrelsen meddelade föreskrifterna angående tillämpning av gällande bestämmelser om egnahemslån och förbättringslån samt tertiärlån och tilläggslån även om att till Kungl. Maj:t inkomma med därpå grundade förslag till föreskrifter för länsbostadsnämndernas och förmedlingsorganens handhavande av ifrågavarande långivning. Ärendets behandling inom styrelsen har försenats, men enligt vad jag erfarit kommer styrelsen inom kort att slutföra uppdraget.

Vidare får jag erinra om att 1958 års besparingsutredning i betänkande angående besparingar inom statsverksamheten (SOU 1959: 28) gjort vissa uttalanden rörande den bostadspolitiska organisationen. Enligt utredningens mening föreligger anledning att överväga möjligheterna att inordna länsbostadsnämnderna i något annat länsorgan. Utredningen föreslog, att frågan skulle upptagas till en särskild utredning, varvid även bostadsstyrelsens ställning borde bedömas.

Jag räknar med att det genom utfärdande av direktiv till länsbostadsnämnderna rörande långivningen skall bli möjligt att begränsa prövningen av enskilda låneärenden till en tillämpning av enkla, allmängiltiga normer. Härigenom vidgas möjligheterna till en ytterligare decentralisering. Det är inte uteslutet att en total utflyttning av alla låneärenden på länsbostadsnämnderna kan genomföras.

Om det visar sig möjligt att redan för nästa budgetår genom förenkling och förtydligande av direktiven till länsbostadsnämnderna minska de på bostadsstyrelsen ankommande göromålen bör en däremot svarande reducering av styrelsens personalorganisation företagas. Då det f. n. inte är möjligt att bedöma denna fråga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva huruvida under nästa budgetår personalorganisationen skall

kunna inskränkas. Sedan den förenämnda organisationsutredningen slutförts torde frågan på nytt få anmälas för riksdagen.

I avbidan på resultatet av utredningen bör den av bostadsstyrelsen aktualiserade frågan om handläggningen av ärenden rörande pensionärsbostadsbidrag ej upptagas.

Under angivna förhållanden bör större ändringar i personalorganisationen inte göras f. n. Jag anser mig dock kunna tillstyrka, att på kanslibyråns kamerala sektion inrättas en kansliskrivartjänst i Ae 10 för att möjliggöra en samordning och rationalisering av vissa arbetsuppgifter. Samtidigt bör två biträdestjänster i befordringsgången dras in på sektionen. I övrigt bör en tjänst som ingenjör i Ae 15, en tjänst som expeditionsvakt i Ae 7 och en biträdestjänst i befordringsgången utgå ur organisationen. Till frågan om övervakning av experimenthusverksamheten återkommer jag vid anmälan av anslag till Byggnadsforskning.

Såsom chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som byråingenjör i Ae 19 å byrån för teknisk-ekonomiska utredningar, sektionen för driftkostnader och byggnadskostnadsindex, omändras till befattning som förste byråingenjör i Ae 21. Därutöver bör en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 å sociala sektionen, förvaltningsavdelningen, utbytas mot en befattning som kontorskrivare i Ae 13.

Anslaget bör minskas med hela det belopp, som beräknats för särskilda utgifter i samband med personalindragningar eller 75 000 kronor, varjämte omräkningsposterna synes kunna minskas med 60 000 kronor.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anför vid anmälan av anslag till viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen kan jag ej förorda, att medel anvisas under förevarande anslag för den av bostadsstyrelsen föreslagna försöksverksamheten med databehandlingsmaskiner.

I fråga om förslagen till ordinariesättningar kan jag endast tillstyrka, att en tjänst som kansliskrivare i Ae 10 å kanslibyråns kamerala sektion föres på ordinarie stat. Antalet kontorsbiträden i Ao 5 bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med 8. De föreslagna extraordinariesättningarna kan jag inte biträda.

De av mig förordade förslagen medför, inberäknat omräkningsposterna, en ökning av medelsbehovet under anslaget med 11 700 kronor. Anslaget bör alltså upptagas med (4 080 500 + 11 700) 4 092 200 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för bostadsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61;

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 116 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 227 300
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	15 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	601 800
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	66 800

Summa kronor 4 092 200;

c) till *Bostadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 4 092 200 kronor.

[85] 2. Bostadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	673 500	639 913
1959/60 (statsliggaren s. 362)	948 000	
1960/61 (förslag)	759 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1959) hemställt, att anslaget minskas med 184 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	5 000	
2. Övriga expenser för eget behov		194 000
3. Hyra för hålkortsmaskiner m. m.	5 000	
	10 000	194 000
	— 184 000	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1957/58 75 965, 1958/59 72 985; anslag 1959/60 87 500. — På grund av flyttning till nya lokaler och andra omständigheter, främst personalbrist, har reseverksamheten under föregående budgetår ej kunnat uppehållas i önskvärd omfattning. Posten bör med hänsyn till höjningen av taxor och traktamenten räknas upp med 5 000 kronor för att tjänsteresor skall kunna företagas i erforderlig utsträckning.

2. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1957/58 407 049, 1958/59 390 135; anslag 1959/60 590 000. — Engångskostnader i samband med flyttning till nya lokaler, upptagna till 200 000 kronor, bortfaller. Å andra sidan uppkommer ett i jämförelse med de för innevarande budgetår beräknade

kostnaderna ökat medelsbehov av 6 000 kronor för tecknande av en specialförsäkring för styrelsens och nämndernas räkning.

3. *Hyra för hålkortsmaskiner m. m.* Utgift 1957/58 105 967, 1958/59 185 499; anslag 1959/60 220 000. — Den totala hyran för den av styrelsen förhyrda maskinanläggningen beräknas uppgå till ca 165 000 kronor, varav 55 000 kronor belöper på den kalkylator, som införlivas med styrelsens maskinpark under innevarande budgetår. Kostnaden för bearbetning av styrelsens statistik uppskattas till 60 000 kronor. Styrelsen föreslår, att posten räknas upp med 5 000 kronor. Härvid har hänsyn ej tagits till att belastningen kan komma att påverkas av kostnaderna för försök med elektronisk databehandlingsmaskin för uträkning av belåningstak och produktionskostnad.

Departementschefen

Jag kan ej förorda någon ökning av resemedelsposten. Styrelsens beräkningar under övriga anslagsposter kan jag godtaga. Under posten övriga expenser för eget behov avses sålunda 17 000 kronor för den av styrelsen berörda specialförsäkringen. Härigenom bortfaller kontrollen av att belånade fastigheter är brandförsäkrade. Som framgår av vad jag anfört vid behandlingen av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har jag ej ansett mig böra förorda, att medel anvisas under femte huvudtiteln för försök med elektronisk databehandlingsmaskin. Några kostnader härför kommer sålunda inte att belasta styrelsens omkostnadsanslag.

Anslaget bör alltså å ena sidan höjas med 5 000 kronor och å andra sidan minskas med 194 000 kronor samt upptagas med 759 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 759 000 kronor.

[86] 3. **Länsbostadsnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	4 072 000	4 012 181
1959/60 (statsliggaren s. 363)	4 488 000	
1960/61 (förslag)	4 676 800	

Bostadsstyrelsen har (skr. ^{27/8} 1959) beträffande arbetsmängden hos länsbostadsnämnderna anför, att antalet ansökningar om egnahemslån från budgetåret 1957/58 till budgetåret 1958/59 nedgått med ca 1 000 medan antalet beviljade lån ökat med ca 700. I fråga om förbättringslån undergick varken antalet inkomna ansökningar eller antalet beviljade lån någon

nämnevård förändring. Den fortsatta utflyttningen av långivningen från styrelsen till nämnderna har emellertid beträffande flerfamiljshus väsentligt påverkat siffrorna för budgetåret 1958/59. Antalet preliminära ansökningar ökade sålunda med drygt 100, medan antalet i ansökningarna avsedda lägenheter ökade med inemot 6 000. I fråga om beviljade lån är ökningen än mer markant. Preliminärt beviljades 889 lån, en ökning med drygt 300. Ansökningarna omfattade inemot 27 800 lägenheter, d. v. s. 80 % fler än budgetåret 1957/58. I fråga om slutligt beviljade lån steg antalet med drygt 300 och antalet lägenheter med inemot 14 400. Ändringarna i ärendefördelningen mellan styrelsen och nämnderna kommer emellertid att få full effekt först under innevarande budgetår. Den ökade arbetsbelastningen har för nämndernas vidkommande medfört svärbemästrade situationer, som gång efter annan nödvändiggjort förstärkning av nämnderna antingen från styrelsen — i den mån personal kunnat undvaras därifrån — eller genom anställning av tillfällig personal. Från vissa nämnder har också inkommit förslag till personalförstärkning. Då styrelsen inte föreslår någon ytterligare personalökning vid nämnderna har detta sin grund i att styrelsen dels anser sig böra avvakta erfarenheterna av de assistenttjänster, som tilldelats vissa nämnder fr. o. m. den 1 juli 1959, och dels önskar ytterligare pröva möjligheterna till förenklingar i arbetsrutinen.

Yrkanden

Bostadsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 491 200 kronor.

1. Ökning av antalet ledamöter	26 000
2. Löneregleringar	243 501
3. Omräkningar	
Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	56 955
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	50 000
Rörligt tillägg	114 700
	+ 491 156

4. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 minskas med 7 till 44, varav 15 beräknas belasta ordinarieposten. Ordinariesättning föreslås av samtliga extraordinarie förste byråingenjörer och kamrerare.

Motivering

1. Genom utflyttningen av ärenden om lån för flerfamiljshus från styrelsen till nämnderna har nämndernas befattning med produktionen i städer och andra tätorter ökat väsentligt. Behov föreligger därför av en ändring i nämndernas sammansättning. Styrelsen föreslår, att antalet ledamöter i en länsbostadsnämnd, som f. n. är fem, ordföranden och läns-

bostadsdirektören inräknade, ökas med en, i vissa nämnder med två. I anledning härav bör till arvoden åt nämndernas ledamöter beräknas ytterligare 26 000 kronor.

2. Styrelsen föreslår, att 9 länsbostadsdirektörer i Ao 26 och 15 i Ao 24 uppflyttas till Bo 1, 21 förste byråingenjörer från Ae 21 till Ae 23, 21 kamrerare från Ae 19 till Ae 21, 5 ingenjörer i Ae 17 till byråingenjörer i Ae 19, 5 ingenjörer från Ae 15 till Ae 17 och 8 biträden i reglerad befordringsgång till kanslibiträden i Ae 7.

4. Styrelsen återkommer till sitt förslag i sin petitaframställning för innevarande budgetår (V ht 1959 s. 175) om ordinariesättning av samtliga förste byråingenjörstjänster. Samtidigt föreslås ordinariesättning av samtliga kamrerare vid nämnderna. Beträffande bägge personalkategorierna saknas enligt styrelsens mening skäl till ytterligare uppskov med ordinariesättning.

Departementschefen

Såsom jag anfört vid anmälan av bostadsstyrelsens avlöningsanslag har jag enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat en utredningsman med uppgift att utreda frågor rörande den bostadspolitiska organisationen, varvid bl. a. länsbostadsnämndernas ställning och organisation kommer att behandlas.

Jag delar bostadsstyrelsens uppfattning att antalet ledamöter i länsbostadsnämnderna bör ökas med anledning av att nämnderna numera fått väsentligt större befattning med bostadsproduktionen i städer och andra tätorter. Ökningen bör emellertid begränsas till en ledamot i varje nämnd. För arvoden åt nämndernas ledamöter bör på grund härav beräknas ytterligare 17 000 kronor.

De av bostadsstyrelsen föreslagna löneregleringarna och ordinariesättningarna kan jag inte tillstyrka. Antalet kontorsbiträden i Ao 5 bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med sju.

Vad jag nu förordat medför jämte omräkningsposterna en ökning av medelsbehovet med 188 800 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med $(4\,488\,000 + 188\,800)$ 4 676 800 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för länsbostadsnämnderna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	770 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	127 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	2 787 400
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	280 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	640 500
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	71 200
Summa kronor 4 676 800;	

c) till *Länsbostadsnämnderna*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 4 676 800 kronor.

[87] 4. Länsbostadsnämnderna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	603 000	607 396
1959/60 (statsliggaren s. 364)	676 000	
1960/61 (förslag)	685 000	

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har (skr. 27/8 1959) hemställt, att anslaget höjes med 14 000 kronor.

1. Reseersättningar	5 000
2. Bränsle, lyse och vatten	4 000
3. Övriga expenser för eget behov	5 000
+ 14 000	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1957/58 282 566, 1958/59 278 733; anslag 1959/60 325 000. — Medelsbehovet under nästa budgetår har av nämnderna uppskattats till 335 000 kronor. Styrelsen räknar dock med att anslagsposten endast skall behöva räknas upp med 5 000 kronor på grund av höjda taxor och traktamenten.

2. *Bränsle, lyse och vatten*. För 1957/58 bestreds kostnaderna från anslagsposten till lokalkostnader. Utgift 1958/59 13 648; anslag 1959/60 10 000. — Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår bör posten räknas upp med 4 000 kronor.

3. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1957/58 275 605, 1958/59 299 689; anslag 1959/60 331 000. — Den föreslagna höjningen motiveras med stegringar av kostnaderna för städning, blankettryck m. m.

Departementschefen

Jag har ingen annan erinran mot bostadsstyrelsens beräkningar än att resemedelsposten bör vara oförändrad. Anslaget bör alltså höjas med 9 000 kronor till 685 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsbostadsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 685 000 kronor.

[88] 5. **Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	150 000 000	139 464 023
1959/60 (statsliggaren s. 364)	150 000 000	
1960/61 (förslag)	180 000 000	

Från anslaget bestrides främst kostnaderna för sådan eftergift å ränta och amortering beträffande tertiär- och egnahemslån, som lämnas låntagare i anledning av att räntan å underliggande krediter överstiger en bestämd räntesats, ävensom kostnaderna för räntebidrag avseende bostadsföretag finansierade utan statliga lån.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1959) anført, att tillgodoförandet av ränteeftergifter under innevarande budgetår kommer att något överstiga det anvisade anslaget.

Utbetalningen av ränteeftergifter under budgetåret 1960/61 kommer att avse perioden 1 juli 1959—30 juni 1960. Under förutsättning att medel anvisas på tilläggsstat i den utsträckning som kan visa sig erforderlig för att möta den förväntade ökningen i anspråken på utbetalning av lån under innevarande budgetår kan utgifterna beräknas till 185 000 000 kronor. Vid denna beräkning har styrelsen utgått ifrån att de garanterade räntesatser, som fastställdes genom riksdagens beslut år 1957, och de lånemarknadsräntor, som fixerades efter diskontosänkningen i maj 1958, kommer att gälla under hela den angivna perioden. Kostnaderna för ränteeftergifter för byggnadsföretag, som ej finansierats med statligt lån, har antagits inte bli av sådan storlek att de påverkar anslagsberäkningen. Styrelsen förutsätter därjämte, att från anslaget skall liksom under innevarande budgetår bestridas förluster å förskotterade kostnader för projekteringsarbeten enligt 30 § kungörelsen om egnahemslån m.m.

Förslag av 1958 års besparingsutredning

1958 års besparingsutredning konstaterar i sitt betänkande (SOU 1959: 28), att anslaget är det största bostadspolitiska anslaget på driftbud-

geten och dessutom det anslag, som uppvisar den kraftigaste stegringen under senare år (från 0,4 milj. kronor budgetåret 1950/51 till ca 140 milj. kronor budgetåret 1958/59). Ur statsfinansiell synpunkt kan därför starka skäl tala för en generell höjning av den garanterade räntan. De betydande skillnaderna i fråga om kapitalkostnader mellan äldre och nyproducerade statsbelånade hus utgör även ett skäl för en höjning av räntan beträffande de äldre husen. En justering av den garanterade räntan bör enligt utredningen göras, så att denna ränta för hus färdigställda före den 1 januari 1951 höjes från nuvarande 4 eller 4,5 % till 5 % samt för därefter färdigställda hus t. o. m. sådana, som påbörjats före den 1 januari 1958, från nuvarande 3,5 till 4 %. För hus, som påbörjats efter den 1 januari 1958, föreslås ingen ändring av den nuvarande nivån för den garanterade räntan, 3,5 %. De ändrade bestämmelserna i fråga om räntegarantin föreslås träda i kraft den 1 juli 1960 samt ha avseende på räntor, som erlägges fr. o. m. den 1 januari 1960.

Ett genomförande av de föreslagna räntehöjningarna beräknas medföra vissa ökningsar av de årliga boendekostnaderna i såväl egna hem som flerbildshus. Kapitalkostnaderna för de av räntehöjningen berörda husen skulle dock komma att ligga lägre än för nyproducerade hus. Besparingen å anslaget beräknas till ca 60 milj. kronor för helt budgetår vid nuvarande ränteläge.

Yttranden över besparingsutredningens förslag

Delade meningar råder bland det drygt tjugotal myndigheter och organisationer som yttrat sig över besparingsutredningens förslag i fråga om den garanterade räntan.

I tillstyrkande riktning uttalar sig bl. a. *statskontoret*, som föreslår att den garanterade räntan överlag bestämmes att motsvara den för statens utlåningsfonder gällande normalräntan vilken f. n. utgör 4,5 %, *länsstyrelserna i Älvsborgs och Jämtlands län*, *Sveriges fastighetsägareförbund*, *Riksförbundet Landsbygdens folk*, *Svenska byggnadsentreprenörföreningen*, *Svenska arbetsgivareföreningen* och *Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)*. Den sistnämnda organisationen förordar, att räntegarantin på lång sikt anpassas till grundräntan för botten- och sekundärlån på den fria kapitalmarknaden. Då det måste bedömas som sannolikt att grundräntan för dylika lån kommer att överstiga 5 % anses den föreslagna räntehöjningen alltför låg.

Länsstyrelserna i Östergötlands och Örebro län uttalar tveksamhet inför förslaget.

Förslaget avstyrkes av *länsstyrelserna i Norrbottens och Västernorrlands län*, *Hyresgästernas riksförbund*, *HSB:s riksförbund*, *Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO)*, *Svenska riksbyggen*, *Kooperativa förbundet*, *Svenska landskommunernas förbund*, *Landsorganisationen*, *Statstjänstemän-*

nens riksförbund, Sveriges folkpensionärers riksorganisation samt bostadsstyrelsen. Denna anser, att en garanterad ränta på den av utredningen föreslagna höga nivån får en hyresutjämnande effekt endast vid nuvarande höga ränteläge. En undersökning bör därför göras angående möjligheterna att utbyta nuvarande räntegarantisystem mot en ordning för bostadsfinansieringen, byggd på en normalränta på lång sikt, oberoende av mer eller mindre tillfälliga konjunkturvarierande räntelägen.

Flertalet remissorgan uttalar sig för en ny översyn av bostadspolitik.

Departementschefen

Vad först gäller besparingsutredningens förslag angående höjning av den av staten garanterade räntan å primär- och sekundärlån vill jag erinra om att frågan om den garanterade räntans höjd vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Åren 1955 och 1957 beslöts vissa höjningar av denna ränta, varigenom den för hyrorna bestämmande räntenivån höjdes med 0,5—1 %.

Syftet med räntegarantin är att förhindra att tillfälligt höga räntor på fastighetslån driver upp hyrorna alltför kraftigt och verkar hämmande på bostadsbyggandet. Ett av staten garanterat ränteskydd synes inte kunna undvaras, om en jämn bostadsproduktion och en planmässig förbättring av bostadsförhållandena eftersträvas. Å andra sidan torde i det fall ränteläget för fastighetslån varaktigt förändras de garanterade räntorna böra anpassas till det nya ränteläget i den mån utvecklingen av hyror och inkomster det medger.

Av särskild betydelse för att åstadkomma stabila ekonomiska villkor för nyproduktionen av bostäder och en stadig förbättring av bostadsförhållandena för olika grupper av bostadssökande är, att räntevillkoren för nya bostadshus inte ändras utan att tvingande skäl föreligger. På grund härav anser jag i likhet med besparingsutredningen, att en försämring av räntevillkoren för nya hus inte nu bör komma ifråga. För nytillkommande hus bör den garanterade räntan å primärlån tills vidare utgöra oförändrat 3,5 %.

I detta sammanhang vill jag erinra om att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 sakkunniga tillkallats med uppgift att undersöka den framtida utvecklingen av bostadsmarknaden. En huvuduppgift för denna utredning är att belysa bostadsefterfrågans utveckling i stort de närmaste 5 å 10 åren och klarlägga olika bostadssökandes behov, främst barnfamiljernas och äldreningarnas. En dylik kartläggning av bostadsbehoven bör läggas till grund för en omprövning av skilda bostadspolitiska åtgärder.

I avvaktan på att ett säkrare underlag för bedömning av skilda bostadspolitiska åtgärder skall erhållas synes det välbetänkt att avstå från sådana förändringar i det statliga bostadsstödet, som kan ställa särskilda grupper

av bostadssökande inför betydande ekonomiska svårigheter. En allmän och mera avsevärd höjning av hyror och bostadskostnader för de under 1940- och 1950-talen tillkomna bostäderna kan jag därför inte tillstyrka.

Utgifterna för staten i anledning av räntegarantin är betydande och växer vid oförändrat ränteläge relativt snabbt beroende på att antalet bostäder, som omfattas av ränteskyddet, ökar med varje ny årgång av lägenheter. En viss jämkning av räntegarantin torde därför böra företas. Den garanterade räntan å primärlån är f. n. 4,5 % för lägenheter i flerfamiljshus tillkomna 1941—1945 och för lägenheter i småhus tillkomna 1941—1947, 4 % för hus tillkomna därefter men före 1951 samt 3,5 % för senare tillkomna hus. En höjning av den garanterade räntan över 4,5 % synes inte böra komma i fråga. Det må erinras om att statens normalränta f. n. utgör 4,5 %. Om ränteskyddet skall bibehållas, vilket jag i det föregående funnit motiverat, saknar det praktisk betydelse att välja en garanterad ränta av 5 % eller annan högre procentsats. Ränteskyddet skulle i stort sett bli illusoriskt. Hyrorna för bostadslägenheter, som tillkommit efter 1953, ligger bl. a. på grund av riksdagens beslut 1957 och 1959 om återkrav av beviljade tillägglån högre än hyrorna för lägenheter tillkomna i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet.

Med hänsyn till det anförda kan jag inte tillstyrka besparingsutredningens förslag om en allmän höjning av den garanterade räntan med 0,5 à 1 %. Jag anser att en höjning av räntan bör komma ifråga endast för sådana hus, som tillkommit med stöd av 1946 och 1948 års tertiärlånekungörelser och 1948 års egnahemslånekungörelse och som färdigställda före 1953. Den garanterade räntan för lån i dylika hus bör höjas med 0,5 %. Den på grund av en dylik höjning av den garanterade räntan beräknade hyresökningen motsvarar ca 3 % på utgående hyror. Höjningen avser i huvudsak flerfamiljshus tillkomna under åren 1946—1952 och småhus uppförda under åren 1948—1952. Som en följd av den föreslagna ändringen blir den garanterade räntan 4,5 % för hus färdigställda före 1951, 4 % för hus färdigställda 1951 och 1952 samt 3,5 % för senare tillkomna hus. Vid godtagande av detta förslag kan utgifterna för ränteeftergifter beräknas minska med 10 000 000 kronor för helt budgetår.

Ifrågavarande ändring av den garanterade räntan bör avse räntor å primär- och sekundärlån, som hänför sig till tiden fr. o. m. den 1 januari 1960. På grund av eftersläpning i tillgodoförandet av ränteeftergifter blir besparingen nästa budgetår 5 000 000 kronor.

Räntebidrag (ränteeftergift) kan beviljas för bostadshus, som finansieras utan hjälp av statligt lån, på villkor bl. a. att lägenhetsytan till minst 75 % upptages av bostäder. Enligt vad som framkommit är det önskvärt att bestämmelsen ändras så, att — i överensstämmelse med vad som gäller för tertiärlån — räntebidrag kan beviljas om lägenhetsytan till minst 50 % upptages av bostäder. Jag förordar ifrågavarande ändring.

Mot bostadsstyrelsens beräkning av anslaget till kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter för nästa budgetår har jag i övrigt ingen erinran. Jag beräknar därför anslagsbehovet för nästa budgetår till (185 000 000 — 5 000 000) 180 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar i villkoren för beviljande av ränteeftergift och räntebidrag;

b) till *Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 000 kronor.

[89] 6. Bostadsrabatter

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	150 000 000	103 971 384
1959/60 (statsliggaren s. 364)	140 000 000	
1960/61 (förslag)	130 000 000	

Från anslaget bestrides utgifterna för familjebostadsbidrag och statsbidrag till pensionärslägenheter, s. k. pensionärsbostadsbidrag.

Förslag om ändrad bestämmelse angående familjebostadsbidrag

Bostadsstyrelsen har (skr. ^{17/10} 1959) erinrat om att enligt kungörelsen om familjebostadsbidrag (SFS 1957: 358) sådant bidrag utgår fr. o. m. kalendermånaden näst efter den under vilken gällande villkor blivit uppfyllda, dock först fr. o. m. den månad under vilken ansökningen om bidrag inkom till förmedlingsorganet. Denna retroaktivitetsbestämmelse har, framhåller styrelsen, visat sig vara alltför snäv och leda till förluster för de bidragssökande. Så kan bli fallet om en bidragssökande, som flyttar från en bidragsberättigad lägenhet till en annan dylik lägenhet, dröjer med att inge ny ansökan till efter utgången av den kalendermånad som följer efter månaden för flyttningen. Retroaktivitetsregeln medför här dels att det blir ett uppehåll i bidragsgivningen och dels att bidraget i den nya lägenheten inte kan betraktas som ett fortlöpande bidrag, varför ansökningen kan ge anledning till en omprövning av samtliga förutsättningar för bidrag, vilket kan resultera i avslag. Likaså kommer tiden när bidrag börjar löpa att med den nuvarande retroaktivitetsbestämmelsen i stor utsträckning bli beroende av tillfälligheter såsom tidpunkten för förmedlingsorganets beslut i ärendet.

Styrelsen föreslår därför den ändringen av nu gällande retroaktivitetsregel, att familjebostadsbidrag skall få utgå för det kvartal under vilket ansökan om bidrag inkommer och för de två föregående kvartalen, om de materiella förutsättningarna för bidrag har förelegat under den tiden.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har (skr. 27/s 1959) anfört, att antalet hushåll med bidrag vid årsskiftet 1958/59 var 117 200 mot 119 400 vid årsskiftet 1957/58. Antalet hushåll, för vilka bidraget börjat löpa under år 1958, uppgick till 34 100 medan antalet hushåll, för vilka bidraget upphört, uppgick till 36 300. Av de hushåll, för vilka bidraget upphört under 1958, har flertalet eller 29 800 förlorat rätten till bidrag vid den årligen återkommande inkomstprövningen.

Nedgången i antalet hushåll under år 1958 avspeglas i utgifterna för bidragsgivningen under budgetåret 1958/59. Utgifterna uppgick till ca 103 971 000 kronor mot ca 106 418 000 kronor under budgetåret 1957/58.

Styrelsen erinrar om att inkomststrecken för erhållande av bidrag kommer att överlag höjas med 1 000 kronor fr. o. m. den 1 januari 1960. Beräkningen av nettoutgifterna för bidragsgivningen under innevarande och nästföljande budgetår måste av olika skäl bli mycket osäker. Styrelsen räknar emellertid med att antalet nya bidrag, som börjar löpa under år 1959, kommer att bli ungefär lika stort som under år 1958 medan antalet bidrag, som kommer att upphöra vid utgången av 1959, på grund av inkomststreckens höjning kommer att bli betydligt mindre än föregående år. Nettoökningen i antalet hushåll med bidrag uppskattas till ca 20 000. Nettoutgifterna under budgetåret 1959/60 beräknas stiga med 15 000 000 kronor till 120 000 000 kronor.

Under år 1960 kan antalet nya bidrag antagas bli något större än under år 1959 på grund av höjningen av inkomststrecken. Å andra sidan måste vid en fortskridande inkomsthöjning och oförändrade inkomststreck avgången av hushåll med bidrag bli större under år 1960 än under år 1959. Nettoökningen i antalet hushåll med bidrag antages uppgå till ca 10 000. Utgiftsökningen under budgetåret 1960/61 skulle därvid uppgå till inemot 10 000 000 kronor och totalutgifterna till ca 130 000 000 kronor.

I pensionärsbostadsbidrag utbetalades under budgetåret 1958/59 ca 572 000 kronor avseende budgetåret dessförinnan. Med hänsyn till utvidgningen av bidragsgivningen från den 1 januari 1959 och bortfallet av det särskilda stödet till pensionärshem från samma dag räknar styrelsen med att bidrag avseende budgetåret 1958/59 kommer att beviljas för ca 7 000 lägenheter med ett belopp av 1 000 000 kronor. Sistnämnda belopp kommer att utbetalas under budgetåret 1959/60. Under nyssnämnda budgetår kommer sannolikt ökningen av antalet bidragsberättigade lägenheter att av förut angivna skäl bli av storleksordningen 3 000. Styrelsen beräknar utgifterna under budgetåret 1960/61 (avseende budgetåret 1959/60) till 1 500 000 kronor. Osäkerhetsmarginalen i beräkningen av utgifterna för familjebostadsbidrag är emellertid så stor, att det saknar mening att justera det för sådana utgifter beräknade beloppet med hänsyn till utbetalningen av pensionärsbostadsbidrag.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen sålunda anslagsbehovet till 130 000 000 kronor.

Statskontoret har ej funnit anledning till särskilt uttalande beträffande styrelsens anslagsframställning.

Departementschefen

Vad först angår bostadsstyrelsens förslag om ändrade bestämmelser om retroaktiva familjebostadsbidrag vill jag erinra om att enligt kungörelsen 1948: 547 om familjebostadsbidrag och bränslebidrag familjebostadsbidrag kunde utgå från kvartalet närmast efter det gällande villkor blivit uppfyllda, dock ej för kvartal som gått till ända mer än ett år innan ansökan om bidrag inkom till förmedlingsorganet. På förslag av bostadspolitiska utredningen (SOU 1956: 40) infördes i 1957 års kungörelse om familjebostadsbidrag en kortare retroaktivitetstid. Enligt sistnämnda kungörelse utgår bidrag fr. o. m. kalendermånaden närmast efter den, under vilken villkoren i fråga om barnantal och lägenhetens standard blivit uppfyllda, dock först fr. o. m. den månad under vilken ansökningen om bidrag inkom till förmedlingsorganet.

De skäl för en jämkning av föreskriften angående beviljande av familjebostadsbidrag för förfluten tid, som bostadsstyrelsen anfört, kan jag godtaga. Jag tillstyrker styrelsens förslag. Den nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 juli 1960. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som kan befinnas erforderliga.

Bostadsstyrelsen har, under framhållande av att beräkningen av utgifter-na för bidragsgivningen av olika skäl måste bli mycket osäker, uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till 130 000 000 kronor. Beräkningen bör godtagas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad ändring av bestämmelserna om familjebostadsbidrag;

b) till *Bostadsrabatter* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kronor.

[90] 7. Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	22 000 000	22 308 368
1959/60 (statsliggaren s. 365)	13 000 000	
1960/61 (förslag)	22 000 000	

Från detta anslag bestrides utgifterna för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, statsbidrag till fiskarbostäder, förvaltnings-

bidrag till förmedlare av bostadsegnahemslån samt sådana bidrag till invalidbostäder, som beviljas i samband med förbättringslån. Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns å anslaget en reservation av 35 243 834 kronor.

Framställning rörande samernas bostadsförsörjning

Länsbostadsnämnden i Norrbottens län har (skr. ²⁸/9 1959) inkommit med förslag till åtgärder för underlättande av samernas bostadsförsörjning. Förslaget går ut på att koncentrera de nu splittrade statliga stödåtgärderna till nybyggnad och upprustning av samernas permanenta bostäder till egnahems- och förbättringslångivningen.

Vad beträffar *samernas nuvarande bostadsförhållanden* anför nämnden, att flertalet av de renskötande samerna är s. k. fjällsamer, vilka i Norrbotten är fördelade på drygt 330 hushåll medan skogssamerna utgör knappt en tredjedel så många hushåll. De renskötande samerna uppehåller sig under vinterhalvåret i barrskogsområdet med sina renar. Under flyttningarna i fjällområdet och i sommarvistet bor familjerna i tält och torvkåtor. Under de senaste åren har en del familjer främst i Jokkmokk, Gällivare och Kiruna skaffat sig vinterbostäder med hjälp av de existerande låneformerna, egnahemslån och förbättringslån. De flesta, eller ca 225 hushåll, hyr dock in sig i övergivna lägenheter hos den bofasta befolkningen, vilka hus i allmänhet är synnerligen otillfredsställande.

Såväl skogssamerna som de icke renskötande samerna har nästan utan undantag fast bosättning, varför de haft lättare att utnyttja det allmänna bostadsstödet till nybyggnader och förbättringar.

Nämnden framhåller, att de renskötande samernas särpräglade levnadsomständigheter ställer delvis andra krav på bostadens utformning och utrustning än dem som kan tillgodoses i egnahem av vanlig typ. Från samernas sida har sålunda uttalats önskemål om begränsning av bostaden till i allmänhet högst två rum och kök samt om enklare utrustning än egnahem av vanlig typ. Till lägenheten bör därjämte höras ett särskilt utrymme, där de kan arbeta med sina renhudar och annat som hör till yrket. Nämnden har låtit utarbeta fyra typer av en- och tvårumsbyggnader med olika standard och utrustning samt liggande inom en kostnadsram av 20 000 till 38 000 kronor, vilka hustyper försöksvis använts i de senaste årens byggnadsverksamhet.

Nämnden lämnar därefter en redogörelse för *de nuvarande statliga stödformerna* för samernas bostadsförsörjning och anför därvid i huvudsak följande.

De allmänna statliga bostadslåneformerna, egnahemslån och förbättringslån, har under 1950-talet kommit att helt dominera bland de statliga stödåtgärderna. Låneformerna har emellertid i vissa avseenden lagts till rätta för samernas speciella behov. Sålunda får förbättringslån enligt

beslut av 1950 och 1955 års riksdagar beviljas inom de fyra nordligaste länen även för uppförande av nybyggnad av enkel standard (ersättningsbyggnad), om det befintliga huset är så dåligt att nybyggnadsalternativet ger lägre produktions- och årskostnader än ett förbättringsarbete i vanlig mening, samt egnahemslån och förbättringslån enligt närmare föreskrifter av bostadsstyrelsen utlämnas utan hinder av egnahemslånekungörelsens stadganden om säkerhet för lånen. Vidare åstadkoms förmånligare ekonomiska villkor än tidigare genom 1958 års riksdagsbeslut om höjning av det räntefria stående förbättringslånets maximibelopp till 10 000 kronor för vissa låntagarkategorier, vilka bestämmelser torde vara tillämpliga på flertalet samer. Enligt bestämmelser i renbeteslagen samt genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t äger samer för bostadsbyggnad rätt till fritt virke på rot eller till motsvarande rotvärdesersättning. Förmånen i fråga torde kunna uppskattas till ett belopp av 1 500—2 500 kronor och kan utnyttjas i samband med egnahems- eller förbättringslån. Slutligen kan från statens lappfond penningbidrag utgå till renskötande sames bostad, vilken bidragsverksamhet handhaves av lantbruksnämnderna. Sådant bidrag har hittills inte kombinerats med egnahems- eller förbättringslån.

Nämnden erinrar om att samernas bostadsförhållanden ägnats uppmärksamhet av bl. a. 1958 års riksdagsrevisorer, som i sitt uttalande framhöll, att de bestämmelser som fanns meddelade i fråga om lån och bidrag till bostäder för de renskötande samerna knappast tillgodosåg de förhandenvarande speciella förhållandena i ekonomiska och andra hänseenden. Revisorererna påpekade också, att varje byggnadsärende krävde ett omständligt och tidsödande administrativt arbete, där en rad olika myndigheter hade att ta ställning. De påtalade administrativa besvärigheterna hänger — konstaterar nämnden — framför allt samman med att statligt stöd samtidigt kan utgå från flera håll. Statens ekonomiska medverkan bör helt anförtros antingen de bostadspolitiska organen eller också någon under jordbruksdepartementet sorterande myndighet. Då emellertid egnahems- och förbättringslåneformen ganska enkelt kan läggas till rätta så att den i allmänhet tillgodoser samernas behov av ekonomiskt stöd, synes det nämnanden naturligtast att man väljer det förra alternativet.

Nämnden behandlar därefter frågan om *behovet av subvention*. Enligt nämndens uppfattning bör med hänsyn till önskemålet om administrativa förenklingar den som utnyttjar egnahems- eller förbättringslån — i stället för rotvärdesersättning — tilldelas en till 2 000 kronor uppgående ökning av den med lånet förenade subventionen. Då förbättringslåneformen kan ge bidrag med högst 10 000 kronor skulle med en subvention, som sålunda vid behov kan uppgå till ca 12 000 kronor, de flesta samer ha möjlighet att få sin bostadsfråga löst på rimliga villkor. Det för egnahemslån gällande förbehållet om eventuell framtida återbetalning av lånets räntefria stående del bör ej äga tillämpning i fråga om detta tilläggsbelopp. Möjlig-

heten att erhålla denna högre subvention bör vara förbehållen de samer, som enligt vad som sägs i 18 § 2 st. b) egnahemslånekungörelsen lever under särpräglade betingelser. För att göra det möjligt att bemästra de stora svårigheterna i fråga om bostadsbyggen inom Karesuando kommun bör där vid behov bidraget kunna ökas med 5 000 kronor, vilket belopp motsvarar det penningbidrag som renskötande same under vissa omständigheter kan erhålla ur statens lappfond. I den mån det inom övriga kommuner med samebefolkning skulle uppkomma fall där bidragsbehovet är särskilt stort, bör man, anser nämnden, kunna räkna med att vederbörande kommun skall träda emellan.

Nämnden förutsätter, att lånebestämmelserna inte skall behöva tillämpas så bokstavigt att de renskötande fjällsamer som inte har någon fast bostad skall utestängas från möjligheterna att erhålla förbättringslån för att finansiera nybyggnadsföretag.

Genom att koncentrera statens stöd till samernas permanenta bostäder (huvudvisten) till egnahems- och förbättringslåneformen skulle vinnas, att i de frågor som rör husens utformning, utförande och finansiering komme att tillämpas i huvudsak samma ärendegång som gäller för de övriga låneansökningar, vilka prövas av de bostadspolitiska organen. Då samer bygger på kronans mark skall dock upplåtelsen prövas genom annan myndighets försorg.

Nämnden berör slutligen frågan om *säkerheten för utlämnade lån*. Nämnden framhåller, att det nedanför odlingsgränsen på de flesta platser finns mark att köpa antingen av enskilda eller av kronan. Ovanför odlingsgränsen däremot, där kronan äger all mark, medges som regel inte några avstyckningar, varför in-teckningssäkerhet inte kan erhållas. För hit-tills utlämnade lån har nämnden fått säkerhet i form av kommunal borgen men vid en ökning av samernas bostadsbyggande kan man inte längre påräkna att kommunerna skall ta på sig det ekonomiska ansvaret. Det blir i stället nödvändigt att utnyttja det av 1950 och 1955 års riksdagar lämnade bemyndigandet att pröva säkerhetsfrågan utan hinder av bestämmelserna i lånekungörelsen, vilket i praktiken betyder ett utlämnande av lånen utan realsäkerhet.

För att man likväl skall kunna vinna nöjaktig trygghet för statens fordringar kräves därför speciella åtgärder, som ger myndigheterna möjlighet att ingripa om låntagaren utan medgivande överlåter byggnaden till annan eller eljest åsidosätter sina skyldigheter, exempelvis försummar att i föreskriven ordning erlagga ränta och amortering å statslånet. Nämnden förordar, att säkerhetsfrågan löses genom att såväl i upplåtelsekontraktet mellan nyttjanderättshavaren—låntagaren och länsstyrelsen som i låneförbindelsen mellan låntagaren och länsbostadsnämnden erforderliga bestämmelser av antytt innehåll intas. Det förutsättes, att låntagaren inte skall tvingas lämna sitt hus ifrån sig på grund av tillfälliga betalningssvårigheter, varöver han inte råder.

Yttranden

Över länsbostadsnämndens framställning har yttranden avgivits av bostadsstyrelsen — efter hörande av länsbostadsnämnderna i Västerbottens och Jämtlands län — lantbruksstyrelsen, som överlämnat yttranden av lantbruksnämnderna i de tre nordligaste länen, domänstyrelsen samt länsstyrelserna i Norrbottens län, som bifogat yttrande av de två lappfogdarna i länet, Västerbottens län, vilken som eget yttrande åberopar yttrande av lappfogden i länet, och Jämtlands län ävensom av Svenska Samernas riksförbund.

Remissorganen instämmer överlag i nämndens förslag att den statliga bidragsgivningen till nybyggnad och upprustning av samernas fasta bostäder i princip bör anförtrors åt de bostadspolitiska organen. Beträffande de olika huvudpunkterna i nämndens framställning har i skilda yttranden anförts vissa erinringar.

I fråga om behovet av bostäder framhålles i flertalet remissyttranden, att de renskötande samerna — utöver den fasta familjebostaden (huvudvistet) — för sin näringsutövning behöver ytterligare bostäder på något eller några av de andra vistena. Dessa byggnader kan vara av enklare beskaffenhet än huvudvistet och möjligen flyttbara. *Lantbruksnämnden i Norrbottens län* anser, att bidrag till dessa byggnader liksom hittills bör utgå ur lappfonden, medan *länsstyrelsen i Norrbottens län* menar, att bidrag i fortsättningen i stället skall utgå i samma ordning som nu gäller för jordbrukets driftsbyggnader. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* föreslår för sin del, att byggnaderna i fråga — i den mån de placeras på kronomark — skall uppföras av lantbruksnämnden och uthyras till samerna. *Lappfogden i Västerbottens län* och *Svenska Samernas riksförbund* anser, att samernas behov av ytterligare bostäder utöver den fasta familjebostaden bör kunna tillgodoses genom stugor som kan flyttas med traktor.

Beträffande behovet av subvention uttalar *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att det större bidrag, som enligt nämndens förslag endast skulle gälla för Karesuando kommun, bör utgå till samerna inom alla kommuner. Länsstyrelsen anser, att det torde vara en alltför optimistisk bedömning att det större bidragsbehovet är begränsat till enstaka fall, varför man rimligen inte kan påfordra att kommunala medel skall ställas till förfogande för den ganska omfattande subvention som det här kan bli fråga om.

Vad beträffar frågan om säkerheten för utlämnade lån anser *länsstyrelsen i Norrbottens län* det vara mest fördelaktigt om man kunde åstadkomma sådana förhållanden, att säkerheten för lån och bidrag även vid bebyggelse ovan odlingsgränsen kunde bestå av inteckning i fastighet. Någon anledning att vägra renskötande lapp att förvärva mark till bostadstomt torde enligt länsstyrelsens uppfattning inte föreligga under förutsättning, att överlåtelsen ordnas så att marken förbehålles enbart renskötande lapp och inte kan förvärfvas av eller överlätas till annan inte renskötande

person. Länsstyrelsen ifrågasätter om ej lagen om återköpsrätt, vilken lämnar staten möjlighet att återköpa fast egendom om i köpehandlingen utfästa villkor ej längre uppfylles, bör kunna tillämpas vid försäljning av mark, som anses behövlig för renskötande lapps bostadsbebyggelse. För de fall, där äganderättsöverlåtelse av någon anledning inte anses böra ifrågakomma, synes den av nämnden föreslagna nyttjanderättsformen vara den enda framkomliga vägen.

Domänstyrelsen uttalar å andra sidan, att det i vissa fall kan vara olämpligt att medge avstyckning av tomt från kronomark även nedanför odlingsgränsen. Det bör därför enligt styrelsens mening övervägas, om inte särskilda föreskrifter skall utfärdas i fråga om säkerhet för lån till bostadsbyggande på kronans mark även nedom nämnda gräns.

I några remissyttranden uttalas att de föreslagna särskilda föreskrifterna i upplåtelsekontraktet mellan låntagaren och länsstyrelsen och i låneförbindelsen mellan låntagaren och länsbostadsnämnden förefaller att alltför ensidigt ta sikte på att tillgodose statens intressen. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* vill sålunda framhålla nödvändigheten av att garantier skapas för att bostadsinnehavarens rätt tillbörligen beaktas, om han av någon anledning måste lämna byggnaden. *Lantbruksstyrelsen* påpekar, att de föreslagna föreskrifterna torde innebära, att bostadsinnehavaren, om han bryter mot föreskrifterna, kan få gå från gård och grund utan möjlighet att hävda egna anspråk exempelvis för gjorda insatser i form av arbete och pengar.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1959) anfört, att 9 026 ansökningar om förbättringslån inkom under budgetåret 1958/59 mot 9 095 ansökningar under budgetåret 1957/58. Under budgetåret 1958/59 meddelades 7 477 beslut om lån jämfört med 7 497 under nästföregående budgetår. Det beviljade beloppet uppgick till 41 015 166 kronor, varav 24 993 145 kronor utgjorde räntefria lån. Det genomsnittliga räntefria beloppet per beslut ökade från 3 131 kronor till 3 343 kronor eller med 3 %. Under budgetåret 1958/59 disponerades för räntefria förbättringslån totalt 22 716 555 kronor (beviljade lån med avdrag för återtagna lån). Jämfört med föregående budgetår har beloppet ökat med 7 %. Den försöksbetonade förbättringslångivningen avseende hus med tre eller flera lägenheter, som inleddes under budgetåret 1954/55, har hittills haft ringa omfattning. Under budgetåret 1958/59 disponerades för statsbidrag till fiskarbostäder 37 900 kronor och för förvaltningsbidrag 66 547 kronor. Under budgetåret disponerades sålunda tillhopa 22 821 002 kronor. Då det disponibla beloppet för budgetåret 1958/59 uppgick till i runt tal 28 690 000 kronor kvarstod alltså ett odisponerat belopp av ca 5 870 000 kronor.

Styrelsen erinrar om att 1958 års riksdag anvisade 22 000 000 kronor för verksamheten under budgetåret 1958/59. Detta belopp jämte ett vid

ingången av budgetåret odisponerat belopp utnyttjade styrelsen så, att 23 000 000 kronor fördelades på länsbostadsnämnderna för beslut om räntefria förbättringslån och statsbidrag till fiskarbostäder. I statsverkspropositionen 1959 beräknade emellertid departementschefen, att endast 20 000 000 kronor skulle komma att disponeras för de med anslaget avsedda ändamålen. Medelsbehovet för budgetåret 1959/60 beräknades under antagande av att ett odisponerat belopp av ca 7 000 000 kronor skulle föreligga vid ingången av nämnda budgetår. Trots att styrelsen hos länsbostadsnämnderna anhållit om största möjliga återhållsamhet beträffande lån- och bidragsgivningen under återstoden av budgetåret har förbrukningen uppgått till drygt 22 700 000 kronor. Inberäknat det för budgetåret anvisade anslaget förfogar styrelsen över ett belopp av (5 870 000 + 13 000 000) 18 870 000 kronor för verksamheten under budgetåret 1959/60.

Beträffande medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår har styrelsen anført, att länsbostadsnämnderna beräknat medelsbehovet för räntefria förbättringslån under budgetåret 1959/60 till 31 735 000 kronor och under budgetåret 1960/61 till 30 775 000 kronor. En jämförelse mellan långivningen avseende dylika lån under andra halvåret 1958 resp. första halvåret 1959, då de nya lånebestämmelserna trätt i kraft, visar en ökning av beloppet av de räntefria, stående delarna från 3 183 kronor till 3 356 kronor eller med ca 5 % per beslut. Det är enligt styrelsens uppfattning för tidigt att av detta siffermaterial dra några bestämda slutsatser om vilken höjning av beloppen, som de nya bestämmelserna om förbättringslån kommer att innebära. Siffrorna visar i varje fall, att de nya bestämmelserna inte medfört en minskning av genomsnittsbeloppet. Reduktionen av maximibeloppet för räntefritt stående förbättringslån till i allmänhet 4 000 kronor påverkar visserligen genomsnittsbeloppet i minskande riktning men effekten härav synes inte bli större än att den mer än väl uppvägs av det högre maximibelopp, som numera gäller för vissa låntagargrupper. Under hänvisning till det anförda vidhåller styrelsen sin under föregående år gjorda beräkning av långivningen avseende räntefria förbättringslån, vilken beräkning innebär, att 25 000 000 kronor beviljas under budgetåret 1959/60. I detta belopp beräknas ingå bidragsgivningen avseende sådana invalidbostäder som åtnjuter bidrag i samband med förbättringslån. Statsbidrag till fiskarbostäder beräknas i enlighet med nämndernas förslag komma att beviljas med 65 000 kronor under budgetåret 1959/60 och med 55 000 kronor under budgetåret 1960/61. Styrelsen beräknar vidare, att ett belopp av högst 64 000 kronor kommer att utbetalas till förvaltare av bostadsegnahemslån under budgetåret 1959/60 och 62 000 kronor under budgetåret 1960/61.

Anslagsbehovet för budgetåret 1959/60 beräknar styrelsen sålunda till (25 000 000 + 65 000 + 64 000 — 5 870 000) i runt tal 19 000 000 kronor. Då anslag anvisats med 13 000 000 kronor erfordras ett anslag å tilläggsstat med 6 000 000 kronor.

Styrelsen beräknar vidare, att långivningen avseende räntefria förbättringslån kommer att uppgå till 25 000 000 kronor under budgetåret 1960/61. Då varken bidragsgivningen till fiskarbostäder och invalidbostäder eller utbetalningen av förvaltningsbidrag får någon större omfattning under budgetåret 1960/61, beräknar styrelsen även anslagsbehovet under nämnda budgetår till 25 000 000 kronor.

Statskontoret är ej berett förorda att större belopp än ca 20 000 000 kronor ställes till förfogande för de med anslaget avsedda ändamålen. Det synes statskontoret angeläget, att några års erfarenheter avvaktas av de nya bestämmelserna och hur de förefintliga behoven blir tillgodosedda vid en medeltillgång av den angivna storleken.

Departementschefen

Till en början torde jag få upptaga samernas bostadsfråga till behandling.

Under de senaste åren har frågan om att förhjälpa samerna — inte minst de renskötande samerna — till goda och för dem ändamålsenliga bostäder alltmer uppmärksammas. Jag vill erinra om den höjning av räntefritt stående förbättringslån för nybyggnad och upprustning av bostäder åt samer, som 1958 års riksdag beslutade. De berörda kommunerna har i växande utsträckning på olika sätt främjat samernas bostadsförsörjning. En ganska betydande nybyggnadsverksamhet för samernas behov har också kommit till stånd under senare tid. Såsom ett hinder för en utvidgning av verksamheten har angivits, att statens stöd är splittrat och att det administrativa förfarandet vid ansökan om lån och bidrag är alltför tungrott och tidskrävande.

Det förut återgivna förslaget angående bostäder åt samerna, som framlagts av länsbostadsnämnden i Norrbottens län, tar i första hand sikte på en förenkling och ett förtydligande av gällande bestämmelser om statligt stöd för nybyggnad och upprustning av bostäder åt samerna. Statens finansiella stöd för förbättring av samernas permanenta bostäder skall enligt förslaget ges i form av egnahems- och förbättringslån. Långivningen skall handhas av länsbostadsnämnderna. Förslaget har tillstyrkts av remissorganen. Det synes erbjuda väsentliga förenklingar och förbättringar av det statliga stödet. Jag anser därför att förslaget kan läggas till grund för en omprövning av åtgärderna på förevarande område.

Det må erinras om att den långivning, varom här är fråga, i vad det gäller de renskötande samerna tar sikte på den fasta familjebostaden, det s. k. huvudvistet. De renskötande samerna har därutöver behov av enkla bostäder vid höst-, vår- och sommarvistena. De byggnader det i detta senare fall gäller får närmast betraktas som till renskötseln hörande driftbyggnader. Behovet av dylika byggnader och därmed sammanhängande ekonomiska frågor får bedömas på grundval av överväganden om rennä-

ringens utveckling och kan inte omfattas av den långivning, som skall handhas av länsbostadsnämnderna.

De av länsbostadsnämnden i Norrbottens län omnämnda bostadstyperna, vilka praktiskt prövats i viss utsträckning, synes erbjuda en god utgångspunkt för den fortsatta produktionen av bostäder för samernas behov. Det kan antagas att bostäder av olika storlek och typ krävs för att samernas behov skall bli tillgodosedda. Att permanenta bostäder åt samerna såvitt möjligt bör uppföras i anslutning till befintlig bebyggelse finner jag naturligt. Beaktas bör emellertid också att det i särskilda fall kan finnas nödvändigt att bostaden förläggas mera avsides, därför att eljest förbindelsen med renbetesområden blir ogynnsam.

Vad kapitalsubventionens storlek beträffar godtar jag länsbostadsnämndens förslag. Den räntefria stående delen av förbättringslån bör alltså kunna ökas med 2 000 kronor, varigenom den nuvarande rotvärdesersättningen kan slopas. De omständigheter, som föranlett nämnden förordna att bidraget vid behov skall kunna ökas med 5 000 kronor i fråga om bostadsbyggande inom Karesuando kommun, finner jag beaktansvärda. Jag tillstyrker förslaget.

Beträffande frågan om säkerheten för utlämnade lån, som rör de fall där inteckningssäkerhet inte kan ställas, kan det antas att sådana fall blir sällsynta. Länsstyrelsen i Norrbottens län har sålunda framhållit att anledning att vägra renskötande same att förvärva mark för bostadsbyggnad ovanför odlingsgränsen knappast torde föreligga, under förutsättning att garantier skapas för att marken förbehålles dylik lapp. I de fall, där försäljning av mark inte kan eller bör komma ifråga, måste emellertid nyttjanderättsformen tillämpas. Då inteckningssäkerhet i sådana fall inte kan ställas blir det nödvändigt att utnyttja det senast av 1955 års riksdag givna bemyndigandet att utlämna lån utan hinder av egnahemslånekungörelsens stadganden om säkerhet för lån. Länsbostadsnämnden har för dylika fall lagt fram förslag till föreskrifter i upplåtelsekontrakt mellan nyttjanderättshavaren—låntagaren och länsstyrelsen resp. mellan låntagaren och länsbostadsnämnden. Syftet torde närmast vara att göra det möjligt för länsbostadsnämnden att ingripa när låntagare, vars ekonomiska förhållanden är tillfredsställande, inte inom föreskriven tid erlägger ränta och amortering på beviljat bostadslån. Jag förutsätter att en låntagare, som tillfälligt och utan eget förvållande råkar i ekonomiska svårigheter t. ex. på grund av sjukdom, får ekonomisk hjälp i vederbörlig ordning, så att han kan fullgöra de med lånet förbundna åtagandena. Med denna erinran finner jag länsbostadsnämndens förslag böra läggas till grund för föreskrifter i ämnet. Föreskrifterna torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om avskrivning av räntefritt stående förbättringslån vid ägarskifte.

I 22 § kungörelsen 1957: 359 om egnahemslån m. m. meddelas före-

skrifter om vad som är att iakttaga då förbättringslån beviljats och fastigheten sedermera övergår till ny ägare eller tomträtten till ny innehavare. Bifalles därvid ansökning om övertagande av förbättringslån, skall enligt bestämmelserna i andra stycket en tiondel av lånet i vad det är räntefritt och stående avskrivas för varje helt år som förflutit sedan lånet utbetalades, såvida ej särskilda skäl föreligger häremot.

Bakgrunden till denna bestämmelse om avskrivning har redovisats i propositionen 1952: 128. Det har ansetts rimligt, att förbättringslån, som beviljas utan ränte- och amorteringsskyldighet, efter hand betraktas som förbrukat av låntagaren på i princip samma sätt som om denne i stället åtnjutit ett löpande bidrag för att minska sina bostadskostnader. Staten borde då inte göra anspråk på återbetalning av sådan förbrukad del av lånet.

Många låntagare betraktar emellertid det räntefria stående förbättringslånet som ett bidrag. De försummar därför att vid försäljningen föra över betalningsskyldigheten på köparen och därmed förmå denne att ansöka om övertagande. Ingår i lånet inte någon amorteringsdel kommer försäljningen sällan till det lånebeviljande organets kännedom, men när så sker måste hela subventionsbeloppet återkrävas, eftersom i lånebestämmelserna avskrivningsmöjligheten är sammankopplad med frågan om övertagande av lånet.

Bostadsstyrelsen har (skr. 17/10 1959) överlämnat en promemoria med förslag till ändring av de nuvarande bestämmelserna om avskrivning av det räntefria stående förbättringslånet. Styrelsen föreslår, att 22 § andra stycket egnahemslånekungörelsen utformas på sådant sätt, att där omförmäld avskrivning av räntefritt stående förbättringslån eller av sådan lånedel må efter sedvanlig prövning av omständigheterna i ärendet kunna verkställas i samband med ägarskifte även om ansökning inte föreligger av den nya ägaren om övertagande av förbättringslånet.

Jag har ingen erinran mot styrelsens förslag.

Vad angår bostadsstyrelsens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår vill jag erinra om de ändringar i bestämmelserna om förbättringslån, som ägde rum under år 1959. I föregående års statsverksproposition (V ht 1959 s. 187) anförde jag, att det — innan erfarenhet vunnits av de nya lånevillkoren — syntes ligga närmast till hands att räkna med en minskning av medelsbehovet i jämförelse med närmast föregående budgetår. Med anledning härav beräknade jag, att ett disponibelt belopp av omkring 20 000 000 kronor skulle erfordras för de med anslaget avsedda ändamålen. Det av bostadsstyrelsen lämnade siffermaterialet tyder emellertid på en viss ökning av långivningen. Med hänsyn härtill förordar jag, att 22 000 000 disponeras för långivningen avseende räntefria förbättringslån under nästa budgetår. Anslaget bör uppföras med samma belopp. Övriga utgifter, som skall bestridas från ifrågavarande anslag, torde inte böra föranleda en uppräknings av beloppet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändringar av bestämmelserna i egnahemslånekungörelsen;

b) till *Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor.

[91] 8. **Bidrag till inrättande av pensionärshem**

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	8 000 000	8 013 870
1959/60 (statsliggaren s. 365)	10 000 000	
1960/61 (förslag)	10 000 000	

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns å anslaget en reservation av 2 362 kronor.

Den särskilda bidragsgivningen till pensionärshem upphörde med utgången av år 1958. Anslag kommer dock att behövas även för budgetåret 1960/61 för utbetalning av beviljade bidrag.

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/s 1959) anført, att vid utgången av budgetåret 1958/59 hos styrelsen fanns inneliggande ansökningar om utbetalning av beviljade bidrag avseende ett sammanlagt belopp av ca 12 000 000 kronor. Sedan i juli 1959 utanordnats 6 769 498 kronor återstår av anslaget drygt 3 000 000 kronor. Detta belopp är helt otillräckligt i förhållande till de anspråk på utbetalning av bidrag, som redan föreligger och ytterligare kan förväntas under budgetåret. Styrelsen beräknar därför, att ett belopp av 5 000 000 kronor behöver anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1959/60.

Om styrelsen sålunda beredes möjlighet att under innevarande budgetår betala ut bidrag till ett sammanlagt belopp av 15 000 000 kronor, skulle vid utgången av budgetåret 1959/60 återstå att utbetala beviljade bidrag på 13 672 642 kronor. Även om en del kommuner sannolikt ej hinna komma in med ansökning om utbetalning förrän efter budgetåret 1960/61 föreslår styrelsen, att anslaget för nämnda budgetår anvisas med ett belopp som möjliggör utbetalning av samtliga vid budgetårets ingång kvarvarande beviljade bidrag.

Styrelsen beräknar i enlighet härmed anslagsbehovet för budgetåret 1960/61 till 14 000 000 kronor.

Statskontoret har inte funnit anledning till särskilt uttalande med anledning av framställningen.

Departementschefen

Bestämmelserna om statsbidrag till anordnande av pensionärshem upphörde att gälla med utgången av år 1958. För pensionärshem kan i stället

beviljas dels tertiärlån på vanliga grunder, dels ett löpande pensionärsbostadsbidrag. Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslag för innevarande och nästa budgetår anvisas med belopp motsvarande summan av samtliga kvarvarande beviljade bidrag. Detta skulle emellertid innebära en avsevärd höjning av medelsanvisningen. Jag kan inte tillstyrka anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår och förordar för nästa budgetår anslag med oförändrat belopp eller 10 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kronor.

[92] 9. Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	25 000	35 296
1959/60 (statsliggaren s. 365)	25 000	
1960/61 (förslag)	100	

Vid utgången av budgetåret 1958/59 fanns å anslaget en reservation av 42 759 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1959) anført, att utgifterna under budgetåret 1958/59 avsåg kostnader för dels omtryckning av den s. k. egnahemsbyggarkursen och dels tryckning av en utredning rörande gruppbyggande av småhus. Under innevarande budgetår beräknas anslaget bl. a. komma att disponeras för omtryckning av broschyrerna *God Bostad* (med komplement) och *Trätakstolar* till bostadshus, för tryckning av en omarbetad upplaga av broschyren *Värmeinstallationer i småhus* samt för ytterligare kostnader för tryckning av utredningen rörande gruppbyggande av småhus. Kostnaderna för angivna ändamål beräknas till sammanlagt ca 30 000 kronor. Därutöver kan under budgetåret tillkomma utgifter för ändamål, som ännu inte kan förutses.

För budgetåret 1960/61 beräknar styrelsen anslagsbehovet till oförändrat belopp eller 25 000 kronor.

Statskontoret har inte funnit anledning till särskilt uttalande beträffande styrelsens anslagsframställning.

Departementschefen

Med hänsyn till den betydande reservationen å anslaget förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres endast med ett formellt belopp av 100 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande
byggnadstekniska frågor* för budgetåret 1960/61 anvisa ett
reservationsanslag av 100 kronor.

[93] 10. 1960 års bostadsräkning. Under rubriken Förberedelser till en bostadsräkning har för budgetåret 1959/60 anvisats ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har (skr. $\frac{1}{10}$ 1959) erinrat, att styrelsen i augusti 1958 lade fram förslag beträffande huvuddragen i en bostadsräkningsplan (jfr V ht 1959 s. 189—192) samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1959 uppdragit åt styrelsen att lägga fram förslag till plan för bostadsräkningen.

Styrelsen anför, att under budgetåret 1958/59 förberedelsearbetet för en allmän bostadsräkning bedrivits under fortsatt kontakt med intresserade parter och de myndigheter som kommer att beröras av bostadsräkningens genomförande. Beträffande samordningen med folkräkningen har styrelsen haft fortlöpande kontakt med statistiska centralbyrån. Tillsammans med statistiska centralbyrån har styrelsen haft samråd med representanter för Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund beträffande den lokala granskningen av materialet till folk- och bostadsräkningarna och med experter beträffande upplysningsverksamheten i samband med de båda räkningarna.

Styrelsen redovisar härefter sina synpunkter på behovet av en bostadsräkning och anför därvid i huvudsak följande.

Bostadsräkningar och bostadsundersökningar av olika typer och omfattning har under 1900-talet företagits vid skilda tillfällen. Dylika undersökningar har betraktats som en viktig gren av den fortlöpande socialstatistiken. De behövs allt framgent, och detta behov är större än tidigare på grund av statens och kommunernas numera mycket omfattande åtgärder för att främja en förbättring av bostadsförsörjningen och en mera planmässig bebyggelse. Det är sålunda angeläget att med vissa tidsintervaller erhålla uppgifter, som belyser bostads- och boendeförhållandena, ger underlag för en analys av de bostadspolitiska åtgärdernas resultat och kan läggas till grund för planeringen av den fortsatta bebyggelsen och den framtida bostadsförsörjningen.

Den senaste allmänna bostadsräkningen företogs år 1945. En mycket grov bild av bostadsbeståndets nuvarande storlek och sammansättning skulle man möjligen kunna få genom att framskriva uppgifterna i 1945 års räkning med hjälp av den fortlöpande bostadsbyggnadsstatistiken. Denna bild måste emellertid bli mycket otillfredsställande, då den löpande statistiken icke återspeglar den omfattande ombyggnads- och förbättringsverksamhet som har ägt rum icke minst på landsbygden. Ej heller ger den löpande statistiken några uppgifter om den säkerligen betydande avgången ur bostadsbeståndet till följd av att bostadslägenheter utnyttjas

13—1287 59 Bihang till riksdagens protokoll 1960. 1 saml. Nr 1. Bil. 7

för annat än bostadsändamål och till följd av att framför allt på landsbygden belägna bostäder överges. I själva verket torde en betydande förändring av bostadsbeståndet ha ägt rum, om vilken man f. n. saknar statistisk information. Härtill måste läggas att det icke finns någon möjlighet att framskriva uppgifter om hushållen och boendeförhållandena. Även i detta avseende har betydande förändringar ägt rum sedan år 1945. Aktuella uppgifter om trångboddheten och boendeförhållandena i övrigt finns därför f. n. endast beträffande det fåtal kommuner som har företagit egna bostadsräkningar och bostadsundersökningar under de senaste åren. Med hänsyn till problemen i förefintlig statistisk information framstår en ny bostadsundersökning som oundgänglig.

För bedrivande av en rationell statlig bostadspolitik vore det möjligen tillräckligt med en viss översiktlig kännedom om bostads- och hushållsbeståndet samt boendeförhållandena i riket som helhet och i tätorter och landsbygd tagna var för sig. Dessa uppgifter skulle kunna inhämtas genom en urvalsundersökning. För den kommunala planeringen av bostadsförsörjningen och samhällsplaneringen erfordras däremot uppgifter för små geografiska enheter. För att man skall erhålla sådana uppgifter krävs en total bostadsräkning. Den information som erhålles genom en bostadsräkning kommer att vara värdefull även i ett flertal andra sammanhang.

Beträffande bostadsräkningens omfattning anför styrelsen, att ett stort antal önskemål framförts beträffande bostadsräkningsprogrammet. Styrelsen har emellertid såväl med hänsyn till kostnaderna som till kvaliteten på de data som insamlas ansett det nödvändigt att hårt begränsa antalet uppgifter till de för bostadsräkningens syfte väsentliga frågeställningarna. Som exempel på de önskemål som ej tillgodoses genom den i det följande framlagda planen nämnes undersökningar av saneringsbehovet, redovisning av sommarstugor och liknande, uppgifter om lägenhetsytor, uppgifter som gör det möjligt att beräkna bostadsbeståndets värde, uppgifter om standarden för statsbelånade resp. icke statsbelånade hus, uppgifter som är nödvändiga för utrymningsplanläggningen m. fl.

Styrelsen diskuterar särskilt frågan huruvida en total hyresräkning skall ingå i planen för bostadsräkningen. Önskemål härom har, konstaterar styrelsen, framförts från flera håll, bl. a. av statens hyresråd. Med hänsyn till önskvärdheten av att samordna bostadsräkningen med folkräkningen anser styrelsen det emellertid nödvändigt, att uppgifterna om bostäderna är få och enkla. Av detta skäl är det enligt styrelsens uppfattning omöjligt att kombinera bostadsräkningen med en allmän hyresräkning. Då vidare en total hyresräkning bör kunna begränsas till orter där en hyresmarknad förekommer och ur hyresräkningen synes kunna utslutas egnahem, bostadsföreningar m. m., skulle en total hyresräkning hänföra sig till mindre än halva bostadsbeståndet. Av de anförda skälen synes det styrelsen motiverat, att en hyresräkning företages fristående från folkräkningen.

För belysning av tillförlitligheten av de lämnade uppgifterna och för insamling av vissa kompletterande uppgifter bör en intervjuundersökning

utföras i omedelbar anslutning till den totala räkningen. Vidare bör särskilda specialundersökningar företagas bl. a. för studium av relationen hyra/inkomst och bostadsefterfrågan. Med hänsyn till förefintliga personalresurser har det ännu inte varit möjligt att påbörja utarbetandet av program för specialundersökningarna. Styrelsen kan därför inte nu lägga fram någon plan för dessa undersökningar, till vilken statsmakterna skulle kunna ta ställning samtidigt som till bostadsräkningen.

Styrelsen anför vidare, att bostadsräkningen skall redovisa uppgifter ej endast om bostäderna utan även om folkmängden och hushållen efter deras boendeförhållanden. Bostadsbeskrivningen bör begränsas till bostadslägenheter och såväl bebodda som obebodda lägenheter bör redovisas. De uppgifter som insamlas beträffande bostäderna bör hänföra sig till fastigheterna, husen och de enskilda bostadslägenheterna. Utöver nödvändiga identifieringsdata och bestämning av husens belägenhet bör bl. a. följande uppgifter inhämtas: beträffande fastigheterna fastighetstypen (jordbruksfastighet — annan fastighet), beträffande husen antalet lägenheter, huruvida mer än halva huset användes för annat än bostadsändamål, huruvida huset ingår i radhusbebyggelse, byggnadsår ävensom, för flerfamiljshus, antal våningar, trappuppgångar och förekomst av hiss, beträffande bostadslägenheterna upplåtelseform, antal bostadsrum, förekomsten (i lägenheten eller huset) av vattenledning, avlopp m. fl. sanitära anordningar samt beträffande de i husen boende personerna, deras kön, födelseår och civilstånd. Vid utarbetandet av uppgifterna om fastigheterna och husen bör till skillnad från indelningen vid 1945 års bostadsräkning lägenheter på jordbruksfastighet redovisas som en särskild grupp.

Styrelsen behandlar därefter frågan om bostadsräkningens genomförande och föreslår, att genomförandet av densamma uppdrages åt styrelsen.

Bostadsräkningen bör avse samma tidpunkt som 1960 års folkräkning eller den 1 november. År 1945, då såväl folk- som bostadsräkning företogs, hänförde sig de båda räkningarna till olika tidpunkter, vilket medförde olägenheter vid analyser av räkningensresultaten. Då av praktiska skäl uppgifterna till 1960 års bostadsräkning — liksom vid tidigare bostadsräkningar — bör insamlas samtidigt med mantalsuppgifterna, är det nödvändigt att korrigera uppgifterna till att avse förhållandena den 1 november. Då folkräkningen skall avse den mantalsskrivna folkmängden måste man vidare — för att uppnå överensstämmelse mellan de båda räkningarna — anse en person boende där han mantalsskrives.

Styrelsen anför vidare, att genomförandet av bostadsräkningens hushålls- och personstatistik förutsätter tillgång till personuppgifter av samma slag som de uppgifter som insamlas för folkräkningen. Vid överläggningar med statistiska centralbyrån har ett samarbete befunnits lämpligt beträffande upplysningsverksamheten kring räkningarna, inhämtandet av uppgifterna, deras lokala granskning, vilken för båda räkningarna bör ut-

föras av gemensamma granskningsorgan, samt vissa delar av den centrala bearbetningen såsom mottagning och registrering av blankettmaterialet. En konsekvens av detta samarbete är att de båda räkningarna måste beredas lokaler i omedelbar anslutning till varandra.

Styrelsen anser, att en för folk- och bostadsräkningarna gemensam blankett bör användas för att inhämta personuppgifter och uppgifter om bostadslägenheterna. Blanketten bör vara skild från mantalsblanketten, då en sammanslagning med nyssnämnda blankett skulle medföra avsevärda nackdelar. För bostadsräkningen krävs vidare att varje ägare av fastighet, varå bostadslägenhet finns, lämnar vissa uppgifter om fastigheten och de därå befintliga husen jämte en förteckning över de å fastigheten belägna bostadslägenheterna.

Styrelsen har prövat olika alternativ beträffande utformningen av blanketterna genom vissa stickprovsundersökningar. Vidare har värdefulla erfarenheter beträffande blanketterna vunnits genom en lokal bostadsräkning i Trollhättan år 1958. Statistiska centralbyrån och styrelsen utför nya gemensamma prov avseende blankettutformningen.

De arbetsuppgifter i samband med folk- och bostadsräkningarna som måste utföras genom kommunernas försorg utgöres av distribution av blanketter, handledning och hjälp åt allmänheten beträffande blanketternas ifyllande samt granskning, komplettering och numrering av det insamlade uppgiftsmaterialet. Kommunerna bör ha ansvaret för den lämpliga organisationen av det lokala granskningsarbetet och ges relativt stor frihet att själva organisera arbetet med hänsyn till de lokala förutsättningarna. Varje kommun bör utse en ledare för granskningsarbetet, vilken skall svara för kontakten med de centrala organisationerna. Det torde vara nödvändigt att anordna utbildningskurser för granskningsledarna. Även beträffande det lokala granskningsarbetet har vissa erfarenheter vunnits genom bostadsräkningen i Trollhättan.

Vad beträffar den centrala bearbetningen anför bostadsstyrelsen, att uppgifterna till folk- och bostadsräkningarna kan förväntas börja inkomma från kommunerna tidigast omkring den 1 mars 1961, varefter granskning och kodifiering av materialet omedelbart kan påbörjas. Hålkortsbearbetning av materialet för båda räkningarna bör utföras av statistiska centralbyråns maskincentral. Den centrala bearbetningen har ännu inte kunnat planeras i detalj. Hur lång tid som behövs för bearbetningen av materialet är i hög grad beroende av hur stor personal som kan anställas för ändamålet och att tillräckliga lokaler kan ställas till förfogande. De båda verken räknar emellertid med att granskningen och kodifieringen av materialet skall kunna avslutas vid mitten av år 1962 och att maskinbearbetningen i huvudsak skall ha avslutats kort tid därefter. Återstoden av året och en del av år 1963 torde krävas för granskning och analys av tabellmaterialet, framställning av sammanfattande tabeller, utarbetande av redo-

görelser m. m. — För utförandet av intervjuundersökningen bör statistiska centralbyråns utredningsinstitut anlitas.

För genomförandet av räkningarna kräves föreskrifter om bl. a. skyldighet att lämna uppgifter till räkningarna och om åläggande för kommunerna att ombesörja granskning och komplettering av uppgifterna. Dessa föreskrifter bör utfärdas genom en för båda räkningarna gemensam kungörelse. Förslag kommer sedermera att framläggas angående utformningen av föreskrifterna.

Styrelsen anför att det är vanskligt att uppskatta kostnaderna för bostadsräkningen. Den nu föreslagna räkningen skiljer sig beträffande såväl innehåll som uppläggning väsentligt från 1945 års räkning, varför någon ledning inte kan erhållas från tidigare erfarenheter. Härtill kommer att räkningen ännu inte är i detalj planlagd. Kostnadsberäkningen har därför måst baseras på en preliminär bearbetningsplan. Styrelsen räknar emellertid med att en revision av bearbetningsplanen skall medföra vissa kostnadsreduktioner.

I kostnadsberäkningen ingår ej lokalhyror och vissa andra kostnader. Någon ersättning av statsmedel till kommunerna för de arbetsuppgifter dessa har att svara för har ej heller tagits upp i kostnadskalkylen.

Det har förutsatts, att behovet av möbler i huvudsak kan täckas genom förvärv på förmånliga villkor från arméintendenturförvaltningen och att skriv- och räknemaskiner förhyres.

Kostnaderna för tryckning av blanketter för uppgiftsinhämtandet och av instruktion för den lokala granskningen har uppskattats till 400 000 kronor, vilka kostnader delas lika mellan folk- och bostadsräkningarna.

Under de sålunda angivna förutsättningarna har kostnaderna för bostadsräkningen av styrelsen uppskattats till 6 500 000 kronor. Häri ingår personalkostnader med 3 400 000 kronor, kostnader för hålkortsbearbetningar med 2 000 000 kronor och övriga kostnader med 1 100 000 kronor. Det har ännu inte avgjorts hur upplysningsverksamheten rörande folk- och bostadsräkningarna skall bedrivas. De belopp som tillkommer härför har inte kunnat fördelas på löner och omkostnader utan har inräknats i övriga kostnader.

Styrelsen behandlar slutligen frågan om anslagsbehovet för budgetåret 1960/61. Styrelsen erinrar därvid, att Kungl. Maj:t för de fortsatta förberedelserna till bostadsräkningen förordnat en ledare med byråchefs ställning, varjämte styrelsen bemyndigats att under innevarande budgetår för vissa uppgifter anställa tre förste aktuarier. Dessa kommer att under budgetåret 1960/61 behövas för att planlägga och leda granskningsarbetet samt ansvara för den maskinella bearbetningen. Ytterligare en förste aktuarie i 23 lönegraden bör anställas för arbetsuppgifter avseende upplysningsverksamhet, utbildningen av lokala granskningsledare, kontakter med kommunerna och förberedelser för redogörelsen. För granskningsarbetet er-

fordras vidare att fyra amanuenser anställas under budgetåret. För anställnings- och övriga personalfrågor samt för övriga med organisationens utbyggnad förenade arbetsuppgifter bör under året anställas en förste byråsekreterare. Styrelsen beräknar mycket preliminärt, att biträdespersonalen vid budgetårets slut skall uppgå till 130 å 140 personer. Större delen av denna personal behöver anställas först när materialet börjar inkomma från kommunerna.

Under budgetåret 1960/61 måste vidare ersättning utbetalas till statistiska centralbyrån för intervjuundersökningen, varjämte vissa maskinbearbetningar måste utföras.

Kostnaderna för personal och för maskinbearbetning under nästa budgetår beräknas till sammanlagt 1 750 000 kronor. Beloppet kan inte fördelas på löne- och maskinkostnader.

Övriga kostnader under nästa budgetår uppskattas till 650 000 kronor. Häri ingår kostnader för utbildning av lokala granskningsledare och för allmän upplysningsverksamhet — oavsett fördelning på löner och omkostnader — samt för tryckning av blanketter och för bränsle, lyse, vatten, renhållning, telefon, inköp av möbler m. m.

Styrelsen föreslår, dels att styrelsen bemyndigas genomföra en bostadsräkning år 1960 i enlighet med i skrivelsen framlagd plan, dels att för budgetåret 1960/61 för ändamålet anvisas ett reservationsanslag om 2 400 000 kronor. Med hänsyn till svårigheterna att fördela kostnaderna på personal och övriga kostnader bör anslaget inte fördelas på särskilda rubriker.

Departementschefen

Jag delar bostadsstyrelsens synpunkter på behovet av en bostadsräkning och dess motivering för att den grundläggande räkningen skall vara total, d. v. s. uppgifter skall inhämtas om alla bostäder.

Den av styrelsen framlagda planen för bostadsräkningen synes kunna i huvudsak godtagas. Som styrelsen framhållit, är bostadsräkningen emellertid ännu inte planlagd i detalj. Planen måste därför betraktas som preliminär. De närmare riktlinjerna för bostadsräkningens utförande torde få slutligt prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för densamma.

De totala kostnaderna för bostadsräkningen har av styrelsen preliminärt uppskattats till 6 500 000 kronor. Styrelsen räknar emellertid med att en revision av bearbetningsplanen skall medföra kostnadsreduktioner. Jag vill understryka angelägenheten av att alla möjligheter till besparingar vid arbetets utförande beaktas.

Bostadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår kan jag biträda. Den föreslagna personalorganisationen och kostnaderna i övrigt bör emellertid prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för bostadsräkningen.

Jag har inhämtat, att chefen för finansdepartementet har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition anmäla förslag rörande den medverkan från kommunernas sida, som kan finnas erforderlig i samband med granskningen av de uppgifter som lämnats till 1960 års folk- och bostadsräkningar.

Den reservation som vid innevarande budgetårs utgång kan finnas å anslaget Förberedelser till en bostadsräkning bör tillgodoföras förevarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till 1960 års bostadsräkning för budgetåret 1960/61 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kronor.

[94] 11. **Byggnadsforskning.** Fr. o. m. budgetåret 1953/54 har på riksstaten anvisats medel till byggnadsforskning under tre olika anslag, nämligen till Statens nämnd för byggnadsforskning: Avlöningar, Statens nämnd för byggnadsforskning: Omkostnader och Byggnadsforskning. Anslagen är för innevarande budgetår upptagna med resp. 124 400 kronor, 38 500 kronor och 365 000 kronor.

Byggnadsforskningsutredningens betänkande

Byggnadsforskningsutredningen¹ har i augusti 1959 överlämnat ett betänkande (stencil) med titeln Byggnadsforskningens organisation. Jag anhaller att nu få lämna en kortfattad redogörelse för innehållet i nämnda betänkande och de däröver avgivna yttrandena.

Nuvarande organisation

Statens nämnd för byggnadsforskning (SNB) har enligt sin instruktion till uppgift att främja forskning och rationalisering inom byggnadsområdet med huvudvikten på husbyggnadsfacket. Till fullgörande av denna uppgift äger nämnden att med anlitan av de till fonden för byggnadsforskning överförda byggnadsforskningsavgifterna samt statliga anslag och eventuella andra medel, som ställes till dess förfogande, stödja eller själv låta verkställa sådana åtgärder, som är ägnade att befordra utvecklingen på byggnadsområdet samt att på lämpligt sätt bekantgöra vunna forsknings- och försöksresultat samt de erfarenheter i övrigt, som är av betydelse i detta hänseende.

Nämnden består av fjorton ledamöter. Av dessa förordnas tretton av

¹ Utredningen har bestått av generaldirektören Sixten Larsson, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören Sten Källenius och direktören Erik Severin.

Kungl. Maj:t för en tid av tre år i sänder. Självskrivnen ledamot av nämnden är dessutom föreståndaren för nämndens kansli. Nämndens sammansättning är avsedd att ge de intressegrupper, som tillskjuter rörelsekapitalet, en tillfredsställande representation. Dessutom finnes i nämnden representeranter för forskningen och för arbetsmarknadens parter samt för statliga myndigheter och institutioner.

Nämndens arbete bedrivs huvudsakligen i tre olika former. Nämnden utför forsknings- och utredningsarbete i egen regi, lämnar forskningsuppdrag till vetenskapliga institutioner och andra forskningsinrättningar samt utdelar bidrag till enskilda forskare eller institutioner för av dem bedriven forskning. För att planlägga och leda forskningsverksamhet i nämndens egen regi har särskilda utskott tillsatts, nämligen ett planeringsutskott, ett byggnadstekniskt utskott, ett produktionsutskott, ett byggnadsvärmeutskott, ett förvaltningsutskott och tre regionala utskott. Utskotten har även att bereda ansökningar om bidrag till forskning inom resp. områden. Vidare finns ett informationsutskott. För de samordnande uppgifterna finns ett arbetsutskott.

Enligt instruktionen har nämnden att fastställa erforderliga planer för verksamheten. Sådana planer upprättas dels för en flerårsperiod, dels för varje halvår. Planerna inges till chefen för socialdepartementet. Kungl. Maj:t äger att vid behov ge nämnden direktiv beträffande verksamhetens inriktning.

Byggnadsforskningsnämndens verksamhet

Utredningen lämnar en översikt över den verksamhet nämnden bedrivit i egen regi. Av utredningens redogörelse framgår bl. a. följande.

Planeringsutskottet är i huvudsak inriktat på forskningsuppgifter rörande bostadsplanering, skolbyggnadsplanering och stadsplanering.

Inom utskottets hustypsgrupp behandlas ekonomiska och kvalitativa skillnader mellan höga och låga flerfamiljshus. Förekommande plantyper studeras i syfte att sälla fram de bästa varianterna och noggrant studera deras måttsättning m. m. Specialundersökningar bedrivs beträffande bostadsområdenas tvättförsörjning och hushållens förrådsutrymmen.

Utskottets skolhusgrupp har låtit utföra typritningar till skolpaviljonger. Vidare har ett lokalprogram för en mellan- och högstadieskola studerats i olika planlösningssvarianter.

Inom utskottets plangrupp pågår utredning om forskning på samhällsplaneringens område.

Inom *byggnadstekniska utskottet* har grundläggningsmetoder för hus utan källare studerats. Vidare har altaner och plana tak studerats genom en inventering av förefintliga skador. Teoretiska undersökningar och laboratorieprov har utförts beträffande fukt i byggnadsdelar.

Ytterligare har vissa golvproblem ägnats uppmärksamhet samt en inventering av skador på utvändiga puts genomförts. Ytbehandling av putsfria betongtytor har studerats och anvisningar för behandling av sådana tytor utarbetats.

En inventering av målningsskador har gjorts och olika färgtyper utprovats. Åtgärder i syfte att nå fram till varudeklARATIONER och egenskapsredovisning har vidtagits i fråga om högisolerande material. Detta arbete avses bli fortsatt med golvmaterial, målningsfärger o. s. v. allteftersom underlag härför skapas, bl. a. genom utarbetande av provningsmetoder.

Arbetet inom *produktionsutskottet* avser problem, som sammanhänger med produktionen på byggplatserna: planering, organisation, materialförsörjning och arbetsmetoder. Efter en analys av arbetsledarnas rekryterings- och utbildningsförhållanden har ett principprogram uppgjorts för arbetsledarnas vidare utbildning.

I samarbete med det regionala utskottet för norra Sverige har vintermerkostnader studerats, varigenom man fått ett underlag för planering och arbete med metodförbättringar. För att få ett underlag för transportplanering har undersökningar gjorts om utnyttjandet och kapaciteten vid kran- och hisstransporter. Nyare byggnadsmetoder har även studerats. Bl. a. har därvid arbetskraftsåtgången undersökts. Vidare har kostnadsstudier av alternativa byggnadsmetoder utförts.

Byggnadsvärmeutskottets verksamhet har huvudsakligen tagit sikte på att få fram ett förbättrat beräkningsunderlag för VVS-anläggningar. Utskottet har tagit upp fem huvudproblem nämligen värmeproduktion, värmedistribution, inomhusklimat, värmebehov och standardiseringsfrågor.

Bland värmeproduktionsproblemen kan nämnas analyser av anläggnings- och driftkostnaderna för större värmecentraler. Ifråga om värmedistributionen har studierna bl. a. gällt värmeförluster för olika typer av kulvertar.

Inomhusklimatundersökningarna har bl. a. omfattat luftfuktighetens och kallytors inverkan på värmegraden samt inomhusklimatet vid olika typer av uppvärmnings- och ventilationsanordningar.

Värmekonsumtionsproblemen har i första hand gällt beräkningsunderlaget för bestämmande av en byggnads värmebehov.

Inom *förvaltningsutskottet* har redovisningsfrågor behandlats av kontoplangruppen. En kontoplan för större fastighetsförvaltningar har utgivits jämte dagböcker för ekonomiska föreningar och enskilda fastighetsägare.

Värdeminskingsfrågor behandlas av värdeminskingsgruppen. Vissa beräkningar har gjorts om underhållskostnader och kapitalkostnader. Frågor sammanhängande med fastighetsskötarnas yrkesutbildning behandlas av en därför tillsatt arbetsgrupp. Frågan om bränsleklausulernas konstruktion har vidare tagits upp.

Informationsutskottet handhar nämndens upplysningsverksamhet i form av skrifter, tidskriftsartiklar, konferenser, föredrag o. s. v.

Det redaktionella arbetet med nämndens skrifter omhänderhas av hos utskottet anställd personal. För besvarandet av förfrågningar beträffande material, byggnadsdelar m. m. lämnar utskottet anslag till byggtjänstorganen i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Resultaten av forsknings- och utredningsverksamheten utgives i skrift genom olika former av publikationer, nämligen handböcker, handlingar, rapporter, småskrifter, särtryck av tidskriftsartiklar samt diverse övriga publikationer.

Forsknings- och utredningsresultaten har i många fall presenterats i föredrag hos tekniska föreningar, byggmästaresammanslutningar och kurser samt vid särskilt anordnade konferenser. Informationsutskottet har dess-

utom i samarbete med byggtjänstorganen satt igång en föredrags- och filmverksamhet.

Utredningen lämnar uppgifter om hur forskningsmedlen fördelats på skilda ändamål under nämndens hittillsvarande verksamhetstid. Uppgifterna har sammanställts i följande tabell.

*Statens nämnds för byggnadsforskning utgifter budgetåren 1953/54—1958/59
1 000-tal kronor.*

Utgiftsändamål	Budgetår							Kol. 8 i % av totalut- gifterna
	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59 ¹	1953/54- 1958/59	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A. Verksamhet i nämndens egen regi								
1. Nämndens kansli ...	131	135	158	151	170	190	935	8
2. Regionala utskott. ...	11	99	128	138	185	240	801	7
3. Informationsutskottet ²	94	154	192	271	357	553	1 621	13
4. Tekniska utskott.	207	786	894	777	889	1 030	4 583	38
Planeringsutskottet ...	8	54	109	178	212	330	891	7
Byggnadstekniska utskottet	64	304	300	180	178	170	1 196	10
Produktionsutskottet ..	126	230	280	184	195	170	1 185	10
Byggnadsvärmeutskottet	8	151	151	201	234	240	985	8
Förvaltningsutskottet .	1	47	54	34	70	120	326	3
B. Anslag till fristående forskare	292	531	532	609	541	600	3 105	26
C. Meddelade uppdrag ..	—	—	86	77	119	673	955	8
Summa	735	1 705	1 990	2 023	2 261	3 286	12 000	100

¹ Uppgifterna för budgetåret 1958/59 är preliminära.

² Fr. o. m. budgetåret 1957/58 har inräknats anslag till den informationsverksamhet, som på nämndens uppdrag bedrivs av AB Svensk byggtjänst.

Forskningsuppgifterna

Utredningen berör spørsmålet om vilka forskningsuppgifter, som särskilt med hänsyn till det praktiska rationaliseringsarbetet inom byggnadsindustrien framstår som aktuella och erinrar därvid om den snabba expansion, som de senaste åren ägt rum inom byggområdet.

Utredningen anför:

Förutsättningarna för det bedrivna arbetet har ofta växlat. Nya problem och uppgifter har ständigt blivit aktuella. Byggbranschen har en starkt splittrad struktur. Byggplatserna är tillfälliga och flyttas, alltefter som de olika husprojekten färdigställs. Byggobjekten är av varierande storlek. Arbetskraften är betydligt mera rörlig än inom andra branscher. Mot den bakgrunden synes det oss särskilt angeläget med ett centralt, sam-

manhållande kontaktorgan, som stimulerar och tar initiativ till samlade insatser för gemensamma lösningar av branschens problem. En fortlöpande bedriven kartläggning och registrering av utvecklingen inom byggnadsrådet anser vi härvidlag vara av stor betydelse. Ett »rullande forskningsprogram», som ständigt hålls aktuellt, ger därtill säkrare bedömningsgrunder för de olika uppgifternas samordning och fördelning på högskolor, institutioner, branschorgan m. fl.

En inventering av detta slag bör enligt utredningens mening vara en fortlöpande uppgift för byggnadsforskningsorganet. För att belysa forskningsuppgifternas omfattning ger utredningen vissa exempel på uppgifter, som är aktuella inom byggnadsproduktion, fastighetsförvaltning, samhälls- och husbyggnadsplanering. Som exempel på uppgifter med anknytning dels till grundläggande och tillämpad forskning och dels till praktiskt utvecklingsarbete, nämner utredningen byggnadsvärmeområdet. Hit hör bl. a. forskning rörande inomhusklimat, produktion, distribution och konsumtion av värme samt ventilation och sanitet. Ett relativt nytt område är den forskning, som avser ljudisoleringen hos husbyggnader. Utredningen förutsätter, att sådan forskning till följd av de tillagande bullerproblemen i framtiden måste bedrivas i väsentligt större omfattning än som nu är fallet. Bland andra uppgifter nämner utredningen följande från cement- och betongområdet: minimikrav på betongkvalitet med hänsyn till beständighet och vattentäthet, studium av metoder för kvalitetskontroll vid betongarbeten, undersökningar av betongens långtidsdeformationer, studier rörande punktunderstödda plattor, stabilitetsfrågor vid monteringsfärdiga hus, svetsning av armering, tryckarmerings utnyttjande, korrosionsproblem o. s. v.

Utredningen understryker vidare behovet av en systematiskt bedriven insamling och granskning av erfarenheterna från den praktiska byggnadsverksamheten. En dylik utredning, grundad på metodisk analys av besiktningsprotokoll, har påbörjats inom nämnden för byggnadsforskning. Såsom en annan form för sådan insamling av erfarenheter nämner utredningen stickprovsundersökningar i samband med den statliga långivningen till bostadsbyggandet.

Utredningen anger såsom en ytterligare angelägen uppgift att undersöka möjligheterna att skapa ett allsidigt statistiskt underlag med avseende på den totala byggverksamheten. Del byggtekniska utvecklingsarbetet borde, anser utredningen, baseras på intensiv analys av den aktuella produktionen och dess förutsättningar och möjligheterna till en sådan statistisk verksamhet närmare undersökas.

Utredningen anför vidare, att man i avsevärt större utsträckning än hittills bör pröva olika vägar att i samarbete med företagare och konstruktörer m. fl. få till stånd en praktiskt inriktad försöksverksamhet på byggplatserna.

Som exempel på forskningsuppgifter inom husbyggnadsplaneringen nämnes funktionsstudier av utrymmen och utrustning, studier av plan typer i enfamiljs- och flerfamiljshus, studier som kan ligga till grund för utformningen och dimensioneringen av bostädernas kollektiva komplement, undersökningar rörande olika hustypers egenskaper och ekonomi samt parkeringsproblem. Utredningen uttalar också, att ett kontinuerligt planerings- och utredningsarbete i syfte att rationalisera och förbilliga det offentliga byggandet bör komma till stånd i större omfattning än hittills.

Som exempel på angelägna uppgifter inom samhällsplaneringens område nämner utredningen studier av sambandet mellan stadsplanering och kommunal finansiering, utarbetande av metodik för exploateringskalkyler samt undersökningar rörande trafiksäkerhet, parkering och bullerproblem. Ytterligare nämner utredningen samordning av trafikens utrymmesbehov med bebyggelseplaneringen samt utarbetande av tillämpliga normer och riktlinjer för avgränsningen av regionbildningar.

Utredningen ingår även på frågan om forskningsuppgifternas fördelning och anför bl. a., att högskoleorganisationerna i större utsträckning än hittills bör nyttiggöras för att tillgodose de behov av forskning — inte minst av grundläggande natur — som aktualiseras av den expansiva utvecklingen inom byggområdet. Vad angår byggnadsforskningsnämndens ställning och uppgifter återger utredningen kritiska uttalanden som från olika håll gjorts härom och anför att dessa, ehuru ibland motstridiga, i ett avseende är samstämmiga, nämligen i uppfattningen att en alltför stor del av forskningsresurserna tagits i anspråk för den i nämndens egen regi bedrivna verksamheten. På denna punkt anser utredningen också, att kritiken delvis kan vara befogad.

Byggnadsforskningens organisation

I fråga om organisationen på byggnadsforskningens område erinrar utredningen inledningsvis om att kritiken mot byggnadsforskningsnämnden delvis synes ha sin grund i vissa konstruktiva svagheter i nämndens organisation. Dualismen mellan den anslagsbeviljande och den utredande verksamheten framstår som en av dessa nackdelar.

Utredningen anför i huvudsak:

Organisationen har även i övrigt av en i stort sett samstämmig kritik betecknats som tungrodd och ohanterlig.

Nämnden har i stor utsträckning begagnat sig av den i instruktionen givna möjligheten att delegera beslutanderätten till ett arbetsutskott. Härutöver har emellertid successivt skett en omfattande delegation av beslutanderätten till övriga utskott. Sammanlagt omfattar dessa ett sextio-tal personer, varav ca tio samtidigt är ledamöter av nämnden. Inom den av nämnden årligen fastställda budgetramen har utskotten erhållit en betydande rörelsefrihet. Utskotten äger själva att efter samråd med före-

ståndaren tillsätta forskare och annan erforderlig personal. Utskotten har också medgivits rätt att bevilja anslag till fristående forskare för att lösa till deras resp. arbetsprogram hänförliga uppgifter. Denna delegation av befogenheterna till de olika utskotten står formellt sett mindre väl i samklang med den för SNB utfärdade instruktionen. Ur rent förvaltningsrättsliga synpunkter synes oss besluts- och ansvarsfördelningen i praktiken alltför svävande. Att ansvaret för ekonomiska och andra beslut av principiell betydelse fortfarande formellt ligger kvar hos nämnden torde vara självklart.

De tekniska utskotten kan sägas ha utvecklats till ett slags fristående forskningsinstitutioner med egna styrelser, som en gång om året framlägger budgetförslag hos nämnden. Dennas funktion är då närmast att vara anslagsbeviljande myndighet för de olika utskotten.

Nämndens möjligheter att överblicka och genom egna insatser aktivt verka för en önskvärd utveckling inom byggområdet synes ha minskat med utskottens alltmer ökade självständighet.

Utredningen framhåller ytterligare, att planeringsutskottet kommit att intaga en i vissa avseenden annan ställning än de övriga utskotten. Detta antages bero på att arbetsuppgifterna delvis flyter samman med den samhällsvetenskapliga sektorn. Planforskningen är inte heller på samma sätt förankrad i byggbranschen utan har mera anknytning till den kommunala administrationen.

Utredningen framhåller, att det område byggnadsforskningen omspanner i mångt och mycket är av annan karaktär än det som de successivt tillkomna forskningsråden företräder men anser det med skäl kunna ifrågasättas, om olikheterna är så stora att det är motiverat att för byggnadsforskningen bibehålla ett organisationsschema, som avviker från det i övrigt numera vedertagna. Utredningen föreslår på grund härav, att nämndens nuvarande verksamhet uppdelas på skilda organ: ett med anslagsbeviljande funktioner, benämnt *statens råd för byggforskning*, och ett utredande organ, *svenska bygginstitutet*. Under åberopande av att samhälls- och husbyggnadsplaneringen intar en särställning, varför den med hänsyn till såväl forskningens inriktning som dess förankring hos skilda intressegrupper ej utan avsevärda organisatoriska olägenheter kan förläggas till bygginstitutet, föreslår utredningen, att planeringsutskottet brytes ut till en fristående administrativ enhet, *svenska planeringsinstitutet*.

Beträffande rådets uppgifter anför utredningen i huvudsak följande.

Statens råd för byggforskning bör vara ett samordnande och anslagsfördelande organ för forskningen inom byggområdet och sålunda i princip fylla samma uppgifter som övriga forskningsråd. Rådet bör därför vara representerat i den av forskningsråden organiserade samarbetsdelegationen.

Rådet bör inte bindas av detaljerade direktiv. Friheten i fråga om verksamhetens inriktning och resursernas fördelning mellan skilda områden anser vi vara ett livsvillkor för allt forsknings- och utvecklingsarbete.

Rådets huvuduppgift bör vara att fördela och bevilja anslag till forskning, praktiskt utvecklingsarbete och försöksverksamhet samt annan utredande

eller upplysande verksamhet, vars syfte är att gagna en rationell utveckling inom byggområdet. Rådet har därvid att fastställa allmänna riktlinjer och villkor för anslagens utbetalning samt följa och vid behov stödja arbetet med de olika forsknings- och utredningsuppgifterna. En fortlöpande inventering av forskningsuppgifterna bör ligga till grund för en plan för forskningsmedlens fördelning. Utgångspunkten vid fördelningen bör vara att de olika uppgifterna av rådet dirigeras dit där de med hänsyn till personal, lokaler m. m. bäst kan bli utförda.

Rådet bör därjämte söka fungera som ett samordnande organ mellan forskningen vid högskolorna, utredningsverksamheten hos olika myndigheter och institutioner samt det praktiska utvecklingsarbetet vid bygghattplatserna. Vidare bör rådet liksom hittills SNB vara statsmakternas remissinstans i vissa byggfrågor. Rådet bör slutligen ha ansvaret för att informationsverksamheten drives effektivt. På samma sätt som gäller för de övriga forskningsråden föreslår vi, att rådet för olika, mera speciella uppgifter skall äga tillsätta särskilda kommittéer med uppgift att förbereda rådsärenden och anslagsäskanden samt hålla kontakt med forskarna, medan beslutanderätten ligger kvar hos rådet.

Beträffande rådets sammansättning och personal anför utredningen:

Rådet bör bestå av nio på tre år i sänder av Kungl. Maj:t tillsatta ledamöter. Bland dessa bör bl. a. ingå representanter för de myndigheter, som handlägger byggfrågor, för forskningen vid de tekniska högskolorna samt företrädare för byggbranschen och arbetsmarknadens parter.

Till rådets förfogande bör ställas ett sekretariat med uppgift att bl. a. förbereda rådsärenden, handlägga och föredraga anslagsäskanden, tillse att beviljade forskningsanslag användes i enlighet med föreskrifterna, kontinuerligt redovisa utvecklingen inom byggområdet samt utarbeta förslag till rådets årsredogörelse och svara för informationsverksamheten.

Ledningen av sekretariatet bör handhas av en föreståndare med höga vetenskapliga kvalifikationer, vilken förordnas av Kungl. Maj:t för sex år i sänder. Till sitt förfogande bör föreståndaren ha sekreterare för att handlägga fortlöpande arbetsuppgifter av teknisk, ekonomisk samt administrativ natur.

Vi förutsätter i övrigt, att sekretariatet med hänsyn till rådets speciella uppgifter blir av större omfattning än vad som visat sig erforderligt för t. ex. det tekniska forskningsrådet. Utöver föreståndaren och viss annan till SNB:s kansli hörande personal kan det därför bli nödvändigt att till de tekniska sekreterarbefattningarna knyta särskilt kvalificerade medarbetare t. ex. i form av personlig kontraktsanställning. Härutöver kan det bli behövligt med en eller flera tekniska utredningsmän. Så länge rådet och de båda instituten har gemensamma lokaler synes det oss naturligt att eftersträva samordning av kamerala och vissa andra kansligöromål.

Förslaget angående ett bygginstitut utvecklas närmare av utredningen på följande sätt.

Svenska bygginstitutet bör, inom ramen för de allmänna riktlinjer, som rådet har att draga upp för forsknings- och utvecklingsarbetet inom byggområdet, ha fria händer att självt bedöma hur dess verksamhet bäst skall bedrivas. Institutets arbetsformer bör smidigt kunna anpassas efter de

nya behov och uppgifter, som kan aktualiseras av utvecklingen. Institutet bör överta och slutföra de inom SNB:s olika utskott redan påbörjade uppgifterna.

I samma mån som de tekniska högskolorna förstärkes och får möjlighet att från byggforskningsrådet åta sig forskningsuppdrag, bör bygginstitutet i alltmer ökad omfattning inrikta sin utredningsverksamhet på byggplatsernas problem och det praktiska utvecklingsarbetet.

Bygginstitutet bör i högre grad än SNB bedriva en på byggtekniska och produktionstekniska frågor inriktad utredningsverksamhet samt därvid stimulera, taga initiativ till och vid behov taga aktiv del i praktisk försöksverksamhet på byggplatserna. Egenskapsredovisning är ett annat viktigt område, där bygginstitutet fortlöpande bör taga initiativ.

Om institutets organisation anför utredningen bl. a. följande.

Vi föreslår, att ledningen av institutet utövas av en för tre år i sänder av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, bestående av ordförande jämte fyra ledamöter. En ledamot bör samtidigt vara ledamot i rådet. Med hänsyn till institutets arbetsuppgifter bör ledamöterna tillhöra det »praktiska livets» män och representera olika grenar av byggbranschen. Ansvaret för institutets administrativa ledning och samordning bör ankomma på en föreståndare, som tillsättes av styrelsen. Han bör ha till uppgift att sammanställa förslag till institutets arbetsprogram, som kan ligga till grund för dess anslagsäskanden, svara för institutets löpande ekonomi och övriga kamerala ärenden samt bära ansvaret för och leda den vid institutet bedrivna informationsverksamheten.

Vi förutsätter, att institutets verksamhet organiseras på avdelningar, som i stort svarar mot SNB:s nuvarande tekniska utskott med undantag för planeringsutskottet. Ledningen av den verksamhet, som bedrivs inom institutets olika avdelningar, föreslår vi skall utövas av på resp. områden väl meriterade avdelningschefer. Liksom hittills varit fallet inom SNB skall bygginstitutet kunna tillsätta särskilda arbetsgrupper för konkreta och tidsbestämda uppgifter. De regionala utskotten föreslås få karaktären av regionala arbetsgrupper till bygginstitutet.

Vad angår förslaget om inrättande av Svenska planeringsinstitutet anför utredningen:

Vi har märkt en viss irritation över att så pass stor del av byggforskningsmedlen går till planforskning. Det framstår som synnerligen angeläget, att byggindustriens olika företrädare med förtroende sluter upp kring det av oss föreslagna bygginstitutet. Förutsättningen härför är emellertid att byggforskningsavgifterna ej betraktas som ett slags utgifter i rörelsen utan som investeringar i forsknings- och utvecklingsarbetet inom byggproduktionen.

Bl. a. med hänsyn till finansieringsmetoden kan samhällsplaneringsforskningen inte på samma sätt som husbyggnadsplaneringen sägas höra hemma i bygginstitutet. Om även förstnämnda forskning skall ligga på bygginstitutet är det nödvändigt att ta hänsyn härtill vid sammansättningen av institutets styrelse. Eftersom forskningen inom planeringsområdet omspänner ett mycket vidsträckt område skulle, därest olika huvudintressen skulle bli företrädade i institutets ledning, styrelsen bli

betänkligt stor. Dragkampen om de tillgängliga medlens fördelning skulle sannolikt också skapa friktionsanledningar.

Vi har därför funnit övertygande skäl tala för att vid omorganisationen av SNB utbryta det nuvarande planeringsutskottet till en fristående enhet.

För att skapa ökat förtroende och säkerställa byggbranschens samhörighet med byggforskningen har vi funnit det önskvärt att för samhällsplaneringsforskningen söka skapa en annan finansieringsmetod än via byggforskningsavgiften. Finansieringsfrågans lösning har sålunda för oss framstått som avgörande för huruvida det föreslagna planeringsinstitutet skall kunna förverkligas. Skulle det inte visa sig möjligt att lösa finansieringsfrågan, måste SNB:s planeringsutskott fortsätta sin verksamhet som en avdelning i bygginstitutet. Därvid blir i första hand det anslagsfördelande rådets bedömning avgörande för huruvida byggforskningsmedel jämväl skall anslås för samhällsplaneringsforskningen.

Planeringsinstitutet är enligt utredningens mening i behov av en rådgivande församling med ungefär den sammansättning som byggnadsstyrelsens råd för översiktlig planläggning nu har. Utredningen föreslår, att detta råd överflyttas till planeringsinstitutet. Byggnadsstyrelsens behov av kontakt med andra myndigheter och organisationer i översiktliga planfrågor bör tillgodoses i annan ordning än nu. Styrelsen bör vara representerad i planeringsinstitutets rådgivande församling.

Planeringsinstitutet bör enligt utredningen handha inte endast samhällsplaneringsforskningen utan också forskningen rörande husbyggnadsplaneringen. Beträffande sistnämnda område bör verksamheten liksom hittills finansieras med medel från byggnadsforskningsfonden. Planeringsinstitutet får alltså för denna forskning ansöka om medel från rådet för byggforskning. De särskilda medel, som enligt utredningens förslag kommer att inflyta för finansiering av samhällsplaneringsforskningen — jag återkommer strax till detta förslag — skall däremot planeringsinstitutet förvalta. Planeringsinstitutet skall för egen del endast utföra sådana forsknings- och utredningsuppgifter, som inte med fördel kan förläggas till högskolor och andra institutioner.

Beträffande planeringsinstitutets organisation anföres i huvudsak följande.

Ledningen av planeringsinstitutet bör utövas av en för tre år i sänder av Kungl. Maj:t utsedd styrelse, bestående av ordförande jämte fyra ledamöter. Bland dessa bör ingå representanter för bl. a. de myndigheter, som handlägger byggfrågor samt för kommunförbunden. Om så låter sig göra utan att inverka på valet av person, är det önskvärt att endera av dessa jämväl är ledamot av byggforskningsrådet.

Ansvar för institutets ledning bör ankomma på en föreståndare, som tillsättes av styrelsen. Denne bör vara en inom samhälls- och husbyggnadsplaneringens område väl meriterad forskare. Med hänsyn till bl. a. de olika formerna för institutets finansiering synes det oss naturligt att verksamheten t. v. organiseras på två avdelningar: den ena för samhällsplanering och den andra för husbyggnadsplanering.

Vissa särskilda frågor

Enligt sina direktiv har utredningen även haft att avge förslag rörande gränsdragningen mellan byggnadsforskningsorganets och olika statliga myndigheters verksamhetsområden samt att överväga ett av 1947 års byggnadsmaterialutredning framfört uppslag rörande ett kontinuerligt över-
siktsarbete inom byggnadsmaterialbranscherna.

Utredningen anför, att *byggnadsstyrelsen* bl. a. har att utöva högsta tillsynen över byggnadsverksamheten i landet. Denna uppgift har beröring med forskningsverksamheten, t. ex. när det gäller att sammanställa och omsätta forskningsresultat i anvisningar och normer. Styrelsens verksamhet torde därvid i många fall komma att direkt betjänas av byggnadsforskningsorganets arbete. Detta organ kan å sin sida hemställa hos byggnadsstyrelsen att ombesörja en del av de på dess program förekommande uppgifterna. Styrelsen kommer då att i förhållande till forskningsorganet inta samma ställning som andra institutioner, som organet vill stimulera till sådan verksamhet.

Utredningen erinrar vidare om att byggnadslåneutredningen i sitt betänkande (SOU 1957: 44) gjort gällande, att det föreligger risk för dubbelarbete mellan *bostadsstyrelsens byrå för teknisk-ekonomiska utredningar* och byggnadsforskningsorganet. För att komma tillrätta därmed hade byggnadslåneutredningen föreslagit, att bostadsstyrelsens arbetsuppgifter beträffande experimenthus, prövningen av nya byggnadsmaterial och -metoder samt informationsverksamheten rörande dessa frågor skulle flyttas över till nämnden för byggnadsforskning.

Byggnadsforskningsutredningen uttalar i anslutning härtill, att en viss statistisk och utredande verksamhet synes vara ett nödvändigt led i bostadspolitiken. Givetvis skall inte hos bostadsstyrelsen utföras sådana utredningar, som med fördel kan utföras av eller finansieras genom byggnadsforskningsorganet. En hopkrympning av bostadsstyrelsens hithörande verksamhet kan bli möjlig vid en ökad byggforskning. Hittills har varit väl sörjt för att dubbelarbete undvikits mellan bostadsstyrelsen och nämnden. Chefen för bostadsstyrelsens byrå för teknisk-ekonomiska utredningar är ledamot i nämnden samt deltar i arbetet inom byggnadstekniska utskottet och i ett par arbetsgrupper. Även andra funktionärer hos bostadsstyrelsen är på olika sätt engagerade i nämndens arbete. Också i fortsättningen bör ett nära samarbete förekomma mellan bostadsstyrelsen och byggforskningsorganet och i anslutning därtill bör en efter utvecklingen anpassad fördelning av arbetsuppgifterna äga rum.

Utredningen framhåller ytterligare, att *statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* har vissa uppgifter, som delvis flyter samman med nämndens verksamhetsområde, nämligen forskningsuppgifter hänförliga

till bostadsbyggandet inom jordbruksnäringen. Utredningen uttalar, att det i fråga om forskningen rörande bostäder och allmän byggteknik inte synes föreligga någon skillnad mellan byggnader knutna till jordbruksdriften och till andra näringsgrenar hänförliga byggnader. Med hänsyn härtill och till den belastning, som husbyggandet utgör för forskningsanstalten, synes det utredningen motiverat, att hithörande problem helt handläggas av byggnadsforskningsorganet. Frågan om anslag till forskningsanstalten för vissa konkreta uppgifter inom byggområdet anser utredningen bör prövas på samma sätt som andra anslagsansökningar. Utredningen föreslår därför, att instruktionen för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader modifieras så, att anstaltens arbetsuppgifter begränsas till lantbruksbyggnadernas speciella problem.

Utredningen berör också *statens institut för konsumentfrågor* och erinrar om att institutet bl. a. har att bedriva forskning och upplysning rörande de tekniska, ekonomiska, hygieniska och andra problem, som är förbundna med hemmen och hushållen som konsumtionscentra och arbetsplatser. Institutet är i huvudsak inriktat på forsknings- och utredningsuppgifter, som sammanhänger med bostadens användning och vård. Byggnadsforskningsnämnden har hand om planeringen och den tekniska konstruktionen av bostaden. Institutet undersöker konsumtionsvanorna som sådana, medan nämnden tillgodogör sig resultaten av dessa undersökningar, vilka sedan kan komma att ligga till grund för exempelvis planeringen av bostaden.

Utredningen föreslår, att till byggnadsforskningsorganets verksamhetsområde i princip hänföres de uppgifter, som har direkt samband med planeringen och byggandet av bostadshus, medan frågor angående den färdiga bostadens inredning och vård bör ankomma på institutet för konsumentfrågor.

I anslutning till 1947 års byggnadsmaterialutrednings förslag angående ett kontinuerligt översiktsarbete inom byggnadsmaterialbranschen anför byggnadsforskningsutredningen bl. a. följande.

Genom konkurrensbegränsande åtgärder inom en bransch kan konkurrens bland tillverkare av samma slags material nedbringas. Kvar står ändå konkurrensen med andra material, som kan användas för samma konstruktionsändamål. Byggbranschen tillföres emellertid kontinuerligt nya material i alltmera ökad omfattning, och på senare år har projektörer och byggföretagare ställts inför stora svårigheter vid valet av material. Det saknas en systematisk redovisning av de väsentliga egenskaperna hos olika byggmaterial och byggvaror.

Nära sammanhängande med redovisningen av egenskaper är de krav, som bör ställas vid olika användning av material och varor. En väsentlig rationaliseringsåtgärd inom materialindustrien är standardisering av va-

rorna beträffande mått och egenskaper eller, i den mån inte standardisering är möjlig, en typbegränsning.

Redovisning av egenskaper, fastställande av krav och standardisering är enligt vår mening de tre yttre åtgärder, som bäst påverkar rationaliseringen inom materialindustrien och vid vilka byggnadsforskningsorganet bör kunna medverka.

Eftersom egenskapsredovisningen är ägnad att öka konkurrensen och därmed verka prissänkande samt att skaffa fram sådana data att konstruktioner kan förbättras, ligger det i byggföretagarnas och i sista hand de boendes intresse att egenskapsredovisningen kommer till stånd. Utredningen anser därför, att byggnadsforskningsmedel är den rätta formen för offentliga bidrag till verksamheten. Byggnadsforskningsnämnden sysslar redan med hithörande problem.

Egenskapsredovisningen bör komma till stånd under samverkan mellan myndigheter, tillverkare, konsumenter, m. fl. Utredningen har emellertid inte närmare velat precisera arbetsformerna utan anser att detta bör ankomma på byggnadsforskningsorganet. Beslutanderätten rörande godkännande och offentliggörande bör emellertid anförtros en särskild tillsatt kommitté med representanter för bl. a. myndigheter, officiell provningsanstalt, tillverkare, projektörer, byggnadsföretagare och standardiseringsorgan. Provningar bör äga rum vid offentlig provningsanstalt och bekostas av tillverkarna.

Vad angår uppställandet av kvalitetskrav anför utredningen, att det torde vara en angelägen arbetsuppgift för byggnadsforskningsorganet att utarbeta sammanställningar över de synpunkter som byggherrar och projektörer bör anlägga vid materials och varors användande i ett visst konstruktionssammanhang. Vidare bör vissa forsknings- och utredningsarbeten för revidering av förekommande allmänna arbetsanvisningar m. m. kunna äga rum med byggnadsforskningsanslag.

Beträffande standardiseringsarbetet inom byggområdet uttalar utredningen bl. a., att resultat från forskningsarbetet ofta kan få sin lämpligaste och mest praktiska form genom utarbetande av en svensk standard. Byggstandardiseringen är i sitt arbete dessutom ofta beroende av det underlag för standardiseringen som forskningen kan ge. Ett samarbete mellan byggnadsforskningsorganet och Byggstandardiseringen är därför nödvändigt. Utredningen anser det angeläget att påpeka standardiseringsverksamhetens stora betydelse för rationaliseringen inom byggmaterialområdet och vill därför förordna ökat stöd åt denna verksamhet.

Utredningen tar även upp frågan om informationsverksamheten inom byggnadsforskningsområdet och anför härom i huvudsak följande.

Mot den av nämnden för byggnadsforskning bedrivna publiceringsverksamheten har riktats kritik. Denna kritik har bl. a. understrukit kravet på

snabbhet i fråga om tryckning och spridning av forskningsresultaten. Informationen anses dessutom ensidigt riktad mot en alltför begränsad läsekrets och publiceringen anses inte rationellt ordnad.

En av de kanske viktigaste anledningarna till att informationen ej motsvarat förväntningarna synes vara bristen på en systematiskt genomförd inventering av den potentiella läsekretsen. En ytterligare orsak synes vara, att nämnden i alltför hög grad uppfattat informationen som ett uttryck för egna ståndpunkter och därmed känner sig formellt ansvarig för innehållet i varje genom nämndens försorg utgiven skrift. Detta kan inte vara riktigt beträffande de genom nämndens försorg av enskilda forskare publicerade resultaten. I dessa fall bör författaren själv bära ansvaret för sitt verk.

Utredningen anser emellertid, att kritiken i många fall skjutit över målet. Förklaringen härtill kan delvis ligga däri att den mera utåtriktade, synliga delen av informationsverksamheten successivt överlåtits på AB Svensk byggtjänst, Skånsk byggtjänst i Malmö och Byggcentrum i Göteborg. Svensk byggtjänst har i allt större utsträckning övertagit den centrala distributionen för de av nämnden utgivna publikationerna. Detta synes utredningen naturligt och följdriktigt. Samarbetet bör utvecklas vidare.

Utredningen anför vidare bl. a., att det föreligger behov av en årligen utgiven redogörelse över utvecklingen inom byggområdet. En sådan årsbok torde med fördel kunna utarbetas inom byggnadsforskningsorganet.

Anslagsfrågor m. m.

Utredningen anser inte, att den nuvarande formen för medelsanvisning från statens sida under förslagsanslag och reservationsanslag är rationell utan föreslår, att byggforskningsfonden direkt tillföres den del av statsanslaget, som inte går till styrelsearvoden och lön till byggforskningsrådets föreståndare.

Utredningen anför i detta sammanhang, att den nuvarande uppläggningsen av nämndens budget brister i överskådlighet och anser det motiverat att en översyn göres av nämndens bokföringssystem.

Utredningen anser, att statens sammanlagda bidrag till byggnadsforskningen bör bibehållas på nuvarande nivå så länge byggnadsforskningsavgiften är oförändrad. Årsarvode till ordföranden i byggforskningsrådet bör fastställas till 4 000 kronor mot f. n. 3 600 kronor till nämndens ordförande. Ledamöterna föreslås bli tillerkända ett årligt arvode på 1 500 kronor. Rådets föreståndare bör liksom den nuvarande föreståndaren hos nämnden vara placerad i lönegrad Bp 4. Också till ordförandena i de bägge institutens styrelser föreslås ett årsarvode på 4 000 kronor och till envar av ledamöterna ett årsarvode på 1 500 kronor.

Rådet bör få sina lokalkostnader påförda fastighetsfonden som ersätt-

ningsanslag. Rådets kostnader för sekreterarpersonal, kansli och övriga omkostnader bör täckas av fondmedel enligt omkostnadsstat, som årligen fastställs av Kungl. Maj:t. För den forskningsmeriterade sekreterarpersonalen förutsättes kontraktsanställning kunna komma i fråga.

Beträffande samhällsplaneringsforskningen har utredningen utgått från att någon större del av kostnaderna knappast låter sig finansiera med anslag över statsbudgeten. Ett finansieringsbidrag i en eller annan form från kommunerna torde komma att skapa en medansvarighet, som är påkallad av att kommunerna i praktiken bär en väsentlig del av ansvaret för samhällsplaneringen. Utredningen anför, att en mindre avgift på fastställda stads- och byggnadsplaner bör vara en användbar finansieringsmetod. De belopp, som behöver hopbringas, utgör en obetydlighet jämfört med de sammanlagda planeringskostnaderna. En avgiftsbeläggning av planerna skulle innebära ett enkelt debiterings- och uppbördsförfarande. Intet synes hindra, anför utredningen, att en dylik avgift i förekommande fall genom planavtal uttages av markägarna. Utredningen, som uppskattar behovet av medel för samhällsplaneringsforskning under en uppbyggnadsperiod till 500 000 kronor per år, föreslår, att kostnaderna delas lika mellan staten och kommunerna.

Utredningen erinrar, att statsbidraget till regionplanering lämnades oförändrat vid den nyligen genomförda förenklingen av statsbidragsgivningen till primärkommunerna. Utredningen anser att — om pågående utredning rörande regionplaneringen kommer till det resultatet att detta statsbidrag blir till bättre nytta för samhällsplaneringen om det lämnas kollektivt till samhällsplaneringsforskning än som hittills till enstaka regionplanearbeten — bidraget bör avlösas och ges formen av statsbidrag till planeringsinstitutet. Under åren 1948—1958 har sådana statsbidrag och förskott därå utgått med i runt tal 200 000 kronor per år. Som ett lämpligt belopp för avgift å fastställelse av planer föreslås 150 kronor för stadsplaner och 100 kronor för byggnadsplaner. Med utgångspunkt i genomsnittet för det årliga antalet fastställda stads- och byggnadsplaner under femårsperioden 1953—1957 skulle de årliga inkomsterna kunna uppskattas till 166 500 resp. 96 500 kronor eller sammanlagt 263 000 kronor. Med hänsyn till beräkningarnas överslagsmässiga karaktär samt svårigheterna att nu överblicka konsekvenserna av den föreslagna decentraliseringen av dispensgivningen anser utredningen, att man bör räkna med ett årligt belopp av 235 000 kronor.

Statens bidrag till samhällsplaneringsforskningen bör enligt utredningens mening utan ökning av statsutgifterna kunna åstadkommas dels genom avlösning av det förutnämnda statsbidraget till regionplanering, dels genom att byggnadsstyrelsens avlöningsanslag minskas med en del av det belopp som beräknats för det till styrelsen knutna rådet för översiktlig planläggning. Av det belopp å 60 000 kronor per år som byggnads-

styrelsen disponerar för rådet bör styrelsen vid planrådets överflyttning till planeringsinstitutet få behålla 25 000 kronor per år. Återstoden kan gå till statens andel i finansieringen av samhällsplaneringsforskningen.

Utredningen föreslår, att rådet och instituten befrias från skyldighet att till statsverket inleverera inkomsterna från försålda publikationer och andra tryckalster.

Utredningen, som förutsätter att en successivt genomförd ökning av byggforskningsavgifterna blir nödvändig i framtiden, uttalar att en sådan kan komma att aktualiseras av den redan nu bedrivna verksamheten. Utredningen anför vidare bl. a.:

Sannolikheten talar för att en utbyggnad av forskningsvolymen vid universitet och tekniska högskolor kommer att medföra betydligt ökade framtida medelsbehov. Det torde emellertid inte vara möjligt, att med nu föreliggande underlag utarbeta någon prognos. Det är t. ex. inte möjligt att nu bedöma hur hårt rationaliseringsfaktorn inom byggnadsindustrien kommer att återverka på inkomstsidan. Det synes vidare föreligga en viss tendens att ha »byggt i kapp» behovet i fråga om landsbygdens bostäder. Denna tendens kan i framtiden mycket väl tänkas slå igenom även i tät-orterna. Det föreligger stora, eftersatta behov av reparationer i äldre fastigheter, etc. Alla dessa osäkerhetsfaktorer tillsammans innebär, att en prognos i föreliggande sammanhang bör göras till föremål för en separat utredning. Denna uppgift synes lämpligen böra kunna tas upp i samband med utarbetandet av det tidigare rekommenderade »rullande forskningsprogrammet».

Det framstår dock inte som osannolikt, att forskningsbehovet inom den närmaste fem- eller tioårsperioden kan komma att två- eller möjligen tredubblas. En motsvarande ökning av byggforskningsavgifterna kan då komma att visa sig erforderlig. Vi utgår från, att byggforskningsrådet redan i petita för budgetåret 1961/62 skall kunna föreslå en höjning av byggforskningsavgiften.

Yttranden över byggnadsforskningsutredningens betänkande

Yttranden över byggnadsforskningsutredningens betänkande har efter remiss avgivits av statskontoret, riksförsäkringsanstalten, bostadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, riksräkenskapsverket, kommerskollegium, lantmäteristyrelsen, statens nämnd för byggnadsforskning, statens provningsanstalt, statens pris- och kartellnämnd, kollegienämnderna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola, statens tekniska forskningsråd, statens konsumentråd, statens institut för konsumentfrågor, fortifikationsförvaltningen, statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, statens byggnadsbesparingsutredning, 1951 års byggnadsutredning, 1955 års universitetsutredning, länsstyrelserna i Östergötlands, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län, Svenska byggnadsindustriförbundet, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsförening-

ars riksförbund u. p. a. (HSB), Svenska riksbyggen, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Sveriges fastighetsägareförbund, Hyresgästernas riksförbund, Byggstandardiseringen, AB Svensk byggtjänst, rådet för översiktlig planläggning, Svenska arkitekters riksförbund, Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund och Svenska konsulterande ingenjörers förening.

Kommerskollegium har överlämnat yttranden av handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Gävle, Skånes handelskammare, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Kooperativa förbundet. Länsstyrelserna i Blekinge, Gävleborgs och Norrbottens län har bifogat yttranden av länsarkitekterna, varjämte sistnämnda länsstyrelse har överlämnat yttranden av länsarbetsnämnden i länet samt drätselkammaren i Luleå. Landsorganisationen bifogar ett yttrande av Svenska byggnadsarbetareförbundet.

Dessutom har Svenska byggnadsingenjörers riksförbund och Föreningen för samhällsplanering inkommit med framställningar i anledning av betänkandet.

Byggnadsforskningsutredningens uttalanden angående forskningsuppgifterna och deras fördelning, inventering av forskningsobjekt samt upprättande av ett rörligt forskningsprogram har i huvudsak rönt instämmande av remissorganen. I ett stort antal yttranden understrykes särskilt, att samhällsplaneringsforskningen i framtiden måste ägnas större uppmärksamhet än vad som hittills har varit fallet.

Några remissorgan har framfört synpunkter som avviker från utredningens. *Statens byggnadsbesparingsutredning* vill sålunda ifrågasätta, om problem rörande fastighetsförvaltningen kan anses tillhöra byggnadsforskningen, och *länsstyrelsen i Älvsborgs län* anser, att man bör överväga en begränsning av den i statlig regi bedrivna forskningen till det offentliga byggandets problem samt ifrågasätter om det är nödvändigt att staten tar hand om forskningen rörande byggnadsmaterial. Förslaget om en statistisk undersökning av byggnadsverksamheten avstyrkes av *Svenska byggnadsindustriförbundet* och *Svenska byggnadsentreprenörföreningen*. *Svenska byggnadsarbetareförbundet* finner det böra övervägas att låta bostadsstyrelsen utreda behovet av statistik avseende byggnadsverksamheten.

Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader anser, att den av byggnadsforskningsnämnden bedrivna forskningen knappast har någon betydelse för jordbrukets ekonomibyggnader. Jordbruket bör i stället för sin egen byggnadsforskning få tillgodogöra sig de avgifter från jordbrukets byggnadsverksamhet, som inflyter till fonden för byggnadsforskning. Avgiftsmedlen bör lämpligen ställas till forskningsanstaltens förfogande.

Äsikterna om utredningens förslag i fråga om byggnadsforskningens organisation går mycket starkt isär. I huvudlinjerna tillstyrkes förslaget eller lämnas utan väsentliga erinringar av *arbetsmarknadsstyrelsen*,

byggnadsstyrelsens majoritet, 1951 års byggnadsutredning, länsstyrelserna i Malmöhus, Kopparbergs och Norrbottens län, länsarkitekterna i Blekinge och Norrbottens län, handelskammaren i Gävle, rådet för översiktlig planläggning, Svenska byggnadsindustrieförbundet, Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska riksbyggen och majoriteten i styrelsen för Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO).

Arbetsmarknadsstyrelsen anför dock, att det föreslagna bygginstitutet bör tillförsäkras en viss fast minimiorganisation för att uppfylla kraven på stadga och kontinuitet, att planeringsinstitutets arbetsuppgifter behöver preciseras samt att en mera adekvat benämning på sistnämnda organ bör väljas. Även 1951 års byggnadsutredning framhåller, att planeringsinstitutets uppgifter bör preciseras samt att dess benämning bör utmärka, att institutet sysslar med planforskning och inte med planläggningsverksamhet. Utredningen anför vidare, att man bör överväga att också med avseende på planforskningsområdet dra en gräns mellan de anslagsbeviljande funktionerna och forskningsarbetet. *Svenska stadsförbundet* ifrågasätter likaledes, om man inte för planforskningen bör välja en organisation, i vilken de medelsförvaltande uppgifterna är skilda från forskningen. Liknande synpunkter anföres av *länsstyrelsen i Malmöhus län* och *rådet för översiktlig planläggning*. Rådet tillstyrker, att dess forskningsuppgifter överföres på planeringsinstitutet men anser, att dess verksamhet i övrigt bör fortsätta.

Byggnadsstyrelsen (majoriteten) avstyrker förslaget att rådet för översiktlig planläggning skall överföras till planeringsinstitutet och anför att en rådgivande församling åt planeringsinstitutet bör få en annan sammansättning än styrelsens planråd nu har. Skulle man inte kunna enas om någon form för kommunal delfinansiering av planforskningen, bör för denna forskning bildas en särskild avdelning inom bygginstitutet.

SABO (majoriteten) yttrar, att rådets sekretariat bör begränsas i omfång.

Statens byggnadsbesparingsutredning och *Svenska konsulterande ingenjörers förening* tillstyrker förslaget att ett statens råd för byggforskning tillsättes för att ombesörja byggnadsforskningsnämndens anslagsfördelande uppgifter men anser däremot, att några forskningsinstitut ej bör inrättas. Byggnadsforskningsnämndens forskning i egen regi bör i stället avvecklas och återstående forskningsuppgifter överföras till lämpliga befintliga organ eller till enskilda forskare. Bägge remissorganen understryker, att rådets ledamöter bör utses bland sakkunniga personer, som är oberoende av byggnadsmarknadens intressegrupper. Byggnadsbesparingsutredningen anser dessutom, att utredningen föreslagit en alltför omfattande personalorganisation för rådet samt att föreståndaren bör placeras i en lägre lönegrad, förslagsvis B 1.

En reservant i byggnadsstyrelsen (byggnadschefen Rinman) anför, att

de forskningsuppgifter som inte kan överlätas på högskolor och andra befintliga institutioner bör kunna lösas av byggforskningsrådet. Under alla förhållanden bör ej mer än ett forskningsinstitut inrättas.

Statens tekniska forskningsråd framhåller, att den tekniska forskningens organisation inte utan tvingande skäl bör splittras. Inga skäl har förebragts för att den anslagsfördelande organisationen också skall handlägga frågor och ärenden rörande forskningens allmänna problem. Anslagsfördelningen kan bäst skötas genom en under tekniska forskningsrådet sorterande nämnd för byggnadsforskning, vars ledamöter utses av forskningsrådet. Alternativt kan uppgiften anförtros en med forskningsrådet associerad nämnd, vars ledamöter utses av Kungl. Maj:t. Ledamöterna bör under alla förhållanden utses på grundval av personliga kvalifikationer och inte som representanter för organisationer eller intressegrupper. Förslaget om ett bygginstitut tillstyrkes. Planforskningsfrågorna bör tills vidare handläggas inom en särskild avdelning av bygginstitutet. *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* tillstyrker, att forskningsuppgifterna fördelas på ett bygginstitut och ett planeringsinstitut men föreslår, att anslagsfördelningen uppdrages åt statens tekniska forskningsråd. Något särskilt råd för byggforskning behöver då inte inrättas.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola anser det tveksamt om förutsättningarna för de föreslagna forskningsinstitutens inrättande samt därvid uppkommande gränsdragningsfrågor är realistiskt bedömda. Kollegienämnden anser, att frågan om en samordning av byggnadsforskningen med tekniska forskningsrådets verksamhet bör undersökas. Vad gäller fördelningen av medel för grundforskning inom byggnadsområdet ifrågasätter *1955 års universitetsutredning*, om inte en smidig form för anslagsprövningen skulle vara att finna i särskilda kommittéer, gemensamma för byggnadsforskningsnämnden, de medicinska, naturvetenskapliga och tekniska forskningsråden samt statens råd för samhällsforskning.

Riksräkenskapsverket anför, att samtliga de föreslagna institutionerna bör erhålla ställning som statliga organ.

Ett antal remissorgan har tillstyrkt inrättande av ett råd för byggforskning och ett bygginstitut men däremot ställt sig avvisande till tanken på att hänföra planforskningen till ett särskilt forskningsinstitut. Denna ståndpunkt intages av *en minoritet inom statens nämnd för byggnadsforskning* (fem ledamöter), som anser det uppenbart, att den planerande, riktgivande och anslagsbeviljande verksamheten inom nämnden uppmärksammas för litet. En ändring på denna viktiga punkt förutsätter att nämnden organiseras om. Övervägande skäl talar för att detta sker nu, innan verksamheten bygges ut ytterligare. En stor del av planforskningen är av omedelbart och betydande intresse för byggnadsföretagen och syftar till bättre förutsättningar för en rationell byggnadsproduktion. Under sådana förhållanden bör planforskningen tills vidare bedrivas inom en särskild avdelning av bygginstitutet.

Bostadsstyrelsen avvisar också tanken på ett särskilt planeringsinstitut men biträder förslaget om ett byggforskningsråd och ett bygginstitut. Byggforskningsrådet bör ha de anslagsbeviljande funktionerna, med vilka bör följa ansvaret för huvudlinjerna i forskningsprogrammet. Rådet bör bestå av vetenskapligt och praktiskt högt kvalificerade ledamöter, under det att något lekmannainflytande ej torde erfordras. Endast ett litet kansli med avgränsade uppgifter bör knytas till rådet. Föredragningen av ansökningar om forskningsanslag bör, då så låter sig göra, ombesörjas av rådets egna ledamöter mot särskilt arvode. Bygginstitutet bör — vid sidan av sina forskningsuppgifter — medverka vid detaljutformningen av det forskningsprogram, för vilket rådet drar upp huvudlinjerna. Institutet bör organiseras på sektioner, ungefär motsvarande de nuvarande utskotten. Funktionen som styrelse för institutet torde kunna utövas av ett kollegium bestående av sektionscheferna.

Med varierande motiveringar framlägges i huvudsak samma förslag av *kommerskollegium*, *länsstyrelsen i Östergötlands län*, *majoriteten inom kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm*, *lantmäteristyrelsen*, *statens konsumentråd* och *föreningen för samhällsplanering*. Konsumentrådet framhåller dessutom, att konsumentintressena bör vara representerade i byggforskningsrådet samt understryker behovet av kvalificerad vetenskaplig ledning av bygginstitutet. *Svenska byggnadsingenjörers förening* och *Svenska landskommunernas förbund* anser, att planeringsinstitutets uppgifter och ställning är alltför oklara och kan därför ej biträda tanken på dess inrättande men tillstyrker organisationsförslaget i övrigt. *Sveriges fastighetsägareförbund* tillstyrker i princip en uppdelning av nämndens uppgifter på ett forskningsråd och ett bygginstitut. Planforskningsuppgifterna bör anförtros rådet för översiktlig planläggning eller skötas vid någon av de tekniska högskolornas fackinstitutioner. Bygginstitutet behöver enligt förbundets mening inte vara administrativt självständigt utan bör knytas till någon av institutionerna vid våra tekniska högskolor. *Handelskamrarna i Stockholm* och *Göteborg* samt *Skånes handelskammare* anför liknande synpunkter. Sisnämnda organ finner anledning saknas att låta arbetsmarknadsparterna bli representerade i rådet.

Svenska arkitekters riksförbund hälsar tillskapandet av ett statens råd för byggforskning med tillfredsställelse. Rådet bör få till uppgift att fördela forskningsmedel för såväl den byggnadstekniska forskningen som forskningen inom husbyggnads- och samhällsplaneringen. Bygginstitutet och planeringsinstitutet bör åtminstone tills vidare utgöra en administrativ enhet. Oavsett hur frågan om rådgivande organ inom byggnadsforskningsorganisationen löses bör byggnadsstyrelsens planråd kvarbli hos styrelsen, då dess bibehållande till tjänst för byggnadsstyrelsens verksamhet inom samhällsplaneringen är väl motiverat. *Föreningen för samhällsplanering* anser, att byggnadsstyrelsens planråd snarare bör förstärkas än avvecklas.

Också *länsarkitekten i Gävleborgs län* avstyrker förslaget om ett särskilt planeringsinstitut. *Svenska byggnadsentreprenörföreningen* skulle helst ha sett, att det statliga byggnadsforskningsorganets uppgifter begränsades till planerande, samordnande och anslagsfördelande verksamhet. Hänsynstagande till nämndens nuvarande personal har emellertid föranlett föreningen att godtaga förslaget om inrättande av ett råd (lämpligen benämnt statens råd för husbyggnadsforskning) och ett bygginstitut (med namnet statens institut för husbyggnadsforskning). Till spørgsmålet om planeringsforskningens organisation har föreningen ej velat taga ställning.

Med vissa skillnader i motiveringarna avstyrkes utredningens förslag helt av *statskontoret*, *statens nämnds för byggnadsforskning majoritet* (sex ledamöter), *statens provningsanstalt*, *statens institut för konsumentfrågor*, *länsstyrelserna i Blekinge och Älvsborgs län*, *en reservant inom kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm* (professor Rydberg), *1955 års universitetsutredning*, *HSB*, *Kooperativa förbundet*, *byggstandardiserings*, *Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund*, *Hyresgästernas riksförbund* samt *en reservant i SABO:s styrelse*. Dessa remissorgan uttalar sig för en mindre genomgripande omorganisation inom nämndens nuvarande ram eller föreslår ny utredning i ämnet.

Nämnden för byggnadsforskning har inte kunnat finna, att den föreslagna uppdelningen av nämndens uppgifter skulle öka forskningsmöjligheterna. Nämnden anser, att dess storlek och sammansättning innebär en garanti för att forskning i egen regi inte blir mera gynnad än fristående forskning. Nämnden upplyser i detta sammanhang, att de medel som under nämndens verksamhetstid ställts till förfogande för fristående forskning endast utnyttjats med i genomsnitt 30—50 % årligen. Önskemålet att särskilja de anslagsbeviljande och planerande funktionerna från själva forsknings- och utredningsarbetet kan tillgodoses genom en omorganisation inom nämndens ram. Verksamheten bör då uppdelas på en programavdelning, en utredningsavdelning och en kansliavdelning. *HSB* anför, att arbetsuppgifterna sannolikt skulle bli mera svårskötta i den nya organisationen än de är f. n. Den föreslagna organisationen skulle dessutom medföra högre administrationskostnader. Vad angår planforskningen vill *HSB* ifrågasätta, om inte byggnadsstyrelsen borde erhålla ökade möjligheter till utrednings- och utvecklingsarbete i fråga om samhällsplaneringen.

Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund anser, att nämnden för byggnadsforskning, med bibehållande av sitt nuvarande namn, bör få till uppgift att fördela forskningsanslag, samordna forskningen och inventera forskningsbehovet. Några särskilda forskningsinstitutioner bör däremot ej tillskapas. Behöver viss del av forskningen knytas till en speciell institution, föredrar förbundet att denna forskning förläggas till nämnden.

I anledning av utredningens uttalande om en framtida successiv höjning av byggnadsforskningsavgiften har *Svenska byggnadsin-*

dustriförbundet, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare och Svenska byggnadsingenjörers förening anfört, att en sådan höjning inte bör genomföras under nuvarande förhållanden. Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Stockholms handelskammare yttrar, att någon höjning i vart fall ej bör komma i fråga, förrän praktiska erfarenheter vunnits av den föreslagna nya organisationen. Sveriges fastighetsägareförbund anser det i princip oriktigt att söka undgå en avvägning mellan olika angelägna allmänna ändamål genom att tillskapa särskilda avgifter för kostnadernas finansiering. Byggnadsforskningsavgiften bör därför avvecklas.

Endast ett mindre antal remissinstanser har uttryckligen tillstyrkt införande av särskilda avgifter på fastställelse av stads- och byggnadsplaner, nämligen lantmäteristyrelsen, länsstyrelsen i Kopparbergs län, länsarkitekten i Blekinge län, Svenska riksbyggen, SABO och Kooperativa förbundet. Statskontoret anser förslaget förtjänt att övervägas. Kommerskollegium och statens konsumentråd förklarar sig inte ha något att erinra mot detsamma, varvid dock förstnämnda myndighet ifrågasätter lämpligheten av att avgiften slutligt uttages av markägarna. Byggnadsstyrelsen anser, att det skulle vara enklast att finansiera planforskningen medelst byggnadsforskningsavgifter eller genom anslag på statsbudgeten. Är detta ej möjligt kan styrelsen i princip acceptera den föreslagna planavgiften.

Förslaget om planavgift avstyrkes av riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Älvsborgs och Norrbottens län, länsarkitekten i Norrbottens län, statens nämnd för byggnadsforskning, 1951 års byggnadsutredning, kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm, Skånes handelskammare, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, rådet för översiktlig planläggning, Svenska arkitekters riksförbund och Sveriges fastighetsägares riksförbund. Länsarkitekten i Gävleborgs län samt handelskamrarna i Stockholm och Göteborg har anmält tveksamhet i frågan.

Avstyrkandena grundas på en rad olika motiv. Riksräkenskapsverket — som anför att byggnadsforskningsavgifterna är att anse som specialdestinerade statsinkomster, varför det inte bör möta något hinder att använda dem för samhällsplaneringsforskning — anser det föreslagna förfarandet innebära en onödig komplicering. Liknande motiv anföres av Svenska stadsförbundet. Länsstyrelsen i Östergötlands län och HSB hyser farhågor för att avgiftssystemet skall hämma planverksamheten och länsstyrelsen i Malmöhus län anser avgiftsbeläggningen kunna leda till ökad dispensgivning i stadsplaneärenden. Länsstyrelsen i Älvsborgs län framhåller, att forskningen på samhällsplaneringens område främst kommer större städer till nytta och att det därför är stötande om avgifter för dess finansiering skulle uttagas även av de mindre tätorterna.

Ett antal av de remissorgan, som avstyrker förslaget om planavgift, yttrar att de i och för sig inte har något att erinra mot att forskningsbidrag i någon form uttages från kommunerna.

I anslutning till utredningens tanke att statens bidrag till samhällsplaneringsforskningen delvis skulle åstadkommas genom indragning av anslaget till regionplanebidrag uttalar *Svenska stadsförbundet*, att följden härav skulle bli, att kommunerna får svara även för den hälft av kostnaderna som avses falla på staten. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *Föreningen för samhällsplanering* avstyrker förslaget. 1951 års byggnadsutredning ser sig inte i stånd att göra något bestämt uttalande angående förslaget, förrän den slutfört sitt eget utredningsuppdrag. *Byggnadsstyrelsen* har ingen erinran mot förslaget under förutsättning att skäliga anspråk, som kan grundas på redan pågående eller avslutade regionplaneutredningar, först blir reglerade över anslaget.

Vad utredningen anfört angående behovet av en egenskapsredovisning avseende byggnadsmaterial samt formerna för denna verksamhet har i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Svenska konsulterande ingenjörers förening* och *Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund* finner, att hela arbetet med egenskapsredovisningen lämpligen kan överlätas till AB Svensk byggtjänst. *Svenska byggnadsentreprenörföreningen* samt *handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Gävle* understryker, att egenskapsredovisningen inte får verka hämmande på materialindustriens initiativ att pröva nya vägar. Ett stort varusortiment är ett tecken på en konkurrensvillig materialindustri under utveckling. De båda förstnämnda handelskamrarna avstyrker förslaget att byggnadsforskningsorganet skall befatta sig med egenskapsredovisning.

Byggnadsstyrelsen ifrågasätter behovet av en särskild egenskapsredovisningskommitté. Olika standardiseringsorgan samt byggnadsstyrelsen bör tills vidare fortsätta med sin verksamhet att fastställa egenskapskrav. Skäl talar emellertid för att AB Svensk byggtjänst anlitas som centralställe för egenskapsredovisning. *Byggstandardiseringen* anser starka skäl tala för att ett nära samband etableras mellan de besläktade verksamhetsformerna egenskapsredovisning och standardisering. Egenskapsredovisningsarbetet bör därför vara knutet till den officiella standardiseringsverksamheten. *Sveriges industriförbund* uttalar, att egenskapsredovisningen bör förläggas till AB Svensk byggtjänst, medan provningsnormer bör utarbetas i samarbete med standardiseringskommissionen. *Statens provningsanstalt* uttalar, att potentiella resurser för systematiska egenskapsundersökningar liksom för utarbetande av provningsmetoder finnes vid anstalten. En stor del av de problem, som är förenade med ifrågavarande arbete, kan därför lösas i samarbete mellan bl. a. anstalten och byggnadsforskningsorganet.

Bostadsstyrelsen och *nämnden för byggnadsforskning* anser, att de med egenskapsredovisningsarbetet förenade organisationsfrågorna behöver övervägas ytterligare.

Utredningens förslag till ordnande av informationsverksamheten inom byggnadsforskningen har endast föranlett invändningar från ett fåtal remissorgan. *Statskontoret* förklarar sig inte kunna tillstyrka att publikationsverksamheten uppdrages åt AB Svensk byggtjänst och *länsstyrelsen i Älvsborgs län* säger sig inte vara övertygad om att utredningens förslag leder till önskat resultat. *Svenska byggnadsarbetareförbundet* anser det nödvändigt, att topporganet inom byggnadsforskningen självt samordnar informationsverksamheten. Detta organ bör därför utrustas med speciella resurser för information. En del uppgifter, t. ex. förlagsverksamheten, kan dock överlämnas till AB Svensk byggtjänst. *HSB* anser det böra övervägas att för informationsverksamheten anlita väl kvalificerad, fast anställd personal hos nämnden för byggnadsforskning.

Vad utredningen anför rörande gränsdragningen mellan byggnadsforskningen och andra statliga organs verksamhet har föranlett *statskontoret* att föreslå ytterligare överväganden i frågan. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas de uppgifter, som ankommer på bostadsstyrelsens byrå för teknisk-ekonomiska utredningar. Ämbetsverket har för sin del inte blivit övertygat om att inte dessa uppgifter med fördel skulle kunna anförtros andra organ. *Stockholms handelskammare* anser, att byggnadsforskningsorganet bör kunna överta arbetsuppgifterna från nämnda byrå. Handelskammaren finner det vidare kunna övervägas att helt eller delvis avveckla verksamheten vid statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. I stort sett likartade synpunkter anföres av *handelskammaren i Gävle*.

Bostadsstyrelsen delar inte utredningens uppfattning att en hopkrympning av styrelsens utredningsverksamhet skulle bli möjlig vid utökad byggnadsforskning. Utvecklingen under 1950-talet synes tvärtom ge belägg för att en ökad forskning, som leder till en snabbare ändring av samhällenas, husens, lägenheternas och konstruktionernas utformning, i sin tur leder till ökat behov av utredningspersonal hos styrelsen.

Statens institut för konsumentfrågor anför, att utredningens förslag att konsumentinstitutet endast bör handha frågor angående den färdiga bostadens inredning och vård är olämpligt, därför att planeringen inte kan göras utan hänsynstagande till inredningen och arbetsgången. Ett intimt samarbete måste enligt institutets mening äga rum, så att den hushållstekniska sakkunskapen på bästa möjliga sätt bidrager till underlag för planeringen.

Utredningens förslag i anslagsfrågorna har i huvudsak ej föranlett några erinringar. *Riksräkenskapsverket* anser, att fonden för byggnadsforskning genom ett anslag på riksstaten bör tillföras samtliga de medel, som utöver byggnadsforskningsavgifterna anslås till verksamheten. Fonden bör dessutom tillföras inflytande inkomster vid försäljning av publikationer och andra trycksaker. Å andra sidan är det ofrånkomligt, anför riksräkenskapsverket, att Kungl. Maj:t årligen fastställer avlönings- och omkostnadsstat

inte blott för rådet för byggnadsforskning utan även för vart och ett av de två forskningsinstituten. Staterna för de sistnämnda två organen bör avse reglering av utgifterna för den erforderliga basorganisationen.

Bostadsstyrelsen anser, att såväl byggforskningsrådets som bygginstitutets basorganisation bör finansieras genom anslag över statsbudgeten.

Statskontoret kan inte tillstyrka förslaget att den del av statens bidrag till byggnadsforskningen, som inte avser styrelsearvoden och lön till föreståndaren, tillföres fonden för byggnadsforskning. Liksom hittills bör särskilda anslag anvisas för avlöningar, omkostnader och forskning. Ämbetsverket tillstyrker utredningens förslag om en översyn av byggnadsforskningsnämndens bokföring och därmed sammanhängande frågor.

Nämndens för byggnadsforskning anslagsframställning

Statens nämnd för byggnadsforskning har (skr. ^{31/8} 1959) framlagt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1960/61, grundade på antagandet att byggnadsforskningens organisation förblir oförändrad.

Nämndens avlöningsanslag föreslås höjt med 4 700 kronor till 129 100 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes av automatiska utgiftsökningar i samband med löneklassuppflyttningar, höjning av de rörliga tilläggen samt ökning av anslagsposten till Kompensation för höjda pensionsavgifter.

Under omkostnadsanslaget föreslår nämnden en uppräknings med 500 kronor till 39 000 kronor. Höjningen avser anslagsposten Övriga expenser (utgift 1957/58 13 000, 1958/59 19 950; anslag 1959/60 14 500).

Anslaget till Byggnadsforskning föreslås upptaget med oförändrat belopp, 365 000 kronor.

Departementschefen

Värdet av forsknings- och rationaliseringsverksamhet på byggandets område är allmänt erkänt. Det råder intet tvivel om att de forskningsinsatser som gjorts på detta fält har avsatt mycket betydelsefulla resultat i form av både tekniska förbättringar och kostnadssänkande rationaliseringar. Det står också klart, att gjorda investeringar på byggnadsforskningsområdet, som helhet betraktade, har varit i hög grad lönsamma från samhällsekonomisk synpunkt.

Trots det sagda har statens nämnd för byggnadsforskning rönt åtskillig kritik från skilda håll. Denna kritik har delvis grundat sig på att nämndens fördelning av forskningsresurserna på olika forskningsmål inte har vunnit gillande hos alla intresserade parter. Såsom byggnadsforskningsutredningen visat är kritiken på denna punkt i viss mån motsägande, vilket är naturligt med hänsyn till att ett flertal särgående och delvis motsatta intressen framträder på ifrågavarande forskningsfält.

Kritiken mot nämnden har emellertid också bottnat däri, att nämnden

enligt många mening har åtagit sig för stor del av forskningsuppgifterna i egen regi och lämnat för litet spelrum åt forskning i andra former. Enligt byggnadsforskningsutredningens uppfattning har kritiken i denna del ett visst berättigande. Utredningen har därför utformat ett organisationsförslag, vars huvudprincip är att organisatoriskt åtskilja det konkreta forskningsarbetet från uppgiften att bedöma olika forskningsprojekt och fördela tillgängliga medel. Förslaget innebär, att de anslagsfördelande uppgifterna skall åvila ett råd för byggnadsforskning, under det att sådant forskningsarbete, som inte med fördel kan överlämnas till befintliga vetenskapliga institutioner eller till enskilda forskare, skall anförtros från rådet fristående statliga forskningsorgan. Utredningen föreslår, att två sådana organ skall inrättas, ett för den egentliga byggnadsforskningen samt ett för forskning på planområdet. Utredningens huvudtanke, att de anslagsfördelande och de forskande uppgifterna skall vara skilda åt i organisatoriskt hänseende, har vunnit stöd hos ett betydande flertal av remissorganen.

Jag anser för egen del, att den nuvarande kombinationen av anslagsfördelande och forskande uppgifter hos ett och samma organ är föga lycklig. Jag är angelägen framhålla, att jag härmed inte avser att kritisera nämnden för byggnadsforskning på grund av dess val av forskningsuppgifter eller för genomförandet av det forskningsarbete nämnden själv åtagit sig. Jag anser tvärtom, att den kritik nämnden fått uppbära i anledning av sin verksamhet i alltför hög grad har undanskynt de obestridliga förtjänsterna hos nämndens forskningsinitiativ. Emellertid framstår den gällande organisationsformen såsom mindre tillfredsställande från principiell synpunkt. Förutsättningarna för en kritisk bedömning av forskningsprojekten torde sålunda förbättras och större säkerhet skapas för att den lämpligaste organisationsformen väljes för varje enskild forskningsuppgift, om det organ, som skall pröva olika initiativ och önskemål samt fördela forskningsresurserna, ej har egna engagemang i praktiskt forskningsarbete. En ändring av forskningsorganisationen bör därför genomföras.

Jag ansluter mig till förslaget att fördelningen av forskningsmedlen skall anförtros ett statens råd för byggnadsforskning. I ett mindre antal remissyttranden har den tanken framförts, att uppgiften på ett eller annat sätt skulle kunna knytas till statens tekniska forskningsråd. Ehuru en sådan anordning onekligen kunde vara förenad med vissa fördelar, anser jag mig i varje fall inte f. n. böra förordas den. Byggnadsforskningens område är så sammansatt och omfattande, att det framstår som naturligt, att ett särskilt forskningsråd tillskapas för detsamma.

Huvuduppgifterna för rådet för byggnadsforskning bör vara att förlöpande kartlägga forskningsbehovet och forskningsresurserna samt mot denna bakgrund pröva angelägenheten av olika forskningsuppgifter och fördela för forskning tillgängliga medel på de forskare och institutioner,

som anses mest lämpade för uppgiften i varje särskilt fall. Såsom närmare framgår av vad jag anför i det följande bör rådets verksamhetsområde även omfatta forskning rörande planfrågor. Rådet bör ej inskränka sig till att bedöma de forskningsprojekt, som institutioner och forskare själva framlägger, utan vid behov även ta initiativ för att få sådana forskningsuppgifter utförda som rådet bedömer såsom angelägna. Detta förutsätter en intim kontakt mellan rådet och forskningsvärlden, så att rådet ständigt har en aktuell överblick över de reella forskningsresurserna och det pågående forskningsarbetet. Det bör också vara rådets uppgift att dra upp riktlinjer för information angående resultaten av den forskning, som bedrivs med stöd av bidrag från rådet.

I vissa remissyttranden har gjorts uttalanden angående forskningsverksamhetens inriktning. Jag vill i anslutning därtill erinra om, att när nämnden för byggnadsforskning inrättades år 1953 en av förutsättningarna för dess verksamhet var att forskningen ej skulle bindas av några statliga direktiv. På motsvarande sätt bör rådet för byggnadsforskning vara obundet av detaljerade direktiv från statsmakternas sida. Jag anser det därför ej lämpligt att här ta någon ställning till nyss nämnda uttalanden.

Beträffande rådets storlek kan jag godtaga utredningens förslag att rådet bör bestå av nio ledamöter. Dessa torde få utses av Kungl. Maj:t. Bland ledamöterna bör finnas en tillfredsställande representation för forskningen vid de tekniska högskolorna samt för det praktiska byggnadsarbetet. Kungl. Maj:t bör emellertid vara obunden vid valet av ledamöter. Frågan om ersättningen till rådets ledamöter torde få avgöras av Kungl. Maj:t.

För administrationen av rådets arbete bör förutsättas en relativt enkel organisation. Inom rådets kansli bör finnas en föreståndare, som utses av Kungl. Maj:t. Denna tjänst bör ej vara lönegradsplacerad utan förenad med arvodesförmåner, som Kungl. Maj:t bör äga bestämma. Skulle emellertid nämndens nuvarande föreståndare utses, bör tjänsten som föreståndare i Bp 4 hos nämnden överföras till den nya organisationen och där föras på övergångsstat. På motsvarande sätt torde övriga hos nämnden inrättade lönegradsplacerade tjänster — två sådana tjänster uppehålls f. n. — tills vidare kunna inrymmas i rådets organisation. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

Enligt vad jag nyss anfört bör rådet för byggnadsforskning söka aktivt verka för att de forskningsuppgifter rådet anser angelägna också blir genomförda. I fråga om en del uppgifter, särskilt sådana som närmast avser det praktiska utvecklingsarbetet inom byggnadsområdet, kan detta bli förenat med svårigheter, om det inte finns någon statlig forskningsinstitution, som är beredd att åtaga sig dem. En sådan institution erfordras också för fullföljandet av det forskningsarbete nämnden för byggnadsforskning har påbörjat i egen regi. Byggnadsforskningsutredningen har föreslagit, att för ändamålet skall inrättas ett organ, benämnt svenska bygg-

15—1287 59 *Bihang till riksdagens protokoll 1960. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

institutet. Vidare bör enligt utredningen inrättas ett särskilt organ för forskning angående husbyggnads- och samhällsplanering, svenska planeringsinstitutet. I fråga om sistnämnda institution har utredningen anfört, att förslaget bör genomföras endast om utredningens förslag angående finansiering av forskningen på samhällsplaneringens område godtages.

Utredningens förslag i finansieringsfrågan innebär i huvudsak dels att särskilda avgifter skall uttagas för fastställelse av stads- och byggnadsplaner, dels att statsbidragen till regionplanering skall avlösas av ett statligt anslag för samhällsplaneringsforskning. Det förra förslaget har avisats i flertalet remissyttranden, och även det senare förslaget har väckt kritik från flera håll. I fråga om de två forskningsorganen är meningarna mycket delade bland remissorganen.

Jag finner det klarlagt, att ett särskilt statligt forskningsinstitut för byggnadsforskningen bör inrättas. Planforskningen hör enligt min mening så intimt samman med övriga forskningsuppgifter på byggnadsområdet, att det, i varje fall f. n., ej föreligger tillräckliga skäl att bryta ut planforskningen till ett fristående forskningsorgan eller tillskapa särskilda finansieringsformer för den del av planforskningen, som avser samhällsplanering. De planforskningsuppgifter, som inte med fördel kan utföras vid befintliga vetenskapliga institutioner eller av enskilda forskare, bör därför kunna överlämnas till samma institut som skall handha övrig byggnadsforskning. Institutet bör lämpligen benämnas statens institut för byggnadsforskning. Liksom hittills bör medel från fonden för byggnadsforskning jämte de över statsbudgeten anvisade medlen för byggnadsforskning kunna utnyttjas även för planforskning. Det får ankomma på rådet för byggnadsforskning att avväga resurserna mellan planforskning och övriga forskningsgrenar inom byggnadsområdet.

Institutet för byggnadsforskning bör ledas av en styrelse, utsedd av Kungl. Maj:t. Antalet ledamöter bör såsom utredningen föreslagit vara fem. Deras arvoden torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Beträffande institutets organisation i övrigt är jag ej beredd att nu göra några andra uttalanden än att institutets kansli bör få så begränsad omfattning som möjligt. Det bör lämpligen ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa utgiftsstat avseende kostnaderna för styrelsen och för institutets kansli. I övrigt bör organisationen bli beroende på de anslag rådet anvisar för aktuella forskningsuppgifter och för den sammanhållande ledningen av forskningsarbetet. Ersättningar till forskare och forskningsledare, som institutet anlitar, bör styrelsen ha fria händer att inom sålunda given medelsram själv bestämma. Med den av mig förordade organisationen bör byggnadsstyrelsens råd för översiktlig planläggning kvarbli inom detta ämbetsverk.

Utredningens förslag i fråga om det praktiska anordnandet av informationsverksamheten torde inte påkalla något ställningstagande från stats-

makternas sida. Mot vad utredningen anfört i denna fråga synes inte vara något väsentligt att erinra.

Utredningens förslag till organisation av egenskapsredovisningen i fråga om byggnadsmaterial torde inte heller böra föranleda något beslut av statsmakterna. Det bör ankomma på rådet för byggnadsforskning att pröva, i vad mån ifrågavarande arbetsuppgifter bör ingå i forskningsprogrammet samt att i samråd med berörda parter ta ställning till frågan om lämplig organisation för verksamhetens bedrivande.

De av utredningen berörda frågorna om gränsdragningen mellan byggnadsforskningsorganens verksamhet och olika statliga institutioners arbetsområden bör det liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att övervakningen av experimentverksamheten på bostadsbyggandets område, vilken hittills har ankommit på bostadsstyrelsen när det gäller statsbelånade hus, enligt min mening i första hand bör vara en uppgift för byggnadsforskningens organ. Denna organisationsfråga får prövas i ett senare sammanhang. En annan fråga, som också berör gränsdragningen mellan byggnadsforskningsorganen och bostadsstyrelsen, gäller möjligheterna att få fram en fylligare information angående byggnadskostnadernas förändringar. Denna fråga har nyligen tagits upp av byggfackens industriutredning i en framställning till Kungl. Maj:t. Ärendet beredes f. n. inom socialdepartementet, och jag är därför ej beredd att nu göra något uttalande i ämnet.

Jag övergår nu till frågan om statens bidrag till byggnadsforskningen. Hittills har statens andel av kostnaderna för forskningen tillskjutits i form av tre särskilda anslag på driftbudgeten, nämligen två förslagsanslag till nämndens avlöningar resp. omkostnader samt ett reservationsanslag till byggnadsforskning. Anslagen har beräknats så, att de sammantagna skulle uppgå till ett belopp, ungefärligen motsvarande vad staten skulle betala, om den vore pliktig att erlagga byggnadsforskningsavgift.

Utredningen har föreslagit, att statens bidrag till byggnadsforskningen skall ges under två anslag, varav ett avses för arvoden till ledamöter i rådet och styrelserna för de av utredningen föreslagna forskningsinstituten samt till avlöning åt föreståndaren hos rådet, medan det andra anslaget skall utgöra statens kostnadsandel i övrigt. Det senare anslaget skall enligt förslaget direkt tillföras fonden för byggnadsforskning.

I anslutning till vad riksräkenskapsverket yttrat i frågan vill jag föreslå, att statens bidrag till byggnadsforskningens finansiering tillskjutes i form av ett enda, obetecknat anslag. Anslaget bör direkt tillföras fonden för byggnadsforskning. Samtliga utgifter för rådets och forskningsinstitutets administration bör bestridas med fondmedel. Även kostnader för lokaler bör, i motsats till vad utredningen anfört härom, täckas med fondmedel. I överensstämmelse med vad jag tidigare anfört bör det ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av rådet samt forskningsinstitutets styrelse fastställa

utgiftsstater avseende rådets avlöningar och omkostnader samt kostnaderna för institutets kansliorganisation m. m.

Hittills har inkomsterna av nämndens publikationsverksamhet tillförts statsverket. Med den av mig nu förordade ordningen bör publikationsinkomsterna i stället tillföras fonden.

De tre anslagen till byggnadsforskningsändamål uppgår för innevarande budgetår till (124 400 + 38 500 + 365 000) 527 900 kronor. Nämnden för byggnadsforskning har, under förutsättning att organisationen förblir oförändrad under nästa budgetår, begärt en uppräknig av anslaget till avlöningar med 4 700 kronor för utgiftsökningar av automatisk natur. Vidare har en mindre ökning av omkostnadsanslaget yrkats. Jag föreslår, att anslaget anvisas med ett till 530 000 kronor avrundat belopp.

I enlighet med utredningens förslag bör byggnadsforskningsavgiften vara till beloppet oförändrad under nästa budgetår. I detta sammanhang torde få anmälas, att riksförsäkringsanstalten, som omhänderhar debiteringen och uppbörden av ifrågavarande avgift, i november och december i fjol inkom med förslag till vissa ändringar i förordningen angående byggnadsforskningsavgift, i huvudsak betingade av en teknisk omläggning av tariffering och avgiftsdebitering inom yrkesskadeförsäkringen. Framställningarna beredes f. n. i socialdepartementet, och det är min avsikt att, om förutsättningar därför visar sig föreligga, senare i vår anmäla frågan om proposition i ämnet till riksdagen. I övrigt torde få förutsättas, att det blivande rådet för byggnadsforskning i sinom tid prövar frågan om avgiftens storlek och tillämpningsområde och framlägger de förslag en sådan prövning kan leda till.

De av mig förordade ändringarna av byggnadsforskningens organisation bör genomföras den 1 juli 1960.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna av mig i det föregående förordade ändringar i byggnadsforskningens organisation;
- b) till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 530 000 kronor.

[95] 12. **Statens nämnd för samlingslokaler.** För verksamheten avseende allmänna samlingslokaler har för innevarande budgetår anvisats följande anslag under driftbudgeten.

	Belopp kronor
Statens nämnd för samlingslokaler, förslagsanslag	53 000
Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler	30 000
Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m., reservationsanslag	400 000

Statens nämnd för samlingslokaler har (skr. ³¹/8 1959) lagt fram förslag angående medelsbehovet under nästa budgetår i vad gäller förenämnda anslag. Nämnden har föreslagit följande anslagsbelopp: statens nämnd för samlingslokaler 61 100 kronor, bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler 30 000 kronor och bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m. 600 000 kronor.

Departementschefen

Frågan om de driftsekonomiska betingelserna för statsbelånade allmänna samlingslokaler samt därmed sammanhängande spörsmål är f. n. under utredning genom 1959 års samlingslokalsutredning. Utredningen beräknar att inom kort avgiva vissa förslag. Då ställningstagandet till utredningens förslag kan påverka bedömningen av anslagsbehovet, bör förenämnda anslag i statsverkspropositionen upptagas med endast preliminärt beräknade belopp. Anslagen bör härvid upptagas i enlighet med följande sammanställning.

	Belopp kronor
Statens nämnd för samlingslokaler, förslagsanslag	54 600
Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler	30 000
Bidrag till anskaffning av inventarier till samlingslokaler m. m., reservationsanslag	400 000

Medan jag under de två nästföljande punkterna gör framställning om beräkning av övriga anslag för ifrågavarande ändamål hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1960/61 beräkna ett förslagsanslag av 54 600 kronor.

[96] 13. **Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler.** Under åberopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler* för budgetåret 1960/61 beräkna ett anslag av 30 000 kronor.

[97] 14. **Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m.** Under hänvisning till vad jag anfört under punkten 95 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m.* för budgetåret 1960/61 beräkna ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[98] 15. Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	65 000	58 404
1959/60 (statsliggaren s. 368)	65 000	
1960/61 (förslag)	60 000	

Anslaget bör i enlighet med förslag av fullmäktige i riksbanken (skr. ^{17/9} 1959) minskas med 5 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

[99] 16. Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	315 000	291 984
1959/60 (statsliggaren s. 368)	300 000	
1960/61 (förslag)	280 000	

Ersättning åt riksbanken för dess bestyr med statliga bosättningslån utgår med sex kronor för varje lån, som utestår den 31 december under det budgetår ersättningen avser.

Anslaget bör i överensstämmelse med förslag av fullmäktige i riksbanken (skr. ^{17/9} 1959) minskas med 20 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

G. Sjuk- och yrkesskadeförsäkring m. m.

[100] 1. Försäkringsrådet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	860 100	779 227
1959/60 (statsliggaren s. 369)	860 100	
1960/61 (förslag)	716 700	

Försäkringsrådet har intill utgången av 1959 arbetat på tre avdelningar, av vilka en har utgjorts av rådets chef jämte två försäkringsråd och två partsrepresentanter, medan var och en av de båda övriga avdelningarna har bestått av två försäkringsråd, en assessor och två partsrepresentanter. Som föredragande i avdelningarna har sju förste byråsekreterare tjänstgjort. Vid avgörande av vissa mål inträder läkare som tillfällig ledamot.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelad föreskrift har antalet avdelningar inom rådet fr. o. m. den 1 januari 1960 minskats från tre till två, dock att antalet ledamöter, fränsett partsrepresentanter och läkare, fr. o. m. samma dag får vara sju, oberäknat ordföranden och chefen.

Yrkanden

Försäkringsrådet har (skr. 3/9 1959) lämnat följande uppgifter angående inkomna ärenden samt arbetsbalansen.

Tidsperiod	Antal inkomna ärenden			Arbetsbalans vid periodens slut
	av rådet infordrade	övriga	summa	
1954	425	5 999	6 424	2 052
1955	372	3 474	3 846	1 473
1956	158	3 237	3 395	1 660
1957	226	2 673	2 899	1 474
1958	163	2 531	2 694	1 298
1/1—30/6 1959	13	1 349	1 362	1 113

Rådet anför, att den tendens till minskning av besvärssärendenas antal som gjort sig gällande under senare år ej är otvetydig. Antalet besvärssärenden under första halvåret 1958 utgjorde 1 238, medan motsvarande antal för första halvåret 1959 var 1 362. Första halvåret 1959 visade alltså en uppgående tendens. Vid utgången av augusti 1958 och augusti 1959 var motsvarande siffror 1 652 resp. 1 710.

Rådet framhåller vidare, att den nedgång av antalet mål som ägt rum inte motsvaras av samma minskning av arbetsbördan hos rådet. De kvarstående besvärssärendena är regelmässigt komplicerade och tidsödande.

Dessutom fäster rådet uppmärksamheten på att rådet avses bli högsta besvärshöjningsinstans i frågor angående plikt att erlägga socialförsäkringsavgift och beräkning av pensionsgrundande inkomst inom den allmänna tilläggspensioneringen. Det kan antagas, att arbetsbördan hos rådet kommer att öka och att denna ökning sannolikt blir väsentlig, om en ändrad besvärsordning inom socialförsäkringen inte blivit genomförd när tilläggspensioneringen skall föras ut i livet.

Det anförda talar enligt rådets bedömning för att någon minskning i rådets organisation inte bör vidtagas utan tvingande skäl.

I sina anslagsäskanden har rådet utgått från vad Kungl. Maj:t föreskrivit angående rådets organisation för första halvåret 1960. Rådet har emellertid också ansett sig böra lägga fram särskilda kostnadsberäkningar avseende ett av tre avdelningar sammansatt försäkringsråd. Rådet utgår från såsom självklart att, bortsett från chefen, samtliga ledamöter — utom partsrepresentanter och läkare — kommer att utgöras av försäkringsråd. För varje avdelning har rådet för budgetåret 1960/61 beräknat medel för tre förste byråsekreterare och en amanuens. Medel har vidare beräknats för kontorspersonal av samma omfattning som under innevarande budgetår.

Rådet beräknar från dessa utgångspunkter, om antalet avdelningar skall utgöra två, att anslaget kan minskas med (avrundat) 41 000 kronor.

	Ökning	Minskning
Lönereglering		
1. Arvodeshöjning för en avdelningsordförande	840	
Personalförstärkning och -minskning		
2. Arvode till en avdelningsordförande		1 800
3. Ökat anlitande av läkarledamöter	7 400	
4. 2 assessorer Ao 25 och 1 amanuens		82 525
Omräkningar		
5. Löneklassuppflyttningar m. m.	14 510	
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	9 700	
7. Rörligt tillägg	10 900	
	43 350	84 325
	— 40 975	

Om rådet skall arbeta på tre avdelningar, behöver anslaget i stället höjas med 69 380 kronor.

Motivering

1. Arvodet till avdelningsordförande bör höjas så att det motsvarar skillnaden mellan årslönen för lönegraderna B 1 och B 3, Avdelningsordföran-

dena i rådet uppbar före den 1 juli 1959 samma arvode som divisionsordförande i kammarrätten, vilka fr. o. m. nämnda dag är placerade i B 3.

3. För budgetåret 1959/60 har medel beräknats för arvoden till i genomsnitt två läkarledamöter per vecka. På grund av läkarmålens ansvällning är det erforderligt med tre läkarledamöter i veckan.

Departementschefen

Av den föregående redogörelsen framgår, att försäkringsrådets organisation fr. o. m. den 1 januari i år har minskats från tre till två avdelningar. Under första halvåret får antalet tjänstemannaledamöter i rådet uppgå till sju, oberäknat ordföranden och chefen. Denne är för nämnda tid i anledning av utredningsuppdrag frikallad från tjänstgöring i avdelning av rådet.

Rådets organisation under nästa budgetår bör bedömas mot bakgrunden av den förväntade arbetsmängden. Jag räknar härvid med, att pågående utredning om en ändrad besvärssordning för socialförsäkringsärenden skall leda till resultat i sådan tid att tillkomsten av nya besvärs mål i samband med den allmänna tilläggs pensioneringen ej hinner att nämnvärt påverka försäkringsrådets arbetsbörda. Beträffande mål av hittillsvarande slag kan någon större förändring av nuvarande tillströmning ej f. n. förutses. En organisation med två avdelningar bör därför, i avvaktan på den fortsatta utvecklingen av måltillströmningen till rådet, bestå tills vidare. Emellertid räknar jag med, att rådets chef fr. o. m. den 1 juli i år åter kommer att tjänstgöra såsom ordförande på en av de två avdelningarna. Antalet tjänstemannaledamöter i övrigt bör då vara sex.

Försäkringsrådet har ansett såsom självklart, att samtliga ledamöter vid en organisation på två avdelningar skall vara försäkringsråd. Enligt min mening bör emellertid den ordningen behållas, att avdelning består av ordförande, ett försäkringsråd och en assessor, varjämte en assessorstjänst bör beräknas för alternativ tjänstgöring på båda avdelningarna. Rådets personalförteckning bör därför fr. o. m. nästa budgetår uppta tre rådstjänster och tre assessorstjänster. Detta innebär, att fyra tjänster såsom försäkringsråd avföres från personalförteckningen. En assessorstjänst bör föras på övergångsstat.

Antalet föredragande — f. n. är sex i tjänstgöring — bör tills vidare vara oförändrat. Tre av dem bör vara ordinarie tjänstemän och tre extra ordinarie. Fyra förste byråsekreterartjänster i A 23 utgår därvid ur organisationen. Tre av dem är ordinarie tjänster och bör föras på övergångsstat, medan den fjärde, som är extra ordinarie, bör avföras från personalförteckningen. Antalet amanuenser beräknar jag i enlighet med försäkringsrådets förslag till två mot f. n. tre. I fråga om kontorspersonalen föreslår jag inga förändringar nu.

I samband med övergången till den nya organisationen torde vissa tjänstemän efter mångåriga vikariatslöneförordnanden på högre befatt-

ningar, i den mån de ej kan förflyttas till andra tjänster i förvaltningen, nödgas återgå till ordinarie befattningar i lägre lönegrad. Vissa övergångs-anordningar kan visa sig erforderliga i samband härmed. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dessa.

Den av försäkringsrådet föreslagna arvodeshöjningen för ordförande på avdelning kan ej tillstyrkas. Däremot beräknar jag medel för ökat anlitande av läkarledamöter i enlighet med rådets förslag.

Anslaget bör på grund av det anförda minska med 143 400 kronor samt uppföras med (860 100 — 143 400) 716 700 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försäkringsrådet, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för försäkringsrådet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	373 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	76 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	160 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	96 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	10 700
Summa kronor	716 700:

c) till *Försäkringsrådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 716 700 kronor.

[101] 2. Försäkringsrådet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	31 100	29 833
1959/60 (statsliggaren s. 369)	32 100	
1960/61 (förslag)	32 100	

I överensstämmelse med förslag av försäkringsrådet (skr. 3/9 1959) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försäkringsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1960/61 anvisa ett förslagsanslag av 32 100 kronor.

[102] 3. Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	8 454 700	7 847 472
1959/60 (statsliggaren s. 370)	8 538 300	
1960/61 (förslag)	8 056 600	

Yrkanden

Riksförsäkringsanstalten hemställer (skr. ¹²/₉ 1959), att anslaget höjes med (avrundat) 62 700 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförstärkningar		
1. 1 överdirektör Bp 4	41 628	
2. Administrativa byrån:		
1 byrådirektör Ae 24	27 144	
1 biträde i reglerad befordringsgång	9 180	
3. Försäkringsmatematiska och statistiska byrån:		
1 byrådirektör Ae 26	30 108	
1 amanuens	15 384	
4. Första sjukförsäkringsbyrån:		
Allmänna avdelningen		
1 byrådirektör Ae 26	30 108	
1 kontorsskrivare Ae 13	15 384	
Ekonomiska avdelningen		
1 amanuens	15 384	
1 kontorist Ae 9	12 504	
1 biträde i reglerad befordringsgång	9 180	
5. Andra sjukförsäkringsbyrån:		
2 byrådirektörer Ae 24	54 288	
1 förste byråsekreterare Ae 23	25 776	
6. Ny byrå för tilläggs pensioneringen:		
1 byråchef Be 3	39 648	
1 byrådirektör Ae 26	30 108	
1 förste byråsekreterare Ae 23	25 776	
1 förste byråsekreterare Ae 21	23 244	
1 amanuens	15 384	
1 kontorist Ae 9	12 504	
1 kanslibiträde Ae 7	11 292	
3 biträden i reglerad befordringsgång	27 540	

Omorganisation

7. Omorganisation av försäkringsbyrån	450 000	
Särskilda uppbördsmedel		
8. Ersättning från allmänna pensionsfonden		1 185 000
Löneregleringar		
9. 7 byråchefer B 1—B 3	18 480	
10. Administrativa byrån:		
1 kamrerare Ao 21—Ao 23	2 532	
11. Försäkringsmatematiska och statistiska byrån:		
1 byrådirektör Ao 24—Ao 26	2 964	
1 kontorsskrivare Ae 13 i st. f. kansliskrivare Ae 10	2 196	
1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibitråde Ae 7	1 212	
1 kansliskrivare Ae 10 i st. f. kontorist Ae 9	684	
2 kontorsskrivare Ae 13	30 768	
1 kansliskrivare Ae 10	13 188	
1 kanslibitråde Ae 7		11 292
2 biträden i reglerad befordringsgång		18 360
12. Första sjukförsäkringsbyrån:		
1 kontorist Ae 9 i st. f. kanslibitråde Ae 7	1 212	
13. Första skaderegleringsbyrån:		
5 kanslibiträden Ae 7 i st. f. biträden i reglerad befordringsgång	5 580	
Omräkningar		
14. 1959 års löneökningar	166 000	
15. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter ...	111 100	
	1 277 480	1 214 652
	+ 62 828	
16. Ordinariesättning av en byråchefstjänst.		
17. Vid bifall till p. 7 bör 1 byrådirektörstjänst i Ao 24 och 2 byråingenjörstjänster i Ao 19 föras på övergångsstat. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 kan minskas med 19.		

Motivering

1. I det betänkande, som låg till grund för 1955 års omorganisation av riksförsäkringsanstalten, föreslogs att en överdirektörsbefattning skulle inrättas vid verket. Förslaget genomfördes ej. Riksförsäkringsanstalten

har därefter upprepade gånger på nytt framfört förslaget under erinran om den omfattning verkschefens arbetsuppgifter fått efter den allmänna sjukförsäkringens genomförande. Anstaltens verksamhetsfält har nu utvidgats till att omfatta även tillsynen över den allmänna tilläggserspensioneringen. Med hänsyn till den ökning av verkschefens ansvar och arbetsområde som ägt rum, finner anstalten det orimligt att han inte genom tillgång till en överdirektör kan avlastas delar av sina arbetsuppgifter.

2. I sin anslagsframställning för innevarande budgetår föreslog anstalten inrättande av en byrådirektörstjänst på administrativa byrån (betr. motiveringen se V ht 1959 s. 204). Anstalten upprepar förslaget och framhåller, att behovet av ifrågavarande tjänst ytterligare skärpts genom tilläggserspensioneringens tillkomst.

Kassakontorets personal måste ofta förstärkas genom lån av personal från andra byråer inom anstalten. Personalen på kontoret arbetar dessutom i ej ringa utsträckning på övertid. Tilläggserspensionsreformen kommer att medföra en betydande merbelastning på kontoret, som därför behöver förstärkas med ett biträde i reglerad befordringsgång.

3. Beträffande motiveringen för förslagen att förstärka försäkringsmatematiska och statistiska byrån med en byrådirektör och en amanuens se V ht 1958 s. 240. Såsom ytterligare motiv för ifrågavarande förslag hänvisar anstalten nu till de uppgifter, som i samband med tilläggserspensioneringen kommer att åvila byrån.

4. Anstaltens personalresurser har inte medgivit någon fortlöpande översyn av organisationen inom sjukkassorna. Erfarenheten har visat, att en sådan översyn är i högsta grad angelägen bl.a. ur kostnadssynpunkt. För att uppgiften skall kunna fullgöras är det nödvändigt, att en kvalificerad organisationsexpert knytes till första sjukförsäkringsbyrån. För ändamålet bör en befattning som byrådirektör i Ae 26 inrättas.

För att avlasta den förste byråsekreterare, som handlägger ärenden rörande överenskommelser om gottgörelse från allmän sjukkassa till arbetsgivare enligt 19 § andra stycket lagen om allmän sjukförsäkring, har anstalten inrättat ett tillfälligt förordnande att bestrida göromål, som ankommer på befattningshavare i 13 lönegraden. Den provisoriska anordningen bör avlösas genom inrättande av en kontorsskrivarbefattning i Ae 13.

Ekonomiska avdelningens servicesektion behöver förstärkas med en amanuensbefattning, en befattning som kontorist och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång.

5. Andra sjukförsäkringsbyrån förfogar över — förutom byråchefen och en för allmänna ärenden avsedd förste byråsekreterare i 23 lönegraden — tillhopa 13 tjänstemän i amanuensställning eller högre. Av dessa är tre ställda till förfogande från försäkringsrådet. Sistnämnda tre tjänstemän utgöres av två tf. assessorer i 25 lönegraden och en tf. förste byråsekreterare i 23 lönegraden. För ifrågavarande tre befattningshavare bör in-

rättas två byrådirektörstjänster i Ae 24 och en befattning som förste byråsekreterare i Ae 23.

6. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 juli 1959 hemställde anstalten om medgivande att inrätta vissa tjänster eller förordnanden för arbetsuppgifter i samband med handhavandet av den allmänna tilläggspensioneringen. Innan dessa befattningshavare hunnit gå igenom och kartlägga problemen inom tilläggspensioneringen är det nära nog omöjligt att draga upp några riktlinjer för den organisation, som anstalten behöver för tilläggspensioneringens skötsel vid sidan av försäkringsbyrån. Anstalten äskar emellertid nu ett antal tjänster för ifrågavarande ändamål utan att kunna lämna någon närmare beskrivning av organisationen och de arbetsuppgifter, som skall åvila tjänsteinnehavarna. Syftet med förslaget är att skapa gynnsamma förutsättningar för tilläggspensioneringens administration i inledningsskedet. Anstalten är förvissad om att, när riktlinjerna för tilläggspensioneringens organisation blir klara, de nu ifrågavarande tjänsterna kommer att visa sig behövliga.

7. Inte minst med hänsyn till tilläggspensionsreformen bör försäkringsbyrån organiseras om. Den nuvarande manuella arbetsgången vid debitering och uppbörd bör i största möjliga utsträckning ersättas av maskinella förfaranden. Riktlinjer för en sådan omorganisation har uppdragits i ett inom anstalten utarbetat betänkande, vilket finnes bilagt anslagsframställningen. I betänkandet anföres bl. a. följande.

Vid debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter bör hålkortsmetod tillämpas. Vidare bör registrering samt debitering och uppbörd av avgifter inom den frivilliga yrkesskadeförsäkringen omläggas till hålkortsmetod.

För handhavandet av den nya debiterings- och uppbördsverksamheten bör anstaltens försäkringsbyrå undergå en genomgripande omorganisation. Byrån bör ha ett byråkansli och för det egentliga debiterings- och uppbördsarbetet sex sektioner: en debiteringssektion, en hålkortssektion, en uppbördssektion, en klagomålssektion, en revisionssektion samt en registersektion.

Till *byråkansliet* bör hänföras personalärenden, diariieföring av remisser och andra byråärenden av särskild vikt, maskinskrivning samt organisationsärenden. Vid byråchefens sida bör finnas en kvalificerad befattningshavare med uppgift att såsom hans ställföreträdare ansvara för ledningen och samordningen av byråns debiterings- och uppbördsarbete. Härför bör inom byråkansliet inrättas en befattning som byrådirektör i A 24.

I övergången till en ny, i stor utsträckning på maskinella hjälpmedel byggd organisation, kommer behov av arbetskraft som är förtrogen med modern kontorsorganisation att göra sig gällande. Men även sedan omorganisationen genomförts, måste organisationsspörsmålen ägnas kontinuerlig uppmärksamhet. Till byråledningens förfogande bör därför ställas en särskild befattningshavare för organisationsärenden. För ändamålet föreslås en befattning som förste byråsekreterare i A 21.

Befattningen som företändarinna för kansliet, f. n. en kontoristtjänst, bör uppflyttas till kansliskrivargraden (A 10).

Det erforderliga antalet maskinskriverskor på byrån beräknas till sjut-

ton. Maskinskrivningen föreslås organiserad på två centraler, var och en med en kontorist som föreståndarinna. På varje central bör — förutom föreståndarinnan — finnas två kanslibiträden som biträdande arbetsledare samt fem kontorsbiträden. För stenografi och maskinskrivning åt byråledningen bör avses ett kanslibitråde.

Debiteringssektionen bör förestås av en förste byråsekreterare i A 23.

Sektionen föreslås organiserad på fyra undergrupper, nämligen en expedition för registrering och förvaring av debiteringshandlingar jämte vissa andra expeditionella arbetsuppgifter, två granskningsgrupper, som på grundval av uppgifter från arbetsgivarna skall fastställa vederbörliga avgiftsunderlag för debitering av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m., samt en grupp för handhavande av den försäkringsmässiga sidan av den frivilliga yrkesskadeförsäkringen.

En kansliskrivare bör vara föreståndarinna och arbetsledare för expeditionen med samtidig uppgift att förestå den övriga biträdespersonalen på sektionen. För expeditionens arbetsuppgifter erfordras vidare en kontorist, tre kanslibiträden och fem kontorsbiträden.

Granskningsgruppernas personal förutsättes även svara för premiesättningen inom yrkesskadeförsäkringen. För avgörande av svarbedömda premiesättningsfrågor samt för utarbetande av instruktioner för granskarna bör finnas två förste byråingenjörer i A 21. Ledningen av granskningsgruppernas arbete bör åvila två förste byråsekreterare i A 21.

Behovet av granskare har med ledning av prestanda inom nuvarande debiteringsrutin uppskattats till 16 per grupp. Granskningspersonalen förutsättes under den tid granskning ej pågår biträda inom andra sektioner.

Granskarna skall, i regel på eget ansvar, besluta angående avgiftsunderlag och andra komponenter, som skall ingå i den hålkortsmaskinella uträkningen av arbetsgivares socialförsäkringsavgifter m. m. Det förutsättes, att särskilda utbildningskurser för granskningspersonalen skall anordnas. Endast den som efter genomgångna kurser avlagt godkända prov bör antagas såsom granskare. Med hänsyn till angivna kvalifikationskrav samt arbetsuppgifternas art bör granskarna vara kontorsskrivare i A 13.

För biträde med vissa arbetsuppgifter bör varje granskningsgrupp tilldelas tre kontorsbiträden.

För handläggning av vissa försäkringsärenden, som uppkommer på grund av att företag överlättes till ny ägare m. m., erfordras en amanuens.

Till debiteringssektionen bör slutligen även hänföras den arbetsgrupp, som handhar ärenden avseende frivillig yrkesskadeförsäkring. Gruppen bör förestås av en kontorsskrivare i A 13 med uppgift att leda gruppens arbete med registrering m. m. av de försäkrade och debitering av försäkringsavgifter samt med befogenhet att bevilja eller avslå individuella nyinträden. Vid sin sida bör kontorsskrivaren ha en kontorist i A 9 och två biträden i befodringsgången.

På *hålkortssektionen* skall utföras stansning och kontrollstansning av hålkort ävensom övrigt hålkortsmaskinellt arbete.

För skötseln av stansnings- och kontrollstansningsmaskiner beräknas åtgå tjugotvå befattningshavare. Dessa bör utgöras av två kontorister i A 9, tio kanslibiträden i A 7 och tio biträden i befodringsgången.

För betjäning av övriga hålkortsmaskiner beräknas högst 7 operatörer, av vilka två bör placeras i A 9 och fyra i A 7. Föreståndaren för maskineentralen bör placeras i A 15.

Sektionschefen bör placeras i A 23.

Uppbördssektionen bör handha arbetsuppgifter i samband med betalningskontroll och indrivning m. m. Sektionen bör förestås av en förste byråsekreterare i A 23.

För ledningen av arbetet med betalningskontroll och indrivning samt för handläggning av konkursbevakningsärenden föreslås en befattning som förste byråsekreterare i A 21. Denne bör biträdas av en förste kontorsskrivare i A 15 för vissa utredningar samt för korrespondens. Prövningen av ansökningar om betalningsanstånd bör likaledes anförtros åt en förste byråsekreterare i A 21. Denne bör få en amanuens som medarbetare. För biträdesarbetet erfordras en kontorist i A 9, tre kanslibiträden i A 7 samt fyra biträden i befordringsgången.

Frågor om jämkning av preliminära arbetsgivaravgifter, rättelser av gjord debitering samt besvärärenden bör handläggas på *klagomålssektionen*.

En förste byråsekreterare i A 23 bör leda denna sektions arbete.

Sektionen avses arbeta på två grupper, vilka skall dela ärendena lika mellan sig. Varje grupp bör förestås av en förste byråsekreterare i A 21. Varje grupp bör därutöver bestå av två amanuenser, två förste kontorsskrivare i A 15 och en kontorsskrivare i A 13. För biträdesarbetet erfordras en kontorist i A 9, två kanslibiträden i A 7 samt tre biträden i befordringsgången.

Den nuvarande *revisionssektionen* sysselsätter sex befattningshavare.

Det av anstalten bedrivna revisionsarbetet har i många fall resulterat i tilläggsdebiteringar. Under åren 1956—1958 har revisionen inneburit tilläggsdebiteringar av yrkesskadeförsäkringsavgifter, arbetsgivarbidrag och byggnadsforskningsavgifter på mer än 800 000 kronor.

Socialförsäkringens administrationsnämnd har föreslagit, att anstalten skall debitera även de bidrag till sjuk- och moderskapsförsäkringarna, som socialförsäkringsbolagens delägare skall erlægga, samt utöva kontroll över att de direktdebiterade arbetsgivarna korrekt fullgör sin skyldighet att till socialförsäkringen lämna uppgifter, på vilka arbetsgivaravgifterna skall beräknas. Antalet arbetsgivare, vilka kommer att falla under sektionens kontrollverksamhet, ökar därigenom kraftigt. År 1960 torde de direktdebiterade arbetsgivarna uppgå till 60 000—70 000 för att därefter successivt öka till 200 000, då tilläggs pensioneringen fullt utbyggts.

Mot bakgrunden härav bör anstaltens resurser för kontroll över de direktdebiterade arbetsgivarnas arbetskraftsredovisning kraftigt förstärkas.

Revisionssektionen bör ledas av en förste byråsekreterare i A 23. Övrig personal bör utgöras av två förste byråsekreterare i A 21, två amanuenser, en kansliskrivare i A 10, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 samt två biträden i befordringsgången.

Registersektionen. Det nuvarande arbetsgivarregistret förutsättes få en väsentligt mindre omfattning. Skaderegistret bör organisatoriskt inordnas i arbetsgivarregistret.

En viss personalminskning för sektionens vidkommande är möjlig. För-siktigheten bjuder dock, att minskningen f. n. begränsas till en kontors-skrivare och fem biträden.

För sektionen beräknas följande personaluppsättning: en förste byråsekreterare i A 23, en förste byråsekreterare i A 21, en amanuens, en förste

kontorsskrivare i A 15, en kansliskrivare i A 10, fyra kontorister i A 9, fem kanslibiträden i A 7 och sexton biträden i befordringsgången.

Omorganisationen beräknas, sedan den genomförts till fullo, medföra en begränsad personalminskning. Under en övergångstid, i vart fall hela budgetåret 1960/61, blir det emellertid erforderligt med en viss personalförstärkning, bl. a. för att kunna ersätta den personal, som för omskolning måste kunna frigöras från nuvarande ordinarie arbetsuppgifter samt för de under själva omorganisationen uppkommande extraordinära arbetsuppgifterna.

Anstalten förordar, att debiterings- och uppbördsverksamheten omorganiseras i huvudsak efter de i betänkandet angivna riktlinjerna.

Den i betänkandet föreslagne byrådirektören på försäkringsbyrån bör enligt anstaltens bestämda mening — med hänsyn till de honom åvilande arbetsuppgifterna att vara såväl arbetsledare som byråchefens ställföreträdare — placeras i lönegraden A 26.

En av de på byrån redovisade expeditionsvaktstjänsterna har utnyttjats inom anstaltens centrala expeditionsvaksgrupp. Tjänsten, som i betänkandet har förutsatts skola indragas, kan inte undvaras.

De föreslagna omläggningarna innebär följande ändringar i personalstyrkan.

Nya tjänster:

- 1 byrådirektör Ao 26
- 2 förste byråsekreterare Ao 23
- 4 förste byråsekreterare Ae 21
- 1 förste byråingenjör Ae 21
- 30 kontorsskrivare Ae 13
- 2 hålkortsoperatörer Ae 9
- 4 hålkortsoperatörer Ae 7

Avgår:

- 1 byrådirektör Ao 24
- 3 amanuenser
- 2 byråingenjörer Ao 19
- 1 kansliskrivare Ae 10
- 4 kontorister Ae 9
- 1 förste expeditionsvakt Ae 8
- 24 kanslibiträden Ae 7
- 3 expeditionsvakter Ae 7
- 14 biträden i reglerad befordringsgång

Trots att omorganisationen medför en minskning med nio tjänstemän kommer den till följd av omskiktningar i lönegraderna att kräva en medelförstärkning med ca 98 000 kronor under avlöningsanslaget.

Kostnaderna för tillfälliga personalförstärkningar under övergångsskedet uppskattas till ca 350 000 kronor för nästa budgetår.

Medelsbehovet beräknas alltså öka med i runt tal (98 000 + 350 000) 450 000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten anser sig inte kunna räkna med att omställningen till den nya organisationen kommer att kunna ske helt utan komplikationer. Omorganisationen innebär bl.a., att en stor del av de lägre biträ-

destjänsterna skall utgå. Omskolningen torde komma att ställa stora krav i fråga om förmågan att anpassa sig till nya arbetsrutiner, som upplagts på maskinell basis. Det är naturligt, att förutsättningarna för en dylik omskolning kan brista, särskilt när det gäller personal i äldre åldersgrupper. För att en för både personal och verk sund avveckling skall underlättas, bör — i vart fall såsom en beredskapsåtgärd — meddelas föreskrifter av samma innebörd, som de vilka utfärdades av Kungl. Maj:t inför 1955 års omorganisation.

8. Enligt prop. 1959: 100 skall tilläggspensioneringen ersätta de förvaltningsutgifter, som den förorsakar bl. a. anstalten. Socialförsäkringens administrationsnämnd har utgått från att ersättningen skall avse den merkostnad, som anstalten förorsakas av pensioneringen.

Ehuru även andra fördelningsgrunder än den av nämnden föreslagna är tänkbara och frågan om sättet för redovisning gentemot statsverket av här avsedd ersättning inte lösts, föreslås att under särskilda uppbördsmedel upptages ett förslagsvis beräknat inkomstbelopp av 1 185 000 kronor. Detta belopp motsvarar i runt tal summan av dels årskostnaden för de under p. 6 äskade tjänsterna, dels kostnaden för tillfällig personalförstärkning som enligt p. 7 erfordras för budgetåret 1960/61, dels ock den av administrationsnämnden i dess betänkande (s. 141) upptagna årskostnaden å 650 000 kronor för den personalökning, som skulle erfordras enligt nämndens beräkningar. I sistnämnda belopp ingår kostnader för sociala förmåner åt vederbörande befattningshavare. Det kan ifrågasättas, om ersättningen för dessa förmåner bör redovisas i förevarande sammanhang; i brist på klara linjer för redovisningen har ersättningen dock räknats med.

9. Sedan 1951 års chefslönerevision genomfördes torde löneläget på det kommunala och enskilda området ha utvecklat sig på ett sådant sätt, att en markant eftersläpning av de statliga chefslönerna uppkommit. Löneavståndet mellan cheftjänstemännen och dem närmast underställda tjänstemän är efter företagna tjänsteförteckningsrevisioner m. m. numera tämligen blygsamt. En revision av chefslönerna synes i dagens läge lika starkt motiverad som år 1951.

Anstaltens nuvarande sju byråchefstjänster bör därför uppflyttas till B 3.

10. Beträffande motiveringen för uppflyttningen av kamrerarbefattningen till Ao 23 se V ht 1957 s. 292. Tilläggspensionsreformen kommer att medföra en högst väsentlig ökning och komplicering av det kamerala arbetet hos anstalten.

11. Förslagen under denna punkt innebär i huvudsak en upprepning av tidigare gjorda yrkanden (se V ht 1958 s. 240—241 och V ht 1959 s. 204). I förhållande till anstaltens tidigare framförda yrkanden göres nu den ändringen, att för ställföreträdande föreståndaren på försäkringsmatematiska och statistiska byråns maskinavdelning föreslås en kansliskrivartjänst i stället för tidigare en kontoristtjänst.

12. En kanslibiträdesbefattning, vars innehavare ansvarar för utanordnande av läkemedlersättningar, bör utbytas mot en befattning i lägst kontoristgrad.

13. För vissa kontorsbiträden på första skaderegleringsbyråns expedition för livränteärenden har arbetsuppgifterna under senare år blivit betydligt mera krävande än tidigare. På grund härav bör fem kontorsbiträdestjänster utbytas mot befattningar som kanslibiträde.

16. Sedan 1955 års omorganisation är sex av anstaltens byråchefstjänster uppförda på ordinarie stat och en på extra ordinarie stat. Sistnämnda befattning bör ordinariesättas.

Yttrande av socialförsäkringens administrationsnämnd m. m.

Socialförsäkringens administrationsnämnd anför, att frågan om den centrala socialförsäkringsadministrationens utformning i stort ännu inte har kunnat upptagas till närmare övervägande inom nämnden. Betydande ändringar i detta avseende torde visa sig vara påkallade redan före år 1963, då utbetalning av förmåner från tilläggs pensioneringen skall börja. Denna omständighet bör dock inte överbetonas vid bedömandet av de föreliggande förslagen. Arbetsuppgifterna kommer att i det väsentliga bestå eller i viss utsträckning ersättas av andra, som inte är mindre arbetskrävande.

De skäl, som av riks-försäkringsanstalten anförts för inrättande av en överdirektörsbefattning hos anstalten, är enligt administrationsnämndens mening tungt vägande. Nämnden kan emellertid inte nu bedöma, hur ledningen bör vara sammansatt för det eller de ämbetsverk, som framtiden kommer att handha de arbetsuppgifter vilka f. n. ankommer på bl. a. riks-försäkringsanstalten.

I anslutning till förslagen om förstärkning med en byrådirektörstjänst samt lönereglering av en befintlig byrådirektörstjänst på försäkringsmatematiska och statistiska byrån påpekar nämnden, att det kan bli aktuellt att samman slå pensionsstyrelsens statistiska avdelning med ifrågavarande byrå.

Med hänsyn till den ovisshet, som en tid framåt måste råda om arbetsuppgifterna för den nya byrån för tilläggs pensioneringen, är det inte möjligt att i vidare mån än som redan skett ta ställning till frågan om den erforderliga personalens antal och löneställning. Det torde vara lämpligare att i anslaget räkna in ett belopp, förslagsvis 75 000 kronor, för den ytterligare personal, som kan bli behövlig.

Nämnden understryker nödvändigheten av att försäkringsbyrån omorganiseras redan under år 1960. De nya arbetsuppgifter byrån får på grund av tilläggs pensionsreformen kommer att göra sig gällande under nämnda år.

Beträffande anstaltens förslag till ny organisation för försäkringsbyrån anför nämnden i huvudsak följande.

Enligt nämndens mening är antalet sektioner allt för stort. Genom sammanslagningen av de föreslagna hålkorts- och registersektionerna till en sektion och uppbörds- och klagomålssektionerna till en sektion kan antalet byråchefen direkt underställda sektionsföreståndare reduceras från sju till fem.

De skäl anstalten anför för placering av föreståndaren för kansliavdelningen i A 26 finner nämnden bärande.

Den för föreståndaren för debiteringssektionen föreslagna placeringen i A 23 synes vara för låg. Detsamma gäller föreståndaren för en sammanslagen uppbörds- och klagomålssektion. En kvalificerad stickprovskontroll genom revision av vederbörande arbetsgivares räkenskaper är nödvändig. De befattningshavare, som skall användas för ifrågavarande arbetsuppgift, måste ha erforderliga kvalifikationer för revisionsarbete även inom stora företag. Det kan ifrågasättas, om det är möjligt att tillgodose detta önskemål med de av anstalten för revisionssektionen förordade lönegradsplaceringarna.

Endast om hålkorts- och registersektionerna sammanslås till en sektion, synes det vara motiverat att sektionsföreståndaren är förste byråsekreterare.

Förslaget att för debiteringsarbete inrätta 32 kontorsskrivarbefattningar på debiteringssektionen kan inte biträdas. Förslaget utgår från att uträkningen av arbetsgivaravgifter inte skall kontrollräknas. Med hänsyn till såväl kravet på rättssäkerhet som de ekonomiska riskerna för försäkringen synes en kontroll oundgänglig, åtminstone då det kan vara fråga om större belopp. Enligt nämndens mening bör debiteringsarbetet primärt utföras av kansli- och kontorsbiträden, företrädesvis kanslibiträden, och kontrollen verkställas av befattningshavare i förslagsvis 9 lönegraden. Därjämte bör finnas ett mindre antal befattningshavare i förslagsvis kanslistgrad, som leder arbetet och tar ställning till frågor av mera kvalificerad natur. Totala antalet befattningar för ändamålet bör begränsas till högst 32.

Nämnden delar anstaltens uppfattning att beräkningen av den ersättning, som bör tillföras anstalten från allmänna pensionsfonden, kan ske efter andra grunder än som nämnden tidigare föreslagit. Sålunda kan ersättningen grundas på en uppskattning av den del av anstaltens totala kostnader som belöper på tilläggpensioneringen. Nämnden anser dock inte, att en sådan beräkning kan göras förrän någon tids erfarenhet vunnits av de nya arbetsuppgifterna. I avvidan på att en sådan beräkning verkställs bör det av anstalten angivna beloppet, 1 185 000 kronor, tagas till utgångspunkt. Beloppet bör dock avrundas till 1 200 000 kronor. Det torde få ankomma på anstalten att i sinom tid till Kungl. Maj:t inkomma med en definitiv beräkning av ifrågavarande uppbördsmedel.

I anledning av nämndens yttrande har *riksförsäkringsanstalten* ingivit en P.M. med kompletterande synpunkter och förslag avseende försäkringsbyråns omorganisation. Anstalten anför däri i huvudsak följande.

Riksförsäkringsanstalten finner ej den förordade sammanslagningen av uppbördssektionen och klagomålssektionen godtagbar med mindre chefen för den därigenom bildade större sektionen vid sin sida får biträde av förste byråsekreterare i 23 lönegraden.

Den av administrationsnämnden avsedda sammanföringen av hålkorts-

sektionen och registersektionen synes från organisatorisk synpunkt föga ändamålsenlig.

Administrationsnämndens yrkande att beslut i debiteringsärendena åtminstone i viss utsträckning bör bli föremål för efterkontroll, eliminerar enligt anstaltens mening inte i väsentlig mån de fordringar, som måste ställas på besluten i kvalitativt hänseende. Riksförsäkringsanstalten anser sig för sin del inte vilja ta ansvaret för att det nya debiteringsarbetet primärt anförtros åt befattningshavare placerade lägre än i 9 lönegraden. Därvid förutsätter anstalten att den av nämnden förordade kontrollen kommer till stånd. Anstalten har funnit det erforderligt, att enbart för att kunna genomföra en kontroll av de debiteringar, som avser avgifter över 1 000 kronor (cirka 70 000), äga tillgång till 10 befattningshavare utöver de av anstalten tidigare beräknade 32. Kontrollpersonalen bör enligt anstaltens mening placeras såsom kontorsskrivare (eller alternativt inom kanslistkarriären).

Kompletterande framställning av riksförsäkringsanstalten

I särskild skrivelse (11/11 1959) har riksförsäkringsanstalten framlagt förslag om den maskinella organisationen av anstaltens debiterings- och uppbördsarbete. Förslaget innefattar anskaffande av en datamaskinläggning av typ IBM 1401 för ifrågavarande uppgifter och behandlas närmare i samband med riksförsäkringsanstaltens omkostnadsanslag. Förslaget påverkar emellertid även personalbehovet. Härom anför anstalten i huvudsak följande.

En förlängning av tiden för utförandet av granskningen av arbetsgivaruppgifterna och fastställandet av avgiftsunderlagen m. m., som en tillämpning av 1401-systemet skulle medge, möjliggör en reduktion av den för nämnda arbetsuppgifter avsedda personalen. Anstalten har ursprungligen föreslagit, att 32 fasta granskare upptages i personalorganisationen. Socialförsäkringens administrationsnämnd har påyrkat, att ett kontrollmoment införes i granskningen. I p.m. den 7 november 1959 har anstalten, om ett sådant moment skall ingå i granskningen, beräknat ytterligare 10 befattningshavare. Under angivna förutsättningar skulle således granskningspersonalen totalt uppgå till 42 befattningshavare. Med utgångspunkt från dessa personalberäkningar skulle tillgången till en 1401-anläggning för maskinbearbetningarna möjliggöra en reduktion av granskningspersonalen med åtta befattningshavare, varav sex egentliga granskare och två kontrollanter.

1401-systemet skulle vidare kräva ett mindre antal stansnings- och kontrollstansningsmaskiner än det tidigare av riksförsäkringsanstalten förordade konventionella hålkortssystemet. Stansningspersonalen kan i anledning härav minskas med åtta befattningshavare. Vidare skulle personalen på hålkortssektionen, nu lämpligare benämnd databehandlingssektionen, kunna minskas med två maskinoperatörer. Maskinoperatörerna bör placeras i 9 och 7 lönegraderna och chefsoperatören i 17 lönegraden.

Behovet av extra personal under övergången till den nya organisationen har beräknats till 35 befattningshavare i biträdesgrad. Den minskning av personalen, som nu beräknas kunna ske, nödvändiggör någon jämkning uppåt av reservpersonalen. Anstalten beräknar sålunda, att 40 extra befattningshavare erfordras under budgetåret 1960/61.

Yttrande av statens lönenämnd

Statens lönenämnd, som yttrat sig över anstaltens anslagsframställning och framställningen angående en maskinell organisation av debiterings- och uppbördsverksamheten inom anstalten, anför i huvudsak följande.

Eventuell förstärkning av första sjukförsäkringsbyrån i anledning av yrkandet om inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ae 26 bör ske genom inrättande av en tjänst i högst A 23. Den föreslagna lönegradsplaceringen för den yrkade tjänsten som kontorsskrivare i Ae 13 på byrån har nämnden godtagit.

Med anledning av yrkandet om två byrådirektörstjänster i Ae 24 och en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 på andra sjukförsäkringsbyrån anför nämnden, att den ej funnit anledning till erinran mot att varje besvärsgrupp på byrån utrustas med en byrådirektörstjänst i Ae 24 vilket, därest byrån anses böra organiseras på fem besvärsgrupper, skulle medföra förstärkning med två tjänster som byrådirektör i A 24.

Nämnden ifrågasätter emellertid, huruvida inte byrån genom en omläggning av arbetsrutinen bör kunna organiseras på tre besvärsgrupper, var och en med — förutom amanuenser — en byrådirektör i A 24 och två förste byråsekreterare i A 21. Vid sådant förhållande skulle erforderlig förstärkning kunna åstadkommas genom inrättande av tre tjänster som förste byråsekreterare i A 21.

Den personal som anses erforderlig för med tilläggs pensioneringen sammanhängande arbetsuppgifter, vilka ligger vid sidan av debiterings- och uppbördsarbetet, bör tills vidare anställas som extra tjänstemän, vilkas lönegradsplacering prövas från fall till fall.

Beträffande förslaget till omorganisation av försäkringsbyrån framhåller nämnden, att för åtskilliga tjänster helt saknas uppgifter rörande med tjänsterna förenade göromål, tjänsteinnehavarnas ansvarsställning o. s. v., medan för andra tjänster lämnad redogörelse icke utgör tillräckligt underlag för löneställningarnas säkra bedömande. Det vill emellertid förefalla som om inte oväsentliga jämkningar i fråga om löneställningarna kunde vara påkallade. I detta avseende framhåller nämnden, att förslaget om lönegradsplacering för tjänsterna på hålkortssektionen inte synes ansluta sig till de riktlinjer som uppdragits i prop. 1953:134. Dessa riktlinjer skulle närmast leda till för stansningsavdelningen en tjänst i A 9 och återstående tretton till övervägande del i den för skriv- och kontorsbiträden tillämpade befordringsgången samt för maskinavdelningen bl. a. fasta maskinoperatörer i denna befordringsgång. Föreståndarinnan på byråkansliet bör ej placeras högre än i kontoristlönegraden. För de två maskinskrivningscentralerna på byrån bör avses två föreståndarinnor och ett biträde för stenografi och maskinskrivning åt byråledningen i A 7 samt i övrigt tjänster i reglerad befordringsgång. Likaså kan ifrågasättas om

inte på revisionssektionen under sektionschefen kan utnyttjas tjänster i A 17 ävensom huruvida en ställföreträdare i A 21 för sektionschefen på registersektionen är motiverad. Lönenämnden anser det även vara förtjänt att överväga en personalorganisation på debiteringssektionen med sektionschefen i A 21, premiesättningsexperterna i A 19, cheferna för granskningsgrupperna i A 15 samt granskningspersonalen i A 10 och A 9. Beträffande den utanför sektionerna föreslagna byrådirektörstjänsten finns det enligt nämndens mening inte skäl för högre placering än i A 24.

Nämnden kan inte tillstyrka yrkandena om uppflyttning av en tjänst som kanslibiträde till kontorist på första sjukförsäkringsbyrån och av de två kontorsbiträden på första skaderegleringsbyrån, vilka är sysselsatta med att påföra skatteavdragen vid livränteutbetalningarna och som förestår arbetet med taxeringsuppgifter till myndigheter och livräntetagare, till kanslibiträden. Övriga föreslagna tjänsteförändringar på första skaderegleringsbyrån — tre kontorsbiträden till kanslibiträden — har däremot inte givit nämnden anledning till erinran.

I fråga om anstaltens yrkanden i övrigt har nämnden ej yttrat sig i detta sammanhang.

Två reservanter i lönenämnden tillstyrker uppflyttning av en tjänst som kanslibiträde till kontorist på första sjukförsäkringsbyrån, medan *en reservant* tillstyrker av riks-försäkringsanstalten föreslagen löneställning för följande tjänster på försäkringsbyråns debiteringssektion: sektionschefen i A 23, chefer för granskningsgrupperna i A 21 samt kontrollerande granskningspersonal i A 13.

Departementschefen

Den utvidgning av riks-försäkringsanstaltens arbetsområde som följer av att anstalten enligt förordnande av Kungl. Maj:t blivit pensionsmyndighet enligt lagen om försäkring för allmän tilläggspension aktualiserar frågan om en souschefsbefattning inom ämbetsverket. I likhet med social-försäkringens administrationsnämnd anser jag, att anstalten i och för sig anfört vägande skäl för att en överdirektörstjänst inrättas. Såsom nämnden påpekat är emellertid frågan om den blivande centrala organisationen på socialförsäkringens område under utredning. Det synes under sådana förhållanden ej lämpligt att nu inrätta någon permanent tjänst. Jag föreslår, att souschefsfrågan tills vidare får en provisorisk lösning genom inrättande av ett förordnande att bestrida göromål, som ankommer på överdirektör i B 4.

Med hänsyn till vad jag nyss anfört om pågående utredning angående socialförsäkringens organisation kan jag inte tillstyrka riks-försäkringsanstaltens förslag om inrättande av nya tjänster på administrativa byrån, försäkringsmatematiska och statistiska byrån samt första sjukförsäkringsbyrån.

Jag tillstyrker förslaget om inrättande av två byrådirektörstjänster i Ae 24 och en befattning som förste byråsekreterare i Ae 23 på andra sjukförsäkringsbyrån. Nuvarande anordning med tjänstgöringsskyldighet på byrån för befattningshavare hos försäkringsrådet bör upphöra i samband med de nya tjänsternas tillkomst.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 augusti 1959 må för uppgifter i samband med handhavandet av den allmänna tilläggspensioneringen hos anstalten finnas inrättade sex tjänster vid sidan av gällande personalplan. Tjänsterna avser en byråchef i Bg 1, en byrådirektör i Ag 24, en förste byråsekreterare i Ag 23, en kontorist i Ag 9, ett kanslibitråde i Ag 7 samt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i högst Ag 5. Anstaltens nu föreliggande förslag innebär, att de nämnda tjänsterna skall inrättas såsom extra ordinarie samt att ytterligare ett antal tjänster skall inrättas för ifrågavarande uppgifter. Jag anser, att tjänsterna alltjämt bör vara extra. Under innevarande budgetår bestrides kostnaderna för ifrågavarande tjänster från reservationsanslaget till Förberedelser för pensionsreformen. För kostnaderna under nästa budgetår bör medel beräknas under förestående anslag. Jag är ej beredd att nu uttala mig om vilka ytterligare tjänster, som kan komma att behövas för uppgifter i samband med tilläggspensioneringen. För den personalförstärkning, som kan bli erforderlig, bör emellertid under icke-ordinarieposten beräknas ett belopp av 45 000 kronor att vid behov disponeras av anstalten. För nu ifrågavarande arbetsuppgifter bör inrättas en ny byrå inom riksförsäkringsanstalten. Byrån bör lämpligen benämnas pensionsförsäkringsbyrån. Till den nya byrån bör överflyttas en inom försäkringsbyrån inrättad arbetsgrupp för försäkringspliktsfrågor. Denna avdelning förestås av en byrådirektör i Ae 26.

Riksförsäkringsanstaltens befattning med debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter inom socialförsäkringen nödvändiggör efter den allmänna tilläggspensioneringens tillkomst en omorganisation av försäkringsbyrån. Byråns debiteringsarbete, som f. n. skötes manuellt, bör omläggas till hålkortsdrift. Föreliggande förslag till omorganisation innebär — med de modifikationer riksförsäkringsanstalten företagit under ärendets beredning i socialdepartementet — att antalet tjänster hos verket minskas med 17. Förslaget grundar sig på förutsättningen att riksförsäkringsanstalten för debiterings- och uppbördsarbetet inom byrån får disponera en maskinläggning för databehandling med beteckningen IBM 1401. På min hemställan har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 december 1959 bemyndigat riksförsäkringsanstalten att teckna kontrakt om förhyrning av en maskinläggning av ifrågavarande typ.

Jag kan i stort sett biträda riksförsäkringsanstaltens organisationsförslag. Vissa jämkningar i detta synes emellertid motiverade. Mitt förslag till organisation av byrån har följande innebörd. Byrån, som i fortsättningen lämpligare bör benämnas avgiftsbyrån, bör för debiterings- och upp-

bördsarbetet organiseras på fyra avdelningar: en allmän avdelning, en debiteringsavdelning, en uppbördsavdelning och en revisionsavdelning. Den allmänna avdelningen bör omfatta byråns kansli samt en databehandlingssektion. Till den senare bör arbetsgivarregistret och skaderegistret organisatoriskt anslutas. Uppbördsavdelningen bör delas upp på en bevakningssektion och en klagomålssektion.

Personalbehovet på de olika avdelningarna beräknar jag på följande sätt.

Allmänna avdelningen bör ledas av en byrådirektör i A 26, vilken även bör vara byråchefens ställföreträdare. Byråkansliet bör ledas av en förste aktuarie i A 21, vilken bör äga sådan förtrogenhet med hålkortsarbete, att han kan vikariera för databehandlingssektionens föreståndare. För ledningen av databehandlingssektionen föreslår jag en befattning som förste aktuarie i A 23. Arbetet med stansning och databehandling bör ledas av en assistent i A 17 med en assistent i A 13 som ställföreträdare samt de båda registren av en förste byråsekreterare i A 21. I övrigt beräknar jag personalbehovet på allmänna avdelningen till en förste kontorsskrivare i A 15, en kansliskrivare i A 10, åtta kontorister i A 9, en maskinoperatör i A 9, 10 kanslibiträden i A 7, två maskinoperatörer i A 7 och 36 biträden i reglerad befordringsgång.

För ledningen av debiteringsavdelningen bör finnas en befattning som byrådirektör i A 24. Med anledning av vad socialförsäkringens administrationsnämnd anfört om behovet att kontrollera beräkningarna av gjorda debiteringar vill jag framhålla, att jag anser sådan kontroll ofrånkomlig när det gäller debitering av större belopp. Men även i fråga om mindre avgiftsbelopp bör kontroll av de utförda beräkningarna göras, i varje fall stickprovsvis. Jag beräknar personalbehovet med hänsyn härtill. För granskning av arbetsgivaruppgifter jämte debitering på grundval därav samt för kontrollarbetet beräknar jag två förste byråsekreterare i A 21, 12 förste kansliskrivare i A 12 och 26 kontorister i A 9. För avdelningens uppgifter i övrigt beräknar jag personalbehovet till en förste byråingenjör i A 21, en byråingenjör i A 19, två kontorsskrivare i A 13, en kansliskrivare i A 10, en kontorist i A 9, tre kanslibiträden i A 7 samt 14 biträden i befordringsgången.

Personaluppsättningen på uppbördsavdelningen beräknar jag i enlighet med riks-försäkringsanstaltens förslag till en byrådirektör i A 24, två förste byråsekreterare i A 23, fyra förste byråsekreterare i A 21, fem amanuenser eller byråsekreterare, fem förste kontorsskrivare i A 15, två kontorsskrivare i A 13, två kontorister i A 9, fem kanslibiträden i A 7 samt sju biträden i reglerad befordringsgång.

För revisionsavdelningen beräknar jag en byrådirektör i A 24, en förste revisor i A 23, två förste revisorer i A 21, två amanuenser eller revisorer, en kansliskrivare i A 10, två kontorister i A 9, två kanslibiträden i A 7 samt två biträden i befordringsgången.

Omorganisationens innebörd i fråga om tjänsteuppsättningen framgår av följande sammanställning.

<i>Utgående tjänster</i>		<i>Tillkommande tjänster</i>	
2 förste byråsekreterare	A 23	1 byrådirektör	A 26
5 amanuenser		2 byrådirektörer	A 24
1 byråingenjör	A 19	1 förste aktuarie	A 23
1 förste kontorsskrivare	A 15	1 förste revisor	A 23
1 kontorsskrivare	A 13	1 förste aktuarie	A 21
2 kansliskrivare	A 10	1 förste byråsekreterare	A 21
1 förste expeditionsvakt	A 8	2 förste revisorer	A 21
3 expeditionsvakter	A 7	1 assistent	A 17
35 kanslibiträden	A 7	1 assistent	A 13
13 biträden i reglerad befordringsgång		12 förste kansliskrivare	A 12
		21 kontorister	A 9
		1 maskinoperatör	A 9
		2 maskinoperatörer	A 7
64		47	

Av de nya befattningarna bör byrådirektörstjänsten i A 26, en av byrådirektörstjänsterna i A 24, befattningen som förste revisor i A 23, två befattningar som förste aktuarie resp. förste byråsekreterare i A 21, tre tjänster som förste kansliskrivare i A 12 samt åtta kontoristtjänster i A 9 tills vidare vara inrättade såsom extra. De nytillkommande tjänsterna i övrigt bör inrättas såsom extra ordinarie. De utgående tjänsterna bör i huvudsak avse icke-ordinarie befattningar. 20 kanslibiträddestjänster bör emellertid överföras från ordinarie stat till övergångsstat. Dessutom bör en tjänst som byråingenjör i A 19 föras på övergångsstat.

I samband med omorganisationen kan uppkomma behov av vissa övergångsanordningar, betingade av att befattningshavare entledigas eller nedflyttas i lönegrad. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som kan bli behövliga i detta sammanhang.

Under ett övergångsskede till dess den nya organisationen av debiterings- och uppbördsarbetet hunnit komma i gång erfordras viss tillfällig personal. Riksförsäkringsanstalten har beräknat detta personalbehov till 40 biträden, vilket motsvarar en kostnad av ca 400 000 kronor under nästa budgetår. Beräkningen bör godtagas.

Avgiftsbyråns maskinpark torde få sådan kapacitet, att även andra inom verket förekommande arbetsuppgifter kan utföras där. Det torde sålunda bl. a. bli möjligt att efter hand dit överföra vissa statistiska bearbetningar från försäkringsmatematiska och statistiska byrån. F. n. kan ej överblickas i vilken omfattning och vid vilken tidpunkt sådan överföring av arbetsuppgifter kan äga rum. Jag förutsätter emellertid, att riksförsäkringsanstalten tillvaratar de besparingar i fråga om arbetskraft och maskiner, som visar

sig praktiskt möjliga att åstadkomma, och i petita för budgetåret 1961/62 redovisar konsekvenserna i anslagshänseende.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid behandlingen av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör tjänsten såsom kamrerare uppflyttas från Ao 21 till Ao 23 samt tre kanslibiträdestjänster i Ae 7 inrättas på första skaderegleringsbyrån i stället för biträdestjänster i den reglerade befordringsgången. Övriga av riksförsäkringsanstalten yrkade löneregleringar kan ej tillstyrkas.

Såsom anstalten framhållit har det vid lagstiftningen om den allmänna tilläggspensioneringen förutsatts, att kostnaderna för administrationen av denna försäkring skall bestridas av medel från allmänna pensionsfonden. I anstaltens avlöningsstat bör med hänsyn härtill upptagas en post för särskilda uppbördsmedel. I nära anslutning till riksförsäkringsanstaltens förslag beräknar jag denna post till 1 200 000 kronor.

Vid omräkningen av anslaget har befunnits, att ordinarie- och icke-ordinarieposterna innehåller alltför stor marginal. Anslaget kan i anledning härav räknas ned med ca 180 000 kronor. Anstaltens beräkningar under omräkningsposterna kan i huvudsak godtagas.

De av mig i det föregående förordade förslagen innebär, att anslaget bör minskas med 481 700 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (8 538 300 — 481 700) 8 056 600 kronor.

Förslaget att ordinariesätta en byråchefstjänst anser jag mig ej böra tillstyrka. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster på personalförteckningen kan minskas med 19.

Kompetensutredningen har nyligen överlämnat en promemoria med redogörelse för vissa av utredningen företagna undersökningar av riksförsäkringsanstaltens personalorganisation jämte förslag till utbyten av ett antal amanuensjänster hos ämbetsverket mot kanslisttjänster. Ärendet beredes f. n. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning till frågan om sådana utbyten av befattningar hos riksförsäkringsanstalten och att meddela de föreskrifter som betingas därav.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för riksförsäkringsanstalten, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) fastställa följande avlöningsstat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1960/61:

Avlöningsstat

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 3 262 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 67 200